

fol. 336 Vai [RBC.]

HISTORIA PTOLEMÆORUM ÆGYPTI REGUM,

Ad fidem NUMISMATUM accommodata,

Per *J. VAILLANT* Bellov. D. M. &
S. Ducis Cenom. Antiquarium.

AMSTELÆDAMI,
Apud G. GALLET, Præfectum Typographiæ
HUGUETANORUM.

M. DCCI.

J. George inventor

G. van der Gouwen Sculp.

COSMO III. ETRURIÆ MAGNO DUCI, OPTIMO PRINCIPI, LITTERARUM PATRONO, JOANNES VAILLANT.

QUAM honorifice de me semper senseris PRINCEPS SERENISSIME, & quo me hactenus, licet, immatum, loco habueris, dum mecum ipse reputo; non possum non suavissima voluptate affici. Et si enim felicitatis sua rationem nemo reddit; mea tamen, qua summa est, tum primos ortus, tum continuas progressiones remetiri, longè jucundissimum est. Quippe hereditaria verè est Tua illa in me propensa voluntas, quam à FERDINANDO III. felicissima memoria Patre Tuo, & ab Eminentissimo Cardinale LEOPOLDO veluti transmissam

*

DEDICATIO.

missam ascepisti. Orta illa est à nobilissimo Numismatum antiquiorum studio, quo Tu quoque laudatissimo Decessorum Tuorum exemplo mirificè teneris, summo non tantum Reipublica, sed etiam Rei litteraria bono natus.

Etenim locupletissimum illud ac toto orbe celebratissimum Cimelium, quòd Regias Tuas Ædes exornat, enatum est primò diligentia ac solertia LAURENTII MEDICEI ejus qui nomen suum tum rebus præclarè fortiterque gestis innumeris, Tum verò insigni literarum, literatorumque amore posteris commendarvit. Crevit deinceps, ac si licet dicere adolevit Thesauri illius domestici opulentia, cura & impensis FRANCISCI Magni Ducis ordine secundi, qui nullis pepercit sumptibus, ut undique conquitas toto orbe pretiosas illas merces colligeret, quibus posset ornare nobilissimam Laurentinam Bibliothecam, quam intelligebat priscis illis monumentis fore longè illustriorem.

Ita sensim aucta in immensum Numismatum antiquiorum multitudine, dicam audaciùs, penè Te inopem, PRINCEPS SERENISSIME, copia fecerat, tam difficile erat & scire qua haberet, & suis singula locis disposita reperire, quampluribus scilicet distincta abacis, neque uno congesta loco peruestigare res erat opera sane intricioris. Itaque nec ad illa facilis dabatur cuiquam aditus, nec si daretur, non poterat tamen non esse eorum, qua quisque potissimum quereret, permolesta disquisitio, dicam igitur cum merito grati animi Testimonio, unum me fuisse ex omnibus, cui concessus fuerit ad cruditas illas capsas accessus, agente scilicet apud SERENISSIMUM Fratrem, EMINENTISSIMO LEOPOLDO hanc ut mihi gratiam ficeret.

Quam ingentes igitur persolvere Tibi grates Eruditii omnes debent, PRINCEPS SERENISSIME; qui jussoris immensas illas opes, unum in locum universas colligi; singulásque Nummorum quas appellamus series, suis quasque forulis collocari; in quibus & illas sine perturbatione contemplari rerum illarum studiosi possent, & oculos mentémque nobilissimo illo spectaculo sine labore pascere. Quin etiam

DEDICATIO.

etiam ut horum pretium dignitatēmque dignoscere vel minūs periti possent : Addidisti Sapientissimo consilio , peritissimum interpretem , tantoque Cimelio dignum Prefectum . Huic ut nihil deesset tum à Latinis , tum à Gracis literis subsidii , Imperasti perlustrare praestantissima totius Italia Cimelia , diversari apud Antiquaria rei Principes viros , Roma potissimum diutius commorari Tuis ipsius in Aedibus ; ut in alma Urbe , tamquam in ipso eruditionis fonte haurire copiose posset , istius praeferim literatūre absolutam consummatāmque notitiam . Ac ne quid desideraretur ab exteris etiam praefidii , fuisse illum venire Parisios , qua sola in urbe compendium ficeret omnium qui sunt in orbe peritissimorum in Arte Nummaria virorum , eorumque consuetudine institueretur .

Nefas sit praterire hac loco maximam illam accessionem Nummorum quibus interim collectam à Majoribus Gazam feliciter Locupletasti . Praestantissimum illud Cimelium loquor Proregis Sardinia , quod universum Tuas in Aedes Transportasti : unde incredibili dictu est quantum Adjunctoris Thesauro Tu splendoris dum Greca praeferim Numismata , queque olim variis in Coloniis cusa sunt , Tui juris , uno volut retis jactu universa Fecisti .

Patere ergo pro Tua singulari humanitate , PRINCEPS SERENISSIME , ut me hic toti orbi beatissimum predicem , cui uni Concessisti frui tam opulento patrimonio Tuo , scrutari singula , ac per orium pertractare cum doctissimo hodieque EMINENTISSIMO NORISIO , atque inde per multos dies exscribere , unde meas tum de Latinis , tum de Gracis Nummis lucubrationes exornarem . Quid dicam , quōve sermone concelebrem quod mihi fuit uni p̄e omnibus singulare ? Admissus sum enim verò ad agendas coram gratias de tanta humanitate in me Tua . Meministi , PRINCEPS SERENISSIME , factum me tunc Tua facilitate paulò audaciorem , petuisse , ut quam olim ego spoponderam Regum Egyptiorum Historiam , Augustissimo Tuo nomine inscriptam , luci demum committerem , Tanto Patrono superbam . Annuisti scilicet benignissime atque ex eo tempore quasi jam me in numerum familiarium Tuorum adscriberes , Pracepisti ex eorum

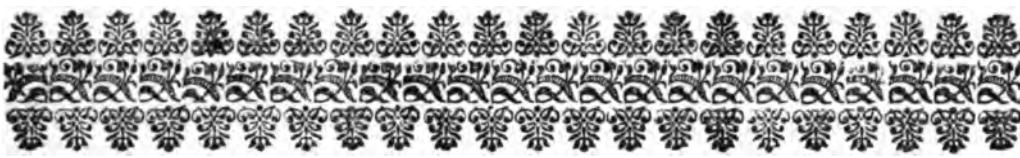
DEDICATIO.

esse numero unum, quos transmissis à Regio Tuо penu pretiosis liquoribus quotannis soles cohonestare. Pudebat equidem me qui nihil dum tanto beneficio dignum gesssem, diutius tantis stipendiis extra militiam frui. Verum non licebat quicquam aggredi per injuriam temporum, quæ serviente gravissimo per totam fermè Europam bello, Musis infensissima fuere. Silendum illis fuit inter armorum strepitus, & expectanda pacis optatissima tranquillitas, qua quidem nobis licuit Opus nostrum inchoatum cum dignitate absolvere.

Habes igitur nunc tandem PRINCEPS SERENISSIME tot jam nominibus Tuam Ptolemaorum Regum certam è Nummis Historiam, quorum ut est probatissima fides, ita est ad emendanda Scriptorum ΣΦΑΛΜΑΤΑ invictissimum testimonium. Nemo hactenus hanc indagandæ veritatis, in tam obscuris temporibus, init viam. Utinam satis ego feliciter & inoffenso pede emensus sim. Sed quid porrò dico feliciter? nihil potest esse invium Te Duce; nihil tam impeditum, quod non facili negotio expediatur, si Tu modò favreas, & probare videaris incepsum. Norunt Eruditi omnes quam paucis agnita sint eorum Regum res gestæ, quantisque vel sola eorum nomina involuta manferint tenebris. Prodibunt nihilominus in lucem Tuо patrocinio, tum expressi ad verum illorum vultus aneis formis crediti; tum verò eruta diligenter singulorum facta longa retrò oblivious sepulta. Quodque jam pridem felix faustumque fuit Literatis omnibus Majorum Tuorum praesidium, itidem erit & fortunatissimum mihi, ut codem tutus ornatusque, tot Reges velut è tumulo excitatos novam in vitam proseram, Augustissimo Tuо nomine futuros immortales.

Scribebam in Museo meo
Parisiensi, Anno 1699.
Nonis Septembris.

LECTORI.

LECTORI.

QUAM ante annos aliquot ederem in lucem Historiam Regum Syriæ, ad antiquorum Numismatum fidem; pollicitus sum, si gratum & acceptum Eruditis id Opus accidisset, me quoque Regum Aegyptiorum Historiam aliquando eadem fide editurum. Acces-
fit primò quod dixi Operi tanta undique omnium comprobatio, ut aut pro-
missis meis stare jam planè necesse sit, aut datam fidem cum ignominia fal-
lere. Dedissem bis sanè, si dedissem citius; sed nec defuisset muneri ea gra-
tia, si tantam in exequendo opere facilitatem invenissem, quantam mihi ip-
se imprudens proposueram.

Credideram etenim ex codem illo sacculo, unde tot Seleucidarum Nu-
mismata crueram, habiturum me quoque unde Lagidarum Historiam non
magno negotio contexerem. Cogitabam præterea mecum ipse dum utram-
que Spartam compararem inter se, absolvisse me feliciter eam partem, quæ
esset longè impeditissima. Quid enim, inquietbam, in Ptolemæorum nummis
futurum est tam operosum? Restituendos habui viginti duos è Regia Seleu-
cidarum stirpe Principes, spurios quatuor: Armeniæ præterea Regem à Sy-
ris evocatum ad eorum Imperium. Nunc autem pauciores sunt è Ptolemæo-
rum sanguine, quum tantum novem ab antiquis Scriptoribus numerentur,
quamvis extreum cùmque Nothum complectantur? Ubi tot Seleuci? tot An-
tiochi? tot Demetrii? quos tam ingentis operæ fuit discernere ab invicem?
ubi tot incerta nomina, seu potius scommata maledicentissimæ plebis? Quid
latebunt simile Ptolemæi? quorum quot aiunt nomina, tot erant ad singulos
secernendos præsentissima præsidia.

Sed eheu? quantum mea me spes fecellit, crederes præter insignia illa
nomina nihil fermè occurrisse apud Historicos, nihil in nummis præter con-
fusam appellationem ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. Adfuerat mihi semper ubi pe-
dem tutò figerem in describenda Regum Syriacorum serie, certissima illa no-
ta temporis, quam Seleucidarum Epocham dicimus: occurrerat enim signa-
ta diligenter in singulorum penè nummis. Adjuvabat è sacris Codicibus in-
corrupta fides libri utriusque Macchabæorum & Josephi historia. At in Pto-
lemæorum nummis nihil omnino Adjutorii. Sola quandoque annorum Regni
nota numeralis: obscura reliqua, ac propè dicam desperata. Nec præsen-
tibus ab æreis quos plures videbam nummis præsidium, occurrebat: quippe
in paucis aliquot addita nomina quædam ΕΓΕΡΓΕΤΟΣ, ac ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ, ve-
rū sine effigie Principis; unum enim ubique Jovis insculptum caput. Ut
viderentur sua superbi dignitate Ptolemæi, noluisse pati ut suus vultus alteri
metallo, quā argento vel auro crederetur. Excipio Cleopatram Reginam,
Lathyri & Alexandri matrem, & Selenen Lathyri conjugem, cuius utrius-
que imago æreis in nummis expressa occurrit.

Igitur in aureis argenteisque Nummis tota spes collocanda fuit. Quæ verò
illa spes in tanta aureorum Numismatum penuria? nec majori copia argen-
teorum secundi aut tertii moduli. Quid facerem? data erat fides: repetebatur
in dies, nec sine aliqua moræ impatientia. Configendum itaque fuit ad
argenteos nummos maximæ formæ, quibus solis adjuvari me posse intellexe-
ram.

P R A E F A T I O.

ram. Quām longo vero tempore opus fuerit ad ejusmodi Numismata conquirenda , qui secum reputare voluerit : fatebitur profectò viginti illos totos annos , qui ab edita Seleucidarum Historia intercessere hanc ad diem , vix sufficere potuisse ; ut eos satis magno numero compararem , quot nunc sunt penes me , qui unus , citra jactantiam dictum sit , plures possideo , quām sint in universis totius Europæ Cimeliis.

Ex his ergo molis maximæ Nummis tum varios Regum vultus licuit distinguere, tum ex appositis regni annis singulos quoque suis locis disponere. Sic enim mecum ipse statui ea Numismata in quibus annus vicesimus V. G. notatus esset , ad eos pertinere Reges non posse , qui decimum aut quintum decimum regni annum non attigissent. Deinde quæ res cuique , quæ symbola , quæ nomina communi Autorum consensu propria fuissent , ea certè aliis accommodanda non esse , sed tantùm singulis quod suum esset. Ita absolvi tandem opus difficillimum & intricatissimum. An verò satis feliciter , satisque ad illustrandam antiquiorem Historiam opportunè , tuum esto LECTOR ERUDITE , ex his quæ dicturus sum , judicium.

Conveniunt Scriptores penè omnes regnum Ptolemæorum inchoare ab Olympiade 114. Alexandro scilicet mortuo mense Dœsio , qui nostro Maio respondet : sed regnandi initium Alexandrini tribuendum censuerunt mensi suo Thot ejusdem anni , qui incipit duodecima Novembri nostri die si Capello credimus ; sed quot singuli Reges annis regnaverint , non parva inter Historicos controversia est. Neque constantior ullius fides de annis Ægypti Monarchiæ. Fatentur tamen universi , tum demùm desisse , quum à Romanis redacta in Provinciam Ægyptus est , post Achaiam pugnam , Augusto de expugnata Alexandria , & adacta ad mortem spontaneam Regina Cleopatra , triumphante. Scimus tamen Ptolemæum inter Geographos virum primæ notæ , doctissimumque nostris temporibus Petavium , Ægyptiorum regno annos ipsos 294. tribuisse.

Jam ut dicamus de singulis , primus inter Ptolemæos qui à Rhodiis ΣΩΤΗΡ dictus est , quod nomen ipsius nummi exhibent , regnavit annos ipsos 40. sic volunt qui filio ejus φΙΛΑΔΕΛΦΩI annos 38. tribuere. Verùm quia constat cessisse Regno patrem in filii gratiam duobus ante mortem annis , quum diceret se deinceps apud filium Prætoriani custodis loco esse velle : nilmirum si filio annos Regni 40. dederim , maximè quum in argenteo ejus nummo annum 39. habeam expressum.

Ptolemæus vocatus ΕΤΕΡΓΕΤΗΣ 26. ad summum annis regnavit integris illis & absolutis , inchoato etiam vicesimo septimo ad aliquod tempus , sic enim manifestè colligitur ex eo marmore cui thronus ejus impositus fuisse creditur , quódque extat in urbe Adulensi ad Erythræum mare. In eo enim exsculpta leguntur , quæ ipse gessisse se memorat , ad thronum anno regni 27. positum.

Ptolemæus φΙΛΟΠΑΤΩΡ regnasse 17. annis creditur. Filius ejus εΠΙΦΑΝΗΣ annis 24. incoepsis. φΙΔΟΜΗΤΟΡI annos 35. tribuunt omnes , sed non absoluti sunt : itaque 34. numerandi φΤΣΚΟΝI joculariter diēto ejus fratri 29. dantur. Quod autem Lathyrum vulgò appellatum majorem filium ejus spectat , Porphyrius qui eo loco visus est omnium exactissimè numerare , tribuit primùm quidem annos 10. quibus exactis folio pulsus est , posteà fratri locum tenuit Alexander annis 19. mox interempta Cleopatra matre quæ unâ cum illis imperaverat , ea cæde concitavit in se Alexandrinorum animos , qui ejecto parricida , primogenitum fratrem è Cypro , ubi regnabat , revocatum folio restituerunt. Tenuit ergo illud deinceps annis 7. & mensibus 6. ejusque filia Berenice 6. nec amplius mensibus imperavit.

Mortuo Lathyro regnasse volunt antiquiores Historici filium ejus noctum ,
Ptole-

P R A E F A T I O

Prolemæum ΑΓΛΗΤΗΝ annis circiter 30. Nec enim illi rationem habent 6. mensium, quos Berenice tribuimus. Hanc Alexander II. ejus maritus intermit post dies 19. Filius videlicet Ptolemæi Alexandri quem Sylla ab urbe miserat, ut Berenice duceret. Observa peccare illos, in eo saltem, quod asserunt Alexandrum 19. tantum diebus conjugi suæ superstitem fuisse corruptis Appiani verbis, dum quod ille ait ipsum nono decimo post die uxorem è medio sustulisse, ipsi dicunt uxore imperfecta non nisi 19. diebus regnasse. Sanè ex Cicerone non uno loco pluribus illum annis regnasse, demumque regni Ægyptiaci heredem P. Romanum instituisse eruitur.

Debemus equidem utriusque Manutio exortatum velut è tumulo Alexandrum, quem diximus Ægypti Regem, quem prisci Scriptores velut oblivione sepultum prætermiserant. Venerunt in eorum sententiam tum Petavius, tum Usserius, qui tamen omnes, inter se de regni illius tempore dissensere. Ego vero variis Tullii locis verbisque Suetonii persuasus huic Alexandro sex admodum annos & aliquot menses tribui. Auleti vero 23. integros quo tempore apud Cyprios Ptolemæus frater ejus imperavit. Uno enim tempore Reges ambos ab Alexandrinis constitutos esse Trogus Pompeius asserit, alterum impositum Ægyptiis, alterum ad Cyprios alegatum.

Supereft ut regni Cleopatræ tempus definiat, cui quidem 22. annos tribuunt quotquot ejus initia à morte patris auspicantur, à quo una cum fratre Regina paterno testamento scripta est. Verum quia videtur æquius Reginis Reges anteire, Primum tres annos cum 8. mensibus & ferè totidem alteri juniori fratri assignavi, qui septenarii spatium impleant cum aliquot mensibus, siquidem Cleopatra ad hujus mortem octavum dinumerabat, & post illos annis quindecim incepitis imperavit.

Habes igitur, LECTOR ERUDITE, explicatam hic breviter de regno Ptolemæorum mentem. Indulsi fateor in ea describenda mihi aliquid paulò plusquam in Seleucidarum rebus gestis enarrandis. Neque enim quod prius feceram, alligare me volui referendis solis Autorum verbis. Libuit exspatiari liberius, & Historicum agere. Quare nec in diversis Scriptorum sententiis referendis lusi operam, sed ea amplexus sum quæ proprius ad verum viderentur accedere, contentus ad marginem laudare, quorum dictis adhæsissem. Neque vero credidi referenda mihi esse omnia quæ inter Augustum & M. Antonium gesta essent: unum illud spectavi ne quid omitterem quod Regni Ægyptiaci res proprius spectaret.

Doctus præterea mea ipsius experientia, eamdem mihi tenendam viam statui, quam in Seleucidarum Regum Historia secutus eram satis feliciter. Regis cujusque vultum insculpendum æreis formis credidi, ut ex ea imagine quam rebus gestis præfixam viderent, dignosci primò facile singuli possent ex nativis lineamentis: tum etiam in ipso statim cujusque ore legeretur, quam quisque indolet ad Regnum attulisset. Mox ubi singulorum facta absolvi, nummos eos omnes adjunxi, qui quidem in manus venere meas. Neque putavi fastidio cuiquam fore, si ubi diversum quidpiam postica in parte occurret, idem iterum caput repræsentarem: sic enim altius menti impressa inhæret eorum imago, quum saepius repetita oculis usurpatur.

Potuissem facile universa M. Antonii Numismata referre, quæ, dum in Ægypto fuit, ubique passim cusa sunt: iis tamen contentus fui, in quibus ipsius Cleopatræ vultus exsculptus esset: quid enim ad Ægyptiacorum Regum Historiarum, quæ Romanorum res gestas unicè spectant? & quidem illa exhibui sola quæ manibus terere licuit.

Scio certè in postica Numismatum area quæ affero, nihil esse admodum eruditis oculis dignum. Ubique enim fermè Aquilam fulmini insistentem videre est. Laus eorum omnis in antica parte videtur, quæ ad vivum Principis vultum

P R A E F A T I O.

vultum repreſentat ; ſed nihil ferè aliud exhibent alii Reges qui nobis ſunt
hodie ſuperftites.

Manet quippe alterum nobis opus , in quo magna cum Reip. Numma-
riæ utilitate illorum omnium Principum, quorum Numiſmata occurrunt Hi-
ſtoriam breviter complexus ſum. Ideo ſatis me fakturum putavi ſi ſingulos
ſingulorum vultus ad maximi plusquam moduli formam expreſſos, uti Pto-
lemæos exhibui , omnium vitæ compendio repræſentarem. Illos inter tum
Syriaci , tum etiam Aegyptiaci Reges locum habebunt iterum ſuum , ſed
brevius.

Hoc quidem opus intentatum haſtenus ; fruſtraque ab omnibus diu ex-
peſtatum , in lucem edendum fuſcepere HUGUETANI fratres viri Clariffimi
& quidem idiomate Gallico , in eorum gratiam , qui Latinis litteris non ſunt
imbuti. Non enim aut viris folis , aut peregrinarum linguarum ſtudioſis
ſcribere animus fuit : ſed etiam Curiōſis Antiquæ hiftoriæ feminis præſtan-
tissimis , quibus virilem animum natura melior induſit , eo enim me felicio-
rem putabo , quò ad plures laborem meorum fructus uberior pertinebit. Va-
le benevolē Lector , & tranquillē fruere.

INDEX

INDEX REGUM ÆGYPTI.

- 1 PTOLEMÆUS I. *vulgo* ΣΩΤΗΡ.
- 2 PTOLEMÆUS II. φΙΛΑΔΕΛΦΟΣ *dicitus*.
- 3 PTOLEMÆUS III. *vocatus* ΕΤΕΡΓΕΤΗΣ.
- 4 PTOLEMÆUS IV. φΙΛΟΠΑΤΩΡ *dicitus*.
- 5 PTOLEMÆUS V. *appellatus* ΕΠΙΦΑΝΗΣ.
- 6 PTOLEMÆUS VI. φΙΛΟΜΗΤΩΡ *vocatus*.
- 7 PTOLEMÆUS VII. *dicitus* ΕΤΕΡΓΕΤΗΣ B.
vulgo ΡΗΥΣCΩN.
- 8 PTOLEMÆUS VIII. *appellatus* ΣΩΤΗΡ. B.
vulgo ΛΑΤΗYRUS.
- 9 PTOLEMÆUS IX. *dicitus* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ *Arius*.
BERENICE PTOLEMÆI SΩΤΗRIS FILIA.
- 10 PTOLEMÆUS X. *vocatus* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ. B.
- 11 PTOLEMÆUS XI. *appellatus* ΝΕΩΣ ΔΙΟΝΤΣΟΣ.
vulgo ΑULETES.
- 12 PTOLEMÆUS *dicitus* ΔΙΟΝΤΣΟΣ.
- 13 PTOLEMÆUS *vocatus* ΝΕΩΤΕΡΟΣ.
- 14 CLEOPATRA *Regum Ultima.*

**

LAGI.

LAGIDARUM S T E M M A.

Eleus Menelaus PTOLEMÆUS Soter Apame | Thais Eurydice Berenice
frater frater Lagi F. Egypti R. I. | Artabasi F. Attica Antipatri F. Philippi vid.

Lyfandra Ptolemaïs Melanger Ptolemæus Leontiscus Lagus Irene
Alexandri Demetrii Cerasinus Solonius
Agathoclis Uxor

Philotera Arsinoe Argæus PTOLEMÆUS Phila - Arsinoe Lyfi - Arsinoe soror
Lyfimachi à fratre delphus Eg. Rex II. | machi filia & uxor 2.
uxor occisus

Berenice Lyfimachus PTOLEMÆUS Ever. Berenice Magas
Antiochi II. à nepote occ. getes Egypti R. III. | Cyrenes F. uxor

MAGÆ FAMILIA
Philippus - Bereaice
Macedo ign. Antipatri N.

Theogena Antigone Magas R. Apame Ant.
Agathoclis Pyrrhi Cyrenarum Dei F. uxor

N. N. N. Arsinoe Magas PTOLEMÆUS Philo - Arsinoe Soror
Anonymi fratribus. à fratre occ. paror Eg. Rex IV. | & uxor.

Berenice Ptol.
Evergetis uxor.

PTOLEMÆUS Epi. Cleopatra Ant.
phanes Egyp. Rex V. | Magni F. uxor.

PTOLEMÆUS Phi. Cleopatra soror PTOLEMÆUS Ever. Cleopatra
lometor Eg. Rex VI. | & uxor triusq. fratri getes II. Eg. Rex VII. Neptis uxor.

Cleopatra min. Cleopatra maj. Memphis Tryphena Cleopatra Selene PTOLEMÆUS Selene ALEXANDER
Evergetis pa- Alex. Balz. Puer occisus Ant. Grypo Ptol. fratri Ptol. fratri Egypti R. VIII. Egypt. F. IX. Apicr
tria uxor 2. Demetrii nic. à patro. Aut. Cyzice Aut. Grypo Parthavus pag. 11
Ant. Evergetis no. Ant. Eusebi. Nothi filii

PTOLEMÆUS Cleopatra PTOLEMÆUS N. BERENICH ALEXANDER
Rex Cypr. Soror & uxor. Auletes Eg. R. XI. Regina nupsit II. R. Eg. X.

PTOLEMÆUS CLEOPATRA PTOLEMÆUS Arsace
Dionysus Rex Regina triusque Junior R. Necata
Egypti XII. soror & uxor. Egypt. XIII. Mileti

Alexander Cleopatra Ptolemæus Cesario ex
ex Antonie Juba uxor Philadelphia Julio Cesare.

CANON

CANON CHRONOLOGICUS

R E G U M Ä G Y P T I.

A N N I

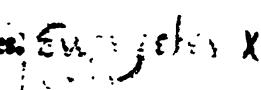
Olymp. A. Ch. Legid. R. Äg.

2	321	1	1	Ägypti Satrapia Ptolemæo assignata à Perdicca.
3	320	2	2	Ptolemæus Cyrenaicam adjungit Ägypto.
4	319	3	3	Alexandri corpus recipitur Alexandria.
115	318	4	4	Confirmatur ab Antipatro Ägypti Satrapia Ptolemæo.
	317	5	5	Antipater fenio coaffectus moritur.
	316	6	6	Ptolemæus classe per Zephyrium Cilicis navigat.
	315	7	7	In Ägypto quietus.
116	314	8	8	
	313	9	9	Seleucus ex Babylonia ad Ptolemaum confagit.
	312	10	10	Con federatio Ducum contra Antigonum.
	311	11	11	
117	310	12	12	Cyrenæ à Ptolemæo deficiunt. Seleucidarum Imperium.
	309	13	13	Pax inter Federatos & Antigonum.
	308	14	14	Bello redintegrato, Ptolemæus Cyprus occupat.
	307	15	15	Berenice Philadelphum in Co Insula genuit.
118	306	16	16	Ptolemæus ad urbes Græcis liberandas navigat.
	305	17	17	Alexandri Duces se omnes appellant Reges.
	304	18	18	Antigonus cum filio Ägyptum frustra tentat.
	303	19	19	Rhodii bello imperuntur, quos juvat Ptolemæus.
119	302	20	20	Soteris cognomem Ptolemæo à Rhodii datum.
	301	21	21	Sicyon Ptolemæo eripitur à Demetrio.
	300	22	22	Omnes Duces contra Antigonus fondus insunt.
	299	23	23	Antigonus commissio ad ipsum prælio vicitus occiditur.
120	298	24	24	Federati Reges de Antigoni præda non conveniunt.
	297	25	25	Ptolemæus Demetrio per Seleucum reconciliatur.
	296	26	26	Pyrrhus in Ägypto Antigonem dicit uxorem.
	295	27	27	Cassander Macedonia Rex moritur.
121	294	28	28	Alexander Cæstheri F. Lysandram Ptolemai F. dicit uxorem.
	293	29	29	Pyrrhus Ptolemai nomen filio imponit.
	292	30	30	Ptolemæus Cyprus recuperat.
	291	31	31	Ptolemæus Phaleræus ad Ptolemæum fugit.
122	290	32	32	Lysimachus à Drochimæe Getarum Rege captus.
	289	33	33	Lysandra Alexandri vidua Agathocli nupta.
	288	34	34	Theogena Berenices F. Syracusiorum Regina in Ägyptum reddit.
	287	35	35	Ptolemæus Alexandri pacatus ornat.
123	286	36	36	Regum in Demetrium Polyorcen consipatio.
	285	37	37	Demetrius in Chersoneso Syrie includitur.
	284	38	38	Philadelphus à patre Rex Ägypti renuntiatur.
	283	39	1	Agathocles Lysimachi F. à patre occiditur in carcere.
124	282	40	2	Ptolemæus Soter moritur.
	281	41	3	Seleucus occiditur à Ptolemæo Cerauno.
	280	42	4	Ceraunus interficitur à Gallis.
	279	43	5	Argæus Philippi frater ejus iussu occiditur.
125	278	44	6	Meleager Philippi ex Berenice frater etiam interficitur.
	277	45	7	Antigonus Demetrii F. Macedonia Regum occupat.
	276	46	8	Arsinoe Philippi uxoris marito infidias struit.
	275	47	9	Philadelphus sororem sibi matrimonio jungit.
126	274	48	10	Arsinoe Adonis festa summo apparatu celebrat.
	273	49	11	Berenice Philippi mater moritur.

CANON CHRONOLOGICUS.

A N N I

Olym. A. Ch. Legid. R. Ag.

	272	50	12	Philadelphus Legatos Romam misit.
	271	51	13	Romani Legatos ad Philadelphum vicissim mittunt.
127	270	52	14	Pyrrhus in urbe Argo à veta occisus est.
	269	53	15	Ptolemæus filios forori dat adoptandos.
	268	54	16	Philadelphus copias Auxiliares Areo Spartæ Regi transmisit.
	267	55	17	Athenienses contra Antigonum auxilium petunt.
128	266	56	18	Patroclus classis Dux mittitur.
	265	57	19	Athenienses tribum in Philadelphi gratiam appellant Ptolemaïda.
	264	58	20	Magas Cyrenæis persuasit ut à Philadelpho deficerent.
	263	59	21	Interpretes in linguam traducunt sacros Codices.
129	262	60	22	Philadelphus Elephantorum venationem frustrâ prohibet.
	261	61	23	Magas Antiocho socero Syriæ Regi suadet bellum contra Philadelphum.
	260	62	24	Philadelphus viam aperit ex Arabico finu Coptum.
	259	63	25	Antiochus Soter Syriæ Rex moritur.
130	258	64	26	Ptolemæi in construendo magnificentia.
	257	65	27	Magas Berenicensi filiam dat Ptolemæi filio.
	256	66	28	Ipse moritur.
	255	67	29	Apame Magæ conjux ad Antiochum patremmittitur.
131	254	68	30	Aratus ad Philadelphum venit.
	253	69	31	Ipsum criminantur apud Regem.
	252	70	32	Eleazarus Judæorum Pontifex moritur.
	251	71	33	Philadelphus & Antiochus simul bellum gerunt.
132	250	72	34	Etsi bello detentus, libris tamen mendis non vacat.
	249	73	35	Podagra laborat.
	248	74	36	Arsaces & Teridates fratres ab Antiocho deficiunt.
	247	75	37	Philadelphus pacem init cum Antiocho.
133	246	76	38	Berenicensi filiam Antiocho collocat.
	245	77	39	Arsinoe soror & uxor Ptolemæi moritur.
	244	78	40	Philadelphus è vivis excedit, & succedit Epiphanes.
	243	79	2	Ptolemæus Epiphanes regnat.
134	242	80	3	Ad Berenices auxilium in Syriam progrederit.
	241	81	4	Epiphanes seditione in Ægyptum revocatur.
	240	82	5	Seleucus contra civitates quæ defecerant, copias comparat.
	239	83	6	Bellum Ptolemæo cognominato Epiphani infest.
135	238	84	7	Epiphanes Bibliothecam Alexandrinam auger.
	237	85	8	Seleucum & Antiochum fratres bellum inter se gerentes obseruat.
	236	86	9	Antiochus victus exercitum relarcit.
	235	87	10	Liberalitas Epiphanis in Rhodios.
136	234	88	11	Seleucus fratre apud Ptolemæum detento contra Arsacem ducit.
	233	89	12	Antiochus è Ptolemæi carcenis aufugit.
	232	90	13	Epiphanes in Arabiam & Æhiopiam Speculatum mittit.
	231	91	14	Nicæa Antiochi Dei F. ad Seleucum fratrem protugit.
137	230	92	15	Induciat inter Epiphanem & Seleucum prorogantur.
	229	93	16	Seleucus contra rebellis varia uitur fortuna.
	228	94	17	Epiphanes ulteriores versus meridiem partes aggreditur.
	227	95	18	Æhiopiz fines ingreditur.
138	226	96	19	Seleucus Callinus Rex Syriæ moritur.
	225	97	20	Diversas gentes imperio vestigales reddit Epiphanes.
	224	98	21	In Arabiam exercitum transfert.
	223	99	22	Seleucus Ceraunus è vivis excessit.
139	222	100	23	Ad Ptolemæum confudit Cleomenes Spartæ Rex.
	221	101	24	Antigonus Macedoniz Rex circa hæc tempora moritur.
	220	102	25	Epiphanes è vivis excedit.
	219	103	26	Philopator Epiphanis patri succedit.
140	218	104	27	Berenice matrem, Magamque fratrem interficit.
	217	105	1	215 Bellum
	216	106	2	Digitized by Google

CANON CHRONOLOGICUS.

ANNI

Olymp. A. Ch. Ligid. R. Eg.

	215	107	3	Bellum inter Byzantinos & Rhodios.
141	214	108	4	Andromachus è Ptolemæi carceribus liberatur.
	213	109	5	Antiochus Magnus Seleuciam ex Ægyptiis retrahit.
	212	110	6	Pugna inter Ptolemaeum & Antiochum ad Raphiam.
	211	111	7	Ptolemæus Judæos acerbè tractat.
142	210	112	8	Iis ignoscit, & illos in amicitiam recipit.
	209	113	9	Bellum Ægyptiis infert.
	208	114	10	Romanorum ad Ptolemaeum legatio.
	207	115	11	Ætolorum Legati ad Philopatorem.
143	206	116	12	Ptolemæus ad Philippum Legatos mittit.
	205	117	13	Nascitur filius Philopatori.
	204	118	14	Ptolemæus uxorem è medio tollit.
	203	119	15	Moritur Sosibius Regis Consiliarius.
144	202	120	16	Agathocles & Agathoclia foror regnum diripiunt.
	201	121	17	Philopator è vivis discessit.
	200	122	1	Epiphanes ejus filius illi quadrimulus succedit.
	199	123	2	Agathoclis Tutoris cædes.
145	198	124	3	Antiochus & Philippus inter se fœdus ineunt.
	197	125	4	Alexandrini à Romanis tutorem Regi postulant.
	196	126	5	Antiochus hinc & Ptolemæus illinc Ptolemæi Provincias ingrediuntur.
	195	127	6	Senatus Legati ad Antiochum pro Attalo veniunt.
146	194	128	7	Antiochus Scopam Ptolemæi Ducem ad Panium proficit.
	193	129	8	In Asiam vere copias transmitit.
	192	130	9	Ptolemæi Anacleteria.
	191	131	10	Mortuum Ptolemaeum existimat Antiochus.
147	190	132	11	Bellum inter Antiochum & Romanos.
	189	133	12	Ptolemæi ad Romanos Legati pro auxilio ferendo.
	188	134	13	Secunda ad Romanos legatio Ptolemæi pro eorum victoria.
	187	135	14	Antiochus secundo prælio ad Magnesium superatur à Romanis.
148	186	136	15	Ptolemæi ad Achæos legatio.
	185	137	16	Nascitur Ptolemaeo filius.
	184	138	17	Rex venatione delectatur.
	183	139	18	Regni viis exornandis incumbit.
149	182	140	19	Adulatoribus corruptus ad scvitiam se convertit.
	181	141	20	Ægypti aliquæ civitates rebellant.
	180	142	21	Ptolemæus Nicopolim obsedit.
	179	143	22	Seleucus dimidiā vestigialium Cœlesyriæ pârtēm colligit.
150	178	144	23	Ptolemæus Seleuco bellum denuntiare meditatur.
	177	145	24	Veneno perit Epiphantes, ei succedit filius.
	176	146	2	Ptolemæus, Philometoris nomen assumpit.
	175	147	3	Seleucus Syriæ Rex Antiochum fratrem Romæ obsidem petiit.
151	174	148	4	Demetrius Soter paternum Syriæ Regnum recuperavit.
	173	149	5	Cleopatra Philometoris mater obiit.
	172	150	6	Tutores Ptolemæi Cœlesyriam occupare volunt.
	171	151	7	Antiochus eos in Cœlesyria prævenit.
152	170	152	8	Uterque Rex Roman ea de causa Legatos mittit.
	169	153	9	Ptolemæi Anacleteria.
	168	154	10	Ptolemæus in Antiochi manus venit.
	167	155	11	Alexandrini Ptolemaeum jun. declarant Regem.
153	166	156	12	Pax inter fratres Ptolemæos inita.
	165	157	13	Roman Legati veniunt ex Alexandria.
	164	158	14	Antiochus Ludos apud Daphnem edit.
	163	159	15	In Persidem proficisciatur.
154	162	160	16	Moritur Antiochus, & Ptolemæi dissident inter se.
	161	161	17	Bellum videtur inter eos inchoatum.
	160	162	18	Philometor à fratre expulsus, Roman abit.
	159	163	19	Junior Ptolemæus vicissim ad Senatum configit.

CANON CHRONOLOGICUS.

A N N I

Olymp. A. Ch. Lagid. R. Eg.

155	158	164	20	Senatus decretum futurum ad Juniorem per Legatos mittit.
	157	165	21	Hic de Cypro à Romanis sibi adjudicata, Insulam occupare mediatatur.
	156	166	22	Insidiis fratri appetitus iterum Rōmam venit.
	155	167	23	Cyprum ingressus eam occupare tentat.
156	154	168	24	Archias Cypri Praefectus se suspendit.
	153	169	25	Philometor, Antiochenium rebellionem fovet.
	152	170	26	Heraclidem cum Alexandro Rōmam mitti procurat.
	151	171	27	Ptolemaïdis portas iis Rōma reducibus pecunia aperit.
157	150	172	28	Philometor Alexandrum copiis adjuvat.
	149	173	29	Alexandro Cleopatram filiam in matrimonium collecat.
	148	174	30	Nascitur Alexandro filius ex Cleopatra Ptolemaï filia.
	147	175	31	Alexander in Ganeo & Iufris jacet.
158	146	176	32	Demetrius Junior Alexandro bellum infert.
	145	177	33	Ptolemaeus genero opem ferens ab eo insidiis appetitur.
	144	178	34	Ex vulneribus in prælio contra illum acceptis decepsit.
	143	179	1	Evergetis nepotis parricidio regnum occupat.
159	142	180	2	Alexandrinis ob scelerā eum Cacergetēm appellant.
	141	181	3	Natus est Ptolemaeo filius Memphis. Tryphon pupillum occidit.
	140	182	4	Ptolemaeus Cyrenæos illustres interficit.
	139	183	5	Demetrius contra Arsacem in superiores Provincias proficiscitur.
160	138	184	6	Hierax Ptolemaï Regnum sustinet.
	137	185	7	Egyptii Ptolemaeum despiciunt.
	136	186	8	Tryphon ab Antiocho Evergeete interficitur.
	135	187	9	Ptolemaeus Cleopatram uxorem repudiavit.
161	134	188	10	Alexandriam populus deserit.
	133	189	11	Legati Romanorum in Egyptum veniunt.
	132	190	12	Ptolemaeus novis incolis Alexandriam frequenterat.
	131	191	13	Ipse se litteris & omni disciplina ipsum instruit.
162	130	192	14	Libros & Codices antiquæ colligit.
	129	193	15	Peregrinis molestus esse incipit.
	128	194	16	Incensa regia à populo, in Cyprum clam fugit.
	127	195	17	Alexandrinis bello illato in urbem recipitur.
163	126	196	18	Contra Demetrium Alexandro Zebinæ copias mittit.
	125	197	19	Demetrius in prælio vicit, fugiens occiditur.
	124	198	20	Cleopatra Syria Alexandri milites pro filiis sollicitat.
	123	199	21	Ad Patruum Ptolemaeum recurrit.
164	122	200	22	Ptolemaeus Tryphaenati F. Antiocho uxorem concedit.
	121	201	23	Antiocho nepoti copias auxiliares mittit.
	120	202	24	Cleopatra veneno, quod filio paraverat, moritur.
	119	203	25	Ptolemaeus pace parta Commentarios scribit.
165	118	204	26	Ptolemaeus Junior Cleopatram sororem ducit uxorem.
	117	205	27	In Cyprum Insulam relegatur.
	116	206	28	Evergetes anno 29. imperii moritur.
	115	207	29	Ptolemaeus Soter 11. ejus filius natu major regnat.
166	114	208	1	Cleopatra Ptolemaï mater illi Selenen sororem in uxorem locat.
	113	209	2	Memphi Ptolemaï fuit Anachteria.
	112	210	3	Ptolemaeus Alexander ejus frater à matre Cypro preficitur.
	111	211	4	Gryphita Antiochi Epiphanis uxor & Ptolemaï soror in ultionem Cleopatræ sororis ab Antiocho Philopatore occiditur in Syria.
167	110	212	5	169 Soter
	109	213	6	
	108	214	7	
	107	215	8	Ptolemaeus copias militares in auxilium Ant. Philopatoris mittit.
168	106	216	9	Cleopatra contra Ptolemaum eam ob causam indignata est.
	105	217	10	Ptolemaeus ab Alexandrinis expulsus fugit in Cyprum.
	104	218	1	Ptolemaeus Alexander Regnum ccepit.
	103	219	2	Ptolemaïdenses Phœniciaz auxilium à Ptolemaeo Sotere petunt.

CANON CHRONOLOGICUS.

ANNI

Olymp. A. Ch. Lagid. R. Ag.

169	102	220	3	Soter cum 30000 milibibus Sycaminum appulit.
	101	221	4	Ptolemaeus Ptolemaidem ipsam oppugnat.
	100	222	5	Cleopatra Soterem in Phoenicia prosecuitur.
	99	223	6	Ptolemaeus occasione arrepta Aegyptum frustra tentat.
170	98	224	7	Alexander Janneus in Coele Syria bellum gerit.
	97	225	8	Gazeos in Phoenicia oppugnat.
	96	226	9	Antiochus Epiphanes ab Heracleone Berhaeo occisus.
	95	227	10	Ptolemaeus Apion moritur & P. Romanum heredem scribit.
171	94	228	11	Redingratur bellum in Syria inter Nepotem & Patrium.
	93	229	12	Deinceps inter cognatos.
	92	230	13	
	91	231	14	Selenè nubis Antiocho Eusebi Syriæ Regi.
172	90	232	15	Soter iratus ob matrimonium sororis olim uxoris hostem marito sue scitac.
	89	233	16	Demetrios copiis Ptolemaei adjutus, cum Philippo fratre init Societatem.
	88	234	17	
	87	235	18	Res in Aegypto turbantur, Cleopatra ab Alexandra filio occiditur.
173	86	236	19	Ptolemaeus Alexander interficitur, & iterum regnat Soter.
	85	237	2	Lucullus Sulla Legatus ad Ptolemaeum venit auxilium contra Mithridatem petiturus.
	84	238	3	Ptolemaeus Societatem Romanorum contra illum repudiavit.
	83	239	4	Syri Tigranem Syriæ Regem appellant.
174	82	240	5	Alexander Alexandri F. ex Mithridatis aula ad Sullam configuit.
	81	241	6	Ptolemaeus bellum Thebaeum infert.
	80	242	7	Antiochus Eusebes cum Selene in Ciliciam se recipiunt.
	79	243	8	Ptolemaeus moritur & ei succedit Berenice filia.
175	78	244	1	Sulla Regem Alexandrinis dedit Alexandrum Alexandri filium.
	77	245	2	
	76	246	3	Sylla mortuo Alexander in Aegypto spemi coepit.
	75	247	4	Iulia festa Alexandriae celebratur.
176	74	248	5	Antiochus Eusebes moritur.
	73	249	6	Alexander ex Aegypti Regno palitus, Tyri moritur.
	72	250	7	Ptolemaeus Soteris F. nothus ab Alexandrinis Rex Aegypti appellatur.
	71	251	8	
177	70	252	3	Antiochi & Selenes filii Romanam veniunt Aegypti Regnum petituri.
	69	253	4	Redeunt Roma in Syriam postquam nihil obtinuere.
	68	254	5	Selene in gratiam filiorum Phoenices contra Tigranem commovet.
	67	255	6	Mithridates à Lucullo victus ad Tigranem generum configuit.
178	66	256	7	Cleopatra Ptolemaeo nascitur.
	65	257	8	A Ptolemaeo Cypri Rege Aegypti regis fratre Clodius pro piratis lytrum petit.
	64	258	9	
	63	259	10	Craffus & Catullus Censores de Aegypti Regno rectigale faciundo.
179	62	260	11	Lex Agraria Regnum Aegypti tacite comprehendens, facta.
	61	261	12	Mithridates & Nyssa desponsata Ptolemaeis fratribus veneno perire.
	60	262	13	
	59	263	14	Pompeius Ptolemaei amicus factus.
180	58	264	15	Julio Cæsare & Biblio Cossi.
	57	265	16	
	56	266	17	Clodius Tr. plebis, legem tulit ut Cyprus in Provinciam redigeretur.
	55	267	18	Ptolemaeus expulsus Regno, Senatum ad restitutionem in illud sollicitat.
181	54	268	19	Sibyllini libri pro Ptolemaei reductione consuluntur.
	53	269	20	Gabinius Ptolemaeum cum armis Alexandriam reducit.
	52	270	21	De Ptolemaei reductione postularus est Roma Gabinius.
	51	271	22	Rabirius ex Alexandria carceribus Romanis fugit.

182 Ptole

CANON CHRONOLOGICUS.

ANNI

Olymp. A. Ch. Lagid. R. Ag.

182	50 272	23	Ptolemaeus mortuus est, Stalpicio & Marcello Coss.
	49 273	1	Ptolemaeus tuis filius & Cleopatra Aegypti Reges à P. Romano declaratis.
	48 274	2	Coronatur in urbe Memphis.
	47 275	3	Pompelius ad Ptolemaeum confudit post pugnam Phallieum.
183	46 276	4	Ptolemaeus in Nilo perit.
	45 277	1	Cleopatra datur in matrimonium Ptolemaeus Junior.
	44 278	2	Ariane Ptolemaorum & Cleopatra soror in Triumphum ducta.
	43 279	3	Cleopatra Romam cum fratre Juniore venit.
184	42 280	4	Ptolemaeus Junior veleno perit, Cleopatra sola regnat.
	41 281	9	2 Cleopatra auxilium Cassio recusat.
	40 282	10	3 Praedium Philippense.
	39 283	11	4 Cleopatra ad Antonium Vettit Tarsum.
185	38 284	12	5 Fulvia ad Antonium fugit, & ipsa mortua Octaviam ducit Antonium.
	37 285	13	6 De Parthis Ventidius Antonii Legatus Romae triumphat.
	36 286	14	7 Antonius cum Octavia ex Athenis Tarentum vedit.
	35 287	15	8 Dormitans Cleopatra asper rursus eluxit.
186	34 288	16	9 Antonius post cladem à Parthis acceptam ad Cleopatram redit.
	33 289	17	10 Octavia ex Athenis Romam reversa.
	32 290	18	11 Artabazem Armenie Regem in triumpho Alexandri duxit.
	31 291	19	12 Antonius ad Araxem profectus est.
187	30 292	20	13 Bellum contra Cleopatram decretum Antonius Patris hymenavit.
	29 293	21	14 Pugna Actiac IV. non. Septembri.
	28 294	22	15 Caesar cepit Alexandriam mense sextili.

CHARISSIMO PATRI

JAM SELEUCIDARUM NUNC LAGIDARUM

HISTORIE SCRIPTORIS

JO. FRANC. VAILLANT D. M. SCHOLÆ PARIS.

ANAGRAMMA

JOANNES VAILLANT

ET ENILO LAUSNATA.

Quæ cœris, sunt hæc antiquæ Numismata Regum
Ruderibus dudum consumulata suis.

His vero Syriæ nemo fani fecit Oronti.
Quosque Seleuciadas restituisse PATREM.
Immortalis EI ENILO LAUS NATA videtur.
Ægypto reddit, qui modo Lagiadas.

PTOLEMÆUS

P T O L E M Ä U S I.

P T O L E M Ä V S S O T E R
R E X Ä G Y P T I . I.

*Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num arg. tetradr.*

PTOLEMÆUS Lagi putativus filius credebatur; cum enim Arsinoe Meleagri filia ex Philippo Macedoniæ Rege gravida esset, in uxorem ab eo tradita est Lago obscuro Macedoni: Eordææ in provincia Mygdonica Regiunculæ natus, à matre in æneo clypeo est expositus; ferunt aquilam accedere solitam, quæ ardorem solis ab infante prohibuit, imbre & gregales volucres abegit, coturnicibus laceratis sanguinem pro lacte instillavit; grandior factus & agnitus à Lago, Lagides dictus est, & in illius memoriam, ordinem equitum aliquando insluit, quem λαγεῖον appellavit.

Sub Philippo tanta fide claruit, ut dubitatum sit, Regine an popularibus Arrian. I. 2^a carior esset. Alexander eum post Philippi mortem inter corporis custodes assumpsit, & in expeditione contra Persas, inter duces retulit, cumque Granico, Phrygiæ amne, magno cum periculo & labore superato, Darii exercitum in Adrastiis campis profligasset, & ejus provincias inundaret, Ptolemæus cum pedit. 3000. & equit. 200. Cariæ ab eo praefectus est, & Orontobarem Persam qui urbes hujus provinciæ alias adhuc occupabat, prælio cæsis peditum circiter 700, equit. 50. captis verò 1000. superavit: ad exercitum Alexandri postea in Ciliciam profectus est.

Asia Minori ferè à Macedonibus subacta, Parmenio deturbatis barbaris, Syriæ portas occupat, dum Alexander Issum urbem recipit; ubi auditò Darii adventu, se uno certamine totum Persarum imperium eruere posse credidit: itaque ordinata protinus acie, in hostem contendit, fugato Darii exercitu Arrian. I. 2^b Alexandrum, cum instructa phalange super strata hostium cadavera insequentem comitatus est, & tandem ultimo inter Darium & Alexandrum in Assyria ad Bumelum fluvium ut ipse auctor est, prælio interfuit.

A

Alexan-

Digitized by Google

P T O L E M Æ U S I.

Alexander cùm Persepolim venisset, Epinicia celebravit, & magnifica diis suis sacrificia obtulit, amicos splendidissimo epulo exceptit, cui & meretrixes interfuerunt quæ comessatum venerunt ad amatores suos; ex iis Thais fuit Ptolemai amica, genere Attica.

Dario autem à Besso perfidè occiso, Alexander cum in Bactrianam fugientem inseguutus est, deinde in Sogdianam, & cùm Spitamenes & Oxyartes qui Bessum comitabantur, illum Oxum fluvium transisse accepissent, Alejandro nuntios miserunt pollicentes, si aliquem ex ducibus cum aliquantis copiis mitteret, sese Bessum ei tradituros, ad quos Rex Ptolemæum ire jussit cum tribus amicorum equitum cohortibus, & hastatis equitibus, cum his decem stathmorum iter quatriduo emensus, cùo pervenit ubi pridie barbari qui cum Spitamene Bessum comprehendenderent, castra habebant: Bessus ad Alexandrum perductus est, & dona omnibus qui cum adduxerant, Alexander distribuit, necatus est Bessus in eo loco, quo Darium ipse occiderat.

Ptolemæus in variis Indiæ ab Alexandro subactæ victoriis & occasionibus, virtutis bellicæ suæ specimen præbuit. In regione Naura vel Naulaca fauibus ejus & angustiis à barbaris impeditis, viam cum Leonato noctu aperuit. Ad urbem Choi Indiæ fluvio proximam cum eodem Leonato vulneratus est. In Aspiorum regione, barbaris urbe incensa ad montes fugientibus, eorum ducem prostravit, armisque exuit. Pabulatum ab Alexandro missus longius cum exigua manu speculandi causa progressus, quùm Alejandro plures in barbarorum castris quam oporteret, ignes videri nunciasset, tertiaz exercitus parti ab eo præfectus, barbaros longè latèque profligavit, innumeròsque captivos abduxit. Ab Alexandro Sangalam Cathæorum in India urbem expugnante, paludis custodiæ præfectus, barbaris irrumptibus donec urbs capta fuerit, strenuè resistit, 500. eorum in fuga cæsis.

In Alexandri ex India reditu Ptolemæus, unus ex triremiū ducibus constitutus, ab ipso quùm Hydaspen fluvium navigaret, post ejus discessum morari jussus, ab exercitu in Acesinis & Hydaspis confluentibus expectatus est. In Oxydracis periclitanti Alejandro præ cunctis ipsius amicis auxilio fuit. Ad Bracmanni urbis obfidionem ferramento lethali veneno tincto graviter feritus est, sed peculiare Ptolemaeo quidpiam & inexpectatum tunc accidit (quod divina nonnulli providentia adscripsere.) Is omnibus, tam propior virtutem, tum mirificum bene de siagulis merendi studiis, perearum, dignam humanitatem egregia sanacionem est fortius. Species enim Regi personum oblate fuit, qua Draco quidam, herbam in ore suo gestare, ejusque naturam docere, locum etiam ubi nasceretur, ostendere visus est. Excitatus ergo Alexander investigaram herbam contrivit, & Ptolemai corpori per cataplasma applicato, & potionē ex illa adhibita, sanitati ægrotum restituit.

Alexander quùm ad finas Neoritidis pervenisset, tripartitum agmen fecit, uni Ptolemaorum præfecit cui maritimam populationibus infestam habere jussit, & ille Oritas per vastavit. Calano Gymnosophistæ Indico more è vivis exire capienti ignem Alexandeī jussu, post summos honores exhibitos, subjecit. Susis Ptolemaeus ab Alexandro illustres Persarum ac Medorum filias amicis, uxores concedente, Apamen Artabazi filiam accepit: omnium nuptiarum eodem tempore & loco simul actæ sunt, ipso Rege dores omnibus conferunt & per quaque dies continuas insigni pompa sunt celebrantes; sed cùm paulò post Ephestion inter Alexandri amicos sacissimus esset mortuus, ad luctus levanonem bellum Cossæis ipse intrulit & Ptolemaeo dimidiata exercitus partem commisit, quibus dominis Rex Babyloneum venit, ubi è vivis decessit.

Alexandro die 22. Maii finæ liberis mortuo, ingens de principatu fuit dissidium; pediuum enim agmen Arideum Philippi filium animi vitiiis laborantem insanabilibus, ad Regnum promovebat, Ptolemaeus & alii qui maxi-

Diodor. I.
17. p. 617.

Diodor. I.
17.
Arrian.

ma dignitate pollebant cum equitatu, ad gubernationem universam, eum admittere recusabant, & ipse, Regnum in plures dividendi autor fuit; re tandem composita, Regem crearunt Aridæum, quem Philippum nominarunt, Regni autem Procuratorem fecere Perdiccam: cui Alexander moriens annulum dederat: is autem rerum omnium imperio, & habito cum ducibus consilio, primarii Satrapis præfeti sunt, primâque eorum Ptolemæo Ægyptus obtigit; & quidquid Lybiæ ac Cyrenaicæ Alexander obtinuerat cum omni Arabiæ parte adjacente, móxque Cleomenes, ab Alexandro vestigibus hujus Satrapiæ præpositus, Ptolemæo provinciam tradere, eique vicariam præstare operam jussus est.

Ab hoc tempore nempe Olymp. 114. & U. C. 432. cœpit Lagidarum imperium versus Autumnum mense Thoth, superiore licet Ptolemæus Regis nomen nisi post septendecim Dominationis suæ annos cum aliis Alexandri M. Duci bus qui illud usurparunt, sed quia Ægypti Satrapiam non mutaverat ut suam alii, & usque ad Cleopatræ obitum, post quem Ægyptus, Romana provincia facta est ab Augusto U. C. 724. mense Augusto.

Ptolemæus in assignatam omnium optimam Satrapiam & magnos redditus habentem profectus, Ægyptum citra periculum adeptus est, humanum se ejus incolis præbuit, & octo millibus talentum potitus, conductis, qui æra mererentur, exercitum comparavit, complures etiam amicè erga illum affecti, propter æquitatem ad ipsum confluabant; sed quum certò sciret futurum ut Perdiccas Ægypti Satrapiam sibi adimere conaretur, Cleomenem ideo occidit quod Perdiccas favere eum suspicaretur, Reges finitos beneficiis obsequiisque sibi devinxit, & per legatos cum Antipatro Societatis foedus iniit Filia ejus Euridice in uxorem accepta cui Antipater Berenicem neptem Philippi cujusdam Macedonis pro comite dedit: interea Ægyptum præsidii firmavit.

Quum Thimbro interfecto in Creta per dolum Harpalon, qui direptis Alexandri thesauris ex Asia profugerat, à Cyrenensium exilibus accersitus ex Cydonia urbe profectus cum sex vel septem hominum millibus urbem Cyrenem obsideret, seditio inter cives excitata est, in qua præalentibus plebeis, illi opulentos ejecerunt, qui in Ægyptum partim ad Ptolemæum confugiunt; Ophellam ille cum validis peditum & classicorum militum copiis misit, tum plebis Cyrenaicæ ductores pace cum Thimbrone inita, contra Ophellam bellum gerere instituunt, sed Ophellas Thimbrone debellato, capto, & occiso redactisque in potestatem oppidanis, urbes cum agris Ptolemæo tradidit; ad hunc ergo modum, Cyrenæi amissa libertate Ægypti Regno subjuncti fuere.

Interea Perdiccas Ariarathe Rege debellato, & Satrapiam quam Eumeni tradidisset, in Pisidiam profectus erat, ille Nicæam Antipatri filiam desponderebat; sed Regnum affectans, Antigonum de medio tollere statuit, sed hic ad Antipatrum, qui cum Cratero Ætolis bellum intulerat, fugit, eosque de omni Perdiccae molitione edocuit, quo nuntio accepto pacem Ætolis inierunt & legatos ad Ptolemæum Perdiccae infensum, ipsique amicum & iisdem insidiis appetitum, de societate jungenda, mitti placuit. Perdiccas autem congregatis amicis & ducibus utrum in Macedoniam agmen movendum prius in Ptolemæum arma expedienda essent, deliberandum propo- suit, & cum omnes in hanc sententiam irent Ptolemæum antè bello doman- dum.

Quum Aristander Telmissensis vates, à Diis sibi revelatum finxisset, eam terram quæ Alexandri corpus exciperet felicissimam & ab hostium incursumbus in perpetuum futuram liberam, de eo potiundo inter & Ptolemæum, magno studio est certatum. A Perdicca suis negotium datum erat, ut illud Ægas deportarent, sed Aridæus qui illud apud se

Paus. Attic.

LAGIDA-

RUM &

Ptol. Sot.

an. 1.

Justin. I. 13.

c. 6.

Diodor. ut

supr.

an. 2.

Diodor. ut

supr.

P T O L E M Æ U S I.

LAGIDAR. servabat, contra Perdiccas voluntatem cum eo ad Ptolemæum profectus est; an. 3. à Babylone per Damascum in Aegyptum iter fecit, & licet sèpè à Polemone Arrian. ap. Photium. Perdiccas familiari impeditus, pervicit tamen, re ex animi sui sententia gesta. Diodor.

Aridæus qui biennium in Regis funeris apparatu insumpserat, è Babylone profectus est, corpus Alexandri in Aegyptum deportaturus, Ptolemæus autem cum exercitu ex Aegypto Syriam usque obviam processit, & acceptum corpus maxima cura prosequutus est; illud enim in præsenti ad Hammonem non transvehere, sed in condita ab eo urbe, omnium ferè per totum orbem clarissima deponere secum constituerat. Alii corpus acceptum Macedonico ritu Memphi condidisse tradunt, & inde paucis post annis Alexandriam transtulisse, quam tamen translationem à filio ejus Philadelpho factam fuisse alii significant.

Paul. Att. Curt. lib. 10. c. ult. **Paul. ibid.** Strab. l. 17. p. 794. Ptolemæus Alexandro delubrum tum magnitudine, tum structura, maiestate & gloria ejus dignum extruxit, in quo corpus in alveo aureo conditum est & exsequiarum justis & sacrificiis heroicis, ludisque magnificentissimis sepultum veneratus, non ab hominibus tantum, sed à diis remunerationem præclaram accepit: Homines enim liberalitate ac animi magnitudine Ptolemæi invitati, undique Alexandriam confluebant, magnaque animorum alacritate nomina sua ad militiam (quùm tamen Regius Ptolemæo exercitus bellum inferret) profitebantur, & licet magna jam pericula manifestè imminerent: suo tamen discrimine omnes efficiebant promptè ut salus integra maneret. Dii verò propter virtutem & æquitatem erga omnes, maximis eruptum periculis conservarunt.

Arrian. Perdiccas Damasco profectus, quo speciosiorem causam expeditioni prætexeret, Aridæum, & Alexandrum puerum Alejandro M. & Roxane genitum in exercitu habuit, & cum eis Aegyptum versus, contra Ptolemæum dimicaturus, iter instituit; interea Ptolemæus sollerti industria magnas opes paraverat, quippe & Aegyptios insigni moderatione in sui favorem sollicitaverat, & Reges finitos beneficiis obsequiisque devinxerat, terminos Satrapiae, acquisita Cyrenes provincia, ampliaverat, factisque jam tantus erat, ut non tam timeret hostes, quam timendus ipse hostibus esset.

Diodor. Arrian. Quùm Nilo Perdiccas approximatasset non procul ab urbe Pelusio castra posuit, dumque fossam quandam antiquam repurgare instituit, Nilus supra modum effusus labefactavit opera, & multi amicorum castris ejus desertis ad Ptolemæum transierunt: ad cædes enim propensus ille erat, & remotis ab imperio ceteris ducibus, hoc unicè agebat, ut solus per vim teneret; at contrà Ptolemæus erat æquus & sententiaz dicendæ libertatem ducibus relinquebat integrum: adhæc loca Aegypti maximè opportuna validis præsidiis & omni telorum genere, ceterisque omnibus probè adornatis occupaverat. Hinc factum, ut quod aggredieretur, plerumque successum haberet, dum multi benevolentia virum prosequuti, alacriter periculis se pro ipso offerrent. At Perdiceas, ut damna refarciret, ductores convocabat, aliisque donis, alios promissis magnificis, omnes denique colloquiis humanis sibi conciliatis, adversus pericula ingruentia animabat: cùmque edixisset, ut ad proficationem inde parati forent, cum exercitu sub vesperam inde movit: nemini indicato loco, quò ducere constituisset, totamque noctem citato itinerè progressus juxta Nilum tandem castra metatur, non procul à castello quodam, cui murus Camelorum erat nomen.

Diodor. ibid. Hinc postquam illuxisset, copias transmittit, præcedentibus elephantis, & insequentibus scutatis, cum scaligeris, aliisque quorum opera ad oppugnationem usurps erat. Agmen tandem claudebant equitum fortissimi, quos Ptolemaicis objiceret decreverat, si forte se ostenderent. Jamque in medio itinere erant, quùm equitatus Ptolemæi concitato cursu ad oppiduli defensionem tendere jussus est. Qui licet castellum ingredi maturassent, tubarum-

P T O L E M Æ U S I.

barumque clangore ac vociferatu adventum suum testarentur, Perdiccas ^{LAGIDAR}
men non extimuit, sed audacter muro copias admovit. ^{an. 3.}

Extemplo igitur clypeati scalis admotis condescendunt, & qui elephantis ^{ibid.}
vehebantur, vallo disjecto propugnacula demoluntur. Ibi Ptolemæus
optimis suorum stipatus, ut alios etiam duces & amicos ad pericula subeun-
da exfuscatet, correpta sarissa, & fastigio propugnaculi insistens, ele-
phantum in fronte constitutum excæcat, altiorenamque stationem habe-
bat, Indumque bellua infidentem vulnerat.

Qui verò per scalas subibant, hos contemptim percussos, vulneratosque ^{ibid.}
cum armis in fluvium devolvit: ad cujus exemplum dum & amici fortiter
decertant, proxima etiam bellua, Indo qui eam gubernabat, transfixo, pla-
nè redditur utilis. Oppugnatione igitur ad longum tempus extracta, Per-
diccani, vicibus inter se permutatis, murum adorti, omni studio id agunt,
ut vi castellum expugnent. Ptolemæus contrà, præ se præclarè rem gerendo,
& amicos, ut benevolentiam simul erga se & virtutem declarant, hortan-
do, certamina heroica committit, in hac ducum contentione acerrima,
multi utrumque cadunt: situ quidem loci editiore Ptolemæapi prævalent, &
Perdiccani multitudine superant: ad extremum tota die periculis his insunta,
Perdiccas obsidione soluta in castra sua retrocedit.

Quibus noctu motis itinere tacito, in regionem quandam venit Memphis ^{ibid.}
adversam, ubi Nilus in duas partes scissus insulam efficit, quæ & castra & exer-
citum maximum recipere queat. Huc igitur copias traducit, licet difficultem &
zrumosum militibus transitum faceret amnis profunditas: ad mentum
enim aqua pertingens instabilia reddebat corpora transcendentibus: quin &
arma viros propediebant.

Perdiccas ergo animadversa fluvii difficultate, elephantes ad sinistram ^{ibid.}
statuit, qui exceptum fluminis impetum mitigarent: equites verò ad dextram
collocavit, quorum opera transversim à fluvio raptos suscipieret, & incolu-
mes in ripam ulteriorem transportaret; sed novi quiddam & inexpectati in hac
copiarum trajectione accidit: primis enim citra damnum transgressis, qui
post illos transicunt moliebantur, in magna pericula incident: amnis autem,
nulla de causa manifesta, altius insurgit, dumque integra submergit cor-
pora, omnes in summam perplexitatem inducit: exundationis causa licet
quereretur, veritatis tamen ratio non occurrebat. Alii fossam ad superio-
res ripas olim egestam, ruptis aggeribus, aquas Nilo permiscuisse, unde al-
tius fluvii sit effectum. Alii imbres in terris superioribus exortos magni-
tudinem Nili auxilie perhibebant; sed neutrum ita se habebat: at ut primi
vadi transitus minus incommodi haberet, inde evenit, quod arena adhuc
imponita consisteret; sed in reliquo transitu, quum pedibus eorum & ele-
phantum, agminis insuper pedestris calcata dimoraque arena fluminis impetu
auferretur, excavato per hoc vado, profundior in medio fluente transitus
erat. His de causis quum reliquum agmen flumen transmittere non posset,
Perdiccas in magnam difficultatem incidit: quod nec illi qui trajecerant viri-
bus hosti pares essent, nec hi cis flumen suis opera ferre possent: quapro-
pter omnes retrò abire jussit. Dumque ita universum agmen transmittere
cogitur, qui natare sciebant, & quibus corpora essent validiora, summas
inter difficultates Nilum tranant, armis majore parte abjectis; ceterorum
qui minùs periti erant, pars fluvio absorbentur, pars ad hostes deferun-
tur, plerique diu huc & illuc jactati in fluvio demerguntur.

Ubi igitur hunc ad modum supra duo millia perierant, inter quos etiam ^{ibid.}
illustres quidam duces: alienor à Perdicca facta est multitudine: Ptolemæus
autem ejectorum ad ipsum corpora comburit, justis enssequiaria peractis,
ossa defunctorum necessariis & amicis transmittit. Quo facto Macedonum
Perdiccae militantium animi longè magis efferati, benevolentiam suam ad

LAGIDAR. Ptolemæum inclinant: nox ut inguit, castra lamentationis & luctus plena erant, quod tot viri tam contemptim, absque ullo hostis iactu, perirent: inter quos non pauciores mille à belluis essent deglutiti.

Ibid. Multi igitur ducum coeuntes Perdiccam incusant: totoque peditum phalanx alienata, fremitu minisque inimicitiam suam prodit. Ducum ergo primores ad centum numero desciscunt, inter quos nobilissimus erat Pitho, qui Græcos post defectionem debellarat, nulli amicorum Alexandri virtute & gloria secundus. Posthac equitum nonnulli conspiratione facta, ad Perdiccae tentorium se conferunt, & confecto manipulo oppressum trucidant.

Corn. Nep. Alii Perdiccam apud flumen Nilum à Ptolemaeo & Antigono interfictum scribunt.

Diodor. & Arrian. Postridie congressis ad concionem militibus, Ptolemæus ad Reges transmisso Nilo profectus est, donisque allatis & variis quoque obsequiis tam eos quam ceteros Macedonum proceres amanter complexus est. Et quum à se facta excusasset, quia commeatus defecerat, largam frumenti copiam exercitui subministravit, aliisque necessariis castra replevit. Quin & ipsorum Perdiccae amicorum vicem dolere se palam ostendit: nam plurimos in Aegypto amicorum Perdiccae fidelissimos & sororem ejus Atalantam occisos narrant: quibuscumque autem Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eosdem ille omni spe ac ratione metu liberare studuit. Quanquam verò gratia, qua apud multitudinem valebat, Regum tutelam vendicare sibi facillimè potuisse, consilio tamen suo effecit, ut quum deliberationem Macedones de imperio proposuerint, omnes propensis animis Pithonem & Aridæum, Regum Aridæi & Alexandri pueri curatores cum supra potestate crearent, & copiis universis, Perdiccae loco præficerent.

Diodor. Quum Pitho & Aridæus à Nilo cum Regibus profecti, in Triparadisum Syriæ pervenissent, ibi Pithone ob Euridicem Aridæi uxorem Regum tutela se abdicante, Macedones Antipatrum cum summa potestate curatorem elegerunt, qui Satriparum facta iterum partitione, Ptolemaeo quidem, quam huc usque tenuerat, assignavit. Fieri enim non poterat, ut is alio transferretur, propterea quod sua ipsius virtute Aegyptum velut armis partam obtinuisse videretur: aliae aliis Satripare sunt divisa; sed Antigonus Regii exercitus Imperator declaratus est, ut Eumenem ob Crateri & Neoptolemi cædem, declaratum hostem debellaret.

Prol. Sol. AN. 4. Diodor. p. 650. In Aegypto Ptolemæus occiso Perdicca & confirmatione Satripare ab Antipatro sibi facta regionem illam tanquam subactam possidebat, & cum acceptisset Eumenem ab Antigono devictum sed eum illius Satripias sibi adjunxit, Phœniciam & Syriam maximè sibi accommodatam futuram animadvertens, unde & Aegyptum posset tueri & Cyprum invadere, multum in hoc opere dedit, ut illis potiretur, cum classe profectus est: & oblato ingenti auri pondere Laomedontem harum provinciarum Satrapam tentavit, quod cum non ab eo impetrare potuisse, Nicanorem cum justis copiis in Syriam misit, & ipse Phœniciaz urbes adortus est, Nicanor prælio commisso Laomedontem cepit, sed ille corruptis custodibus ad Alacetam Perdiccae fratrem aufugit in Cariam, & dum totam Syriam in potestatem redigit, Ptolemæus Phœniciam, deinde Cœlesyriam & Judæam occupat.

Joseph. lib. 1. contra Apion. Hierosolyma die Sabbati cepit, ingrediente autem in civitatem Ptolemaeo cum exercitu & hominibus eorum qui urbem custodire debebant observantibus insipientiam: patria quidem acerbum suscepit dominum, lex verò convicta est malam habere consuetudinem. Alii Jerosolymorum moenia diruisse tradunt: Syria itaque tota & Phœnicia intra breve tempus subactis & præsidiis munitis in Aegyptum rediit, multos ex Judæa captivos abduxit circiter 30000. selectos qui ætate & robore præstarent, armis instructos in exercitum & ad militare usum stipendiis amplioribus recepit, iis que

que ut maximè fidis præsidia munita commisit: reliquam verò turbam seniorum, & juniorum, ac mulierum etiam, concessit militibus in servitutem, non tam sponte & consilio suo, quām exoratus ab illis, ad usus & necessaria in belli rebus ministeria.

Antipater senio confectus obiit & Polysperchontem Regum Curatorem Ptol. Sot. designavit, Cæsander Antipatri filius Chitarchi munere non contentus, an. 4. Aristes in lib. de 70. Interpr. patri in imperio succedere existimans, de ipso obtinendo cum amicis colloquium instituit, occultè iufuper missis ad Ptolemaeum cognatum legatis, amicitiam renovat, & ut societatem armorum secum jungat, classe quām primā ex Phoenicia Hellespontum expedita rogat & hortatur, ipse transmisso Hellesponto in Asiam ad Antigonum se contulit; auxilium ut sibi ferret rogans, & Ptolemaeum in belli societatem venustrum confirmans, illum non invictus suscepit Antigonus.

Polysperchon interea Eumenem ad opem Regibus ferendam invitat contra Ptolemaeum, Cæsandrum & Antigoaum, Eumenes autem pecuniam Quindi servatam Polysperchontis justū accipit & undique milites colligit: Ptol. Sot. quo audito Ptolemaeus cum classe ad Zephyrium Ciliciæ delatus missis quibusdam ducibus Argyraspides sollicitabat ne Eumenem à Macedonibus jam pridem supplicio capitis addictum, sequeretur. Ad Praefectos itidem præsidii in Quindis misit, obtestans eos, ne quidquam Eumeni pecuniarum exhiberent, impunitate illis promissa. Illi verò nemo morem gessit, Nicanorem in Hellespontum navigare contra Clitum Polysperchontis Talassiarium jubet, & ipse contra Eumenem qui Phoeniciam Regibus vindicare solebat, vela facit.

Eumenes audita Cliti clade & Ptolemaeum formidans, agmen per Cavam Ptol. Sot. Syriam duxit, ut Satrapias, quas superiores vocant, attingeret, & si posset, obtineret, Ptolemaeus verò præsidis novis in Phoenicia relictis in Aegyptum revertitur.

Dum Cæsander contra Polysperchontem in Europa, & Antigonos in Asia Ptol. Sot. maiore bellum gerit contra Eumenem, Ptolemaeus quietè res suas in Aegyptum agit.

Antigonus tandem Eumene occiso & toto ejus exercitu positus, Pithonem Mediz Satrapam interfecit, & quasi jam Asia Dominus rationes à Scenico Babyloniæ Satrapa petiit. Seleucus Pithonis casu ob oculos habens, eum quinquaginta equitum comitatu in Aegyptum se conferre ad Ptolemaeum cogitavit. Hujus autem benignitas ergaque conufigentes ad ipsum benevolentia, & humanitatis studium ubique pervulgatum erat.

Seleucus verò in Aegyptum clapsus omnibus urbanitatis officiis à Ptolemaeum ibid. id. ibid. nro excipitur, & peracerbam contra Antigonum minitationem instituit, omnes dignitatem conspicuos, & maximè qui Alexandro militassent, è Satrapis expellere decretum ab ipso confirmans; hujusmodi autem sermonibus Ptolemaeum ad instruendum bellum accedit, & amicorum quosdam in Europam mittit, qui confimili orationis genere Cæsandrum & Lysimachum inimicos Antigono reddant.

Antigonus ex verisimilibus conjecturis propositum Seleuci assequens, misit ad Ptolemaeum; Lysimachum, & Cæsandrum legatis rogat, ut pristinam amicitiam secum tueri ac conservare velint, & ipse iter Ciliciam versus contendit: ubi Mallon erat perventum, in hyberna exercitum distribuit.

Seleuci tandem opera effectum est ut inter ipsum & Ptolemaeum, Lysimachum quo & Cæsandum, contra Antigonum foedus iniaretur: itaque ab 10. 10. illis ad eum missi sunt legati, qui advenere cùm ille jam in superiorē Syriam moveret. Hi introducti ad confessum postulabant ut Cappadocia Lycriaque Cæsandro, Phrygia juxta Hellespontum Lysimacho, Syria verò tota

LAGIDAR. Ptolemæo & Babylonia Seleuco traderetur : thesauros autem quos à pugna cum Eumene sibi vendicasset , partiretur : quòd si nihil horum faceret , sc̄ conjunctis viribus bellum ipsi facturos. Cùm verò asperius ille respondens , se jam in Ptolemæani negotii apparatu esse diceret , factum est , ut legati re infecta regredenterur.

II. ibid. Tum Ptolemæus , Lysimachus & Cassander societatem armorum contrahere , armisque & telis , nec non aliis quæ usui forent incumbere. In Phœniciam movit Antigonus , copias navales contrahere properans , cùm Phœnicia classem Ptolemæus haberet in Ægypto , juxta mare castra posuit , ad Tyrum , quæ Seleucus contemptim prætervectus est cum navibus centum regaliter instructis ex Ægypto veniens in Ionium mare navigans.

III. ibid. Alexander Polysperchontis filius interea ad Antigonum venit , nam cum eo societatem contra Ptolemæum & alios inierant pater & filius , Antigonus advocata militum concione , Græcos omnes à præsidiis Cassandi immunes suo juri restituere se velle declaravit.

II. ibid. Ptolemæus , auditis quæ Macedones cum Antigono de libertate Græcis reddenda decrevissent , ejusdem fententiaz decretum etiam ipse scripsit : notum hoc fieri cupiens , se non minus Antigono libertatis Græcorum curam gerere , suis etiam partibus adjunxit Cassandrum , Cariæ Satrapam , virum potentem & qui non paucas sub imperio urbes tenebat , & licet jam antea Regibus quos in societatem etiam pertraxerat , tria militum millia misisset , tamen nunc adhuc decēm alia militum millia cum Mirmidone Atheniensi & Polyclitum cum navibus centum eodem misit , fratre Menelao omnium Imperatore constituto.

Diodor. Pol. Sot. **an. 11.** Polyclitus è Cypro transmittens Corinthum appulit , ubi cum Alexandrum Polysperchontis filium ab Antigono ad Cassandrum descivisse didicit , in Pamphyliam vela facit , ubi Theodotum Antigoni Navarchum & Perilaum cum agmine terrestri classem in littore comitantem aggressus est , Perilaus autem capitur & Theodotus vulneribus confectus , post paucos dies obiit , ipse citra periculum tanto usus successu in Cyprium navigavit , atque inde Pelusium ; quem laudatum Ptolemæus donis ingentibus honestavit atque victoriæ insignis auctorem longè amplius provexit.

Id. ibid. Antigonus audita suorum clade , contra Cassandrum Cariæ Satrapam arma vètere decrevit , & exercitus sui ducem nominat Ptolemæum , reliquaque Tyri obsidione Demetrio filio , in Ciliciam tendit , superatōque Tauro monte , ad Coelenas Phrygiæ progressus , in hyberna exercitum distribuit.

Id. ibid. Cassander Vere ex Macedonia copias in Cariam misit , tum ut urbibus Ptolemæo & Seleuco ibi confoederatis opem ferret , tum ut mature Antigonom distraheret ne otium transmittendi in Europam haberet , Antigonus subito Cariam per terram & marę adortus est , & Cassander illius Satrapes mole belli gravatus , cum Antigono hac conditione transegit ut milites omnes Antigono traderet & Græcis urbibus juris sui libertatem concederet , ac Satrapiam quam prius habuerat tanquam donum retineret , sed post dies non multos , cum pactorum illum pœniteret , legatione ad Ptolemæum & Seleucum missa , ut quampridem sibi auxilia ferrent , contendit ; inde bellum Cariæ redintegratum est.

Diodor. Interea Tyrus per annum & tres menses obsidione fortiter tolerata , sub conditione Antigono dedita est , Ptolemæanis cum rebus suis abire permisit ad exercitum in Coelestria tunc morantem.

Id. ibid. Pol. Sot. **an. 12.** Cyrenai æstate à Ptolemæo deficiunt , arcem veluti jamjam præsidium ejecturi obsident . Quāmque legati ex Alexandria illuc missi , ut ab obsidione desisterent , hortarentur , capite illas multant , & obsidionem majorē contentionē urgunt . His graviter commotus Ptolemæus , Agim ducem cum ter-

P T O L E M Æ U S I.

terrestri illuc exercitu mittit; classem etiam in subsidium belli, Epæneto prætore, expedit. Agis itaque bellum adversus defectores strenue perse-
quens urbem vi subigit, autorisque defectionis in vincula compactos Ale-
xandriam mittit, ceteris verò arma demit. Hinc civitatis rebus prout com-
modum ei videbatur constitutis in Ægyptum redit.

LA GIDAR
an 10.

Ptolemæus autem, ubi Cyrenes negotium examini sententia successerat, ^{Id. ibid.} in Cyprum adversus Reges imperium detrectantes ex Ægypto cum exercitu trajecit, & Pygmalionem cum Antigono per legatos agentem nactus, è me-
dio sustulit. Tum Praxippum Lapithiaz Regem & Ceryniæ Principem de
alienatione suspectum comprehendit. Stasiæcum præterea cepit Mali Re-
gulum, eversaque urbe incolas Paphon transtulit. Quibus peractis, Nico-
creontem Cypro ducem imposuit; urbésque ac redditus ejectorum Regum
illi attribuit. Ipse cum exercitu in superiorem Syriam transvectus, Posideum
& Potamos Carum expugnatas diripuit; expeditoque cursu in Ciliciam pro-
vectus Mallum cepit & deprehensos in urbe sub hasta vendidit. Finitimam
insuper regionem devastavit, & ditato emolumenit exercitu, in Cyprum
renavigavit: talem verò se militibus exhibebat, ut ad pericula quæ immine-
rent, promptitudinem illorum excitaret. Ptolemæus ergo quùm, quem
volebat progressum res habuissent, tunc quidem in Ægyptum regres-
sus est.

Paulò pòst Ptolemæus à Seleuco propter inimicitias cum Antigono insti- ^{Id. ibid.}
gatus, in Cavam Syriam movere & cum Demetrio ejus filio configere de-
crevit. Quamobrem copiis undique contractis ab Alexandria ad Pelusium
venit 18000. habens in peditatu 4000. in equitatu, quorum alii Macedones,
alii conductitii erant. Ægyptiorum multitudo partim tela ceteraque impe-
dimenta gestabat, partim armis ad pugnæ usum instructa erat. A Pelusio
deserta emensus prope hostes, ad vetustam Syriæ-Gazam castra ponit. Ita
etiam Demetrius ex hybernis undique evocatis in Gazam veterem militibus
hostis adventum præstolabatur.

Amici Demetrii consulere ne cum tanto Imperatore & exercitu numero- <sup>Plut. in
Demet.</sup>
siore aciem conferret. Verùm ille morem his non gerere, sed ad discriminem
confidenter sese præparare: tametsi oppidò adhuc adolescens, ac sine patre
tam difficilis prælii certamen subiturus esset, juvenis & tyro cum viro con-
flicturus ex Alexandri palæstra qui multa suo ductu & magna prælia obierat.
Demetrius jam inter arma concione advocata duces & milites adlocutus est;
inde exercitum ad pugnam ordinavit.

Ptolemæus ab exploratoribus instructus de exercitus ordine, cornu dex- ^{Diodor.}
trum robore maximo firmatum constituit, ut cum Demetrio qui cornu sini-
stro præcerat, decertaret, in quo ipse & Seleucus cum equitibus vallum fer-
ratum & catenis junctum ad elephantorum occursum statuit. In fronte ordi-
nes levis armaturæ, cum mandatis ut jaculatores & Sagittarii belluas vulnera-
rent, & eos qui ipsis vehebantur, ad hunc modum irruit in hostes. Initio
equestris pugna extitit inter quos præcellebant Demetriani, sed Ptolemæo &
Seleuco supervenientibus acri prælio dimicatum est, primo occursu jacu-
lis, deinde gladiis congressi, ipsi duces præ omnibus periclitantes suos ad-
hortabantur; diu equestris pugna anceps fuit, quùm belluæ in pugnam
citatae essent, & nullus eorum impetum sustineret. Ptolemæus autem quùm
ex valli objectu quid futurum esset solerter providisset, violentiam belluarum
irritam fecit. Tandem plerisque Indorum confossis, ut cuncti elephantes in
Ptolemæanorum potestatem venerint, accidit: quo eventu maxima pars equi-
tum Demetrii consternata fugam attipuit.

Demetrius ipse cum paucis derelictus, quùm unumquemque obsecra- ^{Id. ibid.}
ret, ut loco se continerent, nec ipsum destituerent, ac nemo tandem atten-
deret, retrocedere coactus est. Ad Gazam igitur usque bona pars equi-
tum

LAGIDAR.
an. 12.

tum comitata est , at cum sub occasum solis Gazam præteriret , equitum nonnulli ipso deserto urbem introiere , ut impedimenta efferrent ; tantus ad portas tumultus excitatus est , ut supervenientibus Ptolemaeanis nemo ad claudendum portas , illos anteverttere potuerit. Irruptione igitur hostium intra muros facta , urbs in manus Ptolemai venit. Pugna hunc exitum sortita est Olymp. 117. & Demetrius contento itinere Azotum pervenit : hinc præconem de recuperandis ad sepulturam cadaveribus misit. Ex Demetrianis supra 8000. capti sunt ; occisi verò supra 5000. quorum pars magna equites fuerunt.

Id. ibid.

Ptolemaeus autem & Seleucus concessa mortuorum sepultura Regiam quoque supellecilem , quæ in potestate illorum venerat , & de captivis in aula commorari solitos absque lybris Demetrio remisere : negarunt enim de his secum Antigono dissidere , sed quod per bellum communis opera , prius cum Perdicca , deinde cum Eumene gestum , armis subactæ regionis pages amicis non reddidisset , & redintegrata rursus amicitia cum ipso provinciam Babyloniam præter omne jus Seleuco ademisset , captivos verò alias in Aegyptum misit Ptolemaeus cum mandato , ut in classis præfecturas huc illuc distribuerentur. Demetrius verò supellecile , famulis , & amicis receptis , deos precatus est ne ejus beneficii diu maneret debitor , sed citò par ei reficeret.

Plut. in
Demetr.

Diodor.

Cum cæsis in pugna omnibus exequias Ptolemaeus peregrisset magnificas , Phoeniciæ urbes cum exercitu invasit , alias obsidendo , alias persuadendo subjungens , post receptam Sidonem , prope Tyrum castra metatus , Andronictum præsidii ducem de tradenda urbe sollicitat , præmiisque cum honoribus ampla pollicetur. Is nullo se modo fidem , quam Antigonus & Demetrius ipsi haberent , proditurum respondet , & gravissimis convitiis Ptolemaeum incessit , sed aliquantò , quum per seditionem militum in hostis manus venisset , poenas , tum ob convitia , tum quod tradere urbem noluisse , expectabat : Ptolemaeus verò nequaquam injuria recordatus est , quinimo muneribus affectum inter amicos cooptavit & honorifice proximitate.

Id. ibid.

Ptolemaeus erat princeps æquitatis & clementiae studiosissimus & apprimè beneficus : quod etiam ad honoris & potentiae incrementa plurimum ei commodavit , & ut multi amicitiam cum ipso conjungere cuperent , effecit : nam Seleucum Babyloniam ejectum honorifice exciperat , suamque cum ipso & ceteris amicis felicitatem communicaverat. Quamobrem etiam tum roganti Seleuco , ut milites cum eo in Babyloniam adscensuros , concederet , propensi cupidèque assensit , & acceptis à Ptolemaeo 800. alii tradunt 1000. & equitatus 200. Seleucus Babylonem versus contendit.

App. Syr.

Diodor.
lib. 19.
Prol. Sot.
an. 13.

Quum Demetrium è Cilicia reversum Ptolemaeus in Coelestria subsistens & in Syria castra habere accepisset , ex amicis quos secum habebat , Cillen Macedonem delegit , huic validum adjunxit exercitum , cum hoc mandato ut tota Syria Demetrium expellat , aut velut indagine circumventum conterat. Qui dum in itinere est , Demetrius à speculatoribus certior factus , Cillen ad Myuntem negligenter castra metatum , impedimentis ibi relictis , cum militum expeditissimis secum raptis , contentum noctu iter fecit , & oppressis subito circa excubias matutinas hostibus , exercitum in potestatem redigit , ex cæque septem millia hominum & ducem eorum Cillen vivum cepit.

Plut. in
Dem.

Diodor.

Tanta victoria tam feliciter parta elatus Demetrius , cladem superiorem compensasse existimabat , quia tamen Ptolemaeum contra se venturum putabat , ita castra fecit ut paludes & lacus pro munitione illorum haberet

haberet. De felici etiam successu ejus pugnæ ad patrem Antigonom Celænis in Phrygia versantem, invitans ipsum, ut vel exercitum quām oxyssimè mitteret, aut ipse Syriam adiret. Interea Demetrius patre annuente Cillen dum & ejus amicos ad Ptolemæum remisit parem priori ipsius munificentia gratiam rependens.

^{an. 13.}
Plut. in
Demetr.

Antigonus è Celænis movit & intra paucos Tauro monte superato cum Diodor. ut Demetrio filio castra adunavit: Ptolemæus autem cognito Antigoni adventu, ^{sup.} senatu ducum advocato, consilium exquirit, utrum manere, ac de capite rerum in Syria decernere præstabilius sit, an verò in Ægyptum regredi, atque inde belligerare, ut prius cum Perdicca magis conducat. Ibi omnes suadent ne adversus copias longè numerosiores & multitudinem bellicarum, invictumque Imperatorem, periculo se committat, multò enim facilius certaturum in Ægypto, ubi & necessariarum rerum copia superior sit & firmitate locorum confidere queat. Quocirca excedendum Syria judicans, præcipuas à se occupatas urbes, ut Acen Syrophoeniciæ, & Joppen Samariamque & Gazam Syriæ destruxit. Tum receptis ad se copiis & opibus, quæ agi ferrique poterant in Ægyptum remeavit.

Multi hominum Ptolemæi mansuetudinem & clementiam cognoscentes, cum eo in Ægyptum proficiisci & rebus communicare voluerunt, quorum unus erat Ezechias ^{εξιχιας} Secundanus fortasse Pontifex: nam Summus tum erat Onias I. Judæorum, homo ætate qui quasi 66. annorum, dignitate verò apud contribules maximus, & animo sapientissimus, & ad dicendum potentissimus, & circa causas sicut nullus alter expertus.

<sup>Joseph. lib.
1. con. Ap.</sup>

Antigonus, cum citra periculum Syriam totam Phœniciamque recuperasset, in regionem Arabum, qui Nabatæi vocantur, expeditionem suscepit, ^{Diodor. ut sup.} ubi certior factus est de reditu Seleuci in Babylonem, Demetrium ut illuc ascenderet, & recuperata Satrapia celeriter reverteretur: interea Ptolemæus in Cariam proficiscitur, sed Demetrius à patre ex Babylone quam ceperat revocatus imperium Seleuco firmius relinquens, revocatur, Halicarnassum à Ptolemæo obfessum celeriter accurrentes, liberarunt. Quod factum cum ingentem Patri & filio gloriam attulisset, magna cupido incessit eos, oppres- sam à Cassandro & Ptolemæo universam liberandi Græciam.

<sup>Plat. in
Demet.</sup>

Interea pacem Cassander, Ptolemæus, & Lysimachus cum Antigono fecerunt, scripta etiam formula pactorum, iu quo erant comprehensa; ut Casander summus Europæ dux esset, donec Alexander è Roxane ad matram ætatem pervenisset: Lysimachus Thraciam in potestate haberet. Ptolemæus Ægypto & conterminis in Africa & Arabia urbibus imperaret: Antigonus præslet toti Asia: Græci verò suis legibus viverent. Non tamen diù his pactis steterunt, sed unusquisque probabiles captans prætextus, subinde plura acquirere nitebatur.

Ptolemæus Antigonom criminatus quod oppida nonnulla præsidii muni- Id. ibid.
visset, bellum ei moliebatur; missisque cum Leonide præfecto copiis, af- Pro. Soc.
peræ Ciliciæ urbes Antigono subjectas potestatis suæ faciebat. Ad urbes an. 14.

etiam Cassandro & Lysimacho adjectas rogatum misit, ut suam amplexæ sententiam, ne cresceret potentia Antigoni, prohiberent. Antigonus verò natu minorem filium Philippum cum Phœnico & defectoribus belligeratum, ad Hellespontum misit, sed in Ciliciam Demetrium, qui militiæ suæ munus strenuè exsequens, & Ptolemæi duces vicit, & urbes recuperavit.

<sup>Diodor.
Id. ibid.</sup>

Interea Ptolemæus, jam Cypri urbes subditione habens, postquam à Nicocle Paphiorum Rege, occultam cum Antigono amicitiam fuisse initam, ex relatu quorundam cognovit, ex amicorum numero Argazum & Callicratem cum mandatis de tollendo Nicocle, misit. Magnopere enim metuebat, ne

LAGIDAR. alii etiam ad ejus imitationem properarent, cum plurimos jam antea defecisse viderent: Illi ergo in insulam profecti à Menelao exercitus praefecto militibus acceptis, domum Nicoclis circumfistunt, & exposito Ptolemæi decreto, ut vita se abdicaret, imperant. Qui ad diluendum quæ objiciebantur, primum se convertit. Ast ubi nemo attendit, sibi manus infert. Axiotheca Nicoclis uxor, auditâ viri morte, filias suas adhuc virgines jugulat, ne quis hostium sibi illas mancipet, fratrûmque Nicoclis conjuges, ut una cum ipsa mortem opperant, instigat: cum tamen nihil acerbi in eas statuisset Ptolemæus, sed incolumentem illis concessisset. Quamobrem Regia tam improvisis repleta cædibus & infortuniis, fratri Nicoclis, foribus occlusis, domoque succensa, mortem cruentam sibi consivere. Ita familia Regum Paphiorum tragicis oppressa calamitatibus, fuit abolita.

Ptol. Sot.
an. 14.
Ibid.

In Ægypto classem reparare jussérat interea Ptolemæus; nam duces suos in Cilicia profligatos & urbes quas occupaverat à Demetrio recuperatas, agnoverat & Vere Phaselidem classé expugnat. Hinc in Lyciam transvectus, Xanthum Antigoni praefidio infestam vi cepit. Inde Caunum appulsus, urbem sibi deditam accepit, arcésque praefidius occupatas violenta manu subegit: Persicum verò deditione militum in manus ejus venit.

Tum in Con proiectus accivit Ptolemæum. Is Antigoni ex fratre nepos erat, exercitumque fidei suæ creditum habebat, sed reliquo patruo, cum Ptolemæo rei communiter gerendæ societatem iniverat. Ex Chalcide igitur proiectum & Con delatum Lagidem Ptolemæus proiectus initio humaniter excepit, post quum ille eum insolentiùs se gerere & duces suos munericibus colloquiisque sibi devincire animadverteret; veritus ne quid insidiarum moliretur, præoccupatum custodiæ tradidit, & cicutam bibere coagit: milites autem castra ejus securos, promissis ad se pellexit & ordinibus suorum immiscuit. Berenice una ex ejus uxoribus Ptolemæum cognomine postea Philadelphum qui patri in regno successit, in ea insula, peperit.

Theocrit.
Idyl.
Ptol. Sot.
an. 16.
Diodor.

Græci ad Ptolemæum venerant, eum rogantes ut cum iis proximus esset, eorum urbes in libertatem vindicare vellet, quorum precibus acquiescens Ptolemæus è Myndo Cariz magna cum classe per insulas navigans Andrum reducto praefidio liberavit: inde transportatus Sicyonem & Corinthum à Cratesipoli recepit, ceteras insuper urbes liberare proposuerat; multum ex benevolentia Græcorum rebus suis accessurum arbitratus. At cum frumentum & pecunias suppeditare jussi promissorum facerent, indignatus Lagides pacem cum Cassandro hac conditione inivit ut quas quicunque tunc haberet in potestate urbes retineret. Ptolemæus qui Stilponis Megarenis patriam victor obtinuerat, tradita ei pecunia orabat, ut secum in Ægyptum navigaret, ille pecunia modicum accepit, & renuens, profectionem ei in Æginam concessit, & Sicyone ac Corintho praefidio firmatis, Alexandriam trajecit. Cleopatra Antigono infensa, propensione sua, ad Ptolemæum inclinavit, Sardibisque ut transportaretur ad ipsum excessit. Erat hæc Alexandri M. Soror, Philippi ex Aminta filia, & Alexandri qui expeditionem in Italia suscepserat, conjux. Ob generis ergo nobilitatem Casander & Ptolemæus, Antigonus etiam & Lysimachus, demique præstantissimus quisque ducum, post Alexandri obitum ejus matrimonium ambiebat. Cum enim Macedones conjugium hoc sectatueros, unusquisque speraret, familiam Regiam, tanquam summum hac ratione imperium ad se translaturus, affectabat. At Sardium proiectus, cui attinendæ Cleopatræ mandatum dederat Antigonus, discessum ejus inhibebat, ejusque deinde jussu, muliercularum quarumdam opera dolosè illam necavit. Antigonus verò se necis auctorem infamari nolens, quasdam ex mulierculis, quasi vitæ illius insidiatas, capite plexit; & funus Regia magnificencia curavit.

Cicer. lib.
de fato.

Diodor.

Ophellas Ptolemæi dux, qui Thimbrone dejecto, ejus imperio Cyrenaicidat.
næos subjecerat, cum Cyrenem ipse cum vicinis urbibus sibi postea vendi-
casset, majorem animo principatum complectebatur; dumque in his cogita-
tionibus versatur, Ortho Syracusanus amicorum suorum unus qui cum Ale-
xandro militarant, ab Agathocle Syracusarum Rege legatus venit, ut ad
debetiandos Carthaginenses suam cum illo operam conjungere velit. In
cujus offici remunerationem Africæ dominium ei permisurum Agathoclem
pollicetur. Ophellas igitur lubens obtinuerat, & postquam cuncta expedi-
tioni necessaria assatim comparaverat, copias eduxit innumeratas, &
itinere duorum amplius mensium Agathoclis castra assequitur, à quo dolosè
circumventus necatur, & toto illius exercitu per promissionum liberalitatem
conciliato, Agathocles potitur; sed Ophella sublato, Cyrene & reliqua Ly-
bia ad Ptolemæi obsequium rediit.

Demetrius à patre Antigono missus ad Græciæ urbes in libertatem vindicandas ex Ephœsolvit, Pyræum appulit, Athenas recepit, Munichiam ex pugnat, cuius urbis curator Demetrios Phalerensis, ut cum comitatu dimitteretur, impetravit, Thebas atque inde ad Ptolemæum in Ægyptum per fugit. Demetrios Ophelke Cyrenes principis anno superiore ab Agathocle occisi viduam, Athenas remigrantem matrimonio ibi sibi con junxit.

Antigonus Demetrium è Gracia revocat, ut cum Ptolemæi ducibus in Cypro bellum gereret; habuit necessarium obtemperare ei. Ceterum rho- leitè ferens quod bellum pro Græciæ libertate cogeretur præclarus & illu- strius omittere. Ptolemæi ducem Cleonidem qui Sicyonem & Corinthum tuebatur, pecunia pertentavit certis interpretibus, illas ut civitates relinqueret liberas: illo autem renuente confessim cum copiis navium concendit & in Cariam transmittit.

Rhodios transeundo ad bellum Ptolemæo inferendum exhortatur, sed frustra, & in Ciliciam deuenitus, militibusque & navibus inde acceptis id Cyprum trajecit habens secum pedites 15000. equites 400. navium ad cursum expeditarum triremes 110. tardiorum verò, sed tamen militarium 53; Pontones insuper, quod tanæ equitum pedumque malitudini sufficerent. Ac primùm in infima Carpæiæ ora castra posuit, subductisque navibus, vallo, & fossa profunda castra munivit. Vicinas deinde urbes aggressus, Vraniam & Carpasiæ vi cepit. Ac reicta tutandis navibus custodia mediocri, Salaminem exercitu infesto petivit.

Menelaus Ptolemæi frater insulæ cum imperio præfectus Salamine fuit. ibid. stens, cum stadia 40. hostes inde abessent, eductis è castellis hinc & inde mil- tibus 12000. pedites & 800. equites adversus illos eduxit, prælioque pau- lò post commiso, Menelaus ab hoste pressus, cum suis terga vertit, Demetrios in urbem usque hostes infecutus 3000. haud pauciores cepit. 1000, autem interemit: Ac captivos quidem criminibus exsolutos, in ordines suos distribuit; sed cum ad Menelaum transfugerent, propterea quod impedimenta sua in Ægypto penes Ptolemæum reliquerant, eos in proposito con tumaciter perseverare animadvertis in navigia collocatos ad Antigonum in Syriam transmisit. Ceterum Menelaus missilia & machinamenta in mœnia transtulit, & dispositis per propugnacula militibus ad conflictum se accingit, cum & Demetrium ad pugnam se præparare videret. Ad Ptolemæum quoque in Ægyptum misit, qui clades acceptas nuntiatet, & auxilium, quia res Cypri in summo periculo versarentur, flagitaret.

Demetrius autem cum Salaminem urbem non contemnendam & própu- gnatorum magnam in ea vim esse cerneret; eximæ magnitudinis machinas, & catapultas, balistæque omnis generis parat, & illam quam Telepolim, ab expugnandis urbibus, vocarunt, admotis ad urbem machinis alias opposue-

an. 16.
Id. ibid.

Suidas in
Διοδορ.

an. 17.
Diodor.

ibid. 20.

LAGIDAR. runt obseSSI, & per dies aliquot certamen erat ances: ruente ad extremum
muro, cum jam periculum erat, ne urbs vi caperetur, appetente nocte,
pugna circa muros desilitur. Tum Menelaus, jam exacte providens ur-
bem, nisi novi quidpiam contra moliretur, expugnatum iri, magnam aridæ
materiæ copiam eò congesit, & bac circa medium noctis injecta hostium
machinis, & facibus quotquot habebant, simul à mœnibus defuper immis-
sionis, operum maxima quæque incenderunt. Flamma igitur derepente in auras
sublata, Demetriani quidem opem ferre conabantur: at præveniente cele-
riter flamma, machinæ conflagrabant, militumque qui in eis erant, com-
plures interibant. Demetrius tamen nihilo magis, licet hæc spes non suc-
cessisset, ab incepto destitutus, sed terra marique oppugnationem ur-
gens, temporis diuturnitate se hostes debellaturum existimavit.

Id. ibid.

Plotarch. id.
Demet.

Ptolemæus clade suorum audita cum exercitu instructissimo terrestri ac na-
vali ex Ægypto solvit, & ad Cypri urbem Paphon delatus, scaphas urbis af-
sumit, Citiūmque, quod à Salamine 200. stadiis distat, appellit. Minæ
quædam insolentes disputationesque inter Ptolemæum & Demetrium ha-
bitæ sunt, Ptolemæo Demetrium, ut recederet, priùs monente, quæm à
toto coacto exercitu suo obtereretur. Demetrio, omissurum se illum osten-
dente, si Sicyone & Corintho præsidium se deducturum receperisset. Cer-
tamen hoc non illis ipsis modo, verum etiam omnibus Dynastis grandem
movit impendentis expectationem eventus: quod non Cyprum, non Syriam,
sed principatum inter omnes, victoria protinus esset palmam referenti præ-
bitura.

Diodor.
ibid.

Id. ibid.

Id. ibid.

Id. ibid.

Id. ibid.

Tota Ptolemæi classis 140. longas habebat naves: quarum maxima erat
quinqueremis. Has pontones sequebantur plusquam 200 peditum velen-
tes 12000. haud minus, missis etiam quibusdam itinere terrestri ad Mene-
laum, naves si fieri posset, quæm citissime, (60. numero erant) ad se
mitti jubet. Nam spes erat si his classem augeret, fore ut certamine du-
centis navibus commisso, victoriam obtineret.

At Demetrius animadverso ejus consilio, partem exercitus ad obſidio-
nem relinquit, cunctas ipse naves replet, & collocatis in eas militum præ-
stantissimis missilia quoque ac petrarias imponit, & catapultarum quod fa-
tis foret trispithamarum in proris constituit. Magnisque adornata impendiis
classem ad pugnam, urbem circumnavigat & ad portus ostium, paulum ex-
tra teli jactum, ancoris demissis, pernoctat: tum ut classem urbanam, ne
cum cetera conjungatur, inhibeat, tum ut hostis adventum, ipse interim
ad prælium paratus, expectet.

Ptolemæus inde Salaminem versus provehitur, & quia actuarias in co-
mitatu naves habebat, stupenda videbatur classis amplitudo. Demetrius
adventu hostis intellecto, Navarchum Antisthenem, ut classis oppidanæ eru-
ptionem ad conflictum intercludat, cum decem quinqueremibus relinquit. In-
terim equitatui mandat ut in littore præsto sint, si quid infortunii contingat,
tuendum. Ipse explicatis ordine velis 108. navium classem in altum pro-
vexit.

Lagides qui initio Salaminem versus propero cursu sub noctem contendere-
rat, ut ingressu hostem, quod sperabat, anteverteret. Ast ubi luce exorta,
hostium classis non procul instructa videbatur, etiam ipse ad navale se præ-
lium accingit. Pontones igitur à longinquò jubet subsequi, & ceteris na-
vibus ordine justo dispositis, sinistrum cornu occupat, ubi maximæ illi na-
ves præsidio erant.

Demetrius igitur ab hoste tribus circiter stadiis remotus, signum pugnæ,
de quo convenerat, auratum nempe clypeum omnibus per vices conspi-
ctuum, extulit. Factitante id ipsum Ptolemæo, confestim, quod dirimebat
eos intervallum, occupatur. Tubæ classicum canunt, acies utrumque jubilant,

lane, navésque terribili modo ad conflictum procurrunt. Atque initio arcu- LAGIDAR.
bus & petrariis balistis, frequentibus etiam jam jaculis res geritur, & multi an. 17.
missilibus expositi vulnerantur.

Deinde cum naves navibus approximantes, jam violento impetu concur- Ibid.
suræ essent, qui in foris stabant, hastas pariter pretendere & remiges hor-
tatu alacrius incumbere. Jamque vehementer roboris nixu impulsæ naves erant:
cum partim remos inter se detegere, ut ad fugam & infsecutionem inutiles
redderentur, & Classiariorum, si ad strenuam sui defensionem converteren-
tur, impetum in conflictu cohiberent: partim rostris in proram illis, pup-
pes ad repetendum inflictum agere retrorsum. Propugnatores interim super
illis constituti, vulneribus se mutuis impetrere, quod singulis in propinquuo
scopus esset.

Demetrius in puppi heptaris consistens, decerbat. Cum enim globatum ibid.
se hostes circumfunderent, alios jaculis eminus petendo, alios hasta comi-
nus feriendo sternebat. Multis sanè variisque telis impetebatur, sed ea tum
providendo, declinabat, tum armis protectoris exciebat. Propugnatores il-
li tres aderant. Horum unus lancea transfixus cecidit, ceteri duo graviter
erant vulnerati. Ad extremum vi repulsis, qui ex adverso stabant, dextrum
cornu in fugam convertit, & continuò etiam proximos terga dare coe-
git.

Ptolemæus verò qui maximas secum naves & militum robur habebat, op- id. ibid.
positos sibi negotio haud magno fudit fugavitque, & navium alias demer-
sit, alias cum ipsis militibus cepit: Jamque à victoria revertens etiam cete-
ras se facile subacturum sperabat: at cum lœvum cornu profligatum & pro-
ximas quasque naves fugam capessere & Demetrium vi gravissima imminere
animadvertisit. Ad Citium ergo retrocessit. Victor autem hoc prælio De-
metrius, naves militares Neoni & Buricho tradit, cum mandatis ut hostem
prosequantur, & in mari natantes excipiant. Ipse naves suas acrostolis
exornat, captasque hostium naves remulco trahens, ad castra, portumque
suum revertitur.

Interim dum prælio navalı disceptatur, Menelaus è Salamine naves 60. Ibid.
viris armisque completas, Menætio Navarcho, in subsidium Ptolemaeo mi-
sit, & certamine cum navibus, quæ stationem in ostio portus habebant,
commisso, quum oppidanî vi sibi exitum patefacerent, Demæteriani ad ter-
restres se copias fuga receperunt; Menætiani autem in altum enecti, ubi
paulò serius quam commodum esset, venerunt, Salaminem regredium-
tur.

Ptolemæus rebus Cypri desperatis cum solis octo navibus in Ægyptum refugit. Menelaus Salaminem Demetrio & naves & pedestres. copias tra- Diodor.
didit, equites 1200. gravis armaturæ militum 12000. Demetrius acceptis in Plutarch.
ditionem cunctis insulæ oppidis, præfidarios in ordines suos cooptavit pe- Justin. l. 15.
dites 16000. equites verò 600. hostes qui ceciderant, magnifice funeravit,
atque captivos missos fecit, inter quos Ptolemæi filium Leontiscum & fra-
trem Menelaum, amicosque ejus cum privati instrumenti ministerio, pari
provocatus antea munere, in Ægyptum remisit, & ut appareret eos non
odio, sed dignitatis gloria accensos, donis munieribꝫque inter ipsa bella
contendebant. Tantò honestius tunc bella gerebantur, quam nunc amici-
tiz coluntur.

Demetrius mox Aristodemum patri nuntium misit. Antigonus ubi de Diodor. p.
victoria cognovit, successus magnitudine elatus, diadema sibi imposuit, &
Regis deinceps nomen usurpavit, cumdem titulum & honorem etiam De-
metrio concedens. Quin & Ptolemæus de celsitate animi nihil remittens
ob acceptam cladem diadematæ etiam ipse caput evinxit, & in omnibus ex-
inde

LAGIDAR. inde literis Regem sese appellavit; quae de re quidam illum gubernatoris nomine septemdecim annos Ægyptum tenuisse scribunt; quorum & exemplo reliqui etiam principes Seleucus, Lysimachus & Cassander Reges se proclamarunt.

*an. 17.
Porphy.
in Greg.
Euf. à Sca-
lig. edit.
Ptol. Sot.
an. 18.
Diodor.
l. 20.*

Rex Antigonus, quum filius ipsi Philippus natu minimus è vivis excesisset, Regio funus apparatu deduxit, & Demetrio ad se vocato, copias ad Antigoniam in Syria à se recens conditam convenire jussit. Nam expeditiōnem in Ægyptum destinarat: Itaque peditum agmen ducens ipse per Cavam Syriam, signa promovit, habens in peditum supra 80. millia, equitum circa 10. elephantes 83. Clippi Demetrium præfecit; quem juxta copias terrestres oram legere jussit, instructas habens in universum 150. naves longas, & 100. militares pontones. Antigonus autem ad Gazam castra metatus, quod Ptolemæi apparatus anteverttere cuperet, militibus ut decem dierum cibariis sese instruerent, imperavit. Et iter per deserta fecit non absque molestia.

Id. ibid.

Demetriani verò postquam nocte intempesta ob occasum Pleiadum, Gaza solvissent; cum ventus postea Borealis insurgeret, naves aliquæ demersæ sunt, aliæ Cassrum usque difficilè penetrarunt, & cum fatus tandem remisisset, Antigonus cum exercitu illuc delatus, non procul à Classe castra posuit. Hinc promotis copiis prope Nilum, duorum intervallo stadiorum castra metatur.

Ibid.

Ptolemæus cum opportunissima loca præsidiis occupasset, quosdam misit in navigiis, quæ contis propellebantur, cum mandatis ut prope excensum, navigantes proclamarent, illum sibi qui ab Antigono deficerent, binas Gregorio minas, præfecturam gerenti talentum, esse daturum. His ita proclamatis defectionis cupido mercenarios Antigoni invasit; inter quos etiam plerique duces erant, certas ob causas transitionis cupidi. Quum igitur multi desciscerent, Antigonus sagittarios & funditores, catapultasque complures in ripa fluminis disponit, quibus excurrentes in navibus, contariis repulit. Nonnullos etiam transfugarum correptos suppliciis horrendis multavit, ut à simili conatu ausūque ceteros deterretet.

Ibid.

Antigonus assumptis navibus, quæ cardines venerant, ad Pseudostomon, quod vocant, contendit: ast ubi validum inibi præsidium invenit, nocte jam appetente discedit. Hinc magistris navium, ut in facem intenti, prætoriam sequantur, mandat, & ad ostium Nili, quod Phagneticum nominant, provehitur. Ortaque die, ubi multas abesse naves cognovit, illas expectare, & omnium quas agebat celerrimas, ad quærendum illas emittere, coactus est. Tempore igitur protracto, Ptolemæus de accessu hostium certior factus, properè suis auxiliatum venit, instructisque copiis in littore consistit. Tum hoc etiam descensu exclusum se cernens Demetrius, oramque contiguam stagnis & paludibus à natura munitam esse audiens cum tota clasfe retrocedit.

Ibid.

Vehemens inde Boreas incumbit, sublatisque in altum fluctibus, tres quadrimes, & militares aliquot, eadem tempestatis violentia in littus ejecitæ, in Ptolemæi manus venerunt. Ceteræ dum summa ope rem gerunt nautæ, incolumes in castra Antigoni evaserunt. Ad omnes verò fluminis exitus præsidia Ptolemæus firmissima disposuerat, magnamque fluvialium navigiorum copiam in promptu habebat, omni missilium genere, & viris qui his uti scirent, instructorum. Quæ res Antigonom haud modicè angebat. Nam ostio Pelusiaco ab hostibus præoccupato, navales copiæ nullum habebant usum, copiæque terrestres vastitate fluminis inhibitæ, ut ut maximè vellent, nihil efficiebant. Et quod maximum elapsis diebus plurimis & milites frumentum, & jumenta pabulum deficiabant.

Sub-

Submittente igitur animos exercitu, Antigonus concionem advocat, du-
cibus consilium proponit, utrum manere præstet, & belligerare, an nunc quidem in Syriam reverti, sed postea melius instructos redintegrare expe-
ditionem, quo tempore minimæ altitudinis videatur Nilus. Ibi cunctis eò inclinatis, & quam ocyssimè abirent, vasa milites conclamare & Clasfe
simul totam oram legente, celeriter Syriam repetivit.

Ptolemæus discessu hostium maximè lñtatus, instituto Diis suis sacro, pro beneficiis acceptis, splendidum amicis epulum exhibuit, datisque ad Seleucum, Lysimachum, & Cassandrum literis, tum de prospero successu, tum de multitudine transfugarum eos certiores fecit. Ipse jam altero Ægyptum certamine turatus, jñmque regionem hasta partam jure se tene- In Reg. lau.
re existimans Alexandriam remeavit. Hoc anno Ptolemæus Geographus quod in anni 19. initium juxta illius rationes promovet.

Hoc anno incepit Rhodiorum bellum cum Antigono his de cau-
sis. Rhodiorum tum civitas, navalibus copiis pollebat, & optimè admi-
nistrabatur inter Græcos. Ideò Reges & Dynastæ certatim illam ambie-
bant, quum in suam unusquisque amicitiam protrahere illam propera-
ret. Rhodii animis ad Ptolemæum magis inclinabant. Nam maxi-
mam commodorum suorum partem ex Ægypto per mercatores &
commeantes accipiebant, totaque civitas illius Regni opibus aleba-
tur.

Antigonus ut illos à conjunctione cum Ptolemæo abstraheret, maturè LAGIDAR:
operam dedit, Demetrius ad insulam appulit, sed Rhodii ubi preces non audiri vident, abjecta spe compositionis, per legatos ad Ptolemæum, Ly-
simachum, & Cassandrum missos, auxilium petunt, quòd propter eos, urbs bello premeretur, ad defensionem urbis se parant, dum Demetrius eos oppugnat: auxiliares quidam ad urbem appellunt 150. à Cnosiis 500.
plures à Ptolemæo missi, inter quos Rhodii quidam, apud Regem stipendia-
facientes erant.

Quum defenderent se fortiter Rhodi, quamvis nullum operæ pretium Ptol. Sot.
Demetrius faceret, oppugnavit eos tamen iratus quòd Menedemus, qui an. 19.
tribus præcerat trieremolcis, Patara Lyciæ profectus cepisset quadriremem Id. ibid.
ex Cilicia venientem, quæ vestem Regiam vehebat, ceteramque supel-
lectilem, quam Phila Demetrii conjux, impensiùs adornatam, viro
miserat. Is vestitum in Ægyptum ad Ptolemæum deportandum cura-
verat.

Ptolemæus verò quanquam Rhodiis antè scripserat, quòd magnam fru-
menti copiam, & tria militum millia missurus esset, tamen quùm deinde Id. ibid.
consulerent, ut pactis, si fieri posset, mediocribus transigerent, omnes ad
pacem animis vergebant. Ideo pax tandem Rhodiis cum Demetrio his con-
ditionibus inita est. Ut sui juris & absque præsidiis urbs foret, suosque sibi
proventus haberet: Ut armorum societatem Antigono præstaret, nisi si
Ptolemæo bellum inferret.

Rhodi pace hoc modo facta, ut Ptolemæum gratia, quod percupiebant, superarent, missis in Libyam Theoris, ex Ammonis oraculo sciscitabantur, an Ptolemæum uti Deum venerandum censeat? Quo annuente, lucum in urbe illi consecrant quadratam, extructa ad unumquodque latus porticu ad stadii longitudinem, quam Ptolemæum indigitarunt. Rhodi etiam Ptole-
mæo Regi Soteris cognomine, tum primùm tribuerunt, quòd urbem ille Paul. Att.
servasset.

Hoc anno Sicyon urbs quam præsidio occupabat Ptolemæus à Deme-
trio obsessa est, quùm ille bellum Cassandro inferret Græcisque liberta-
tem restituere sibi proposuisset. Sicyoni præcerat magna nominis cla-
ritate insignis Philippus, quam noctu ex improviso adortus,

LAGIDAR. intra mœnia itrumpit Demetrius; Præsidarii autem in arcem statim se pro-
an. 21. ripiunt, sed ille urbe potitus, locum inter domos & arcem occupat, jám-
que machinas admoturus erat, quùm periculi, qui intus erant, haud igna-
ti, sub pactione se dedunt, ipsique in Ægyptum avehuntur.

Ptol. Sot. Cassander Græcorum vires crescere, totamque belli contra se molem in-
an. 22. surgere videns, missis in Asiam ad Antigonum legatis, ut secum pacificaret,
Diodor. oravit. Ubi verò ille se nullam agnoscere pacificationem, nisi Cassander
res suas ipsius arbitrio permitteret, respondit: territus ille Lysimachum è
Thracia accersit, cum quo rei summam communicat. Hi ergo legatos mit-
tunt ad Ptolemæum & Seleucum, superbiam Antigoni in despensionibus,
bellique hujus periculum omnibus commune esse demonstrant. Ptolemæus &
Seleucus, quòd vera illos asseverare judicarent, lubentes obsequuntur, &
numerofis subvenire copiis constituunt.

Id. ibid. Lysimachus ex Europa primus in Asiam ingressus est, Antigonus autem
de transitu Lysimachi & de militum suorum defectione audiens, ex Syria
contra hostes perrexit. Lysimachus hostis adventu cognito, cum suis deli-
beravit ad pugnam cum Antigono non esse descendendum, quoad Seleucus è
provinciis superioribus adventasset: ideo in hiberna concessit. Demetrius
ab Antigono accersitus, pace cum Cassandro facta, Ephesum transmittit,
Cassander Platachum in Asiam cum exercitu 12000. peditum & 500. equi-
tum Lysimacho auxiliatum misit.

LAGIDAR. Ptolemæus ex Ægypto cum instruissimo exercitu, omnes in Coelestria
an. 22. urbes in ditionem redigit. Interea dum Sidonem ob sideret, quidam falso
Diodor. renunciant, quòd commissio inter Reges prælio, Lysimachus & Seleucus
victi Heracleam se receperint, victorque Antigonus cum exercitu in Syriam
contendat: à quibus ille deceptus, quum verum esse nuntium crederet cum
Sidoniis in quinque menses inducias fecit, & cum exercitu in Ægyptum
remeavit.

Id. ibid. Seleucus cum immenso exercitu ex superioribus præfecturis ducto, in
Cappadociam venit, militésque in hiberna collocavit: habebat autem pedi-
tes 20000. equites sagittariis equestribus adnumeratis circiter 12000. ele-
phantos 480. currusque falcatos supra 100. Regum itaque copiae hunc ad
modum coibant, quòd omnes ad futuram zstatem armis disceptare consti-
tutum haberent; unde Ptolemæus cum exercitu iterum ex Ægypto ad alios
properavit.

Diodor. Pugna tandem inter Reges ad Ipsum Phrygiæ oppidum est commissa incunte
Arrian. Olymp. cxix anno quarto. Antigonus & Demetrius peditum supra 70. millia.
Plutarch. 10. equitum, elephantos 75. Hostibus peditum erat 64. millia, 10500. equi-
Appian. tum, elephantos 400. currus 120. In prælio Antigonus annos natus 86. occi-
Ptol. Sot. sus est. Demetrius cum 5. peditum & 4. equitum millibus continentí fuga Ephesum perrexit.
an. 23. Victores Reges totum illud imperium quod Antigonus & De-
Porphyrr. metrius sibi acquisierant, velut magnum corpus discerpunt, & in partes divi-
serunt, eásque inter se partiti, prioribus suis provinciis adjecterunt.

Diodor. Quum de præda victores non convenirent iterum in duas fæctiones diducti
Justin. sunt, Ptolemæus Lysimacho, Seleucus Demetrio se conjunxit. Lysimachus
Ptol. Sot. Arsinoen Ptolemæi filiam duxit uxorem quæ Telephorum Rhodium mores
an. 24. suos reprehendentem apud maritum crudelissimè interfici jussit. Bellum tamen
Plotarch. inter eos illam ob causam non gestum est.

Justin. I. 15. Ptolemæus postquam Cyprum iterum subegisset, Cyrenen etiam quinto
post defectionem anno, per Magam Berenices, quam post Euridicen Anti-
patri filiam in matrimonio haberet, & ex ea liberos etiam suscepisset, rece-
pit. Ptolemæus autem duas uno tempore uxores habebat, ut Demetrius qui
Philam Antipatri filiam & Deidamiam Pyrrhi sororem simul conjuges duxerat.

Plut. in Demetr. Demetrius & Pyrrhus ejus cognatus Lysimachi ditionem vastare incipiebat,
quum

quum legati à Seleuco venerunt ad Demetrium, Euridicen dari sibi uxorem ^{LAGIDAR.}
ex Phila conjugé filiam petentes oblata Demetrio Seleuci affinitas ex insperato ^{an. 24.}
fuit, assumptaque puella navigavit cum tota Classe in Syriam, occurrit ei
ad Oroslum Seleucus. Feriati unà, colloquutique sunt, & tempus traduxerunt incustoditi & inermes.

Seleucus ut præcipuuſ erat Ptolemæi amicus, ejus opera pax & amicitia, ^{Prol. Sot.}
inter illum & ſocerum ſuum Demetrium conciliata eſt, & quum Deidamia ^{an. 25.} ^{Plut. in}
Pyrrhi ſoror & Demetrii uxor nuper e vivis excederat, Demetruſ Ptolemais ^{Demetr. &}
maidis Ptolemæi filiæ nuptias pepigit & ab eo Pyrrhus ejus cognatus obſes ^{Pyrrho.}
Ptolemæo datus, & ille in Ægyptum navigavit.

Ptolemæo Pyrrhus dedit in venationibus roboris & patientiae laboris spe- ^{Prol. Sot.}
cimen: Berenicen autem quum adverteret apud Regem gratia pollere, at- ^{an. 26.} ^{Id. ibid.}
que inter Ptolemæi uxores virtute & prudentia anteire, observavit eam præ-
cipue, ut ille modestus erat, & temperans in victu, ex multis principibus
juvenibus prælatus eſt qui uxorem duceret ex filiabus Berenices, Antigonem,
quam ex Philippo ſuſceperebat, priuſquam cum Ptolemæo eſſet in matrimonio
juncta. Post has nuptias clarior jam, quum etiam bona in eum uxor eſſet Anti-
gone, perfecit ut cum pecunia & copiis Ptolemæi, ad Regnum recuperandum
in Epirum mitteretur.

Hoç anno Ptolemæus Pharum Alexandriæ turrim per Soſtratum Dexiphanis ^{Scides in}
filium Cindium erigere coepit in Pharo, iſula Protei, quum & Pyrrhus Epiri ^{¶ 65.}
principatum ſuſcepit: vel cum Neoptolemo mortuo integrum illud recuperavit.

Postquam Caſſander per annos 19. Macedonia Regnum tenuerat, ex morbo aquæ ſubter cutem factæ, ex tabe conſumptus interiit, relictis ex Thesalo- ^{LAGIDAR.}
nica tribus filiis Philippo, Antipatro & Alexandro: Philippus autem natu maxi- ^{an. 27.} ^{Dexipp.}
mus Macedoniam exiguo tempore gubernavit, illum enim rabida lues ſuſtulit. ^{Porphy. in} ^{Grec. Euf.}

Antipater & Alexander de fratribus Philippi Regno contendentes, matris & ^{Id. ibid.}
amicorum interventu Regnum dividere conſenferunt, poſtea Antipater Euridi- ^{Prol. Sot.}
cen Lyſimachi filiam in matrimonium accepit. Alexander legatos deinde ad Pto- ^{an. 28.}
lemæum in Ægyptum, Lyſandram ex Euridice filiam in uxorem petituros mi-
ſit. Ptolemæus iſpis annuens Lyſandram Menelao fratri ad Alexandrum deducendam dedit.

Interea Laſhæs Athenarum tyrannus pro populo auxilium à Ptolemæo pe- ^{Plut. in}
tit à Demetrio tunc obſeffus, Ptolemæus autem Classem quam Lyſandram filie ^{Demetr.}
ad Alexandrum deportandæ conſeſſerat, ei ſubſilio miſit, ſed exiguam Athe- ^{& Pyrrh.}
niensib⁹ respirationem centum illæ quinquaginta naues præbuerunt, ſub Pa-
trocle duce licet iſulam quamdam occupaſſet Clasſis, fugam tamen conſcivit ^{Fauſan. Att.}
cum Demetruſ trecentis navibus collectis, ex Peloponneso accessit.

Pyrrhus Ptolemæi Regis & Berenices ſoceræ memor, natum ſibi hoc anno ^{Prol. Sot.}
filium ex Antigone iſpius filia, Ptolemæum appellavit, & oppidum quod po- ^{an. 29.}
ſtea in Chereſoneſo Epiri condidit, Bereniciden nominavit.

Ptolemæus cum Cyprum quam Demetruſ occupaverat, recuperare vel- ^{Plut. in}
let, poſtquam illum Lacedæmonem obſidere cognovit, iſulam Classe ap- ^{Demet.}
pulit, urbes oppugnavit, & Salamine excepta in qua Phila Demetrii uxor & ^{Prol. Sot.}
liberi permanebant, iſulam ſibi ſubjecit, Demetruſ à Lacedæmonie vix avulſus, ſpe invadendi tunc Macedonici Regni, Cypri defendendæ occaſionem ^{an. 30.}
relinquit.

Laſhæs interea Salaminen tandem auxilio deſtitutam expugnat & Philam ^{Ibid.}
Demetrii uxorē, & Euridices uxorū ſuſe ſororem, iſpiſque liberos dimi-
ſit, additis iſuper muneribus & honoribus. Qui nuntius Demetruſ nuper
Macedoniæ Rege appellato, poſt Alexandruſ fraude à ſe occiſum, gratus
omnino fuit.

Demetruſ Phalereus Athenarum pro Caſſandro olim curaſor, Thebaſe recepe- ^{Prol. Sot.}
rat, Boeotiū verò ab Antigono Demetrii filio bello appetiſis, urbem relinquit & in ^{an. 31.} ^{Pauſ. Att.}

LAGIDAR. *Ægyptum ad Ptolemæum concedit, quem Rex humanissimè excepit, inter consiliarios annumeravit, & Bibliothecæ, ut quidam volunt, præfecit: ille autem Ptolemæo suasit ut libros de Regno & Principatu pararet ac legeret, & de quibus amici Regis monere non audent, ea in libris extare asleverat: Quidam Demetrium Phalereum Bibliothecæ præfectum forsitan post Zenodotum Ephesium qui Ptolemæi liberos erudiverat existimant.*

Ptol. Apoth. *Hoc tempore Arsinoe Ptolemæi filia in uxorem Lysimacho data cum acceptisset maritum suum à Getis cum quibus bellum gerebat captum esse, Agathoclis privigni in aula potentiam pertimescens in Ægyptum ad patrem Ptolemæum, ab ipso copias & pecuniam pro conjugi redempzione petitur venit, sed Lysimachus ea Thraciæ parte concessa quæ trans Istrum est, ab Agathocle filio foedere cum Dromichæte Getarum icto, liberatus est.*

Ptol. Soc. *Lysimachus, ut in Thraciam rediit Agathocli filio de se in captivitate bene merito, Lysandram Ptolemæi Regis ex Euridice filiam Alexandri Macedoniæ nuper viduam dedit uxorem, quæ res Agathoclem cum noverca ad tempus reconciliasse videtur quum ejus esset soror, visa est, illaque ex Ægypto ad Lysimachum maritum per Asiæ urbes rediit, ipsique ad Ephesum in ejus potestatem nuper redactam occurrit, quam Lysimachus novo ob conjugis adventum, *Arsinoes* nomine appellavit, Lebediis & Colophoniis in hanc urbem deductis.*

LAGIDAR. *Hoc anno Berenice Ptolemæi conjux, Theogenam ex Philippo filiam, quam Agathocli Siciliæ Regi uxorem dederat, cum filiis recepit, Agathocles autem jamjam moriturus illam cum genitis ex ea duobus parvulis cum omni pecunia & familia, regaliisque instrumento, quo præter illum nemo Regum ditor fuit, navibus impositos Ægyptum remisit, timens ne prædonem Regni sui, hostem pateretur.*

Ptol. Soc. *Ptolemæus cum nullo bello implicaretur, ornandæ Alexandriæ plurimam incumbebat, plurima jam tempora extrui jusslerat, illa autem dedicare cum vellet, oblatum per quietem decore eximio juvenem, qui moneret, ut fidissimis amicorum in Pontum missis, effigiem suam acciret: ictum id Regno, magnamque & inclytam sedem fore quæ excepisset: simul visum eundem juvenem in cælum igne plurimo attolli. Ptolemæus omnino & miraculo excitus, Sacerdotibus Ægyptiorum, quibus mos talia intelligere, nocturnos visus aperit. Atque illis Ponti & externorum parum gnaris, Timotheum Athenensem & gente Eumolpidarum, quem ut antistitem Ceremoniarum Eleusi exciverat, quænam illa supersticio, quod numen interrogat.*

Id. ibid. *Timotheus quæsitus qui in Pontum meassent, cognoscit urbem illic Sinopen, nec procul templum, vetere inter accolas fama Jovis Ditii: namque & muliebrem, effigiem assistere, quam plerique Proserpinam vocent; sed Ptolemæus ut sunt ingenia Regum, pronus ad formidinem, ubi securitas rediit, vohuptatum quæ Religionum appetens, negligere paulatim, aliisque ad curas animum vertere, donec eadem species terribilior jam & instantior existimat ipsi, Regnoque denuntiaret, ni jussa patrarentur. Tum legatos & dona Scydrothemidi Regi (is tum Sinopensibus imperitabat) expediri jubet, navigaturisque præcipit ut Pythium Apollinem adeant, illis mare secundum, sors oraculi haud ambigua, irent, simulacrumque patris sui reverherent, sacerdos relinquerest. Ut Sinopen venere, munera, preces, mandata Regis sui Scydrothemidi allegant, is diversus animi modò numen pavescere, modò manis adversantis populi terri, saepe donis, promissisque legatorum flectebatur, r̄isque in triennium abiit.*

Ptol. Soc. *Demetrius Macedonia sibi vindicata, instituerat rem non exiguan, sed totum imperium, quod obtinuerat pater suis, repetere. Huic speci & molimini respondebat apparatus. Si quidem exercitum habebat iam conscriptum, pedi-*

peditum 100000. duobus millibus minus, adhac equitum paulo minus **LAGIDAR.**
 12000. Classem navium ad 500. numerum moliens. Tantis viribus Asie ^{an. 37.} imminentibus, quantas secundum Alexandrum habuit nemo quispiam, tres in Demetrium couspiravere, Ptolemaeus, Seleucus, Lysimachus. Inde communi nomine missis ad Pyrrhum legatis, hortati illum sunt, Macedoniam ut assereret, neque duceret inducias, quas Demetrius non ipsi, ne bello laceferetur, dederat, sed sibi sumperferat, quo bellum prius, quibus vellet, posset movere. Id ubi probavit Pyrrhus, multiplex Demetrium morantem adhuc bellum circumstetit. Eodem enim tempore Graeciam Ptolemaeus ingenti adiectus Classem sollicitavit, Macedoniam Lysimachus ex Thracia, & ex vicino Pyrrhus incursionibus populati sunt; ille primò contra Lysimachum, deinde contra Pyrrhum, ad quem quum totus penè Demetrii exercitus deficeret, se ex castris subduxit, & Cassandriam auffigit.

Regno tandem nudatus Demetrius, primùm privatus, atque Regiis destitutus ornamentis init civitates, postea ut tanquam Regiam viam & spem est ingressus, corpùsque denuo, & species circa eum Regni coepit esse, duces & amicos quos in Graecia habebat, contraxit, Thebanis restituit Rem publicam, Athenarum obsidionem solvit, pace cum Pyrrho inita, coactisque navibus suis omnibus, ac militum undecim millibus, cum equitatu impositis in Asiam, ad Cariam & Lydiā Lysimacho adimendam navigavit. Euridice Philae ipsius defunctæ uxoris soror, illum circa Miletum urbem exceperit, adducens suam & Ptolemaei filiam Ptolemaidem antea ei paetam, ut supra diximus, quam duxit, & postquam alias Lydiæ urbes cepisset, frumentatione coactus in Ciliciam descendit, ubi tandem à Seleuco genero suo captus, in Syria Chersoneso inclusus est usque ad mortem.

Ptolemaeus apud Scydróthemidem Sinopensum Regem à triennio, non **LAGIDAR.** studium, non preces ad obtinendam Dei statuam omiserat: dignitatem legatorum, numerum navium, auri pondus augebat. Tum minax facies Scydróthemidi offertur, ne destinata Deo ultrà moraretur. Cunctantem varia perniciosa, morbique, & manifestè celestium ira graviorque in dies fatigabat. Advocata concione, jussa numinis, suos Ptolemaique viros, & ingruentia mala exponit. Vulgus adversari Regem, invidere Aegypto, sibi metuere, templumque circumfedere. Major hinc fama tradidit, Deum ipsum appulas litteri naves sponte consendisse. Mirum inde dictu, tertio die tantum maris emensi, Alexandriam appelluntur. Templum Deo magnificissimum extuctum est in loco cui Rhacotis. Locus ille munitus erat, in quo præsidium habebatur, ut arceretur navium descensus in urbem, postea Alexandria pars fuit, templumque Dei auro pretioso ornatum est, ita ut inter homines divinius cerni non posset.

Demetrio autem apud Seleucum in arcè custodito, Ptolemaeus quum nihil ab **Julin. l. 16.** aliis Regibus imperio suo timendum animadverteret, magna rerum gloria illustris, successorem sibi filium è Berenice, præterito majore ex Euridice prima conjugé, cui Regnum concedere Demetrius Phalereus Regis consiliarius persuadebat, sed pater minimò communicavit; rationemque ejus rei populo reddidit, privatumque exinde officium Regi inter satellites fecisse aiunt, Laert. quum omni Regno pulchrius, Regis esse patrem diceret.

Filius Ptolemaei major ex Euridice, Ceraunus seu propter ferociam, seu Memnon in excepit. quod esset tanta in rebus gerendis celeritate, cognominatus, jam uxoratus quum juniores fratrem à patre prælatum sibi accepisset ex Aegypto cum fratre ad Lysimachum confugit quod Agathocles ejus filius Lysandræ carissimæ sorori suæ germanæ ex Euridice matre nupsisset cum esset Alexandri Macedoniæ Regis vidua, ut supra diximus.

Ptolemaeus autem junior, post fratri discessum, ob felicis ad Regnum **Athen. lib. 5.** adven-

LAGIDAR. adventus sui monumentum, hieme proxima sumptuosissimum convivium præbuit; in arcis septo tentorum, seorsim à militum, opificum, & peregrinorum diversioris extructum est: ad duo tentorii latera, siti erant lecti centum aurei; accumbentibus mensæ, tripodes aureæ admotæ sunt numero ducentæ, ad lectos singulos dux, argenteis fulcris constabilitæ.

Ibid.

Pompa fuerat prius per medium civitatis ducta, cuius primum agmen cœpit orto lucifero statim incedere. Quo enim tempore illa stella emergit, transvectionis fuit initium; secuta est deinde ea quæ Regum parentibus ac progenitoribus destinatur. Tertia fuit, quæ Deorum omnium sigillatim historiam indicabat, cum accommodato illorum apparatu. Sub vesperam postrema fuit anni parte ad id diei tempus, ejus egressum cōgente.

Ibid.

In hac celeberrima pompa Alexandri & Ptolemæi statuæ in curru deferebantur cum aureis coronis, hederaceis: Virtutis autem simulacrum adstantes Ptolemæo; ex olea coronam auream habebat. Corinthus civitas, Ptolemæo vicina, aureo diademate coronata fuit. Evectæ sunt & in pompa sellæ Regiæ multæ ex auro & ebore compactæ. Super Regis Ptolemæi sella, corona fuit, ex aureis decies mille conflata. Ostensæ sunt & in ea pompa coronæ ter mille ac ducentæ, aureæ, cum altera dicata sacris, aurea, gemmis nobilissimis splendente, cubitorum octoginta. Berenices templi hæc valvas circumdabat cum ægide pariter aurea.

Id. ibid.

Ludi diebus sequentibus exhibiti sunt celeberrimi, in quibus, aureis coronis viginti Ptolemæus Primus donatus est. Berenice verò tribus & viginti, super aureis curribus advectis: Ptolemæus Philadelphus coronis aureis viginti donatus est & duabus, quæ aureis curribus impositæ furent, una cubitorum sex: quinque, totidem cubitorum: sex, cubitorum quatuor, ad columnas impactis. Alii has coronas victoribus ludorum à Ptolemæis & Berenice donatas existimant.

Catub.
Anim. in
Athen.**Paul. Attic.**
Lagid. 39.
Philad. 2.

Arsinoe Ptolemæi Philadelphi soror, & Lysimachi Thraciæ Regis coniux, ubi vidit Ptolemæum Ceraunum ad Lysandram germanam sororem confusse, timuit ne sui post mortem Regis, filii, quorum major annum decimum tertium attigerat, in Agathoclis ejus mariti potestate essent, de ipsis cæde consilia iniit, primò quidem veneno elanculario, sed hoc per vomitum rejecto illa deinde eum patri Lysimacho insidias struxisse falso crimina est. Lysimachum filium in carcerem conjectum sententia impudenterissima sunt qui scripserunt deprehendisse quidem uxoris insidias in filium, sed nihil efficere contrà potuisse, quod solus esset & amicis destitueretur.

Paul. Att.

Interempto Agathocle, Lysandra Lysimachi permisla ad Seleucum se recepit, secum verò habuit filios & fratres quibus & Alexander Lysimachi ex Odrysiade uxore filius comitem se addidit. Hi cum Babylonem pervenissent à Seleuco ut bellum contra Lysimachum supplices contenderunt, quod suscepturnus promisit Lysandra, & Ptolemæum Ceraunum ut amici filium miseratus, liberaliter & honorifice tractavit; promissis additis fore ut defuncto parente in paternum Regnum ab eo deduceretur: nam fœdus inter illos, ne se bello lacefferent, iustum fuerat.

Lag. 49.**Paul. Att.**

Ptolemæus secundus quum Ceraunum fratrem & Lysandram sororem ex Lysimachi Aula ad Seleucum aufugisse accepisset, majorem in Regno securitatem stabilire volens uxorem ducere decrevit & legatos ad Lysimachum Arsinoen ejus filiam in conjugem petituros misit.

Eusebius.**Plinia 36.**

Hoc anno Pharos quam Sostratus Cindius ante paucos annos extruere cooperat, ab eo perfecta est; illam constitisse octingentis talentis gradunt, & Architectum ipsi conscripsisse Düs Servatoribus id est Ptole-

Ptolemæo patri & filio, addito nomine suo, non Regum permisso, sed calce superaddita illud occultavit, quæ temporis lapsu recidit, & postea ap- LAGIDAR. paruit.

Ptolemæus Lagi filius mortem obiit Olymp. 124. annos natus 84. post- Polyb. quam regnasset 40. alii 39. sed his (ut videtur) completos. Soter à Rhodiis Joseph. cognominatus est, & Statua illi ab Kleis dicata est. Pausan. Att. Lucian. Justin. Euseb. Paus. Eliac.

Princeps fuit fortis, prudens, humanus, clemens, æquus, modestus, litterisque imbutus, se Macedonem quidem inscribi cum esset Rex, permisit, crebro apud amicos coenabat & etiam dormiebat, quod si quando convivium præberet, eorum pocula, vestes, stragulas, & mensas usurpabat. Ipse plura necessaria non possidebat: dicens, magis Regium esse ditare, quam divitias habere. Plut. in Apoph.

Alexandriæ recens ab Alexandro magno conditæ, moenia, templa & Religiones addidit, Regiam, Soma, Hepstadium, Pharum, Museum, Serapium & Hippodromum magnum ad equorum certamen extruxit, Doctos coluit, Philosophos ex omnibus regionibus evocavit. In ejus Aula degebant Theodorus Atheus, Stilpon Megareus, Diodorus Cronol & Strato Peripateticus. Ad Theophrastum Philosophum literas misit. Ipse Alexander magni vitam & expeditiones scripsit, ejusque Historia legebatur adhuc Hadriani Imp. tempore cum Arrianus qui sub eo degebat se maximè in vita Alexandri, secutum esse Ptolemæum Lagi & Aristobulum scribat. Tacit. Hist. lib. 4. Euthic. Annal. Diogen. Laert. Praef. Hist.

Tanta fuit moderatione Ptolemæus ut cum apud Messenios statuam equestrem in ludis Pythicis dedicavit, se Macedonem inscribendum curaverit, cum Ägypti Rex esset. Grammaticum ob inscitiam cum subsannaret, interrogabat quis Pelei fuisse pater, respondit ille, Tu prius dic, quis Lagi fuerit pater, id dictum obscuritatem generis Regi exprobrabat, videbaturque indignatio in eis omnibus non esse impunè ferendum. At Ptolemæus, si non Regium est, ait, falsè in se dicta ferre, ne falsè dicta quidem, in aliud jacere Regium est.

Ptolemæus duos habuit fratres Menelaum & Eleum, ille quidem Clavis fratris praefectus fuit; hic verò Eleatica Praefecture nomen dedit. 2. Curtius. Strab.

Uxores duxit quatuor Apaniam, quam alii Arthonam vocant, Artabazi Persæ filiam ex qua nullos habuit filios. Secundam Thaidem quæ erat Attica, & quam antea pro concubina usus fuerat Alexander magnus. Tertiam Euridicen Antipatri filiam. Quartam Berenicen Philippi Macedonis cuiusdam viduam; duas priores cum privatus erat: posteriores verò quam Ägyptum obtinuerat.

Filios habuit plurimos ut & filias. Primò ex Thaide, Leontiscum Lagum, & Irenen Soloni Cypri Regi nuptam suscepit. Secundò ex Euridiçe, Ptolemæum Ceraunum, & Anonymum à Ptolemæo secundo occisum, filias verò duas, Ptolemaidem Demetrio Polyorteti nuptram, & Lysandram Alexandri Macedoniæ Regis, Cassandri filii uxorem, deinde Agathoclis Lysimachi filii conjugem. Tertiò Ptolemæum habuit secundum ex Berenice, & alterum nomine Argum. Filias Arsinoen Lysimacho nuptam, & alteram Philoteram. Berenice verò filium ex Philippo habebat Magam, qui Cyrenarum Rex fuit, & filias duas, Antigonem quidem Pyrrho Epirotarum Regi nuptam, & Theogenam Agathoclis Syracusarum Regis uxorem.

PTOLEMÆUS I.
NUMMI
PTOLEMÆI SOTERIS.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Ptolemæi diademate redimitum , in postica cujus parte aquila fulmini insistens , cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Hic nummus argenteus tetradragmalis est & aurei pariter hujus Regis reperiuntur , sed rarissimi sunt : at quum parum inter se differant argenteum tantum exhibemus ; aurei porro dragmales simili stemmate donati occurunt , argentei nulli alii praeter tetradragmales Antiquariorum manibus teruntur : Aerei bidragmales & dragmales visuntur , sed nulli cum aquila fulmini insistentes.

Ampla & senilis illa Regis diademati facies cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ in aversa parte , dubitare non sinit , quin iste nummus ad Ptolemaeum Lagi filium , Aegypti primum Regem pertineat , ille quidem jam fere 44. annos natus Aegypti Satrapiam administrare coepit , & Regis nomen post annum 17. illius dominationis tantum accepit , postquam Antigonus cum Demetrio filio illud usurpassent , itaque annum fere 60. cum primum Regis nomen in nummis inscripsit attigerat : omnes autem Alexandri duces priusquam se Reges appellassent , monetam suo nomine cedere haud videbantur , sed Macedonica uti.

Aquila Ptolemæi Soteris symbolum fuit , imo & omnium ejus successorum Aegypti Regum solempne. Illa ab eo multis de causis pro stemmate assumi potuit ; vel in memoriam aquilæ quæ ipsi infanti , quum expositus fuisset , cornicibus laceratis sanguinem pro lacte instillavit , ut lupa Romulo & Remo pro stemmate data est. Vel ob victorias à se partas : Aegyptii enim quum suis in sacris litteris victoriam pingerent , aquilam quod illa ceteras aves superare solet , formabant. Aquila etiam in symbolis , fortitudinis & potestatis argumentum est , ut fulmen imperii , quod illud Jovi gereret. Id mirè Ptolemæi nomini convenit πτολεμαῖος idem ac πολέμειος belator.

Caput

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Ptolemæi diademate ornati, in aversa parte Aquila fulmini insistens ^{lib. 17. c. 1.} cum epigraphe ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ & in area nummi AB. id est Αβυδηνόν.

Ptolemæus primus, cognomine *Magnus* à Justino appellatur, sed illo non in nummis usus est, contentus Servatoris nomenclatione à Rhodiis ipsi data, ut in ejus vita diximus; eam in nummis usurpare nos docent illi superstites: in hoc autem vox ΒΑΣΙΛΕΩΣ non exhibetur Macedonum Regum priorum more, ut apud Goltzium & in eorum nummis observare est ΑΡΧΕΛΛΑΟΤ, ΑΜΤΝΤΟΤ, ΦΙΛΙΠΠΟΤ, & ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΤ.

Aquila perpetuum Ptolemæi symbolum est quo ejus successores omnes postea usi sunt.

Literæ AB, in aversæ partis area exaratae, initiales urbis nominis in qua nummus fuit percussus esse videntur, exemplo numismatum Alexandri Magni, Lysimachi, & Seleucidarum, de quibus vide nostram Syriz Regum Historiam. Itaque literas AB. interpretamur ΑΒΥΔΗΝΩΝ, Abydenorum. Urbs Ægypti Abydus, magna quidem fuit, & primo post Thebas loco, Memnonisque Règia.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Ptolemæi ut suprà diadematum cum eadem epigraphe ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ & aquila supra fulmen in aversa parte, in cuius area PI, id est ΠΗΛΟΤΣΙΩΤΩΝ.

Omnes argentei tetradrachmales Ptolemæi Soteris nummi, aquilam in aversa parte, tanquam sollempne ejus symbolum præferunt sola quibusdam literis D initia-

initialibus nomen urbis in quibus cusi sunt, exhibentit us, dissimiles: iis enim plures in Aegypto monetæ cudendæ officinas ut in aliis Regnis, fuisse cognoscimus, sed pauci illius aurei nummi nobis supersunt, quum frequenter Alexandri magni numismata Antiquariorum manibus terantur & ideò obvia sint.

Literas ΠΗ. diximus esse initiales vocis ΠΗΛΙΑΣΤΑΝ, in quorum urbe signatus est nummus: Pelusium autem erat Aegypti oppidum ad Nilum fluvium, à quo extremum versus Asiam ostium, appellatum est Pelusiacum. Nomen Pe-
Strab 1. 17. lusium varias habet de Aetymologia sententias, inter quas à verbo ΠΗΛΟΣ, id est lutum, appellationem desumpsiisse refert Geographus.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Ptolemæi Soteris diademate insignitum in cuius aversa parte caput muliebre fascia velut diademate cinctum cum capillis in cirros retro dentibus, & epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, sub mento capitinis in area cornucopiae parvum.

Aereus est hic Ptolemæi Soteris ex minima forma nummus, sed elegans; ad quem verò Regem spectet, facies apprimè demonstrat; quænam verò sit illa muliebris effigies, si mihi conjecturæ locus, Berenice est illa, vulgo Magna nuncupata, Ptolemæi Soteris ultima conjux, sed sub Isidis imagine, hæc autem simili capillatio ornata depingitur, Loti florem in capite pro Deæ symbolo gerit; Berenice autem pro loto fasciam tanquam diadema circa caput adhibuerunt, ut utramque Aegypti Deam & Reginam repræsentarent.

Nostram conjecturam auget nummus tetradragmalis aureus recens reperitus, in quo ab una parte Ptolemæus noster cum Berenice diademate ornata consociatus occurrit, sed eadem oris lineamenta & imago cum ærea illa integrè conveniunt, illum in Ptolemæi Evergetis nummis infrà exhibebimus.

Cornucopiae illud parvum Aegypti fertilitatis symbolum, aut monetarii nota est.

Diversæ magnitudinis, secundæ nempe & mediæ inter minimam, occurunt nummi eosdem vultus referentes, sed nobis hanc exhibere satis erit.

Monemus quod etiam plures alios cum epigraphe nuda ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ nummos sine Ptolemæorum Regum effigie observavimus, sed cum Jovis imagine signatos, quos ut in Seleucidis ad quemnam Regem illos referre possumus, etiam prætermisimus; at quando aliquod eorum illustre cognomen exhibuerunt velut ΕΤΕΡΓΕΤΟΣ vel ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ, illos in eorum serie retulimus, ut infrà videre est.

PTOLEMÆVS PHILADELPHVS
REX AEGYPTI. II.

*In thesauro. Regio.
Ex num. Arg. tetradr.*

PTOLEMÆUS Ptolemæi & Berenices filius in Co insula natus anno LAGIDAR₁ Lagidarum 15. patre mortuo solus Aegypti Regnum, atque provincias ^{an. 40.} quas ille obtinebat, Phoeniciam, Colesyriam, Arabiam, Lybiam, Aethiopiam, Cyprum, Pamphyliam, Ciliciam, Lyciam, Cariam, & Cycladas ^{Philadel. 3;} insulas administrare cœpit. ^{Theoer. Idyl.}

Demetrio Phalereo infensus, quod patri consuluisse, ut filius, quos ex Euridice suscepserat, Regnum impertiretur; dicens si ALTERI DEDE- ^{Diog. Laert.} RIS IPSE NON HABEBIS, ut successionem secundum naturæ leges relinquere, Ptolemaeus jussit in provincia ut asservaretur, quoad aliquid de eo statuisset. Hic ille moestior inde vixit, ac veluti dormitans (ab aspide manum morsus) ex vita migravit, & sepultus est in Busiridis sepultura prope Diospolim.

Arinoe Lysimachi filia Ptolemaeo Rogi in uxorem promissa hoc anni principio in Aegyptum à patre missa tantum pervenisse videtur, & nuptiae eo splendorc quo debuerant, nec apparatus celebratæ sunt, ob Ptolemæi Soteris mortem, cùm tota adhuc apia vestimentum lugubre, anno nondum præterito, gestaret.

Sedens Demetrio apud se, & Ptolemaeo in Aegypto mortais gloriæ æmu- ^{Lagid. 1.} latione bellum Lysimacho inferre decrevit, plurimi hujus Ducibus qui ad il- ^{Philad. 4.} lum certam deficiebant: itaque milites undique conserpserunt, & copias ex superiorebus provinciis evocat. ^{Justin. l. 17.}

LAGIDAR. Ptolemæus post parentis mortem, præmiatoribus & gladiatoriis vias intra & extra Aegypti oppida liberare aggressus est: hi enim hostium more, infesta armis reddebant itinera, eos omnes Rex tandem sustulit, Regnumque tranquillum & securum reddidit.
An. 41.
Theocr.
Id. 15.

Justin. I. 1. Lysimachus ubi Seleuci bellum contra se apparatum rescivit, in Asiam trajiciens, prior bellum Seleuco denuntiat. Ultimum hoc certamen comilitonum Alexandri fuit, & velut ad exemplum fortunæ, par reservatum. Lysimachus quatuor & septuaginta annos natus erat. Seleucus & septuaginta: sed in hac ætate utrius animi juvenilis erant, imperique cupiditatē insatiabilem gerebant. Prælium in Phrygia majore ad Corupedium urbem commissum est, & Lysimachus in eo interfectus est. Lysandra Ptolemaei Soteris ex Euridice filia, Lysimachi nurus, quæ cum Ptolemæo Cerauno fratre Seleucum comitabatur, ab eo corpus impetravit, & illud Alexander Lysimachi filius qui cum ea ad Seleucum confugerat, in Thracicam Chersonesum deportatum sepulturæ manda-vit.
Porphyrii in Græc. Euseb.

Paulau. Attic. **LAGIDAR.** Ceraunus Lysimacho debellato & occiso Seleucum sollicitavit ut se in paternum Regnum juxta promissa reduceret, sed quum ille & Ptolemæus ejus pater, inter se & contra filios bellum nunquam gerere, foedere icto, pacti essent, Seleucus rem procastinabat: Ceraunus ubi Seleucum in Macedonia Patria sua, quod reliquum senecturis erat, transigere destinare accepit, postquam Seleucus Helleponum trajecit & versus Lysimachiam profectus est, illum Ceraunus à tergo aggressus confudit, 7. post Lysimachi mortem mensē ut Regnum Macedoniæ quod Lysimacho cognato cripuerat, occuparet, equi cursu adjutus, Lysimachiam profugit, ubi imposito sibi diademe, cum satellitum manu speciosissima ad exercitum contendit à quo Rex salutatur.
An. 43.
Memnon Excerpt. 13.

Id. excerp. 18. Antigonus Demetrii filius, cede Seleuci intellecta expeditionem suscepit in Macedonia, Ptolemæum antevenire properans, sed hic expeditas habens Lysimachi naves, instructa acie occurrit: vixit itaque Antigonus in Boeotiam se recepit, & Ceraunus totum Macedonia Regnum, excepta Cassandra urbe, occupat.

Justin. I. 37. Ceraunus quum & in gratiam memorij Magni Ptolemaei patris & in favorem ultionis Lysimachi ambitiosus apud populares esset, primò Lysimachi filios conciliare sibi statuit: nuptiasque Arsinoes sororis suæ, matris eorum, petit, puerorum adoptione promissa, ut quum in locum patris eorum successisset, nihil illi moliri, vel verecundia matris, vel appellatione patris, auderent.

Id. ibid. Legatos ille ad Ptolemæum Aegypti fratrem mittit, concordiam ejus per epistolas deprecatus, se offensam erepti paterni Regni professus, neque amplius à fratre quæsiturum, quod honestius à paterno hoste perceperit: Ptolemæus verò ut mutuam fratri benevolentiam significaret, in ejus rei memoriam φιλαδειλοῦ nomen assumpsit.

Id. ibid. Ceraunus cum Antiocho Seleuci filio, Antigono nuper victo, & Pyrrho qui his se juncturus erat, bellum formidans, iis omni arte adulatur, & ut pax inter eos iniretur, efficit, etiam affinitatem cum Pyrrho, Tarentinis adversus Romanos laturo auxilium, contraxit ei, copiis ex Macedonibus selectis & filia in matrimonium, datis, postquam Antigonus naves & Antiochus pecuniam Pyrrho concederunt.

Justin. lib. 24. Ceraunus exinde externo metu deposito impium & facinorosum animum ad domestica scelera convertit, insidiisque Arsinoe sorori suæ instruit, quibus, & filios ejus vita, & ipsam Cassandrae urbis possessione, privaret. Primus ei dolus fuit, simulato amore sororis matrimonium petere, aliter enim

enim ad sororis filios, quorum Regnum occupaverat, quām concordiæ ^{LAGIDAR.}
fraude pervenire non poterat, sed nota scelerata Cerauni voluntas sorori ^{an. 41.}
erat. Itaque non credenti mandat, velle se cum filii ejus Regni consor-
tium jungere, cum quibus non ideo se armis contendisse, quoniam eripe-
re his Regnum; sed quod id facere sui muneris vellet. In hoc mitteret ar-
bitrium jurisjurandi, quo præsente apud Deos patrios, quibus vellet obsecra-
tionibus se obligaret.

In certa Arsinoe quid ageret: si mitteret, decipi perjurio, si non mitteret, ^{Id. ibid.} provocare rabiem fraternalæ crudelitatis timebat. Itaque plus liberis quām sibi
metuens, quos matrimonio suo protecturam se arbitrabatur, mittit ex ami-
cis Clodianem: quo perducto in sanctissimum Jovis templum, veterissimæ Ma-
cedonum Religionis, Ceraunus sumptis in manus altaribus, contingens ipsa si-
mulacra & pulvinaria Deorum, inauditis, ultimisque execrationibus adjurat, se
fincera fide matrimonium sororis petere, nuncupaturūmque se eam Reginam,
neque in contumeliam ejus se aliam uxorem, aliōsve, quām filios ejus, habi-
turum. Arsinoe postquam & spe impleta est, & metu soluta, ipsa cum fratre
colloquitur, cujus vultus & blandientes oculi, quum fidem non minorem,
quām jusjurandum promitterent, reclamante Ptolemæo filio fraudem subesse,
in matrimonii fratris concedit.

Nuptiæ magno apparatu, lætitiaque omnium celebrantur. Ad concionem ^{Id. cap. 3.}
quoque vocato exercitu, capiti sororis diadema imponit Reginamque eam ap-
pellat. Quo nomine in lætitiam effusa Arsinoe, quia quod morte Lysimachi prioris
mariti amiserat, receperisset: ultrò virum in urbem suam invitat, cuius urbis cu-
piditate fraus struebatur. Prægressa igitur virum, diem festum urbi in adven-
tum ejus indicit: domos, templa, ceteraque omnia exornari jubet: aras ubi-
que, hostias disponi, filiosque quoque suos, Lysimachum sedecim annos
natum, Philippum triennio minorem, utrumque forma insignem, corona-
tos occurrere jubet. Quos Ptolemæus ad cælandam fraudem, cupidè &
ultra modum veræ affectionis amplexus osculis diu fatigat.

Ubi verò ad portam ventum est, occupari arcem jubet, pueros interfici. ^{Id. ibid.}
Qui cùm ad matrem confugissent, in gremio ejus, inter ipsa oscula truci-
dantur. Proclamante Arsinoe, quod tantum nefas aut nubendo, aut post
nuptias contraxisset, pro filiis sèpè se percussoribus obtulit: frequenter cor-
pore suo, puerorum corpora amplexa protegit, vulneraque excipere, quæ
liberis intendebantur, voluit. Ad postremum etiam spoliata funeribus filio-
rum, scissa veste, & crinibus sparsis, cum duobus servulis ex urbe protra-
cta, Samothraciam in exilium abiit, eò miserior, quod mori cùm filiis ei
non licuit.

Hæc Cerauno inulta non fuerunt. Quippe Diis immortalibus tot perju- ^{Leg. 42.}
ria & tam cruenta parricidia vindicantibus. Galli autem, duce Belgio, ad ^{Philad. 4.}
tentandos Macedonum animos, Legatos ad Ceraunum mittunt, offe- ^{Justin. I. 24.}
rentes pacem, si emere velit; sed Ptolemæus inter suos, belli metu, pa- ^{Memn.}
cem Gallos petere gloriatus est. Nec minus ferociter se Legatis quām ^{excer. cap.}
inter amicos jaestavit, aliter se pacem daturum negando, nisi Principes suos
obsides dederint, & arma tradiderint; non enim fidem se, nisi inermibus,
habiteturum.

Renunciata legatione, risere Galli, undique acclamantes, brevi sensu- ^{Id. ibid.}
rum, sibi an illi consulentes, pacem obtulerint. Interjectis aliquot die-
bus, prælium conseritur, victique Macedones cæduntur. Ceraunus mul-
tis vulneribus fauciis capit, caput ejus amputatum & lancea fixum,
tota acie ad terrorem hostium circumfertur. Paucos ex Macedonibus fuga
servavit. Ceteri aut capti, aut occisi, postquam regnasset Ceraunus annum
& quinque menses.

LAGIDAR. Meleager Cerauni germanus frater, qui cum eo propter Philadelphi ad an. 42. *Aegypti electionem ex hoc Regno in Thraciam profugerat, & illum ad Seleuc.* Dexipp. in Græc. Euf. *cum cum Lysandra sorore serecipientem comitatus erat, post Cerauni mortem Macedoniæ Regnum occupat, sed post menses duos à Macedonibus eje-*ctus est, Antipatro Philippi fratri Cassahdri filio, in ejus locum substituto, Meleager se in Cyprum insulam recepit, Philadelphi permis-*su.*

Ptolemæus Philadelphus cùm Ceraunum à Gallis interemptum & Meleagrum è Macedonia Regno ejectum accepisset, Arsinoen sororem in Samothracia exulem à Sosthene tum in Macedonia moderante petuit. Dum verò illa filiorum in insula lamentaretur, accessit ad eam Philosophus qui Damonis luctus fabula ipsi narrata, mirabili arte eam à fletu & lamentatione deduxit. Arsinoe verò è Samothracia in Aegyptum ad fratrem Ptolemæum se protinus recepit.

LAGIDAR. Argæus Philadelphi frater ex Berenice matre minor, insidias illi comparavit, an. 43. quas quum detexisset Ptolemæus, eum mox interfici jussit. Lagid. 43. **Meleager** alter Philadelphi frater, sed ex Euridice natus, quem ex Mace-Phi. ad. 5. doniæ Regno pulsum post Ptolemæi Cerauni fratri mortem, in Cyprum in-*p. 12.* sulam Philadelphi permisso se recepisse suprà diximus, Cyprios ad defectio-*L. g. 44.* nem sollicitare cœpit, quod quum sensisset Ptolemæus, illum pariter oc-*Poilad. 6.* id. pag. 16. cidi jussit.

L. g. 45. Antigonus Gonatas, Sosthene, qui Macedonia etiam Regnum suscep-*Philad. 7.* tor, in defuncto, in illud profectus, quod pater Demetrius jam in eo regnaverat, Porphy. in Græc. Euf. ipsum occupavit, & illud per plurimos annos ejus posteri administraverunt usque ad Persen, quo devicto, illud Romani in Provinciam rodege-runt.

Lagid. 46. Arsinoe Lysimachi filia Philadelphum maritum præcipuo in honore Arsi-noen sororem habere animadvertisens, zelotypia laborare cœpit & in ejus necem conspiravit unà cum Amynta & Chrysippo Rhodio Medico suo, cuius facinoris convicta est, Rex quidem illos sustulit, Arsinoen verò conju-gem Coptum Thebaidis urbem relegavit, quum jam Ptolemæum & Ly-simachum filios, atque Berenicen filiam, ex ejus matrimonio habe-ret.

Lagid. 47. Philadelphus relegata uxore, germanæ sororis Arsinoes amore victus eam sibi matrimonio adjunxit: atque id non sanè ex Macedonum, sed Aegyptiorum quibus imperabat, lege fecit.

LAGIDAR. Arsinoe Thraciæ olim Regina nunc Aegypti Princeps summo apparatu, an. 48. ut populorum gratiam sibi conciliaret, Adonidis festa celebravit, ejus mor-tem tanquam altera Venus primo die lugebat ab auro Amasium occisum, alte-ro eum redivivum & luci restitutum canebat. In pompa traductione Adoni-dis simulacrum circumferebatur: pompa jam ad terminum perducta lectus est stratus, in quo illius effigies populo spectanda est reclinata, & illi omne genus fructuum obtulit: Unde Theocritus.

Idyll.

Arsinoe multifariis bonis ornat Adonim.

Philadelphus licet annos triginta quatuor aut quinque tantum natus esset, sed quum soror Arsinoe ipso vetustior esset & filios procreandi statem superasset, suos ex priore Arsinoe Lysimachi filia genitos ipsi adoptandos dedit: qua de re Ptolemæus Evergetes illius filius ex Arsinoe Lysimachi filia gemitus in marmore Adulitanio ob hanc adoptionem, Ptolemæi Regis & Arsinoes Reginæ, Deorum fratum filius inscribitur.

Lagid. 49. Hoc anno Berenice mater Philadelphi ex illius nummorum conjectura, è Philad. 11. vivis decessit ut infrà videbimus. Ptole-

Ptolemæus Pyrrho à Romanis devicto illorum amicitiam petere decrevit, **LAGIDAR.**
 & ad Senatum Legatos misit: itaque Alexandrii Romam venerunt & amici-
 tiam petitam obtinuerunt.

Romani lætati quod summæ Rex autoritatis tanti eos fecisset, **Q. Fa-**
bium Gurgitem, C. & N. Fabios Lictores & Q. Ogulnium Legatos ad illum
vicissim miserunt.

Hi quum ad Philadelphum, Alexandriam pervenissent & à Rege missa
 munera sprevissent, interiectis diebus ad coenam invitatis aureæ datæ sunt
 coronæ: quas illi honoris causa receptas, postera die statuis Philadelphi
 imposuerunt, munera verò, quæ ab illo magnifica privatim acceperant, in
 ærarium, & quidem priusquam ad Senatum Legationem referrent, detule-
 runt, de publico scilicet ministerio nihil quidquam, præter laudem bene ad-
 ministrati beneficii accedere debere judicantes. Jam illud humanitatis Sena-
 tus & attentæ majorum Disciplinæ judicium fuit. Data sunt tunc Legatis,
 quæ in ærarium reposuerant, non solum Patrum Conscriptorum decreto; sed
 etiam populi permisso, eaque Legatis, Quæstores pomptè unicuique distri-
 buere. Ita in iisdem Ptolemæi liberalitas, Legatorum abstinentia, Senatus
 ac P. Romani æquitas debitam probabilis facti portionem obtinuit.

Pyrrhus post tot egregia belli facinora postquam Argos noctu ingressus es-
 set, ab anu quadam occisus est tegula; Antigonem uterinam Philadelphi fo-
 rorem, ex eadem Berenice matre genitam duxerat uxorem.

Philadelphus, licet esset adhuc juvenis & 37. ad 38. annum tantum perve-
 nisset, sed quum Arsinoe Soror vetustior esset & filios procreandi æstatem fermè
 superaret, illi suos è priore matrimonio adoptandos dedit; unde Ptolemæus Ever-
 getes Ptolemæi Regis & Arsinoes Reginæ, Deorum fratum filius inscribitur.

Areus Spartanorum Rex contra Antigonus auxiliares copias à Philadelpho
 petuit, quas illi sub Patroclio Classis suæ duce misit.

Quum autem multiplici bello & Ptolemæi Regis & Spartanorum prémere-
 tur Antigonus, Gallos tamen aggreditur & vincit, post cujus pugnæ even-
 tum Philadelphus & Spartani victorem exercitum declinant & in tutiora se
 recipiunt. Antigonus verò ubi eorum discessum videt, Atheniensibus bel-
 lum infert, illi opem à Philadelpho postulant.

Ptolemæus Patroclum cum Classe ex Ægypto contra Antigonus mittit; **Lagid. 56.**
 Lacedæmonii Areum Regem etiam secuti sunt, sed quum Athenas ita **Philad. 18.**
 premeret ut aditu omni sociorum auxilia prohiberentur, Patroclus per nun-
 tios monuit Lacedæmonios ut prælium cum Antigono inirent, se interim
 Macedonum terga invasurum, Patroclus quidem & socii superiores fuere;
 sed ideo non obsidionem urbis solverunt; itaque Areus commeatu consum-
 pto domum se recepit, Athenienses verò quum diù restitissent, præsidium in
 musæo accepere.

Patroclus Ægyptum postea repetens Sotadem Poetam cepit, quum ille na- **Athen. lib.**
 vim consensu ex Alexandria solvisset, & à periculo tutus videretur, eum **14. c. 4.**
 invenit Cauno Cariæ maritima urbe & in amphora plumbea inclusum, in al-
 tum devexit & demersit, quia in Philadelphum sævissimè debacchatus erat &
 Arsinoes potissimum sororis exprobraslet nuptias.

Philadelphus autem viros eruditos alliciebat, & ubicumque locorum ce-
 lebrabatur aliquis doctrina præ aliis excellens eum ad se accersebat; undique
 libros ut Bibliothecam à patre inchoatam augeret, colligebat: porro quum
 plurimis eam codicum adornasset myriadibus, quidam dixerunt ab eo Ale-
 xandrinam fuisse instructam Bibliothecam.

* Athenienses postquam ex præsidio, quod in musæo posuerat Antigonus libe- **Lagid. 57.**
 ratos se viderunt: nam illud eduxerat Antigonus contra Alexandrum Pyrrhi si- **Philad. 19.**
 lium, qui patris mortem ulturus Macedonia fides populabatur; memores **Justin. l. 16.**
 auxilii

LAGIDAR. auxiliis à Philadelpho contra Antigonus missi tribum unam de illius nomine,
an. 57. Prolemaida indigitarunt.

Lagid. 58. Magas Philadelphi frater uterinus Cyrenæis à Berenice illorum matre
Phiad. 20. praefectus ut deficerent ab illo, persuasit, & in Aegyptum cum exercitu
Paus. Attic. movit. Interea reliquit socios qui urbem tuerentur, instrumenta verò atque
tela ac machinas in arcem inclusit, & moenium propugnacula sustulit, ut
si quid novarum rerum molirentur, apertum haberet per moenia introi-
tum.

I.I. ibid. Occupato tandem Parætonio Marmaricæ urbe littorali inter Alexandriam
& Cyrenen, composuit cum speculatoribus ut facem amicam tollerent sub
vesperam, atque iterum summo mane eandem accenderent, faciem itaque
dolo processit in regione usque ad eum locum qui Chius dicitur: ubi de
Marmaridarum defectione nuntium est allatum, Cyrenas agmen retro agere
coactus est.

I.I. ibid. Philadelphus quos aditus ex omni parte munitos, sc ad Cyrenæorum im-
petum sustinendum comparabat, sed discessu Magæ intellecto, quum illum
persequi Rex conaretur, id ei fuit impedimento, quod quum ad sustinen-
dum Magæ imperium, & alios mercenarios milites, & Gallorum quatuor
ferme millia conducta haberet, & eam manu de Aegypto occupanda,
consilia inire comperisset, eos in desertam insulam per Nilum deduxit, quo
in loco ad unum omnes, cum mutuis confossi vulneribus, tum fame ene-
cati, periisse. Alii Philadelphum eos ad Nili ostium, quod Sebennyticum
vocatur, abduxisse atque illic demergendos curasse narrant.

Scholi. st.
Callimach. Lagid. 59. Missis diversis de tempore quo 70. Interpretes Sacros Codices in Græcam
Philad. 21. linguam verterunt, gravium autorum sententiis, ex Historie Prolemæi Phi-
ladelphi contextu illius Versionem hoc anno apposuimus ut magis Regis
ætati consonam.

Arist. lib. Diogen. Laert. Orat. pro C. Rabir. Cùm indefessus libros in omnibus linguis exaratos conquirendi esset Phi-
ladelphi animus, illum hortatus est Bibliothecæ praefectus, forsan Zea-
dotus, quum Demetrius Phalereus, si Hermippo & Ciceronides, mortuus
esset, ut libros à Judæis postularet, quare Aristea & Andream præcipuos è
suis proceribus viros ad Eleazarum illorum Pontificem misit, & ut illos faci-
lius obtineret, Judæis in Aegypto captivitate detentis libertatem concorde-
ret, persuasit Sosibius.

LAGIDAR. Rex cum epistola, dona etiam ad templi Hierosolymitani usum, misit
an. 59. mensam auream longitudinis duorum cubitorum & semiassis, altitudinis scf.
Joseph. Antij. l. 12. quicubitalis, & crassitudinis non minoris semicubito: undique ex auro pro-
batu solidam, & non aureis laminis extrinsecus obductam. Crateres argen-
teos duos, capientes plusquam duas metretas, cum similibus argenteis tri-
bus. Phialas aureas viginti & argenteas triginta, ad quorum omnium con-
fectionem exhibuerat ille auri 50. pondo talentorum, argenti 70. & lapides
preciosos non pauciores quinque millibus, adeo ut quintuplo pretium auri
superarent lapides, & artificum industria. Misit insuper & Rex, ad sacrificia
aliisque templi usus, argenti talenta centum.

Eusebius de Prep. Evang. Eleazarus Pontifex hisce receptis, ex singulis tribubus, sex viros Seniores
& genere & doctrina & rerum usu præstantes selegit, qui Sacros Codices,
uti Rex postulabat, ex Hebraica lingua in Græcam traducerent, & Episto-
lam ad Philadelphum scripsit si & tu, & Arsinoe soror tua, & liberi va-
teant, bene se res habet, & ut cupimus. Et Hostias pro illis offerre in fa-
cificiis deinde addit, ob beneficia in cives suos collata.

Ibid. lib. 2. de Vit. Mois. Seniores Alexandriam ingressi munera ab Eleazaro missa Philadelpho ob-
tulerunt, cum membranis variis in quibus Lex lingua Hebraica, (Philoni au-
tem Chaldaica) conscripta erat, illos magnifice deinde convivio per plures
dies

dies Ptolemæus exceptit, eorum curam gerente Dorotheo, & cibaria pro vi-
ctus eorum peculiari ratione ministrante, & Rex per intervalla quædam quæ-
stiones politicas & morales eorum singulis proposuit, quibus illi extempore
prudenter admodum responderunt. Hinc mandavit singulis talenta tria do-
nari, & puerum qui ea obtulit.

Bibliothecæ præfetus post aliquot dies, per aggerem maris septem sta- ^{Ibid.}
diorum cum Interpretibus progressus, trajecto ponte in Pharon Insulam eos
adduxit, & in domo juxta septentrionale littus splendidè extructa, atque
ab omni tumultu & strepitu remota, eos collocavit. Ibi interpretationem
illi aggressi, singula ex collationibus ad consonantiam elaborabant. Quæ deinde
exscribenda curabat Bibliothecæ præfetus.

Quotidie quidem ad horam usque nonam eo in studio versabantur, dein- ^{Ibid.}
de discedebant ad curandum corpus: quibus omnia largè suppeditabantur
quæ cupiebant, & præter hæc quotidie de illis quæ Regi apparabantur, his
Dorotheus ex mandato Regio subministrabat. Atque etiam quotidie bene
mane veniebant in aulam, & salutato Rege redibant ad suum locum: lotis-
que ex mari manibus, & precibus ad Deum peractis pergebant legere & sin-
gula interpretari. Aliù in 36. cellulis, binos scilicet in singulis, alii in 72. con-
clusos fuisse scribunt. ^{Epiphanius. Joseph.}

Absoluta est interpretatio totidem diebus, quot erant Interpretes, & ^{Ibid. Ibid.}
lecta est Judæis omnibus ibi congregatis, præsentibus ipsis Interpretibus,
deinde ad Regem delata, qui libros religiose asservari jussit, & dimissis In-
terpretibus, eos muneribus locupletavit, & Eleazaro Pontifici per illos misit
decem lectorum argenteis pedibus suffultos, cum eis competenti apparatu, ca-
licem 30. talentorum, stolas 10. purpuram, coronam decore insignem, &
byssina linteola circiter centum: adhæc phialas & trullas, & duos aureos
crateras ad libationes sacras.

Philadelphus Ægypti Regum primus Elephantorum venationem instituit, ^{LAGIDAR.}
postea qui eorum carne vescebantur, edicto venatores jussit, ut vivos sibi ^{an. 59.}
haberet, sed frustra, nam ii cum toto Ægypti Regno se præsente hunc ^{Lagidar. 60.}
victum non permutatos esse ab illis responsum accepit. ^{Philad. 22.}

Eumenem in Troglodyticam usque Æthiopiæ regionem ad eorum vena-
tionem misit, qui urbem de nomine suo Ptolemaidem condidit in ora Maris
Rubri, inde Theron, hoc est venationum appellatam, quod Elephanto-
rum venatores ex illa ad venandum excurrerent; post eam urbem, circiter
trium millium intervallo, Aduli emporium legitimum erat.

Viam aperuit Philadelphus ex Arabico sinu Coptum fossa perducta, ac
diversoria constituit tam pedibus iter agentibus, quam camelis, idque effe-
cit quoniā Rubrum Mare difficulter navigaretur, præsertim ex intimo re-
cessu, omnésque Indicæ & Arabicæ partes & Æthiopicæ etiam quæ ex A-
rabico sinu advehabantur, Coptum delatae sunt, istarum mercium empo-
rium.

Urbem de sororis & uxoris nomine Arsinoen in intimo sinu Arabico ^{Plin. I. 6.}
Chærandra dicto condidit, misit & Satyrum qui Philoteram etiam ab altera ejus
sorore, urbem nomine extrueret.

Magas Cyrenes rex Philadelphi frater uterinus, qui paucos ante annos in ^{Lag. 61.}
Ægyptum appulerat ut bellum Philadelpho inferret, uxorem postquam A- ^{Philad. 23.}
pamem Antiochi Syriæ Regis filiam duxisset, suo socero persuasit, ut violato ^{Paufan.}
foedere quod ejus patri Seleuco cum Ptolemæo Sotere iustum fuerat, Ægy-
ptum invaderet, quod quum Antiochus comparato exercitu moliretur, Phi-
adelphus in omnes populos quibus imperabat Antiochus, copias dimisit, quæ
imbecilliores excursionibus prædonum more, ac populationibus infestos redde-
rent, validiores acie adorirentur. Quod sanè consilium omnem in Ægyptum
proficiendi facultatem eripuit. ^{E Ma-}

34

LAGIDAR. *Manethos Sebennyta, Heliopolites Historiam Aegyptiacam hoc anno in an. 62. Græcam linguam transtulisse videtur, cāmque Ptolemaeo Philadelpho dicavit, Simon. Hist. Cath. siquidem Berofo contemporaneus fuit.*

p. 5.
Euseb.
Chren.
Lag. 63.
Philad. 25.
Trog. prol. lib. 26.
Appian. syr.
Strab. l. 14.
Lagid. 64.
Philad. 26.
Athen. l. 5.
Appian.
Lagid. 65.
Philad. 27.
Justin. l. 20.
Legid. 66.
Philad. 28.
Athen. lib.
Iz. c. 12.
LAGIDAR.
an. 66.
Justin. l. 26.
Ibid.
Lagid. 67.
Philad. 29.
Hieron. in
Daniel.
Lag. 68.
Philad. 30.
Plut. in vita
Ant.

Antiochus Soter Syriæ Rex postquam regnasset annos viginti mortuus est, cui succedit ejus filius Antiochus II.

Philadelphus Timarchum Cariz præfecerat: nam ille Pamphyliam, Ciliaciam, Lyciam, Cariam, & Cycladas Insulas, ut suprà diximus, possidebat, ipse cum Ptolemæi filio, à Rege defecit, & quum apud Milesios tyrannidem accepisset, Antiochus II. Syriæ Rex ab iis rogatus Timarchum sustulit in cuius rei memoriam Antiochum primi Deum cognominaverunt.

Philadelphus cùm Pataram in Lycia urbem auxisset, ab uxore, Arsinoen, vocavit, sed illa antiquum postea nomen retinuit.

Quæ moliebatur ac edebat Philadelphus, omnia studio honoris, & gloriæ cupidus magnifico sumptu absolvit. Navium autem multitudine superavit omnes. Amplissimæ apud eum fuerunt, ordinum triginta, duæ, ordinum viginti, una: quatuordecim ordinum, quatuor: ordinum duodecim, duæ: undecim ordinum, quatuordecim: novem ordinum, triginta: septem ordinum, triginta septem: sex ordinum, quinque: septemdecim quinqueremes: quadriremes, triremes, & hemiolæ, duplo plures: triremes ab Hemiolia ad lintres mille & quingentæ: navigia verò quæ ad Insulas dimittebantur, plurima.

Magas Philadelphi uterinus frater Cyrenæ Rex, ut certamina cum fratre finiret, Berenice filiam Ptolemaeo ejus filio primogenito, paulò ante infirmitatem despondit.

Postquam autem Magas Cyrenis annos quinquaginta regnasset ipse autem post Ophellam ab Agathocle interfectum anno Lagidarum 16. qui Cyrenaicam provinciam Ptolemaeo Soteri subegerat, interventu Berenices matris præfectus fuerat, quum bellis non occuparetur & luxu diffueret, immensa carnis mole auctus est, ut sub vitæ finem prodigiosus esset corporis tumor, tandemque pinguedinis copia exanimatus est, partim ob ignaviam, & segnitiem, partim ob ingluvien & nimiam cibi voracitatem.

Post mortem Magæ, mater Berenices virginis Apame, aliis Arsinoe, ut invita se contractum cum Ptolemaeo Philadelphi filio matrimonium solvere-tur, misit qui ad nuptias filiæ, Regnumque Cyrenarum, Demetrium Antigoni Regis fratrem qui & ipse ex Ptolemaide Ptolemæi Soteris filia procreatus erat. Sed nec Demetrius moram fecit. Itaque cùm secundante vento celester Cyrenas advolasset, fiducia pulchritudinis, quâ minus placete socrui coepérat, statim à principio superbus, Regiæ Familiæ, militibúsque impotens erat, studiūmque placendi à virgine in matrem contulerat.

Hæc res suspecta primò virginis, dein popularibus, militibúsque invisa fuit. Itaque versis omnium animis in Ptolemæi filium, insidiæ Demetrio parantur: cui cùm in lectum socrus concessisset, percussores immittuntur, sed Apame audita voce filiæ ad fores stantis & præcientis ut matri parceretur, adulterum paulisper corpore suo protexit. Quo interfecto, Berenice & supra matris, salva pietate, ulta est, & in matrimonio sortiendo, judicium secuta.

Apame in Syriam ad fratrem Antiochum Deum dimissa, autor fuit ei, ut postea contra Philadelphum bellum gesserit.

Berenice ad Ptolemaum Philadelphi filium Alexandriam deducta est ut matrimonio collocaretur. Nuptiæ magno apparatu ut tantum Regem decebat, celebratae sunt.

Aratus Sicyonius Philadelphum jam pridem expertus benevolum quod picturis & tabulis Græcis cum honorasset, Pamphyli in primis & Melanthi, nam

nam ab eo viginti jam talenta acceperat quæ egenis suis civibus cùm in alia, LAGIDAR.
tum ad redimendos captivos clarginus fuerat, at quum sexentos. ad. 67. Consules,
qui fuerant civitatis locupletissimi restituisset & difficultatem de bonis &
possessionibus eorum ipsis reddendis, opus esse ad eam rem constituendam
pecunia. Quare Aratus unicum spem videns Philadelphi liberalitatem, ce-
leriter ad magnificum hospitem perrexit navigare.

Post multos mari perpresso labores, ubi in Egyptum venit, & Philadel- Id. ibid.
phum adiit, cui quum exposuisset, patriam se liberare cupere, causam-
que docuissest, à Rege opulentissimo Aratus dono civitati suæ centum &
quinquaginta talenta accepit, ex quibus quadraginta secum statim aufe-
rens, in Peloponnesum rediit.

Quum verò Rex Antigonus Aratum ad se traducere cuperet, capta hinc Lagid. 69.
ansa homines malevoli illum Regi Philadelpho criminati sunt. Philad. 31.
Id. ibid.

Eleazarus Judæorum Pontifex hoc anno defunctus est, & frater ejus Ma- Lagid. 70.
nasses Pontificatum accepit. Hi duo, Eleazarus & Manasses, Simonis Ju- Philad. 32.
sti filii erant. Euseb.
Chron.

Interea Philadelphus & Antiochus Syriæ Rex totis Babylonis atque Ori- Lagid. 71.
nis viribus dimicabant; sed nulli autores tam atrocis belli, prout gestum est, Philad. 33.
singulatum exposuerunt. Hieron. in Daniel.

Philadelphus etsi bello maximo implicitus, libris conquirendis finem non LAGIDAR.
ponebat, imò illum Bibliothecam anno Olympiadis 132. in hoc Lagidarum
incidente instituisse refert Porphyrius, nempe in ampliorem locum, ut aiunt,
Serapium, quam Bibliothecam Ptolemæus pater in Bruchio collocaverat,
ut magnificus erat, plurimis myriadibus auctam transtulit. an. 72.
Lagid. 72.
Philad. 34.
in Græc.
Euseb.
Tertullian.

Imbecille corpus erat Philadelpho, ideo bellum per Duces contra Antio- Lagid. 73.
chum gerebat qui ætate consistente tunc florebat, & quum per multos dies Philad. 35.
articulare pedum morbo afflictatus fuisset, ubi convalescit, per fenestras deor- Athen. I. 12.
sum apertas, Ægyptios intuitus ad fluvium prandentes, & iis vescentes quæ c. 9.
fortè aderant, in fabulo temerè distentos ac jacentes. Me miserum! in-
quit, quod non ex illis unus sim: At verò ut erat cognitionis rerum apprimè Strab. I. 17.
studiosus, propter suam corporis imbecillitatem, semper novæ alicuius ap-
petens, homines usque ad cinnamomiferam regionem amandavit, qui
Nili inundationis causam, visu ipso cognoverunt.

Antiochus Syriæ Rex ubi Arsacem & Tiridatem fratres, Parthiam ad de- Lagid. 74.
fectionem pertraxisse accepit; Theodotum mille urbium Bactrianarum Præ- Philad. 36.
fectum etiam defecisse, & totius Orientis populum illorum exemplum secu- Memor.
tum, ab ejus imperio esse alienatum, à pace cum Ptolemæo inienda haud Excerpt.
alienus fuit.

Itaque Ptolemæus valetudine licet esset infirma, sempiternam vitam sibi Lagid. 75.
futuram somniabat, stultè jactitans à se solo repartam fuisse immortalitatem, Philad. 37.
luxui importuno semper indulgebat, ideo volens post multos annos molestum Athen. I.
finire cum Antiocho certamen, filiam suam Berenice ipsi dedit etsi de prio- 12. cap. 9.
re uxore Laodice, ex eodem patre sorore & quidem adhuc vivente, duos Hieron. in Daniel.
filios haberet Seleucum & Antiochum.

Philadelphus infinita auri, & argenti millia dotis nomine, Berenice filia Lagid. 76.
dedit: unde Φερόφορος, id est, dotalis appellata est, illam Pelusium dedu- Philad. 38.
xit, ubi navem consenderunt simul cum tota aula, & Seleuciam maritimam Hieron. in Daniel.
ad ostia Orontis appulerunt: ubi Antiochus sponsam cum ornato splendi- Liban. orat. xi.
dissimo recepit, & nuptiæ ibi solenniter celebratae sunt: Diana autem pul-
chritudine percussus Philadelphus, voluit simulacrum suæ ipsius esse, &
signo accepto excessit.

Dea autem quæ illic quidem colebatur, urbem suam & provinciam ap- Id. ibid.
petebat: proinde morbo uxorem Regis qui transtulerat, percussit, & in som-
niis

LAGIDAR. niis admonuit qua de causa hæc ficeret. Statua remittitur ab iis qui eam
an. 76. commoverant, & templo antiquo recipitur, nomen vero ipsi, ad hoc opus
demutatur, & Eleusinia est appellata.

Ligid. 77. Arsinoe Philadelphi fotor & uxor seu ex infirmitate à Diana ipsi immissa,
Philed. 39. seu ex alio morbo è vivis decepit, desiderium sui magnum fratri relinquentis, cu-
Plin. l. 7. c. jus statuam quatuor cubitorum ex topazio, quod Philemo Arabiæ praefectus
19. Chiti, vel Topazo insula Berenice matri olim attulerat, facere curavit, ut eam
praesentem semper haberet.

Id. l. 34. c. Philadelphus templum Alexandriæ in sororis & uxoris defunctæ honorem
42. ædificari jussit, quod magnè lapide Dinoerates Architectus concamerare
Athen. l. 7. inchoaverat, sed intercessit mors & Architecti & Regis. Egypti huic Reginæ
Plin. lib. 36. ad Zephyrium promontorium fanum extruderunt, sub nomine Veneris Ze-
cap. 9. phyritidis. Obeliscus in Arsinoe urbe de sororis appellatione vocata, positus
est à Rege munus amoris in conjugi, erat octoginta cubitorum, illam ex-
ciderat Nestabis Rex, purum majusque fuit in devehendo statuendō, eum-
tò quām in excidendo, à Satyro Architecto devectum traduncit, eum-
que donatum talentis quinquaginta.

Pausan. Arsinoen tanto amore prosequutus sororem & uxorem Philadelphus ut
Attic. ejus nomen tanquam immortale reddere conatus sit per urbes quibus ejus
nomen indidit, præter Pataram in Lycia de qua suprà diximus, alte-
ram condidit ad Delta, ex qua appellationem accepit nomos Arsinoites.

Ligid. 78. Non multum Rex carissimæ sorori & uxori superstes fuit, seu miserore,
Philed. 40. seu alio morbo extinctus, anno climacterico nempe ætatis 63. è vivis exces-
sis, quum regnasset annos 40. duobus numeratis, ut nos docent ejus nummi,
à patris ad Regnum, cessione. Reliquum Ptolemaeum III. & Lysimachum fi-
lios cum Berenice Antiocho Syriæ Regi nupta, quam ita dilexit ut mitten-
dam ad ipsam Nili aquam sedulò ad bibendum curaverit, ex priore Lysimachi
filia conjugi, quam lese majestatis criminis convictam, Coptum primùm
relegavit, & cui Sosibius Philadelpho à consiliis, necem deinde compara-
vit. Nullos ex Arsinoe sorore, secunda uxore filios habuit, quod
forsitan illa ætate jam proœcta fuerit, quando illam sibi matrimonio co-
pulavit.

Athen. l. 12. Rex fuit omnium suo sæculo Principum gravissimus, & si quis alias huma-
nioribus disciplinis deditus, ac eruditus. Praeceptorum habuit in juvenilibus
annis Stratonem Lampacenum quem talentis octoginta donavit. Hominum
doctorum confuetudine delectatus est, ideo ex oneri Græcia ad eum con-
fluxere plurimi, inter quos fuit Theocritus poëta Syracusanus qui in ejus
Idyll. 15. honorem, encomium composuit. Lycophron poëta Calchidensis qui in
Lycophr. ejus & Arsinoes sororis gratiam ingeniosos excogitavit anagrammatismos.
Schol. Strab. l. 17. Callimachus poëta Cyrenæus Philadelpho blanditus est Hyanno in Delum.
Elian. var. Zoilus Amphipolitanus, qui canis Rheticus vocabatur, Alexandriam
Histor. venit, qui in Iliadem & Odysseam Homeris scripsit, sed quum Sosibium à Phi-
ladelphi consiliis, admirandum questionum emulem, aliquando irritis-
set, quando pensionem à Quæstoribus poscebat, ipsi indignatus Rex nihil
elargitus est.

Galen. in 1. Plurimi ejus Principis tempore floruerunt alii poëtæ & Historici, & tanti
3. Hipp. erat Ptolemaeus studiū ad veterum libros comparandos, unde magnum esse
referunt argumentum, rationem quam habebat cum Atheniensibus, qui quin-
decim pignoratis argenti talentis, ab eis accepit Sophoclis & Euripidis,
Æschylisque libros ut eos tantum describeret, & mox sartos textos restitu-
ret. Ita operum Aristotelis conquirendorum, perstudiosus fuit, ut pecu-
niias iis persolveret, qui illius Philosophi libros ad ipsos afferrent. Quo
factum

Ammon.
Herm. sch.
in Arift.
Categor.

factum est ut quidam, quæstum conserantes, libros Philosophi nomine inscri-
beant, adeo ut in ejus Bibliotheca, Analyticorum Aristotelis ^{an. 76.} LAGIDAR.

quadraginta, Categoriarum duo libri inventi fuerint.

Plurimos Rhodo Ebros naclus fuerat, & omnium in Ægyptum navi- Galen. ut
gantium libros ad se deferri jubebat, & transcribi curabat, & quos à Dominis ^{suprà.}
acceperat, in Bibliotheca sua reponebat, redditis iis illis quos ex scriptis libris;
ita ut plures quos acceperat describendos, post illius mortem, ab ejus filio
Evergete remissi sint. Bibliothecam novam in Serapidis templo, quam ^{Plin. I. 13.}
ideo Serapium dixere, construxit. Alii verò successores Reges eam ita au-
xerunt, ut septuaginta Volumen millia bello Alexandrino sub Ptolemaeo, ^{Senec. I. de}
^{ira.} Cleopatra fratre à Julio Cæsare excitato, conflagrarent.

Instituta sunt ab eo studia Alexandria & schola publica erectora, ut essent ^{Aul. Gel. I.}
communia singulis & quænibus discere volentibus Plurima Philadelphi stu- ^{6.}
dio de animantibus antea ignota Græcis innotuerunt quum multa eo nomine
in Venatores effuderit, qui Elephantos plures & Serpentem 30. cubitorum
longitudine captum & vivum ipfi adduxerunt.

Plurimas urbes restituit aut condidit, illi, cui nomen Ace in Phœnicia, ^{Arist. lib.}
Ptolemaidis nomen imposuit, alteram ad maris rubri littus, Aduli proximam, ^{Agathon.}
eodem nomine ad ferarum venationem insignivit, unam in Cœlesyria de co-
gnomine Philadelphiam appellavit. Plurimas de nomine Arsinoes sororis & ^{Diod. I. 3.}
uxoris civitates extruxit & amnem qui Arsinoen in flum Charandra præfluit ^{Philo de}
Ptolemaeum appellavit. Alias civitates magnificentissimis muneribus de- ^{vita Moses.}
meritus est, Templum Herculis è Proconnelio Saxo in arce extruxit, & tot ^{Plin. I. 6.}
alia ædificia publica construi jussit, ut ob tota relata per civitates regionesque ^{cap. 33.}
monumenta magnificentiae, in proyerbitum abierint sumptuosa opera ab illo,
Philadelphæa denominata.

Multum civitatibus contulit, Heraciensibus 500. artabas tritici misit, ^{Theocrit.}
multum etiam potentibus Regibus dona dedit, ^{Idyll.} ut etiam alijs Principes ^{Athen.}
ipsi aliquando opitulati sint. Hiero Sicilæ Rex, quum intellexisset, quod ^{lib. 9.}
in Ægypto frumenti esset penuria, navem admirabilem onerariam, Alexan-
driam munus ad Philadelphum misit, hæc in urbem remulco deduxta est, &
Syracusæ nomen, quod prius habuerat, in Alexandrinam, eam ob eau-
sam, commutavit.

Ptolemaeum patrem & Berenicen matrem in sombre sepelivit: Regiarum Strab. I. 17.
pars erat, & sepsum quoddam, in quo Alexandri erat sepultura, & deinde po-
steriorum Ægypti Regum.

Amicas multas habuit, Didymam quandam mulierem indigenam, elegan- ^{Athen.}
tissima facie, alteramque Biblystichen, & Agathocleiam, præterea Strato- ^{I. 13.}
nicen: cujus monumentum ingens ad mare Eleusines propinquum: tum
etiam Myrtium, & alias plurimas, quoniam propensior esset ad Venerem.
Ex illarum una filius fuisse videtur ille, qui præsidiariis militibus impositis
Epheso, præses amicam Eirenen habuit, quæ, quum illi Thracæ infidias es-
moliti, & in Dianæ templum confugisset, eò prosecuta est, ac posteaquam
cedidit ibi trucidatus, arreptus valvularum annulo, altaria cruce illius
sparsit, quoad simul eam jugularunt.

Solenne in Alexandria festum, in Bacchi honorem instituit, nomine La- ^{Id. lib. 7.}
genophoriorum, quod crenaturi discumberent in toris è palea, fronde,
gramine stratis, ac reclinati è lagena quisque sua, quam domo attulisset,
biberent: illos quum inspexisset semel Arsinoe, illos sordidos conventus
esse, ac contubernia spurca dixit, quod necessum esset illum conventum
fieri promiscua turba varias epulas, rancidisque & inconditas sibi admö-
vente.

Obeliscum Alexandriæ statuit 80. cubitorum, quem exciderat Nectabis ^{Plin. I. 36.}
Rex, ^{c. 9.}

Rex, purum majusque opus fuit in devchendo quam in excidendo. A Satyro Architecto aliqui devectum tradunt rate. Callisthenes fossa perducta à Phoenice usque ad jacentem obeliscum è Nilo navésque duas in latitudinem patulas, pedalibus ex eodem lapide ad rationem geminati per duplarem mensuram ponderis oneratas ita ut subirent obeliscum pendentem extremitatibus suis in ripis utrimque : postea egestis laterculis allevatas naves exceperat onus statutum. Excisos autem sextales in monte eodem & artificem donatum talentis 50. Hic fuit in Arsinoeo positus à Rege, munus in conjugem eandemque sororem Arsinoen.

N U M M I
P T O L E M Æ I P H I L A D E L P H I.

EX MUSICO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate ornatum sine epigraphie ut solent Regum nummi: ex adverso aquila fulmini insistens cum literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. à dextris in area L. M. anno 49. & à sinistris XI. id est κιτιεων.

Æra Lagidarum M. 49. in hoc tetradrachmali argenteo nummo Juvenem Regem exhibente, illum Ptolemæo Philadelpho etiamsi illud cognomen non exaretur, adjudicat, nam Soteri patri successit Philadelphus; utinam illam æram semper secutus esset, omnes Ptolemæi nobis facile innotuissent, ut Syriæ Reges, sed si mihi conjecturæ locus, Berenice matre mortua annos imperii tantum signavit, ut suos & non patris misceret annos, illius exemplum secuti sunt posteriores ambitiosi Reges.

Hic annus 49. Lagidarum incidit in annum Philadelphi duodecimum inchoantem quum prima Romanorum Legatio Alexandriam venit, ut supra diximus.

Litteræ XI. ut sunt initiales urbis in qua nummus est percussus illas interpretati sumus κιτιεων, Citiensium in Cypro, quum nulla urbs Ægypti paullum celebris, per has incipiat, meam vero sententiam planè confirmant, alia & frequentes diversarum ejus Insulæ urbium initiales litteræ, de quibus infra. Illæ aperte demonstrant in Cypri Regno, Ægypti imperio subiecto, monetæ officinas, pro totius ditionis Regum usu fuisse.

Citium urbs erat Cypri celebris & olim ex Plutarcho Regia, Zenonis Stoicorum Principis & Apollonii Medici patria, ad mare sita.

Aquila perpetuum est Ptolemæorum Regum stemma, quo in Ptolemæi Sotcriis honorem omnes usi sunt.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput ut supra juvenile diadematum : in parte aversa eadem aquila supra fulmen cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. Ic. an. 16. à finistris ΠΑ. id est ΠΑΦΙΩΝ, Paphiorum.

Eadem vultus Regis lineamenta ; eundem Philadelphum esse nobis confirmant, etiamsi diversus sit annorum computandi modus, non amplius Lagidarum æram, sed imperii Regis annos nummus exhibit, annum scilicet 16. Philadelphi, quo ille Regi Spartanorum Areo contra Antigonum misit auxilium. Literæ ΠΑ initiales, quas interpretamus ΠΑΦΙΩΝ, id est, Paphiorum, quorum Paphum urbem in eadem Cypri Insula, ut supra Citium esse diximus, designant, nosque in utraque civitate monetæ officinam fuisse docent: Paphus autem in Cypro gemina recensetur, altera vetus, Paphiæ Strab. l. 14. Veneris templo celebris ad decem stadia supra mare condita. Altera nova ab Agapenore ædificata, portum habens & templa probè structa.

Aquila solenne est Ptolemæorum Ægypti Regum semper symbolum, in eorum nummis præsertim argenteis exaratum.

EX MUSÆO NOSTRO.

Caput Regis diadematate insignis, ex adverso aquila unguibus fulmini infestans. In area à dextris L. AC. anno 36. à finistris vero KI. id est ΚΙΤΙΩΝ, ut in superiore nummo.

Iterum prodit Philadelphi effigies, sed in æstate proiectiore scilicet anno Regni 36. ut indicant literæ AC. in ejus nummo signatae, is enim solus anno Lagidarum 38. quum pater ei Regnum cessit, à quo ejus imperii anni dinumerantur, nemo autem Ptolemæorum Regum annum imperii 36. superavit

40 NUMMI PTOLEMÆI PHILADELPHI.

vit excepto Ptolemæo Sotere nam Philometor 35. tantum inchoavit, unde hoc annorum numero soli Philadelpho nummus attribuendus esset, si ex præcedentibus non omnino designaretur.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis diadematum, in cuius aversa parte, pariter aquila supra fulmen exaratur; cum inscriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris ΛΘ an. 39. à sinistris ΠΑ. ΠΛΑΦΙΩΝ.

Insignis est hic Philadelphi nummus, qui illius Regni annum 39. exhibet, uti nobis designant literæ numerales ΛΘ. Unde illum ab anno quo pater ipsi imperium cessit, suos dinumerasse novimus, & sic contra plurimorum Autorum sententiam annos 40. eum regnasse docemur quum illius parens Ptolemæus Soter satellitis filii officio functus sit, omni Regno pulchrius, Regis esse patrem dictitans: Quantum igitur lucem Historiæ afferant nummi, quivis dijudicet.

Disq.
Auct.
De Aquila Ptolemæorum stemmate & de Papho Cypri urbe supra abundè dictum est.

NUMMUS PTOLEMÆORUM SOTERIS
ET PHILADELPHI CUM SPONSIS

EX THESAURO REGIO.

Duo capita jugata, unum virile & alterum muliebre, utrumque diadematæ insignitum cum epigraphe ΘΕΩΝ id est Deorum. Ex altera parte duo pariter jugata Regis & Reginæ capita cum inscriptione ΔΙΔΕΛΦΩΝ. id est fratrum.

Aureus est hic nummus drachmalis seu minimæ formæ, sed & didrachmalis alter asservatur in Musæo R. P. De la Chaize Regi à confessionibus; imò Dist. 5. p. & occurrit tetradrachmalis, quem exhibuit ill. Spanhemius; omnes in anter.
406.

riori parte vocem ΘΕΩΝ, in posteriori verò alteram nempe ΑΔΕΛΦΩΝ exhibent.

Nullus est ita in nummorum notitia peregrinus ut gemina capita supra quæ vox ΘΕΩΝ inscripta legitur Ptolemæo Soteri & Berenice Reginæ illius uxori post P. Seguinum & Ill. Spanhemium non tribuat; ad quos illam spectare existimarent quòd Ptolemæus Soter ipso vivente, à Rhodiis cultus sit ut Deus, id nos docet inscriptione ad Pharum illi à Sostrato Architecto posita, imò & Berenice Reginæ sub nominibus ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΙΝ, Diis Servatoribus.

Sociata verò capita in aversa parte cum inscriptione in vertice ΑΔΕΛΦΩΝ, Viri illi in re nummaria peritissimi, ut pote juvenilia nobis indicarunt ad Ptolemaum Philadelphum & Arsinoen ejus sororem pertinere, quæ vox ΑΔΕΛΦΩΝ confirmat; Seguinus quidem putat Philadelphum mortuos parentes venerabundum Deorum numero adscriptisse, quod vox in anteriori ^{Edit. 2. p. 56.} ΘΕΩΝ designare affirmat.

Ill. Spanhemius explicandam integrum utriusque partis simul epigraphen suadet ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, ob allatam nuper ab Il. V. Leone Allatio inscriptionem de Marmore Adulitano, in qua Philadelphus & Arsinoe nominantur ΘΕΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ *Dii fratres*, cum quo tamen non consentit de hac interpretatione quam ita vertit *Deorum fratris sororisque*, & illam esse appellacionem ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ad parentis utriusque ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ exemplum, de utroque conjuge fratre & sorore formatam profert.

Ingeniosa quidem est de ipso summo scriptore conjectura, ex Graeco Theocriti Interpretate, communem etiam illam fuisse parentibus Soteri & Berenice ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ expressam inscriptionem; tradit enim ille Scholiastes, Berenicen Lagi fuisse filiam, ac ut inde licet colligere, conjugis ^{Ad Idyl. 17;} Ptolemæi proinde sororem. Βερενίκην λέγεται Δάιη μὲν θυσατίης, γνωκαὶ τὸν Πτολεμαῖον τῆς Σωτῆρος, Berenicen verò dicunt *Lagi filiam*, *Ptolemæi Soteris uxorem*. In hanc verò sententiam videtur apponi hinc ΘΕΩΝ, inde ΑΔΕΛΦΩΝ, tanquam utrique DEORUM FRATRUM communis appellatio.

Secundūm verò hanc conjecturam ad nummorum Philadelphi calcem, hunc quatuor illa capita exhibentem transferre possumus, etiamsi ab illo Rege cusum non existimemus: quando quidem in Evergetis nummis alterum producemus.

ARSINOE,
REGINA ÆGYPTI.

*Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. aureo tetradr.*

Arsinoë ex Ptolemaio regnante orta, Ptolemaei Soteris & Berenices ejus ultimæ conjugis filia, ad firmandam patris cum Lysimacho Regem Thraciæ societatem, ipsi in uxorem data est, felix dum Rex vixit, ex quo duos filios Lysimachum & Philippum genuit, sed postquam Lysimachus in prælio contra Seleucum in Asia commissio occisus est, lætitia in macerorem versa est.

Id. *ibid.* Ptolemaeus Ceraunus ejus ex patre frater, qui eum contra Seleuci copias defendere debuerat, ipso fraude interempto, Macedoniae Regnum ad ejus filios spectans occupat, insidiisque suæ sorori struit, nam ut Cassandriam urbem, in quam se receperat cum liberis, intraret, simulato amore, Arsinoes matrimonium more Ægyptio postulat, cui quum concessisset, ad portam urbis vix ventum est, quin arcem occupari & pueros interfici jusserit, eo miserior Arsinoe quod mori cum filiis non licuit, sed Samothraciam in exilium protracta est.

Id. *ibid.* Ceraunus paulò post Diis tantum scelus vindicantibus, dum contra Gallos temerarius proficiscitur, prælio commisso, multis vulneribus saucius capitur, caput ejus amputatum per totam aciem circumfertur. In hoc Macedonum luctu Meleager Cerauni frater Macedoniae Regnum occupat: sed vix Meleager duobus mensibus regnat, quin à Macedonibus pulsus in Cyprum permislu fratri recipiat, & Sosthenes unus de Macedonum proceribus in ejus locum Rex proclamatur.

Philadelphus à Sosthene Arsinoen sororem postulat, & obtinet; illa ad fratre

**Euseb. in
Chron.**

trem mox transiit, à quo honorificè recepta est, illam frater adeo deperibat, ut Arsinoe Lysimachi filia Ptolemæi Philadelphi conjux zelotypia laborare ^{Theor.} cœperit, & tandem contra Regem sponsum cum Amynta & Chrysippo Rho- ^{Sch.} dio Medico suo conspiraverit, licet ex eo tres liberos haberet, Arsinoe ejus facinoris convicta Coptum Thebaidis urbem relegata est, ubi miserè pe- riit.

Relegata uxore Philadelphus sororis Arsinoes amore vixus eam sibi ma- ^{Pausan.}
trimonio copulavit, sed quum ille jam 34. circiter annum attingeret, & ipsa Attic.
eo vetustior esset, ex foro nulos procreavit liberos, sed suos ex Arsinoe
Lysimachi adoptandos dedit, tandem illa ante eum è vivis excessit, desiderium
sui magnum fratri relinquens, quanta in ejus memoriam monimenta extru-
xerit, vide passim in Philadelphi vita.

EX THESAURO REGIO.

Caput muliebre diademate & velo ornatum, supra quod flosculus, & po-
nè litera K. id est Κανωθιτᾶν, In aversa parte circa duplex cornucopiæ fascia
cum pendulis epigraphæ ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ.

Arsinoe in hoc nummo aureo signata, haud dubiè Ægypti Regina est,
& quidem Ptolemæi cognomine Philadelphi conjux, sed quum ille Rex duas
habuerit uxores, nomine Arsinoes, priorem Lysimachi Thraciæ Regis fi-
liam, alteram, fororem suam ex Berenice ortam, ipsi Lysimacho prius nu-
ptam, deinde Ptolemæo Cerauno, quam tandem Philadelphus frater sibi ma-
trimonio copulavit, priori nummum adscribit Ill. Spanhemius, posterio-
ri verò P. Faber Fulvii Ursini imaginum commentator, cui assenti-
mur.

Diss. 5:
in Ill. imag:

Non erat initio Ægyptii Regni tam firma potentia ut Principes fe-
minæ in nummis cælarentur. Ptolemæus ipse Imperii fundator per septem-
decim annos, Regis nomine abstinuit, Berenice magna sub Isidis forma tan-
tum dum vixit in nummis percussa videtur, nec Arsinoe Lysimachi filia à
Philadelpho tam adamata fuit ut ejus effigiem populis exhibere voluerit, quum
ipsam Coptum Thebaidis urbem relegaverit, ubi miserè vixit & obiit,
isti verò Arsinoes nummi nam admodum rari sunt ex omni forma aurei,
quorum post relegaram Arsinoen Philadelphus ad abolendam illius memoriam,
usum interdixisset.

Illi verò nummi Arsinoes aurei, munera sunt Philadelphi amoris in Arsinoen sororem, cujus ut memoriam ad populos propagaret, tot monimen-
ta extrui jussit, tot urbes cum ejus nomine ædificari curavit, & tandem
templum Alexandriæ inchoavit, sed si ejus nummi imaginem, cum illa quæ
cum Philadelpho sociata est in altero nummo tetradrachmali conferas, ea-
dem oris lineamenta mox agnosces.

Caput Arsinoes diademate ac velo ornatum est, diadema quidem Regum
soleinne est Symbolum; purpurea erat fascia, albo distincta quæ eorum ca-

put ambibat; velum autem Principibus feminis tributum est, pietatis Religionisque causa, quum Deæ essent ut plurimum velo cinctæ, & nulli nisi capite velato sacræ facere Princi pi liceret.

Comm. in
III. imag. Flosculus ille Arsinoes velo superpositus, Laserpitium esse putatur à Petro Fabro, sed nos Loti florem perhibemus, hæc herba quantum ab altera differat, norunt ii qui Cyrenium nummos tractarunt. Flos autem Loti cum fructu, perpetuum erat Isidis ornementum.

Cornucopiae in nummis Ægyptiis ad designandam soli fertilitatem apponitur, ita ut videatur alterum Ptolemæorum Principum cum aquila esse Symbolum, simplex si Rex aut Regina regnat sola, duplex autem quando uterque sunt in vivis, uti observare est in Imperatorum Romanorum nummis.

Litera K. videtur esse initialis nominis urbis in quo cusus est Arsinoes nummus, at quum plurimæ sint quæ ab hac inchoent, nobis Canopum urbem feligere liceat, centum viginti stadiis tantum ab Alexandria distantem, in qua videtur fuisse monetæ officina. Alii etiam Κυπειανον volunt, quod nummi ejus mariti apud Paphios sint percussi.

PTOLEMEUS EVERGETES,
REX ÆGYPTI III.

Ap. D. Vaillant. D. M.
ex num. Arg. tetradr.

LAGIDAR. an. 79.
Lag. 79.
Everg. 1. 2.
Marm.
Adul. **P**tolemaeus III. Ptolemaeo Philadelpho patri in Ægypti Regnum succep-
dit, hic Arsinoes Lysimachi Regis filia natus erat, sed Arsinoes Berenices filia adoptivus postea filius est factus, paternum quidem genus ab Hercule deducebat, & maternum à Dionysio, ambobus Jovis filii, & Libya, Sy-

ria, Phœnicia, Cypro, Lycia, Caria, Cycladásque Insulas, ut narrat Theo-
critus etiam possidebat.

Antiochus II. Syriz Rex, ubi Philadelphum sacerum fato functum esse
acepit, amore superatus, Laodicen priorem uxorem cum liberis suis redu-
xit in Regiam: hæc metuens viri animum, ne Bereniçen reduceret, eum per
ministros veneno interfecit, Antiocho autem successit Seleucus secundus Justin. I. 12.
matris Laodices artibus, nam Berenices filius matrimonii sui pacto regnare c. 3.
debebat; quo intellecto illa Daphne includit.

Laodice Seleucum filium hortatur ut fratrem ex Berenice cum ea interfisi-
ciat, si Regnum sibi conservare velit, itaque novercam cum parvulo filio
apud Daphnem obsidet, at ubi nunciatum Asiæ civitatibus illud est, recor-
datione paternæ majorumque ejus dignitatis, casum tam indignæ fortunæ
miserantes, auxilia ei miserunt. Frater quoque Ptolemæus periculo sororis
exteritus, relicto Regno, cum omnibus viribus advolare tentat: Sed Be-
renice cum expugnari non posset dolo circumventa trucidatur.

Pax his legibus proponitur, nempe quod matri & filio locus in Regia Polyæn.
firmissimus concederetur, puerulo quidem, Regium satellitium, Berenice Strat. I. 8.
verò præsidium stipendiariorum Gallorum, qui & juramentum atque foedus
inirent. Aristarcho tandem Medico quem secum habebat, suadente ut pa-
cem cum Antiocho & Laodice faceret, Berenice credidit. Locus ei Regiæ
traditus est; jusjurandum inierunt, sed ipso quasi stratagemate usi sunt;
nam Genneus urbis præfectus, seu Ceneus satelles Regius puerulum occidit,
quod Berenice graviter ferens, armata currum concendit, persecutaque Val. Max.
illum tam crudelis operis ministrum, quoniam hasta nequicquam petierat,
falso iustum prostravit ac super ejus corpus, actis equis, inter infesta contrariæ
partis agmina ad domum in qua interfecti pueri corpus occultari arbitrabatur,
perrexit.

Satellites Seleuci jussu, eam adorti, jugularunt. Quæ verò circa eam erant Polyæn.
mulieres, defensionem parabant, plurimæ ceciderunt, & sic Seleucus Regni I. 16.
auspicio à parricidio coepit. Quo facinore perpetrato & infamia maculam su- Justin. I. 27.
bit & Ptolemæi bello se implicuit.

Interea Panariste, Mania, & Gethosine Berenices cubiculariæ mulieres, Polyæn. ib.
corpus illius obruentes terra, aliam quandam in lectum collocarunt, quasi
illam adhuc viventem & vulnus acceptum sanaturam; ac tantisper subditis
persuaserunt, donec accersitus ab ipsis Ptolemæus frater veniret.

Onias pusillanimis & avarus Judæorum Pontifex quum tributum, quod pro Joseph. Ant.
populo majores ejus de suo solvere Ptolemæo solebant, talenta scilicet argenti L. 12. c. 3.
viginti, ad iram commovisset Regem, misit Hierosolyma legatum, qui incusa- Euseb.
ret Oniam, quod tributum non redderet, & minatus nisi faceret, regionem Chron.
ejus militibus suis divisurum, & novas colonias eò deducaturum.

Ptolemæus dum occisi filii & peremptæ Berenices quasi superstitionem ad- Lagid. 80.
huc nominibus inscriptas literas accipit, exercitum pedestribus equestribus Everg. 3.
que copiis, ingenti classe, Troglodyticis, Æthiopicisque Elephantis, pri- Marm.
mùm à patre, & ab se in his regionibus captis abductisque in Ægyptum,
& ad bellicos usus edocitis instructissimum, in Asiam trajecit. Adul.

Universæ civitates quæ defecerant, repente exemplo crudelitatis exter- Justin. I.
tæ, simul & in ultionem ejus, quam defensuri erant, Ptolemæo se tradiderunt. 27.
Ille Syriam ingressus, eam invasit, omnique intra Euphratem tractu, Cilicia,
Pamphylia, Ionia, Helleponto, & Thracia, cum earum omnium regio-
num copiis, Indicis Elephantis, indigenisque Regulis in potestate redactis,
Euphratem trajecit, & Mesopotamiam, Babyloniam, Susiam, Per-
fidem, Medianam, reliquæque regiones ad Bactriam usque subegit; & qui-
dem sine bello & pugna occupans.

LAGIDAR. Tantum Selenico odium parricidiale scelus, vel Ptolemæo favorem indignè
an. 79.
Lagid. 81. peremptæ mors sororis attulerat, qui nisi in Ægyptum domeñica se-
Everg. 4.
I.d. ibid. ditione revocatus esset, totum Regnum Seleuci occupaslet. Lysimachus
Polyb. ex-
cep. Vales.
Hieron. Ptolemæi frater videtur aliquid movisse, quem Sosibii consilio postea oc-
in Daniel. cedit.

Ptolemæus Syriam universam obtinuit, Ciliciam autem amico suo Antiocho
gubernandam tradidit, & Xantippo alteri Duci provincias trans Euphratem.
Diripiens Regnum Seleuci quadraginta millia talentorum argenti tulit & vasa
pretiosa, simulacraque Deorum, ad duo millia quingenta: in quibus & illa
quæ Cambyses capta Ægypto in Persas portaverat, & exercitum versus
Ægyptum reducit. Veniens Hierosolymam, multas hostias, sicut Judæo-
rum moris erat, Deo obtulit, dignissimaque dicavit ornamenta victo-
riæ.

Lagid. 82. Post discessum Ptolemæi Seleucus quum adversus civitates quæ defecerant
Everg. 5.
Justin. lib. ingentem classem comparasset, repente velut Diis ipsis parricidium vindican-
tibus, orta tempestate classem naufragio amisit, nec quicquam illi ex tanto ap-
paratu, præter nudum corpus & spiritum, & paucos naufragii comites re-
sidiuos fortuna fecit. Misera quidem res, sed optanda Seleuco fuit, si quidem
civitates quæ, odio ejus ad Ptolemæum transierant, velut Diis arbitris satis-
factum sibi esset, repentina animorum mutatione in naufragii misericordiam
versæ, imperio ejus se restituunt.

Ægyptii quia post multos annos Deos eorum retulerat Ptolemæus, illum
Eueγέτην, id est beneficium appellarunt. Berenice autem conjux quæ marito
Rege bellum peregrè gerente, hoc voto se obstrinxerat, ut si illæsus atque
incolumis ille rediret, ipsos detonos crines, in templo donarii cuiusdam lo-
co, appenderet, postquam reversus esset Ptolemæus.

Callimachus Cyrenæus hoc tempore carmen de hac Berenices coma edidit,
quod postea Catulus traduxit.

*Qua Rex tempestate, novo auëtus Hymenæo,
Vastatum fines iverat Assyrios.*

Hygia; Quum autem Berenice voto damnatum crinem in Veneris Arsinoes Ze-
lib. 2. phyritudis, Ptolemæi matris adoptivæ posuisset templo, & ille postero die
non comparuisset, quod factum Rex ægrè tulit, at Conon Samius Mathemati-
cus cupiens inire gratiam Ptolemæi, dixit crinem inter sidera collocatum,
& quasdam vacuas à figura septem stellas ad caudam Leonis in triangulo
ostendit, quas esse crinem referret.

Plut. in Arato. Aratus Sicyonius Ptolemæi Philadelphi liberalitatem toties expertus ut qui
à Regibus sénā talenta annua acciperet, postquam Corinthios ab Antigoni
Gonatæ ditione liberasset, eosque Achæis consociasset, Legatos ad Ever-
getem misit, qui ipsius societatem cum Achæis postularent, ea conditione,
ut ducatus belli, ei terra marique deferretur.

Lagid. 83. Lætus malis suis Seleucus Syriæ Rex, & damnis dñior redditus, veluti
Everg. 6. par viribus, bellum Ptolemæo infert, ille cum exercitu ei occurrit, sed
Justin. l. 27. quasi Seleucus ad ludibriū tantum fortunæ natus esset, nec propter aliud,
opes Regni recepisset, quam ut amitteret; prælium inter Reges committi-
tur, & Seleucus in eo vñctus, Antiochiam trepidus fugit.

Seleucus mox ad Antiochum fratrem literas facit, quibus auxilium ejus
implorat, ei Asia inter fines Tauri montis cui jussu suo præterat, in præmium
latæ opis. Interea Ptolemæus quum Antiochum in auxilium Seleuco venire
cognovit, ne cum duobus uno tempore dimicaret, in annos decem cum
Seleuco pacem fecit:

Pto-

Ptolemæus longinquæ pacis tempore, Bibliothecam, quam pater Philadelphus ei commendaverat, adaugere coepit, & Eratosthenem Athenis acerſitum libris præfecisse videtur: nam illum pater literis imbui curaverat, & hoc tempore Alexandriæ erat Callimachi discipulus Apollonius Alexandrinus, sed potius Naucratita, ut fuit Eratosthenes ejusdem Callimachi.

Seleucus se cum Ptolemæo pacem fecisse significat Antiocho fratri, sed *Justin. l. 27.* hic conducto Gallorum mercenario exercitu, Asiam mercedis loco promissam fratri cripere cupiens, ei bellum intulit, præliumque committitur Ancyrae *Trog. Prol.* inter fratres, virtutéque Gallorum viator Antiochus fuit: sed Galli arbitrantes Seleucum in prælio cecidisse, in ipsum Antiochum arma verte-re, quod ubi sensit Antiochus velut à prædonibus auro se redimit, sōcie-tatēque cum mercenariis suis jungit.

Antigonus Gonatas Macedoniæ Regno potitus, in eo moritur, illud De-metrio filio relinquens qui in illo annos decem regnavit. *Porphy. Græc. Euseb.*

Arsaces & alii populi Orientis qui ab imperio Antiochi Dei defecerant accepta opinione Seleucum à Gallis in Asia esse occisum, fines suos latè pro-pagarunt.

Ptolemæus quum accepisset Seleucum & Antiochum concordare non posse *Lagid. 85. Everg. 8.* & bellum in Armenia restaurare, mox exercitum comparat, & partim il-lum in Phoeniciam dicit, partim in Mesopotamiam, interea prælium inter fratres committitur, in quo Antiochus vinctus in Mesopotamiam profugit, & dum Andromachus Seleuci Dux illum fugientem persequitur, in ea re-gione à Ptolemaï militibus capit, quem in vinculis aliquandiū Rex deti-nuit.

Antiochus recollecto & resarcito exercitu, bellum contra Seleucum fra-trem restauravit Regulorum sociorum ope, sed iterum in Mesopotamia vi-ctus ad Ariarathem Cappadociæ Regem cognatum suum se recepit multò *cap. 3.* dierum fuga fatigatus. A quo cùm primùm benignè exceptus esset, inter-jeçtis diebus, cognito quòd insidiæ sibi pararentur, Ariarathes enim Stra-tonicen, quæ Seleuci etiam soror erat, uxorem duxerat, salutem fuga quæ-sivit, & cùm profugo nusquam tutus locus esset, ad Ptolemæum hostem, cuius fidem tutiorem quām fratris existimabat, decurrit, memor vel quæ facturus fratri esset vel quæ meruisset à fratre.

Ptolemæus non tam amici debito, quām hostis functus, quandoquidem *Id. ibid.* pacem cum Seleuco fratre inierat, servari Antiochum custodia jussit, ut si quando Seleucus bellum contra se moveret, hostem illi alterum produceret.

Evergetes Philadelphi patris liberalitatis hæres Rhodiis terræ motu affli-ctis subvenit, eorum magna pars murorum ac navalium dejecta est, & magnus Solis Colossus qui corruerat, duodecim annis effectus est ccc ta-lentis ex apparatu Regis Demetrii Polyorctis relicto, quando urbem obse-dit, & ipsis Ptolemæus avus auxilium tunc misit, ipse igitur post quinqua-gesimum & sextum annum prostratus est, sed hic terræ motus si quidem damno, etiam emolumento fuit, multi enim Principes plurima ipsis dona contulere.

Ptolemæus illis argenti trecenta talenta promisit, frumenti artabarum *Id. ibid.* decies centena millia, materiam ad fabricandas quinqueremes decem, tri-remes totidem, trabes è picea ad mensuram cubitorum quadraginta mil-lium: æreæ pecuniaæ mille pondo: stupæ tria millia pondo: vela & malos ter millia: ad Colossum reficiendum tria millia talentum: Architectos cen-tum operas ministrantes, trecentos quinquaginta, & ad horum annonas, ta-lenta quatuordecim, per annos singulos: adhæc in sumptus ludorum, & fa-crorum, frumenti artabarum millia duodecim: item ad alimoniam decem triremum, vicies mille artabas: quorum omnium plerique statim dedit: pe-cuniaæ vero totius tertiam partem. *Sc.*

LAGIDAR. Seleucus fratre Antiocho in Ptolemæi carceribus detento cum quo indu-
an. 87.
Lagid. 88. cias per decem annos inierat, rebus internis tanquam tranquillis, victorem
Everg. 11. exercitum ducit contra Arsacem & Theodorum, qui sub ejus patre Antiocho
Justin. 1.41. quum ille bellum cum Philadelpho gereret, rebellabant, & quum altero
contra fratrem esset implicitus fines suos propagarent.

Lagid. 89. Victor quidem Seleucus aliquot præliis extitit, sed quum Antiochus Ale-
Everg. 12. xandrum fratrem contra Parthos in superioribus Provinciis occupatum ac-
Justin. ceperit, è Ptolemæi carceribus effugere meditatus est, & opera cujusdam me-
lib. 27. retricis adjutus, quam familiarius noverat, deceptis custodibus elabitur,
quo nuntio apud Parthos audito Seleucus, statim in Syriam revertitur, sed
Antiochus fugiens à Latronibus interceptus est.

Lagid. 90. Ptolemæus Elephantorum venationi ut pater Philadelphus studium im-
Everg. 13. pendens Simmiam ex familiaribus unum, maritimas Aethiopias Arabiasque
regiones speculatum misit. Hic autem idoneo instructus commeat illas
exploraturus, profectus est.

Lagid. 91. Nicæa Seleuci Syriæ Regis soror, Demetrio Macedoniae Regi nupta, à
Everg. 14. marito dimissa in Syriam se recepit ad fratrem, eumque ad Demetrio bel-
Justin. 1.28. lum inferendum impellere conata est, sed ille contra Orientis rebelles ite-
rum properare meditabatur, ingentemque comparabat exercitum.

Lagid. 92. Inducitæ inter Ptolemæum & Seleucum Reges erant exituræ, cùm Legati
Everg. 15. à Seleuco Alexandriam ad Ptolemæum venerunt, petituri ut in alios decem
annos prorogarentur, quos lubens Ptolemæus Seleuco concessisse videtur.

Lagid. 93. Seleucus contra rebelles in Provincias superiores proficiscitur, avorum di-
Everg. 16. visionem recuperare desiderans, sed dato Arsaci & aliis laxamento per suum
in Syriam redditum, nam milites plurimos ille ubique collegerat, castella mu-
niverat, civitates firmaverat, ita ut Seleucus in hoc bello diu diversa usus
sit fortuna.

Lagid. 94. Ptolemæus sic pace in Regno fortiter stabilita, dum Seleucus in orienta-
Everg. 17. libus partibus bellum gerit, postquam Simmias ex Aethiopicis regionibus in
quas illum miserat speculatum esset reversus, Imperii sui fines versus illas
partes propagare decrevit, illius consilio edoctus. Et ut Philadelphus pater
Troglodyticam sibi regionem subegerat, ille ulteriores versus meridiem
populos Regno suo vestigales reddere aggressus est: itaque Gaza primum
in potestatem redacta, mox Agama ac Sigiene capta, prædam omnem di-
midiatam distribuit; simul Tiamus & Gambela & quæ illi gens proxima ha-
betur, à Rege superata est: illa autem trans Nilum inhabitat.

Lagid. 95. Rex deinde Maga, Zingabem, Angavim, Tiamamque, & quos vocant
Everg. 18. Athagoos, Calaam & Semenas ultra etiam Nilum, superiori Aethiopias ad-
Ibid. jacentes, & inaccessos, glacie frigorisque perpetuis damnatos, ubi ca-
dentes nives aggeruntur: adeo ut genu tenus viator desidat, trajecto flumi-
ne in potestatem redegit.

Lagid. 96. Non hic victoriarum finem imposuit Ptolemæus; nam Lasinazaa, & Ga-
Everg. 19. bala, populisque montes, in quibus scaturiunt aquæ calidæ, habitantibus,
irriguoque Atalmo, Begaque, omnique hujus tractus gente cum Than-
chaitis, qui ad Aegypti extrema pertingunt, debellatis, viatoribus iter Aegy-
ptum ditionis suæ aperuit.

Lagid. 97. His non contentus Annenæos postea & Metinæos, qui abruptos montes
Everg. 20. incolunt, Seseanosque imperio suo subdidit. Hos arduum accessumque diffi-
cillum montem occupantes, obsidione in potestatem redegit, juvenibus,
uxoribus, liberis, omnique supellestili sibi selectis.

Dum his subigendis populis occupatur Epiphanes, mors Seleuci Syriæ
Regis innotescit, ille post longam apud Arsacem, et si Regia magnificentia
& impensa, detensionem, pace tandem cum illo inita, Antiochiam rediens

cque

equo præcipitatus moritur anno sui imperii vigesimo, ipsi filius ejus Seleucus cognomine Ceraunus successit. LAGIDAR.
an 101.

Ptolemæus ne Seleucus Syriæ novus Rex qui copias undique collegerat, Lag. 98.
Everg. 21.
ut patrem ex Arfacis detentione liberaret, post illius mortis nuntium ali-
quid contra se moveret, suas ex tam longinquis partibus revocavit.

Dum Epiphanes Seleucum copias suas contra Attalum Pergami Regem Lagid. 99.
Everg. 22.
Polyb. I. 4.
qui Taurum montem in Asia suæ ditioni subjecerat, quum illius pater Cal-
linicus bellum contra Arfacem gereret, eduxisse accepit, Arabiam & omnes
illius partes suo imperio adjicere decernit.

Ptolemæus itaque Thuriferorum barbarorum mediterraneas, immensas, Lagid. 100.
Everg. 23.
Marm.
Adul.
siccas, aridas colentes planicies, Solatæosque, quibus mox maris custo-
diam demandaverat. Has nationes præruptis montibus interseptas, ductu-
auspiciisque suis devicit, debellatas, agris redditis vectigales fecit. Ultrò
se plerique dedidere.

Orto paucis abhinc annis bello Cleomenico in Græcia, Achæi ausi erant Lagid. 101.
Everg. 24.
Polyb. I. 2.
illud propriis bello sustinere, beneficiorum memores quæ Ptolemæus in illos
olim contulerat, ejus amicitiam conservare studebant, at illo procedente,
quum auxilio opus haberent societatem potius cum Antigono, Philippi vi-
trico Macedoniæ, quem Ætoli appellaverant, inire censuerunt.

Cleomenes Spartanorum Rex contra Achæos bellum gerens hoc audito I. ibid.
Ptolemæum de auxilio contra Antigonum sollicitavit, Ptolemæus desperans
retinere se posse in amicitia sua Achæos, sumptus Cleomeni suggerere co-
pit, sed Antigono jam civitates Peloponnesi aliquas occupante, Cleome-
nes copias postulavit à Ptolemæo, qui illi auxilium ostendens, liberos ejus
& matrem obsides postulavit, quos ille misit.

Ptolemæus interea in Arabiæ Felicis oram, per fretum Neptunum, ita Lagid. 102.
Everg. 25.
Marm.
Adul.
dictum ab Aristone, uno ex ipsis Ducibus, quem usque Oceanum miserat, quod Neptuno aram ibi consecrasset, ingenti classe comparata, in Arabitas
atque Cinædocolpitas exercitum per Duces duxit, eorum autem Regibus
subactis, tributum, & ut viatoribus tutum iter præstarent, imperavit.

Ut autem Cratesilea Cleomenis mater Ægyptum appulit, Ptolemæi ac- Plut. in
Cleom.
cepit mandata, Antigonique Legatos admittere intellexit & Cleomenem
invitatum ad pacem faciendam cum Achæis vereri ipsius causa, bellum non
assentiente Ptolemæo componere, scripsit ei Cleomenes, ageret quod ex
dignitate Spartæ atque è Republica esset, neque unius gratia, anus & parvi
pueri semper trepidarent Ptolemæum.

Legatus à Ptolemæo ad Cleomenem missus est, qui nuntiaret decem dic- Polyb. 16.
Plutarch. 16.
bus antequam pugna iniretur, pecuniam quidem nolle amplius Regem sup-
peditare, sed ad pacem cum Antigono faciendam hortari, quod ubi acce-
pit Cleomenes, fortunam summæ rerum sibi quamprimum esse tentan-
dam constituit. Pugna ad Sellasiæ commissa est, in eaque profligatus in
Ægyptum configit: ubi Africam appulit, deductusque à ministris Regiis,
pervenit Alexandriam, & initio adventus sui satis humanum & benignum
erga se Ptolemæum expertus est.

Seleucus Ceraunus post tres Regni annos, in Phrygia dolo ab amicis
Apaturio Galata & Nicanore appetitus, veneno sublatus est, relicto impe-
rio fratri suo juniori Antiocho.

Antigonus in Macedoniam reversus, non ita multò pòst morbo extinctus Polyb. I. 2.
est, fidi tutoris, boni Regis, & strenui ducis laudem adeptus, Philippo
Demetrii F. regnum Reliquit.

Ptolemæus ab Leuce oppido, ad Sabæorum regionem potestati suæ omnes Lagid. 103.
Epiph. 26.
Marm.
Adul.
gentes nulli veterum Regum obnoxios subegit Martis ope à quo se genitum
gloriabatur, finitos itaque populos ab ortu ad Arabiam, ab occasu ad

Æthiopiam ac Sassi loca imperio suo partim armis, partim beneficiis superavit.

Plut. in
Cleom.

Cleomenes autem consiliū dato documento vir prudens habitus est, & quotidianæ ejus consuetudinis Laconica simplicitas urbanitate ingenua fuit condita, neque nobilitatem usque foedans, neque fortuna inflexus, blandientibus & adulantibus fuit Ptolemæo gravior: magna cepit eum verecundia pœnitentiâque, quod talem virum neglexisset, & everti permisisset ab Antigono: unde pariter tantam gloriam & opes comparasset, spcm fecit cum navibus & pecunia remissurum se in Græciam atque in Regnum reposi- turum. Attribuit etiam ei annua viginti quatuor talenta.

Lagid. 104.
Epiph. 27.
Marm.
Adal.

Ptolemæus pace terra marique parta Adulim Erythræi maris urbem littoralem profectus est; Jovi, Marti, ac Neptuno pro navigantibus sacra fecit, copiis undique extrectus hic Mavorti thronum dicavit anno imperii sui vigesimo septimo.

Polyb. 1.2.
lib. 29.

Priusquam verò Rex præstisisset Cleomeni quæ ad restitutionem in Regnum pertinebant morbo decessit, Berenice uxore superstite. Justinus eum veneno sublatum à filio referit.

Solin.
cap. 10.
Hesych.

Ptolemæus tres liberos, Ptolemæum, Magam & filiam Arsinoen reliquit ex Berenice, de cuius nomihe urbs Hesperis, quam Lethon amnis alluit in Cyrenaica, Berenice dicta est; ut & jactus quidam talorum Βερενίκης πεύκας.

Eckb. 1.17.

Evergetes inter bonos Ægypti Reges annumeratur, at post illum mali omnes sunt existimati. Ipsi statuam in Elide Aristolaus Macedo erexit; Rex unum ille Ægypti imperium longè latèque propagavit.

B X M U S E O N O S T R O.

Caput Jovis barbati fascia redimitum, ex altera parte aquila solita fulmini insistens cum epigraphe ΕΠΕΡΓΕΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area οε Θεσσαλιανον pro Θεσσαλιανον.

In Daniel:
cap. xi.

Cognomen Evergetis in hoc Ptolemæi nummo eum haud dubiè ad tertium Ptolemæum revocat, qui teste D. Hieronymo ab Ægyptiis Evergetes appellatus est, quod Deos in Persiam à Cambyse ablatos retulisset in bello Syriaco.

Initiales literas οε interpretamur Θεσσαλιανον pro Θεσσαλιανον, Thebaeorum. Nemo nescit Lingua Attica & Ionica ε pro Η usurpari, & hunc nummum Thebaeos Evergeti præsertim cudiisse auguramus, quod cum ipse Cambyses ex Herodoto Thebas diruerit, & Evergetes Deos retulerit, Jovem suum restitutum cum nomine Evergetis Regis ex altera parte signarunt.

lib. 3

Thebaeos, teste Ammiano, urbs ob singularem erga Osiridem seu Jovem, videtur Diopolis vocata, de qua inquit Diodorus. Conditam porrò ab Osiride, urbem in Thebaide Ægypti centum portarum, quam matris cognomento

NUMMI PTOLEMÆI EVERGETIS.

51

mento insignierit, sed à posteris Diopolim, id est, Jovis & Thebas appellari.

Quantum Thebaeis autem deberemus, si cum Evergetis nomenclatione, ipsius Ptolemæi Regis caput seu effigiem nobis in nummis suis exhibuissent; aliae verò urbes ejus cognomine pratermisso nobis illius vultum exposuerunt, quem ab aliis Principibus Ptolemæis distinguere, labor non fuit exiguum.

EX MUSÆO NOSTRÆ.

Caput Regis diadematum, in aversa parte Aquila fulmini insistens. In area duo pilei astris insigniti, sub dexteriore L. H. anno septimo.

Nummus iste Ptolemæi Regis in Phoenicia cusus est, & quidem apud Tripolitanos, ut nos docent illi duo pilei astris insigniti, Dioscuros id est Castorem & Pollucem designantes, quorum cultus erat precipuus in illa urbe ad mare sita, & quorum templi prospectum nobis exhibent Elagabali vallant in num. Grec frequentes nummi cum epigraphæ tripoditōn.

Urbes Ptolemeorum imperio subjectas primas nominis sive literas in nummis signare solitas esse diximus, at Phœniciz urbes pro literis, civitatum suarum insignia apponebant, ut videre est in nostra Seleucidarum Historia, pag. 394: Tyrum, Herculis clavam, Sidonem navis Acrostolium, & præsertim Tripolim pileos, ut supra, astris insignitos in Antiochi Eusebis nummo.

Phœnicia quidem paruit Soteri & Philadelpho, sed effigies in nummo exhibita, iis planè dissimilis est, deinde Evergeti, Philopatoris, & Epiphani quo mortuo ab Antiocho Deo Epiphane alias crepta est nec eam amplius habuerunt. At ex sequentibus Philopatoris & Epiphanis vultibus ab hoc diversis ut ab eorum annis in nummis signatis, ad Evergetem hunc nummum pertinere ostendemus, unde deinceps Antiquarii illius effigies planè deinceps innotescat.

Annus H. id est illius imperii *Septimus*, in nummo percussus denotat fuisse eum signatum quando ipse Antiochus Evergetes in Phœniciam venit cum exercitu, & alterum milit in Mesopotamiam, quum Seleucum & Antiochum fratres contra se bellum in Mesopotamiae finibus restaurare accepit. Tripolitani ut illius gratiam sibi devincirent nummos suos ipsi dedicarunt, vel quod Evergetes quum pecunia opus haberet pro exercitu illam Tripoli percutere jussit.

EX MUSAO NOSTRO.

Caput Regis diademate ornatum : ex aversa parte aquila fulmini insistens cum Inscriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. 10. an. 19. à sinistris πλ. id est Παθίων.

Eadem in hoc nummo quæ in superiore effigies, ad alium Ptolemæum spectare quam ad Evergetem non sinit, annus in eo signatus 19. illum ad Philopatorem qui tantum 17. annos regnavit non revocat, nec minus ad Epiphanem, qui quinquennis ad summum Ægypti Regnum habuit, & annos natus 29. decepsit, adde quod illa Evergetis effigies ad æratem proiectiorem vergit, & Epiphanis vultum juveniliorum in ejus nummis, & planè dissimilem, si quidem, anno I. s. 7. 10. & 22. cūsos candem habere in se similitudinem preferemus.

Litteræ numerales 10 annum imperii Evergetis 19: designant, quō numerus sine percussus, nempe quando ad Æthiopæ regiones & ultra occupandas exercitum miserat Ptolemæus, qua de re moneta in Paphi officina frequens & quæ nobis superficies sunt; signata est: plurimos quident in illa urbe nummos Philadelphi percussos ut supra observavimus: unde nil mirum si eadem illius filio & Heredi adhuc codit.

NUMMI

PTOLEMÆORUM SOTERIS ET PHILADELPHI

CUM BEROIBUS REGINIS

Ap. Eq. Maunier Aleppensem Parisiis.

Eadem Capita Soteris & Berenices sociata, sine literis ut & Philadelphi & Arsinoe jugata, sed cum integra ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ epigraphic.

Si

NUMMUS SOTERIS ET PHILADELPHI.

53

Si conjectura de utraque ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ Soteri & Philadelpho communia appellatione, in superiore nummo ad calcem eorum qui Philadelpho tribuuntur, unde in parte ubi sociata sunt Soteris & Berenices capita vox ΘΕΩΝ est apposita, & ΑΔΕΛΦΩΝ in illa ubi jugati sunt Philadelphi & Arsinoes vultus, verisimilis videatur; non ideo rejicienda est, quia in hoc tetradrachmali, tota inscriptio ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, stat à parte Philadelphi & Arsinoes ut in Marmore Adulitano appellantur: quùm eadem subintelligi debeat in anteriori parte Soteris & Berenices ut eadem non repetatur. Quandoquidem in eodem lapiðe utrique parentes Dii nominentur.

Non ergo à Philadelpho licet admodum in parentes pio, percussi sunt illi ex omni forma aurei nummi; nam se Deum ut patrem vivens inscriberet quem unà cum Berenice Ægyptii consecraverant, sed ab Everete Ptolemaeo prioris nepote, & Philadelphi filio, qui ut pater Ptolemæum Soterem cum Berenice in Deorum numerum referri curaverat, ita ipse Philadelpho & Arsinoe parentibus eundem honorem deferre voluit: ut se Ptolemæi Regis & Arsinoes Reginæ Deorum fratum filium & Ptolemæi Regis & Reginæ Berenices Deorum Servatorum nepotem inscriberet, ut Marmor Adulitanum testatur.

Plurimos seu minimæ seu mediocris, seu primæ formæ nummos aureos in variis cimeliis obseruavimus, sed omnes cum voce ΘΕΩΝ supra Ptolemæi & Berenices capita, & ΑΔΕΛΦΩΝ supra Philadelphi & Arsinoes vultus, solumque hunc inspeximus hactenus cum illis verbis ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ab una parte, unde mox illius nummi apud Antiquarios eximia habenda est raritas & elegantia: præter nummi integritatem post tot sacula servatam.

Ponè Philadelphi caput, videtur clypeolus, in quo fulmen est inscriptum, anillo utebatur Philadelphus, in cuius memoriam cum eo Principe sit percussus? fulmen enim potestatis & imperii symbolum est, ut Aquila Lagidarum stemma fulmini perpetuo insistit? an vero sit Monetarii nota? vel urbis, in qua percussus est nummus; insigne? videant periti.

*An non denotatur Regis hic signum
Cuiusque regis autem signum fuit quod
Ægypti imperii Philadelphi?*

PTOLEMÆUS IV.

PTOLEMÆVS PHILOPATOR
REX ÆGYPTI. IV.

*in Thesauro Regis Chr
ex num arg tetradr.*

Philop. i. **P**tolemæus IV. Ptolemæi Evergetis & Berenices filius Ægypti Regnum patre mortuo sub Sosibii tutela suscepit, in patris memoriam, ut si quod in eo veneni ipsi dato esset suspicio, averteret, Philopatoris cognomen accepit, jocularia quidem nomina Tryphonis & Galli cognomina ipsi indita sunt, illud ob mollem & delicatam vitam, hoc verò quod foliis hederæ, ut Galli, matris magnæ sacerdotes, in Bacchi orgiis instructus & coronatus incederet. Adolescens, effeminatus lustris & vino erat, ut & socors & fa-tuus, cuius tutelam pater commiserat viro solertia ac versutia instructissimo, quā inter Regum successiones semper principem in administratione locum tenuerat, Sosibius autem callidus & recocitus, sed maleficus minister, quam Magam Ptolemæi fratrem, apud milites mercenarios plurimū pollere animadverteret, Regem autem foedis amoribus & insanis, continuisque potationibus indulgentem, Ptolemæo fratrem de medio tollere persuasit, ut domestico metu solitus vivere posset.

Plin. l. 7.
Mag.
Eymal.
Plut. in Cleom.
Polyb. l. 5.
Vales. exc.

Philop. 2.
Vales. exc.

Polyb. l. 5.
Plut. in Cleom.

Cleomenes interea, qui Antigonum Macedoniæ Regem mortuum esse acceperat, Regem adiit, hortatúsque est, ut rebus necessariis ac milite instructum dimitteret, Ptolemæus multi illi promittens, participem consilii fecit, quippe singulari prudentia & vero usu rerum quas gesserat, pollere eum noverat. Rex enim & Sosibius Berenices matris potissimum audaciam formidabant. Cleomenes, licet assentientibus omnibus deterruit Regem, plu-

plures aiens, si fieri posset gignendos Regi fratres esse ad Regni securitatem LAGIDAR.
an. 106.

Quum verò Sosibius fidem diceret mercenariorum militum, quamdiù vi- Id. ibid.
veret Magas, non forè ipsis firmam: respondit Cleomenes quod ad id atti-
neret, ut securi essent. Plus tria millia ex mercenariis Peloponnesios &
Cretenses ad mille, esse sui studiosos: qui, si annuisset modò, promptè
ad voluntari essent cum armis.

Hæc oratio non modicam in præsentia Cleomeni & fidem in Regem be- Id. ibid.
nevolentia & opinionem autoritatis peperit, sed his verbis omnibus Sosibius
imbecillitate Ptolemaei timiditatem intendente, quum omnia formidaret,
omnibusque diffideret, Cleomenem ipsi & aulicis, quod valeret apud illos,
formidolosum reddidit, Regique persuasit, ut quamprimum Magæ mor-
tem acceleraret: illum verò à Theogo quodam, paulò post occisum aiunt
esse inter laudum acclamations aquæ ferventis lebete superjecto, Berenicé-
que mater etiam extincta est, & illi qui eos sectabantur.

Ptolemaeus ita existimabat à domesticorum quidem metu ipsum semet ope- Polyb. I. 5.
ra sua & eorum cæde liberasse: ab exteris verò ne periculum ullum habe-
ret metuendum, à fortuna esse provisum: quippe Antigono & Seleuco ex-
tinctis, regnare nunc in illorum locum Antiochum & Philippum ambos ju-
venes ac pueros. Igitur fortunæ suæ confisus, sic Regnum suum admini-
strabat, quasi continuos ludos agitaret, aëtum aulicis suis, tum ceteris qui
rebus in Aegypto præterant, incuriosum se omnium, & difficilem aditu se
præbebat, negligentem verò & socordem illis se ostendebat, qui extra Aegy-
ptum Præfecturas curabant, quum priores Reges non minori curæ, quin
imo majori, quām Aegyptum ipsam suumque in ea imperium res externas
habuerint. Itaque res susque deque Ptolemaeus habebat.

Antiochus Syriæ Rex licet juvenis, magno erat animo imbecillem socor- Ibid. 1
démque Ptolemaeum agnoscens dæ recuperanda Coëlesyria decreverat, sed
in illam irrupturus, Molo Mediae & Alexander Persidis Satrapæ ab eo defi-
ciunt contra quos exercitum mittit, porrò Provinciis citra Taurum Achæo
commendatis, alias Apameæ copias cogit, & Gerram in Coëlesyria urbem
oppugnare tentat; sed quum illam Theodotus Aetolus, cuius fides erga Pto-
lemaeum adhuc constabat, diligenter munivisset, Antiochus ab incepto de-
stitut, & contra rebelles ille professus est.

Cleomenes post Berenices & Magæ cædes negligenter auditus, spem qui- Ibid.
dem petendi naves & milites deposuerat, sed quum implicitos bello Aeto-
lico Achæos accepisset, precibus etiam atque etiam, quò Ptolemaeus abeundi
sibi cum sua duntaxat familia veniam daret, ipse Rex nulli serio negotio
attendens futuriq; parum providus pro cetera fatuitate atque stultitia sua,
verborum Cleomenis rationem nullam habebat. Sosibius autem ob cuius
oculos Cleomenis audacia & stipendiariorum erga ipsum benevolentia, il-
lum nullo modo dimittendum cum amicis statuebat: nam cum classe & pe-
cunia ac commeatu periculum erat ne victor mortuo Antigono, Aegypti
Regno metuendus esset, qui ejus statum tam diù explorasset, ac pro de-
plorato Regem haberet, virum autem tantum contemptim habitum dimittere,
inimicum certum atque hostem futurum iudicabat, quamobrem illud su-
pererat, ut invitum retinerent, & priusquam evaderet, comprehendenderetur
& includeretur.

Res in eo statu erat, quum appulit Alexandriam Messenius Nicagoras; Polyb. I. 5.
hic oderat Cleomenem, in specie tamen pro amico se gerebat. Hunc igi- Plut. in
Cleom.
tur è navi oneraria tunc egredientem Cleomenes videns (nam fortè deam-
bulabat in crepidine littoris) diligenter salucavit eum, & qua de re in Aegy-
ptum venierat, percunctatus est. Quum Nicagoras comiter salute redditæ,
equos

LAGIDAR. equos bellatores Regi se insignes diceret adducere, Mallem, inquit, fam-
an. 106. bucifrias & cinædos: nam hæc Rex nunc moratur in primis, quod Cleo-
menis de Rege dicterium deinde Sosibio denudavit Nicagoras.

Ibid. ibid. Sosibius hanc arripuit ansam & accepit lubens. Ceterum Ptolemæum ma-
jore de causa quærens irritare, induxit Nicagoram ut epistolam adversus
Cleomenem Regi scriptam relinqueret, statuisse illum, si naves & milites ab
eo accepisset, Cyrenas occupare. Ac Nicagoras quidem his scriptis literis
vela fecit. Quum Sosibius triduo post obtulisset Ptolemæo quasi modò redi-
ditam epistolam, atque adolescentem inflammasset visum est in amplis ædi-
bus Cleomenem recludere, præbitoque reliquo consimili cultu arcere exitu.

**Polyb. ibid.
Plut. in
Cleom.** Ptolemæus Canopum urbem Ægypti civitatem, distantem ab Alexandria
120. stadiis profectus erat, forsan ad festivos illos dies per fossam navigans,
qui in Canopi honorem celebrantur, ubi major erat ejus sollemnitas quam apud
Alexandriam. Cleomenes hac Regis ab urbe exitus occasione, rumorem inter
custodes distulit inibi se esse, ut à Rege liberaretur, quod in more Regis esset,
ut quos erat carcere soluturus coenam his & munera mitteret.

Ibid. Amici multa talia apparata miserunt foris in urbem Cleomeni, quo cir-
cumvenirent custodes, qui ista missa putabant à Rege, quippe sacra fecit &
participavit eis hæc liberaliter, impositaque corona accumbens cum amicis
epulatus est, & insuper vinum mitti custodibus, qui nihil quicquam de dolo
suspiciati, acceptis vescuntur: ita sepultis vino custodibus, amicis qui unà
erant & famulis comitatus circa meridiem, numero tredecim strictis pugioni-
bus foras erumpunt.

Ibid. Ptolemæus quidam nomine ad urbis custodiæ tunc relictus accepto nuntio
iis occurrit, sed ipse de quadriga dejectus, interficitur: simul ad libertatem
populus vocatur, quum nemo sequeretur neque rebelli socium se adderet,
converso agmine arcem petunt conjurati, claustra portularum, sive fene-
strarum, si forte revulsuri, & ad destinata cunctorum opera usuri: quod eo-
rum consilium ut præsenserunt Præfetti arcis, valido præsidio portam mu-
niunt: itaque conjurati, hac quoque spe lapsi, generoso animo & Laconico,
manus sibi intulerunt, atque hunc habuit vitæ exitum Cleomenes.

Ibid. Ut verò rumor est per totam urbem dilatus, Cratesilea Cleomenis mater,
quamvis generosa mulier, demisit ex magnitudine calamitatis animos, libe-
rösque complexa Cleomenis, projecta in lamentationes. Ex filiis, stirpis
major ex fastigio domus præter omnium expectationem desiliens in caput, se
præcipitem dedit, atque afflatus quidem fuit, non expiravit tamen, sed
sublatus est, clamans & fremens quod interpellaretur morti.

Ptolemæus Rex, ubi hæc accepit, corpus imperavit Cleomenis excoria-
tum in crucem agi, necari insuper liberos ejus, matrem, & feminas ejus co-
mites. Postquam ad supplicii locum perventum est, pueros primum sub
oculis Cratesileæ, deinde illam interfecerunt: illa autem hanc vocem tantis
in malis misit. *Quò pueri estis profecti!*

**Lagid. 107.
Philop. 3.
Polyb. l. 4.** Orto inter Byzantinos & Rhodios bello, hi ut Achæum qui in regionibus
Asiacis Taurum latè dominans, rerum potiebatur, quique Regis nomen
paulò antè assumpserat, sibi devincirent, quum ejus patrem Andromachum,
captivum Alexandriæ ut suprà diximus detineri scirent, consilium inierunt
legationem ad Ptolemæum mittendi, qua illum tradi sibi peterent, nolebat qui-
dem Philopator illum dimittere, sperans magno cum sibi tempore suo fore usui,
necdum enim controversiæ quam habuerat cum Antiocho quod Gerram urbem
suam obsederat, finis erat impositus, & Achæus qui se Regem declaraverat.

**Lagid. 108.
Philop. 4.** Andromachus autem Achæi quidem pater erat & Laodices Antiochi Syriæ
Regis matris frater: verumtamen Rhodiorum petitioni annuens Ptolemæus
Andromachum ipsis tradidit ut illum filio restituerent: posteaque Achæus
ejus

eius filius consiliorum suorum contra Antiochum societatem cum Ptole- LAGIDAR.
mæo iniit. an. 103.

Decius Magius Capuæ Præfectus legationem ad Hannibalem ne mittere- Luc. Dec 3,
tur, summa ope restiterat, ab eo ideo postulatus, in navem impositus Car-
thaginem missus est; sed navem Cyrenas detulit tempestas: ibi quum Magius
ad Statuam Ptolemæi configisset, deportatus est Alexandriam, & postquam
Ptolemæum docuit, contra jus foederis junctum se ab Hannibale, vinculis
liberatus est, permisumque ut rediret, seu Romam, seu Capuam si vellet.
Magius autem quum Capuam nec sibi tutam diceret, & Romam eo tem-
pore, quo inter Romanos Campanosque bellum esse, transfugæ magis quam
hospitis fore domicilium, malle in regno vivere, quem vindicem atque
autorem haberet libertatis.

Antiochus provinciæ Regni sui superioribus tandem pacatis, an Ligid. 109.
Ptolemæo? an Achæo bellum inferret dubius, Seleuciam ad Orontis ostia Philep. 5.
sitam Apolophanis Medici sui consilio recuperare aggreditur. Hæc urbs Polyb. I. 5.
Ægypti præsidiis tenebatur à tempore quo Evergetes in Syriam Berenice so- Id. ibid.
rori auxilium latus cum exercitu venerat.

Seleuciam armis captam ordinabat Antiochus, quum illi à Theodoto li-
teræ afferuntur, quibus rogabatur ut contenderet quamprimum in Cœlesy-
riam significabat, quam se totam ipsi traditurum scribebat. Hic Theodo-
tus genere Ætolus erat, qui maximo perspè usui quum fuisset Ægypti
Regibus, adeò condignum meritis præmium nullum retulerat, ut etiam de
vita periculum, ipsi esset creatum, ac propterea, quo tempore Antiochus bel-
lum adversus Molonem gerebat, Theodotus Ptolemæum pro deplorato habens,
& illius aulæ proceribus diffisus per se Ptolemaïdem per Panætolum Tyrum
occupaverat. Tunc igitur Antiochus expeditione adversus Achæum in aliud
tempus dilata, in Cœlesyriam duxit exercitum, & Gerram iterum aggressus est. Ibid.

Ptolemæus qui Theodoti defectionis nuntium acceperat, Nicolaum ge-
nere etiam Ætolum Ducem suum qui bellicarum rerum usu & audacia ne-
mini cedebat: ad Ptolemaïdem obsidem misit: quo Cognito Antiochus,
relieta gravi armatura, datoque Ducibus negotio, ut Brocchos Castellum in
ipso propè lacum transitu situm, obsiderent, ipse cum expeditis militibus
ad eximendam obsidione Ptolemaïdem iter intendit.

Nicolaus qui Antiochum adventare, fama nuntiante, jam antè didicerat, Ibid.
castra movet: ac Lagoram Cretensem cum Dorymene Ætolo ad occupan-
das fauces propè Berytum mittit. In hos statim copias duxit Antiochus, manus
conserit, terga vertere hostes cogit & mox in ipsis faucibus castra metatur.
Eò loci copiis ceteris acceptis cum universo exercitu ire pergebat. Quum
illi obviam processerunt Theodotus & Panætolus amicis suis comitati, quos
omnes quum benignè Antiochus appellasset, Tyrum & Ptolemaïdem illi tra-
diderunt cum omnibus apparatibus qui in oppidis illis erant.

Ptolemæus interim Memphis urbem concesserat, copias ejus Pelusio Ibid.
erant congregatae. Nili aggeres reclusi, omnes aquæ dulcis scaturigines
obructæ, quod quum accepisset Antiochus, sententiam de exercitu versus Pe-
lusium ducendum mutavit. Porro Ptolemæus subveniendi rebus suis & ac-
cedendi propriùs ad hostem, sicut par erat ipsum facere, manifesta enim
perfidia appetitum, ne consilium quidem aut rationem ullam præ socordia ini-
bat: usque adeo rei militaris cura, atque exercitatio omnis ab eo fuerat spreta.

Quod reliquum fuit, Agathocles & Sosibius penes quos summa erat Regni
autoritas, quod optimum poterant in præsentia consilium capiunt, nam de-
cernunt in præparatione belli operam sibi gnaviter esse ponendam: interim
verò Legatos ad Antiochum mittendos, qui impetum ipsius relaxent, ita
denique omnia in speciem esse comparanda, ut Antiochus in ea quam antè

LAGIDAR. conceperat de Ptolemæo , opinione confirmetur : nunquam videlicet ausum ipsum bellare secum ? verum per amicos & colloquia acturum , & ut è Cœlesyria excedat , rogaturum .
an. 109.

Ibid. Agathocles & Sosibius ad Anthiocomum igitur magno studio legationes miserunt , simul & Rhodios , Byzantinos , Cyzicenos , itemque Etolos de pace per Legatos sollicitant inter Ptolemaeum & Antiochum , at dum ultrò curiosoque ad ambos Reges Legati commeant , præclaram nanciscuntur ad bellum præparandum Ptolemaei consiliarii , ipsi Memphis morabantur ibidemque eos expiebant , qui ab Antiocho venirent , postulatisque illorum perhumanè respondebant .

Ibid. Interim ipsi mercenarios milites quos in urbibus ditionis suæ ex Aegypto Ptolemaeus alebat , convocant & Alexandriam contrahunt , ad conducendum etiam militem peregrinum , conquisitores dimittunt , & ne vel iis , quos jam habebant , vel iis qui deinceps essent venturi , annona defllet , providebant ; nec minus de ceteris quoque omnibus rebus bello necessariis , solliciterant : eoque fine Alexandriam alterius vicibus subinde excurrebant , ut ne quid omnino deficeret eorum , quæ ad proposita exequenda desiderari poterant .

Ibid. Armorum autem fabricam , virorumque delictum atque centuriationem Echecrati Thessalo & Phoxidæ Melitensi permiserunt : adhibiticiam sunt ad curationem ejusdem munieris Eurylocus , Magnesius , & Socrates Boeotius , quibuscum erat & Cnopias Alorita . Accidit enim sanè quam opportunitissima res Aegyptiis , ut viros istos nanciscerentur qui sub Demetrio & Antiocho Regibus stipendia fecerant verorum certaminum , atque adeò omnium quæ ad expeditionales usus spectant , mediocrem saltem peritiam habebant .

Hi multitudinem si bi traditam , quantum fieri poterat , militari disciplina informabant . Jam primùm per genera , pérque ætates tribules , convenientia cuique arma , spretis iis quibus antè uti solebant , divisérunt : prioribus deinde ordinationibus solutis , totaque illa descriptione antiquata , quæ in recensendis militibus stipendiiorum causa , antea servabatur , ex usu præsentis belli eos centuriarunt . Secundum hæc , assiduis exercitationibus non solum imperia militiæ familiaria illis reddebant , sed etiam proprios cuique armorum generi motus . Postremò armatos convenire in unum jubebant , ibique sui officii illos admonebant .

Ibid. Qua in re egregiam cumprimis illis operam navaverunt Andromachus Aspendius , & Polycrates Argivus : qui & recens è Græcia illuc trajecserant & Græcanicæ audaciæ atque industrizæ , qua ferè singuli Græcorum , in bellis utuntur , magnum cumprimis usum habebant : hoc & amplius viri illustres erant , tūm splendore patriæ suæ uterque , tūm privatis opibus . Polycrates præsertim qui antiquissima prognatus stirpe , patrem habuerat Mnasiadem , plurimarum olim palmarum athletam .

Ibid. Hi modò privatim , modò publicè hortando , monendoque , & quos instituebant , audaciam & alacritatem ad futurum certamen illorum animis infuerunt . Porro singuli eorum , pro ea peritia , qua præcipue pollebant , ita Ducatus in exercitu gerebant .

Ibid. Eurylocus Magnes trium fermè millium , & hoc est , quod apud Macedonas vocatur agema . Socrates Boeotius cetratis bis mille præcerat . Phoxidas Achæus , & Ptolemaeus Thraceæ F. prætereaque Andromachus Aspendius , eodem in campo Phalangem & Græcos mercenarios exercebant . Ceterum Phalangis Duces erant Andromachus & Ptolemaeus , conducti milites , Phoxidas . Constatbat Phalanx hominum numero millium viginti quinque . Mercede conducti accedebant ad octo millia . Equites ad Regium comitatum pertinentes ,

tes, erant ad septingentos, quos Polycrates instituebat, & una cum iis ac- ^{LAGIDAR.}
citos è Lybia, & ibidem in Aegypto conscriptos, præeratque idem, om-^{an. 109.}
nibus his numero ad tria millia.

Universi verò equitatus, & cunctorum qui stipendia equis merebant, ad ^{Ibid.}
duo millia hominum, Præfectus erat Echecrates Thessalus, qui cum eximia
cura eos exercuisset, in ipso discrimine, maximo usui Ptolemæo fuit ejus
opera. Cnapias quoque Alorita in commissio sibi milite instruendo præparan-
dóque nemini omnium concedebat: Ii autem erant omnino Cretenses ad ter-
mille, è quorum numero fuere Neocretes mille, quibus Philonem Cnossium
præposuerat.

Armaverunt & Afrorum tria millia more Macedonio, Præfecto Ammo- ^{Ibid.}
nio Barceo, Aegyptiorum multitudo ad viginti millia Phalangitarum ac-
debat; qui Ducem Sosibium habebant: confracta est & Thracum, Gallo-
rūmque manus, tum ex iis qui Ptolemæi ditionem incolebant, aut liberis eo-
rum ad quatuor millia: tum ex iis qui insuper recens fuerant conscripti ad duo
fermè hominum millia, Duxque illis impositus Dionysius Thrax. Ac Pto-
lemæo quidem qui præparabatur exercitus, hoc numero constabat, & hac
gentium ceterarum diversitate.

Antiochus interim urbem Phoeniciæ Dora premebat obsidione, cujus in-
coepit, cum exitum nullum videret: (nam & locus erat natura munitissimus &
obsceniss inde opem ferebat Nicolaus) appetente jam hieme, missis à Ptole-
mæo Legatis demum annuit, ut & induciæ ad menses quatuor fierent, &
de summa re ad conditiones æquissimas se descensurum diceret, quia diutius
à ditione sua abesse nolebat, & Seleuciam reducere exercitum ad hibernan-
dum properabat. Jam enim manifestum erat rebus ipsius construere insidias
Achæum, à quo Ptolemæum adjuvari nemo dubitabat. Hac venia Legatis
data, Antiochus remisit, jussos quamprimum sibi voluntatem Ptolemæi re-
nuntiare & Seleuciam ad se venire. Deinde ubi præsidia locis opportunis
imposuisset, rerum omnium cura Theodoto mandata ad redditum se ac-
cinxit.

Seleuciam ut ventum, in hiberna dimisit Antiochus: nullam de cetero ^{Ibid.}
exercendi militis curam gerente, persuadebat enim sibi ad ea quæ restabant,
nihil dimicatione futurum opus: quod partem aliquam Coœlœsyriæ & Phoeni-
ciæ jam in potestate habens, cetera loca à volentibus, se accepturum, &
omnia colloquiis transacturum sperabat. Ptolemæum quidem certè pericu-
lum summæ rerum facere nequaquam ausurum. Idem cum Antiocho & Le-
gati sentiebant, ea maximè conjectura ducti, quod de negotiis perquam hu-
manè cum ipsis tractaverat Sosibius in urbe Memphi sedens, quum interim
de apparatibus belli, qui Alexandria siebant, nihil quicquam sinerentur vi-
dere, qui ad Ptolemæum missabantur. Igitur tunc quoque, qui advenerant
Legati, Sosibium ad omnia paratum dicere.

Porro autem quotiescum Legatis Antiochus conveniebat, apprimè illi
curæ erat, ut non minùs justis causæ rationibus, quam vi armorum Legatos
Alexandrinos superaret. Qui postquam Seleuciam venere, & ad disceptan-
das sigillatim pacis conditiones descenderunt, prout mandatum illis à Sosi-
bio fuerat in commemorandis causæ suis justis Antiochus, illatum paulò antè
damnum Ptolemæo & insignem sibi factam, confessione omnium, inju-
riam, quando in Coœlœsiria loca nonnulla occupaverat, non magni æstimabat;
quinetiam persæpe ita de expeditione illa sua loquebatur, ut si nulla
cuiquam facta esset injuria, quippe res ad se pertinentes illum sibi vindi-
cassem:

Erat Antiocho multum in ore, Antigonus Cocles, qui primus illam Pro- ^{Ibid.}
vinciam armis quæsivisset, nec non Seleuci dominatio illorum locorum.

LAGIDAR. Has esse minutè certissimas justissimásque rationes acquirendo , per quas ad se non ad Ptolemæum , Cœlesyria spectaret . Ptolemæum enim cum Antigono bellum gessisse , non ut sibi quidquam pararet ; verùm ut Seleucum Provinciæ ejus Imperium sibi afferentem , adjuvaret , omnium verò maximè communem cunctorum Regum confessionem urgebat : illo nimirum tempore factam quum Antigono devicto , Cæsander , Lysimachus , Seleucus de communi sententia ad consultandum congregati in unum , Seleuco Syriam universam decreto suo attribuerunt .

Contraria his , qui à Ptolemæo dicebant , probare nitebantur , nam & præsentem injuriam exaggerabant : rem enim vero indignam esse , quod proditione Theodoti , & expeditione ista Antiochi , violata sic fides esset . Objiciebant & illud : Ptolemæum Lagi filium ; Syriæ Imperium quæsivisse sibi : quippe ea Lege , arma ipsum consociasse cum Seleuco , ut Asia quidem universæ dominatus Seleuco pararetur ; Cœlesyriam vero & Phœnicem propriam ut sibi faceret . Hæc & similia his , quum saepius per Legatos & in colloquiis utrumque jactarentur , effici tamen omnino nihil poterat , per communes enim amicos controversia disceptabatur , & intererat conventibus nemo , à quo reprimi & inhiberi posset impetus illius qui lèdere alterum videretur .

Ibid.

Maximam vero utrisque difficultatem afferebat Archæinegotium : nam Ptolemæo , id summo studio agente , ut foederibus comprehenderetur ; Antiochus contrà , ne fieri quidem mentionem ullam omnino ejus rei ferre poterat ; rem esse indignam clamitans , audere Ptolemæum rebelles protegere , aut cuiusquam illorum meminisse .

Ibid.

Quum igitur , dum per Legatos agerent , utrique suis se propugnaculis tuerentur ; interim vero pax non conveniret , ineunte jam vere copias suas contrahit Antiochus , habens in animo terra marique hostem aggredi , & reliquas Cœlesyriæ partes nondum subactas in potestatem redigere .

Ibid.

Ptolemæus summam rerum tuendam Nicolao tradit : commeatus omnium rerum Gazam affatim convexit , copias pedestres , maritimásque emittrit : quæ ubi advenerunt , audacter jam bello se accingit Nicolaus : ad omnia quæ imperaret , promptum adjutorem Perigenem experiens , qui navibus præterat : Hunc enim classi , quam submittebat , proposuerat teetas quidem naves triginta habentem , onerarias vero amplius quadrageantas . Hic parte exercitus , præoccupatis fauibus ad Plabanum , altera parte , in qua erat ipse , proxima Prophyreoni urbi loca tenens , ne hac faceret Antiochus impressionem impediebat , classem interim unâ secum habens in anchoris stan tem .

Ibid.

Antiochus Maramuthum progressus , quum ad eum Aradii venissent de societate æturi , pro sociis accepit eos : deinde per Theuproson , Syriam ingressus , Berytum venit : & transitu Botrim occupavit , Trierem & Calamum incendit , Nicarchum inde & Theodorum præmisit jussos in angustiis viæ ad Lycum fluvium occupandis hostem anteverttere : ipse cum exercitu pergit ire ; mox ad Damuram amnem castra communit . Diogneto Navarcho cum classe illum semper comitante . Hic rursus assumptis secum Theodo to & Nicarcho cum ea expeditorum manu quam habebant , fauces quas Nicolaus præoccupaverat speculatum est profectus , naturaque locorum probe prospecta , in castra se recepit . Postero die , relicto ibidem milite graviter armato , & Nicarcho illi Praefecto ad proposita exsequenda cum reliquis copiis se se Antiochus accinxit .

Ibid.

Quum autem Libani montis tractus oram maritimam in angustum ac breve spatium eò loci cogat : accidit insuper ut illum ipsum spatium inaccessò atque aspero quodam clivo præcingantur , qui arctum & difficilem , propter mare , tramitem relinquunt : ibi Nicolaus confederat , & locis aliis idoneo

neo militum præsidio occupatis aliis structura castellorum munitis facile se aditu prohibitum esse Antiochum credebat.

LAGIDAR.
an. 109.

Antiochus diviso in tres acies exercitu, unam Theodoto tradit, addito *Ibid.* præcepto, ut secundum Libanum montem hostem peterent, manum consere-rent, perrumperent denique. Alteram aciem Menedemo attribuit, cui etiam atque etiam imperavit, ut per medium clivum tentaret transitum. Tertiam ad res mari gereadas reservavit, præposito Diocle. Ipse cum prætoria sua cohorte medius inter omnes stetit: testis spectatörque omnium quæ gererentur futurus. Simul & Diognetus & Perigenes navales copias ad pugnam direxerunt, terra quam maximè fieri poterat, appropinquantes, & ut terrestris navalisque prælii una dumtaxat appareret connitentes.

Mox quum uno omnes dato signo, & uno imperio, simul hastam invaderent: Mari quidem pugnæ discrimin æquabatur; nam & numero & ceteris rebus æquales erant utrinque navalis prælii apparatus: terra verò, licet principio superior esset Nicolaus Ptolemæi Dux, locorum præsertim natura munitissima eum adjuvante, mox tamen postquam Theodotus statu-nem in monte locatam vi dejecit pervasitque, deinde fronte conversa, è superiore loco hostes est aggressus, fugam effusam capeffit Nicolaus. Perire ex iis inter fugiendum, ad duo millia, nec pauciores vivi sunt capti, qui supererant cuncti ad Sidonem urbem se recipiunt. Perigenes qui de prælio maritimo spe latiore jam erat, ut cladem terra esse acceptam videt, consternatus animo, retro ipse concedens eadem petit loca.

Antiochus cum exercitu profectus ad Sidonem, signa constituit, urbis *Lag. 110.* tamen oppugnationem non censuit sibi tentandam, Philoteriam dicit, quam *Philop. 6.* cum Scythopoli occupat, deinde Atabyrum cepit. Eo tempore Keræas è numero Præfectorum Ptolemæi ad Antiochum defecit, qui munifice illum suscipiens, animos multorum erexit. Itaque non multò post Hippolochus Thessalus abductis etiam de Ptolemaïco exercitu equitibus 400. ad ipsum transfugit. Deinde Antiochus Pellam, Canum, & Gephyram subegit, in Arabiam deflexit, Abilam & Gadaram in deditio[n]em accepit, Rabatama Arabiæ urbem occupavit, tandem Ptolemaïdem reversus, in Hiberna concessit.

Ineunte vere Ptolemæus & Antiochus præparatis rebus omnibus, in eo *Ibid.* jam erant, ut expeditionem suscep[t]am, prælio terminarent. Ptolemæus igitur peditum septuaginta millia, equitum quinque, bestias tres & septuaginta secum trahens, Alexandria movet. Antiochus cognito hostem adven-tare, & ipse copias suas in unum cogit: numerus peditum, duo & septua-ginta millia, equitum sex, elephanti duo supra centum.

Ptolemæus Pelusium profectus, in ea primùm urbe castra posuit. Ibi *Ibid.* assumptis qui sequebantur à tergo, postquam frumentum exercitui esset mensus, movet castra, pergitque ire per terram carentem aqua propter Cassium montem, & ea quæ vocant Barathra, iter faciens. Gazam ut ventum est, & pars exercitus ibi est assumpta, placide leniterque ut antè processit. Quintis castris quò destinaverat, pervenit, ibique stadia quinqua-ginta ab oppido Raphia, signa constituit. Antiochus decem fermè stadia ab hoste locum castris noctu cepit: deinde proprius Ptolemæum confedit, non longiore stadiorum quinque intervallo, inter utraque castra re-licto.

Eodem tempore Theodotus, facinus est ausus Aetolie quidem, sed tamen *Ibid.* virilis prorsus audaciae. Quia enim in Ptolemæi aula, antea versatus fue-rat, ac propter mores illius & vitæ quotidianæ consuetudinem notam habe-bat, duobus tantum comitatus, sub lucem hostile vallum intrat, & à vultu ille quidem dignosci non poterat propter tenebras; à veste autem & cetero

LAGIDAR. cultu notabilis non erat, observato autem superioribus diebus loco tabernaculi Regii magna audacia fecit impetum: ac primò quidem obvios omnes fellit: verùm ubi in tentorium illud irrupit, in quo responsa dare adeuntibus & cœnare solitus Rex erat, omnes scrutatus angulos à Rege oberravit duobus ex iis qui ibi curabantur vulneratis, Andrea etiam Archiatro obruncato.

Lib. 3. Sic rem narrat Macchabæorum scriptor. Dositheus filius Drymilli dictus, natione Judæus, postea verò facta à lege transitione, à patriis sanctioribus alienatus cùm Théodotum subduxisset, ignobilem quemdam supposuit in tabernaculo quem ipse pro Ptolemæo obruncavit.

Polyb. I. 5. Postquam per dies quinque opposita invicem castra Reges habuissent, vi sum utriusque est, prælio jam decernendum. Quum igitur prior Ptolemæus suos è vallo eduxisset, ex templo Antiochus quoque educere è castris, & aciem contrà dirigere. Phalanges suas ambo & delectorum aciem armatu Macedonicō instrutorum adversis invicem frontibus collocarunt.

Ibid. Cornua Ptolemæus ordinaverat hoc modo. Lævum curabat Polycrates cum iis equitibus qui Ducatum ejus sequebantur: Inter hos & Phalangem, primi erant Cretenses ad latus ipsum equitum, sequebantur Regii Prætoriani, quos agema vocant, deinde cetrati Duce Socrate, hi Lybicos contingebant, qui Macedonum armis erant ornati. Dextrum cornu tenebat Echecrates Thessalus, equites habens quibus præerat, ad lævam Echecratis Gallos & Thraces collocaverat: deinceps Phoxidam cum mercenariis Græcis qui Ægyptiacæ Phalangi adhærebant: ex elephantis quadraginta in lævo cornu fuerant locati, ubi Ptolemæus ipse pugnam erat facturus, tres & triginta dextrum cornu & mercenarios equites protegebant.

Ibid. Antiochus verò bestias sexaginta, quibus erat præpositus Philippus ejus collectaneus, ante cornu dextrum, ubi dimicaturus erat cum Ptolemæo, locat, horum à tergo equites bis mille Duce Antipatro stare jussit, quibus totidem alios in modum forcipis dispositos adjunxit, juxta equites, in fronte aciei Cretenses statuit, deinde eos qui fuerant è Græcia acciti: inter hos & Macedonicam armaturam quinque illa interposuit millia, quæ Bybbaco Macedoni parebant. Lævam deinde aciem dirigens, in ipso cornu equites bis mille posuit, quorum Dux Themison, his Cardacas applicuit & Lydos jaculatores: deinde expeditorum tria millia sub Menedemi Ducatu: his adhærebant Cissii, Medi, & Carmanes: his Arabes & finitimi populi, qui jam Phalangem ipsam contingebant: reliquos elephantes sinistro cornu præposuit, Praefecto illius Myisco inter pueros Regios in aula quondam educato.

Ibid. Ad hunc modum instructis utrimque copiis, uterque Rex amicis ac Ducibus comitatus aciei frontem obequitans sūos alloqui coepit, fortitudinem militum extollere, ordines suos hortari, maximam in Phalangibus spem habere: Phalanges enim Rex uterque & delectos Macedonicō more armatos contra se invicem collocarant: Milites autem unā cum Ptolemæo, Andromachus Appendius, & Sosibius hortabantur, Arsinoe Ptolemæi soror sedulò copias obambulans, capillis solutis cum lachrymis orabat miserabiliter milites, ferrent opem audacter sibi, liberis, & uxoribus, binas victoribus auri minas daturam singulis pollicens: Antiocho verò Theodotus & Nicarchus suos moneando rogandōque secundas agebant.

Ibid. Mox ut pervenere, Ptolemæus quidem & Arsinoe ad aciei lævum cornu. Antiochus verò cum Regia equitum turma, classicum incinere jussis cubicinibus, prælium elephantis commiserunt: ceterū belluarum Ptolemæi pleraque certamen detrectabant, nam Libycis elephantis id accidere solet ut neque odorem, neque barritum Indorum ferant. Quum igitur subito consternati omnes, & in fugam versi ordines perturbarunt, Ptolemæi agema illis urgentibus est inclinatum. Antiochus circumducto supra bestias agmine, in Poly-

crat.

cratæm & equitatum, cui ipse præterat, dedit impetum: simul Græcorum ^{LAGIDAR.} mercenarii, qui circa Phalangem fuerant ab Antiocho constituti, Ptolemæi ^{an. 110.} cetratos impellunt, quorum jam antè ordines, bestiæ turbaverant; ac lœvum quidem Ptolemæi cornu hoc pacto oppressum, omni ex parte in fugam inclinavit.

Echecrates verò qui in dextro curabat, postquam pulverem ingentem ^{Ibid.} ferri in suos vidit, bestias autem quæ à suis partibus stabant, ne accedere quidem ullo modo ad hostem velle, Phoxidæ Græcorum mercenariorum ductori mandat, ut oppositos sibi hostes invaderet, ipse equitibus longo agmine eductis, hostilem equitatum à tergo & latere adoriens in fugam citò vertit: idem & Phoxidas & omnes qui circa illum erant, fecerunt: in Arabes nemque & Medos facta impressione, terga dare omnes coegerunt. Igitur dextrum quidem Antiochi cornu vincere, & sinistrum vinci, & cùm hoc pacto Phalanges amborum nudatæ suis cornibus essent, ipsæ interim medio campo manebant inter spem metumque de futuro pariter fluctuantes.

Quæ quum agebantur, Antiochus in dextro cornu prosperam pugnam fa- ^{Ibid.} ciebat: Ptolemæus verò, qui se in Phalangem se receperat, quum in me- diam progressus aciem venisset, séque militibus ostendisset, tantam suis ala- critatem, hostibus verò pavorem ingeneravit. Igitur Andromachus & So- fibius in hostem ducere cœperunt: deleti quidem è terra Syria milites ali- quando in acie restiterunt, ut qui Nicarchi ductu regebantur, at vix pri- mum sustinentes imperium, cessere pugnāmque omisere.

Antiochus ut rerum imperitus ac juvenis, quia ipse ex adverso stantes ho- ^{Ibid.} stes vicerat, ceteras quoque sui exercitus partes vincere omnes ratus, fu- gientes persequebatur: tandem verò ab aliquo è senioribus quid ageretur attendere monitus, quum ille ei pulverem indicaret, qui è media acie ad castra ipsius ferebatur: tūm demum re cognita, in eum locum, ubi steterat acies, accurrere conatus, ubi omnes suos fugæ se mandasse comperit, etiam ipse Raphiam concessit.

Ptolemæus prosperum summæ rerum eventum per Phalangem consecutus, ^{Ibid.} per equites verò & mercenarios dextri sui cornu, multis fugientium hostium occisis, in castra se recipit: postridiè verò sublatis suorum corporibus huma- tisque, hostium autem spoliatis, movet signa & Raphiam dicit.

Antiochus statim à fuga, suis collectis, ex urbe castra munire volue- ^{Ibid.} rat, sed quia milites ejus magna ex parte intra moenia penetraverant, ipse quoque ingredi fuit coactus. Sequenti die ductis sub auroram copiis, Ga- zam contendit, ubi positis castris ad Ptolemæum de tollendis cadaveribus mittit, imperrataque ab eo venia, mortuis justa facit. Desiderati sunt ex An- tiochi militibus non multò pauciores millibus decem peditum, trecenti equi- tes, & eò plures: capti sunt vivi supra quatuor millia; elephanti in con- flictu perierte tres è vulneribus, postea duo. Ex Ptolemaicis occisi sunt pe- dites mille quingenti, equites verò septingenti: ex elephantis sedecim sunt trucidati, reliquorum pars major capta. Hic fuit ejus pugnæ exitus, quam de Cœlesyriæ imperio ad Raphiam Reges inierunt.

Victor Ptolemæus & Raphiam, reliquaque Cœlesyriæ urbes à civibus suis traditas recepit, quum omnes civitates in dominatu ipsius instaurando & defiendo ad illum de celeritate inter se certarent. Est sanè mos hic cun- ëtis mortalibus in ejusmodi temporibus, ut præsenti fortunæ se accommo- dent. Fit etiam nescio quo modo, ut Cœlesyriæ populi ad venerationem hujus Regiæ magis inclinent. Itaque ad demerendam ejus gratiam nullum blandimenti genus prætermittentes, coronis, sacrificiis, altaribus, cetero- ^{Macab.} que ejus generis cultu Ptolemæum honorarunt: ille propinquas civitates ^{lib. 3.} adiens,

LAGIDAR. adiens, donariaque delubris earum distribuens, ut subditi sui bono essent animo, effecit.
an. 110.

Ibid.

Judæi etiam miserunt è senatu Senes ad Philopatorem, ut salutarent eum, ferentes munera, deque rebus gestis ei gratularentur, insedit & eum cupiditas major se quamprimum ad eos conferendi: venit itaque Hierosolymam, Maximoque Deo sacra fecit & gratulatione facta, quæ fas erat loco præstiterit, deinde in locum ingressus, præ elaborato industria obstupuit, & concinnam templi structuram miratus, in aditum quoque intrare cupidè cogitabat: illis autem negantibus hoc esse fas, quod neque ne indigenis quidem licet ingredi, adeoque nec Sacerdotibus, præterquam uni primo omnium Pontifici, idque semel in anno tantum: Quumque Regi cresceret ex recusatione desiderium, templum clamore & ejulatu repletum est, & civitas tumultu querelique confusa.

Ibid.

Simon quidem summus Pontifex genibus ex adverso adito flexis & protentis manibus, Deum precatus est, qui Regem violentia, magnaque contumacia elatum, hinc atque illinc percellens, ut arundinem ventus, ita flagellavit, ut jam humi jaceret mutilis membrisque solutus, & justo suppicio implicatus, vocem mittere non posset. Quocirca amici ejus & stipatores corporis metuentes, ne cum vita quoque desiceret, ingenti pavore percussi, cum extraerunt. Postea verò quum se recollegisset, discessit minitans atrociam.

Eutrop.
lib. 3.

Romani legatos ad Ptolemæum miserunt auxilia promittentes, quia Antiochus bellum ei intulerat. Ille gratias Romanis egit, auxilia non accepit: jam enim fuerat pugna transacta.

Polyb. I. 5.

Antiochus simul ac cognominem sibi urbem ingressus est, Antipatrum nepotem, & Theodotum Hemiolium Legatos de pace ad Ptolemæum misit, admodum enim verebatur, ne ab hostibus bello peteretur, & quum propter acceptam etiam cladem subditorum multitudini parum fideret, ab Achæo, ne hac occasione adversus se uteretur sibi metuebat. Quorum omnium nihil reputans animo Ptolemæus, victoria tam inopinata contentus, & omnino Cœlesyriæ imperium recuperasse præter spem satis habens, adeo non erat alienus à quiete, ut plus etiam quam par esset, ejus desiderio tangeretur, impellente ignavia, & ceteris animi morbis, qui per universam vitam fuerunt illi familiares. Itaque ergo, ubi Antipater cum reliquis Legatis ad eum venit, minaciter paululum eos allocutus, & de Antiochi questus injuriis, inducias in annum eis concessit: ac deinde firmando foederi Sosibium misit.

Ibid.

Ptolemæus verò tres in Cœlesyria ac Phœnicia menses moratus ad componendum singularum civitatum statum mox omnibus illis locis Prætorem relinquens Andromachum Aspendium, cum sorore & amicis ad repetendam Alexandriam castra movet: imposito eo fine huic bello quem subditi, reliquæ ejus vitæ atque institutorum gnari, satis mirari non poterant.

Philop. 7.
Excerpt.
Vales.

Reversus in urbem Rex, à studio rerum honestarum ad luxuriosum ac perditum vivendi genus se contulit: non solum se innumeris effudit libidinibus, sed eò quasi evasit temeritatis, ut decreverit gentem Judaicam notare publica ignominia, in columna igitur quam impositam ad Regiam, in turri erexerat, literis curavit insculpendum, ne quis sacrificare volens, ingrederetur in templo Ægyptiorum, utque Judæi omnes censu habito, ad servilem redigerentur, cui rei si qui contradixissent, eorum corporibus pro stigmate, insigne Bacchi folium hederaceum inureretur. Ceterum ne omnibus infensus esse videretur, subscrispsit quod si qui inter eos, qui solegnibus sacris ini tiarentur versari maluissent, ut pari cum Alexandrinis civibus jure uterentur.

Quidam

Maccab.
lib. 3.

Quidam avitæ Religionis exosí consenserunt, quasi magnam consecuturi LAGIDAR.
essent ex futura cum rege communicatione gloriam: plerique verò fortitudi-
nem animi obtinentes à pietate non recesserunt, sed vitam pecunia redimen-
tes, & eos qui deficiebant, progenitis suæ hostibus habebant, communique
excludebant commercio & usu. His intellectis Rex tantoperè iratus est, ut
non modò Alexandriæ exerceret iram suam, sed etiam reliquam Aegyptum in-
colentibus graviorem se exhiberet inimicum, omnésque eodem quamprimum
congregatos, pessimo supplicio è vita tolli juberet, miséraque est his omnibus
Pratoribus littera.

an. 111.
Ibid.

Rex PTOLEMAUS PHILOPATOR

Duçibus ac militibus qui sunt in Aegypto, singulisque salutem ac sa-
nitatem.

Nos postquam suscepimus expeditionem in Asiam, ut ipsimet scitis, eó-
que datis nobis à Diis inostenlo auxilio, nostrisque viribus ex sententia
nostra, quamoptimè confecta est, putavimus non armorum violentia, sed
comitate multaque humanitate tractandas quæ Colesyriam & Phoeniciam habi-
tant gentes, beneficiisque ultrò afficiendas: quimque templis urbium redi-
tus quamplurimos contulissimus, addicti sumus ut Hierosolymam quoque
ascenderemus ad templum pestiferorum qui insanire nunquam desinunt, ho-
norandum. At illi verbis adventui nostro gratulati; reipsa nihil sincerè af-
fecti, quum cuperemus adytum eorum ingredi, idque eximiis ac pulcherrimis
condecorare donariis, antiquo fastu permoti, nos ingressu prohibuerunt, ignari
potentiaz nostræ: propter eam quam omnibus hominibus exhibemus humani-
tatem, atque inimico suo in nos animo palam declarato, quasi solum gen-
tium ferre voluerunt præ superba in Reges & de se benè meritos contuma-
cia. Nos tamen horum acti insania, postquam reportata victoria perveni-
mus in Aegyptum, comitate utendo erga omnes gentes quod decuit, fe-
cimus: atque in tali re congeneribus eorum omnibus injuriarum oblivione
promulgata tam ob societatem, quam ad concredita ipsis ab initio per sim-
plicitatem infinita negotia ausi sortem eorum mutare, & eos civitate Ale-
xandrinorum dignari volumus atque in consortium perpetui Sacerdotii reci-
pere. At illi rem contrà interpretantes & bono, congenita sibi pravitate,
repudiato, in malum assidue proclives, non modò recusarunt contemptam
ignominiosè civitatem, sed etiam verbis & re paucos ex ipsis sincerè erga
nos animatos finem consecuturos. Quapropter consecuturis persuasum op-
timè habentes hos omnibus modis erga nos male esse animatos, &
prospicientes ne quando repentina posthac exorto tumultu, in tergo no-
bis habeant impios istos prodidores & atroces hostes. Mandandum puta-
vimus, ut simul atque primùm hæc redditæ fuerit epistola, eodem illo die,
qui judicati fuerunt, unâ cum uxoribus & liberis, cum violentis vexatio-
nibus, ferreis undique vinculis constricti mittantur ad nos ad inevitabilem
calamitatem & ad infamem cædem hostibus congruentem. Nam simul at-
que in hos fuerit animadversum putamus fore ut in posterum res nostræ
stabilis & optimo loco ac statu constituantur. Quod si quis Judæum quem-
piam à natu maximo ad minimum etiam adluctantes usque tutatus fuerit,
is cùm omni familia foedissimis tormentis excruciatitur: qui verò nomen cu-
juspiam deferre voluerit, is præterque quod consequetur bona damnati, &
de Regia pecunia drachmarum argenti duo millia, libertisque corona do-
nabitur. Omnis autem locus in quo deprehensus omnino fuerit Judæus re-
cepitus, is desolatus igni tradatur ad pérpetuum tempus inutilis.

I

An-

LAGIDAR. Antiochus foedus cum Sosibio affirmavit & iaceunte vere facta cum Attalo societate Achæum bello est aggressus.
 an. 112.
 Philop. 8.
 Polyb. I. 5.

Ibid.
 Maccab.
 Lib. 3.

Promulgato edicto ad vehiculantur ferarum iastar, ferreorum vinculum vi trahi, alii jugis navium affari cervicibus, aliud pedibus constricti pedicis indissolubilibus dentis quoque superne tabulis incumbente. Forum descriptio à Regis Ministria diebus 40. facta est à Maii die 20. usque ad Junii 29. post autem hoc temporis spatiis, quatuor Scribes ad Regem renuntiassent se descriptioni Judæorum non sufficere amplius propter immensam eorum multitudinem.

Ibid.
 Rex asservatos in Hippodromo morte afficit tribus abhinc diebus, & Hermoni elephantorum Præfecto jussit, ut proxima die quingentis thus largè cum mero potui daretur Elephants, ut potu affatim præbito efferati, ad mortem Judæis inferendam introducerentur; sed quum postero die convivium laetum convocatis amicorum & exercitus sui præcipuis fecisset, altus soporem detinuit, usque ad horam prandii & amplius, in crastinumque diem Elephants eodem modo præparari jubet. Tertio autem die quum Ptolemaeo præfante in Judæos immittendæ essent bellæ, duo ac terribiles Angelæ descendere, omnibus præterquam Judæis vici sunt, qui hostiles copias perturbaverunt, insque terrorē injecerant, & quasi campidibus constricti, immobiles facti sunt. Tum corpus Regis iaherruit, Bellæque in armatos conversa, eos obterebant & perirebant.

Ibid.
 Polyp. I. 5.

Rex itaque, ira ad commiserationem versa, Judæis vincula adiunere jubar, Decem ipsorum protectorem agnoscit, & in urbem reversus ipsis conviviam per septem dies subministras, decessa, us quo in loco mortem sibi subeundam illi putavissent, in ea salutis diem celebrare, permisique illis, ut eos qui legem Dei violassent, in oras Regni sui loco perirent. Tum gratias Regi actis eius gaudio discesserunt, & quatuor 300. in itinere Apostatas sustralissent, Ptolemaëdem Ichnodiphoron, ubi clavis eos expectabat, pervernerunt, itaque ex communis consilio convivium per septem dies celebrarunt, Rege ipsis propenso animo cuncta ad proficationem necessaria, cuique domino suo pervenisse, suppeditantes. Terra, mari, fluvioque incolumes ad sua fata recessi;

Achæus contra Antiochum qui superato Taro in Asiam descenderat, & Attalus qui ex Pergamo contra illum progressus erat copiasducere in utrumque cùm non posset, tandem se Sardes recepit.

Ibid.
 Lagid. 113.
 Philop. 9.
 Euseb.
 Chron.
 Jornand.
 Polyb. I. 8.

Egyptii prospera ad Raphians pugna inflaci, dicto audientes esse Ptolemaeo non amplius dignabancur. Rex eum adversus Antiochum illos armasset confitio usus est, ut rite non iniquili, ita postea perniciose: Ducem & auorem nequishant tamquam idoneis viribus prædicti, quo ad extremum fecerunt, itaque non ita multò post Ptolemaëm in bellum cum defectoribus descendere coactus est, in quo Judæi beneficio recenti ab eo affecti, quum ditionis ejus munitiones fiduciter obtincent à Regis partibus fuerunt, in quo 40. milia armatorum ex eorum numero cœsta sunt.

Achæus iam ab anno & amplius Sardibus detinebatur obsecus ab Antiocho, quum Sosibius urbem esse captam accepis & Achæum in arce recludi, cum à periculo liberare conatus est. Bolis cuiusdam opera usus. Bolis illi erat genere Cretensis, sed quilonque tempore in Aula Ptolemaorum honoribus qui foliæ tribui. Dicibus: vir prudentia, præcipiti audacia, & usu rerum bellicarum nemini, us erat hominum opinio secundus. Propterea Sosibius, ubi multis formonibus fidem illius, benevolentiam, ac studium sibi conciliasset, patrandam se confilioscam co communica: nihil ipsum impræsentiarum gratius Ptolemaeo præstare posse affirmans, quam si medium aliquem ac rationem liberandi Achæum solleter communiscretetur.

Ibid.
 Ea oratione auditæ Bolis, tum quidem, ubi cogitaturum sc de iis que fues-

fuerant dicta respondisset, discedit. Re autem apud se expensa, altero ter- ^{LAGIDAR.}
tiōve die pōst Sosibiu m adit, atque in se negotium suscepit: quippe Sar- ^{ad. 113.}
dibus perdiū se fuisse, locorum peritiam habere, Cambylum verō Præfectum
Cretensium qui Antiocho militabant, non solū civem esse suum, verū
etiam cognatum atque amicum. Cambylō huic & militibus, quos ipse im-
perabat, custodia fuerat commissa unius ē propugnaculis pone arcem sitis,
quæ muniri opere quum non possent Cambyleorum militum statione assidua
custodiebantur.

Placuit Sosibio commentum, eique affatim pecuniam largitus ne quid ibid.
decesset quod propositum moraretur: simul, à Rege & illo ipso cuius saluti
consulebatur, mirifica quædam beneficia Bolin manere confirmans, spe in-
genti ejus animum impleverat, & ipse quoque Bolis ad rem exsequendam,
promptus nulla mora interjecta, tesseris ac fidei pignoribus acceptus, Rho-
dum ad Nicomachum qui benevolentia ac fide paternum Achzō affectum
præstabat, & Ephesum ad Melanconium navigat; isti namque erant quorum
opera in communicandis cum Ptolemæo consiliis & aliis omnibus externis ne-
gotiis superioribus quoque temporibus utebatur.

Bolis ut Rhodum venit, ac mox Ephesum, cum dictis viris de hoc in- ^{ibid.}
cepto locutus, cōsque ad postulata sua paratos nactus, mox Arianum unum
ē suis ad Cambylum cum hisce mandatis profici sci jubet: ab Alexandria
missum se peregrino milite conducendo, de necessariis quibusdam rebus cum
Cambylō velle conferre. Arianus cum Cambylō mox agit, suāque illi man-
data exponit. Cambylus ad omnia quæ petebantur paratum se ostendit:
diem, locūmque ambobus notum, ad quem noctu veniretur, constituit: ita
Arianum remittit.

At Bolis ut pote Cretensis, & homo instabilis unamquamque rem in animo ibid.
secum versare, & omnes consiliorum vias expendere, tandem ut erat con-
stitutum, ad Cambylum accedit, epistolam ei tradit, non de Achzō salute,
sed de propria securitate atque utilitate consultant, & ut ambo erant Cre-
tenses, decem talenta, quæ Sosibius in antecessum numeraverat, æquis par-
tibus inter se diviserunt, & rem ampliori mercede cū Antiocho pacta, ipsi
aperuerunt.

Antiochus rei adeò sibi gratae, atque ejus inopinatae, pollicitationem au- ^{ibid.}
diens, omnia promisit ut Achzō sibi traderent: itaque Bolis cum Ariano, qui jam cum Achzō in arce collocutus erat, introducti sunt noctu, ut illum
extraherent, & in tutum locum deducerent, sed in insidias lapsum Bolis
ipse Achzō corripuit, ne sibi manus gladio, ad id parato manus inferret,
& ē vestigio sic traditus ad Antiochum qui illum expectabat in tabernaculo,
adductus est, & mane in crucem membris mutilatis miser sublatus est: ita
Achzō illorum perfidia victus, quibus fidem habuerat, diem supremum
obiit.

Hieronymus Gelonis filius, avo Hierone Siciliz mortuo suum in ejus insulæ ^{Liv. Dec. 3.}
Regnum adventum per Sosippum Legatum, Heracleæ amitæ suæ significavit,
sed interea ipso à conjuratis occiso quum tantum duodecim esset annorum, ro-
gatio à Prætoribus promulgata est ut omnis Regia stirps interficeretur, He-
raclea in sacrarium confugit & petuit ut ē Sicilia alegaretur & in Alexan-
driam ad maritum asportaretur, sed jam necata erat, quum vita nuntius
tardè accessit.

Romani Alexandriam ad Ptolemæum Cleopatrāmque Reges Marcum At- ^{Legid. 114.}
tilium & Manium Acilium Legatos ad commemorandam renovandāmque ^{Philop. 10.}
amicitiam miserunt: hi dona tulere, Regi togam & tunicam purpuram cum ^{Liv. Dec. 3.}
sella eburnea, Reginæ pallam pictam cum amiculo purpureo.

Quum Aetoli essent in Ægyptiorum Regum sociatas admitti postquam ^{Legid. 115.}
illi ^{Philop. 11.}

LAGIDAR. illi à Philippo Macedoniz Rege defecissent & cum Romanis se confederarant.^{an. 115.} **Philop. 11.** rassent, Philippus iis bellum denunciavit. Itaque Legatos ad Philopatorem miserunt Aetoli, ut vellet suos ad Philippum pro pace inter eos inicenda mittere.

Lagid. 116. Philopator in Aetolorum gratiam ad Philippum Legatos misit pro dirimendo inter illos bello, ex quorum numero videtur fuisse Sosibius Sosibii Regis consiliarii filius fastu quidem turgens ob paternas opes & ingenio quo poterat: Illi Regem in Malliaco sinu apud Phaleram urbem adierunt, eoque loci & Atheniensium, Rhodiorum, Chiotumque Legati convenerunt: ubi post triginta diecum inducias, ad pacis conditiones discutiendas, de ipsa postea consultatio in concilium Achæorum dilata est.

Lagid. 117. Ptolemaeo filius ex Arsinoe sorore & uxore nascitur qui quadrivulus, alijs quinquennis in Regno patri successit, sed de illius aetate, intelligendi sunt quatuor anni clapsi. Philopator autem licet Imperii haeredem suscepisse, luxu tamen & vino perditus, insanis Agathocleæ amoribus semper erat implicatus, cuius etiam fratrem Agathoclem in deliciis habebat.

Lagid. 118. Antiochus tandem affectus ob diuturnitatem belli contra eos qui in superioribus provinciis rebellaverant, Euchydonum, quem acie vicerat, **Philop. 14.** in amicitiam recepit, & sic Regnum non mediocriter stabilivit, posteaque rebus ubique compositis in Syriam reversus est.

Id. lib. 15. Philopator Agathocleæ illecebribus omnino captus, Arsinoes uxor & sororis quærimonias impatienter ferens, Sosibii arte & consilio eam à vita tollere decrevit, negotiumque Philammoni commissum est.

Lagid. 119. Sosibius πολυχερός appellatus, quam inter varias Regum successiones semper principem locum in administratione tenuisset, obiit, relicto filio nunc etiam Sosibio, quem legatione ad Philippum Macedoniz Regem functionem supradiximus: hic verò postea inter Regis satellites adscriptus fuit.

Lagid. 120. Agathoclea malis artibus Ptolemaei Regnum overrebatur, crescente enim licentia, nec parietibus Regie domus continori macrosticis audacia poterat, **Philop. 16.** quam proteriorem sociata cum fratre Agathocle ambitione pulchritudinis foro, quotidiana Regi supra faciebat: & mater Oenantho zetidebat, **Ibid.** quæ gemina illecebribus devinctum Regem tenebat; jam Regnum possidebat, Agathocles Ptolemaei lateri junctus, civitatem regebat, Tribunatus, Praefaturas, & Ducatus mulieres ordinabant nec quisquam in suo Regno nimis quam Rex ipse poterat.

Hier. in Daniel. 11. Antiochus è superioribus provinciis redux, contempta Philopatensis ignavia eò quod deperiret Agathocleam, fratremque & ipsum haberet concubatum, quem postea Aegypti Ducem constituit, incredibili de illis exercitum congregavit.

Lagid. 121. Philopator in omnem magnitudinem nominis ac maiestatis oblitus, noctes in stupris, dies in conviviis consumens anno Regni 17, decessit, licet quidam illud contra omnium opinioam ad 22. prorogasse referant, philopatore quinqueanni cuius tutela Agathocli à patre commissa est per incertum scilicet si P. Romano per testamentum data perhibeatur.

Rex fuit impurissimus, vecors, fatuus, & crudelis, Regni auspicia si non à patris, ut quidam putant, saltem à matris & fratri particidio cospit: vitam in luxuris, popinis, alca & vino consumpsit, etiæ Regni evita, quædam esset parum huic idoneus Sosibio primum & Agathocli postea, sed hic multa rerum administrandarum felici, ut pote juvenis, nec aulica solertia, aut eximia industria confundens verutia, qua arte Sosibius excellebat, praeditus erat, sed sic Regis gratia fretus & sic brevi post Regis mortem omnibus fuit.

Johann. I. 50. Ptolemaei mores socrata est Regia; virtus etiam omnis exercitus depositis mil.

militiae studiis, otio ac desidia corrupti marcebant. Rex quidem voluptatis gratia, ut in Nilo veheretur cum uxore & iis omnibus, qui ad lectum nuptialem pertinebant navim nomine, *Thamegon*, ædificari jussit: ejus longitude pedum trecentorum duodecim: latitudo major quam cubitorum triginta: altitudo tabernaculi sub recto fastigio, parum à quadraginta aderat.

Ut Philopator à matris fratriisque parricidio auspicatus est Regnum, illud ab uxoris, quæ ejus erat soror, cæde, finiit, solo ex ipsa in cunis relicto.

Poesi Ptolemæum fuisse delectatum suspicari possumus, quod Homero illius scientiæ Principi templum extruxerit, in quo ipsum decore sedentem collocavit, circumcirca vero juxta simulacrum, eas civitates posuit, quæ Homerum sibi vindicant.

Ptolemæus Agesarchi filius Megapolitanus, istius Regis historiam scripsit, quam si præ manibus haberemus, res illius gestas melius edoceri essemus.

LAGIDAR:
an. 120.
Athen. l. 5.
p. 204.

Eliam. Var.
Hist. l. 13.
cap. 2.

EX THESAURO REGIO.

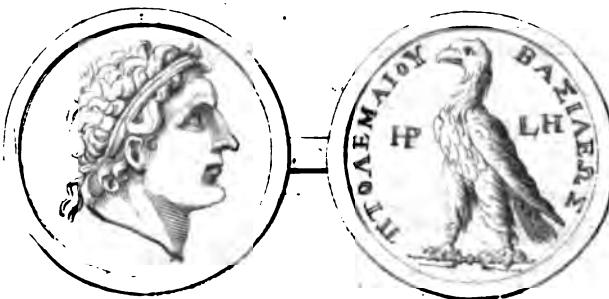
**Caput Jovis barbatum & fascia cinctum sine epigraphe ex aversa partaque
la insidente fulmini cum literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΙΛΟΠΑΤΟΡΟΣ.**

*A*versæ iste secundæ magnitudinis monetas ad Ptolemæum Ægypti Regem ordine quartæ, ex ipsa illustri inscriptione sp̄petare pronuntiamus: ille enim solus est ex eorum serie qui Philopatoris; id est, *pater amplus*, cognomen tulit; non quidem ironice, ut scribit Justinus, quod patre & tib. 29. maecte interfeditis, ex facinoris sedere habuerit; cognomina impietatem redemptio Reges in nummis noz usurparunt, sed solum illustria & ita quæ pietatem in parentes denocabant; sic autem Antiochus unus è Syr. Reg. Hist. Reg. bus, numero vigesimus primus, Philopatoris etiam appellationem sibi arrogavit, ut pote qui patrem habuerit à populis dilectum.

Ptolemæus autem Evergetes Philopatoris pater ex morbo decepit apud Polibium hujus forè temporis autorem & quidem gravem, cui tutorēm Sosibium, quod esse recors, dedisse refert: illius autem nomina jocularia nemp̄ Tryphonis & Galii, in nummis nunquam observantur, licet similia Golezius aliquando protulerit, sed hujus auctoris fides apud Antiquarios prime note plenè dubia est: Reges enim nummos pro moneta populis distribuenda cudi curabant, ideo nomina famæ suæ consumeliosa sibi non imponebant.

Observandum Ægyptios Reges post Ptolemæum Soterem, quando in monetis suis Jovis effigiem exhibuerunt, cognomen in aversa parte ut plurimum apposuisse, ad denotandum quis fuerit ille Rex qui eas cudi jussit: è contraria in nummis aureis & argenteis, solam imaginem signasse, quasi populi eorum nullum noscere deberent.

De Aquila fulmini insidente ut de solemnis Ptolemæorum Regum stemmate saepius diximus.

EX THESAUROR REGIO.

Caput Regis diadematum sine literis; ex aversa parte Aquila solita cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ in area à dextis l. h. anno 8. à sinistris h. id est Ἡρακλειστολιτῶν, & quædam Monetarii seu sculptoris monogramma.

Superior nummus Ptolemæi quarti cognomen illustre, nempe Philopatoris exhibet, sed multùm nobis adimit; hic verò nobis quidem effigiem, sed Regis cognomen reticet: undè Antiquarii in distinguenda illius imagine dubium, quæ inter diversas aliorum Principum, ex novo & dissimili illius faciei & oris habitu quærenda.

Jam diversas Ptolemæi Soteris, Philadelphi & Evergetis ex eorum nummis, effigies exhibuimus, et si dissimiles, tamen inter se non longè differunt, non iis peregrina, sed ejusdem familie lineamenta, ita ut unius gentis progenies in omnibus innoteat. Ptolemæi quidem primi vultum, non modò Soteris cognomen, sed ætas ejus senilis indicat. Philadelphi faciem æra Lagidarum denotat, ut eadem in diversis illius nummis similitudo. Evergetis autem, urbs Phoenicia Tripolis quæ monetam percussit, & in altera ejusdem Principis, Paphi signata, quæ decimum nonum ejus Regni annum præfert, quum Philopator decimum septimum non superaverit.

Valeat exc. Imago Regis in hoc nummo percussa juvenilis est, nec Principem ultrà vigesimum secundum aut tertium annum exhibere videtur, cui litera numeralis Η. annum Regni octavum notans suffragatur; nam conjuncta cùm quatuordecim aut quindecim annis quos attigerat in circa Philopator, quando illi pater Evergetis Sosibium pro tutore substituit, quum ille esset ex Polybio vecors & fatuus, quem satis ex illius physiognomia redoleat.

*de Urbib.**Stephan.*

Nummus ab Heracleopolitanis percussus est, ut indicant duæ priores urbem significantes literæ: tres autem in Ægypto Heracleopoleos nomine civitates, si Stephano credimus: quarum una ad Pelusium, altera apud ostium Canobicum, tertia ad Nilum extra Delta, in qua natus est Theophanes Physicus: sed duæ tantùm Ptolemæo memorantur, una parva Ἡράκλειος μηχανή dicta, altera Ἡράκλειος μηχανή magna vocata, in qua etiam nummus Hadriani Principis percussus videtur, in cuius aversa parte habemus ΗΡΑΚ. L. I. A. cum Hercule stante.

Pro-

PTOLEMÆVS EPIPHANES,
REX AEGYPTI. V.

*Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. tetradr.*

Ptolemaeus V. patri Philopetri quinquennia in Regno Aegypti successit, Epiphan. sed huius mens diu occultata est ab Autocis quibus summa rerum ab eo vivente coextensa fuerat. Agathocles autem ad Regni administrationem promotus à Rege, ipso defuncto tempus conservander fuit potestiae adeisse existimabat, sed paucam rebus erat idoneus propter ignoriam & socordiam, tamen ille & malores que in Aula verabantur Regni pecuniam diripiebant & imperium iusta cum perditissimis societate occupare conabantur.

Agathocles falsis Ptolemaei pueri timer, postquam celeberrimum quemque è medio removit, ac molitudinis fanocessu refactione stipendiorum compressisse fiduci viru efficit, è vestigio ad pristinos more carredit, ac dignitates omnes Palatiū tunc vacues, amicis suis concessit, producto ex ultimis ac servilibus ministeriis vilissimo atque impudentissimo. Ipse dies noctesque in vino atque iis quazivano consequi solere, libidinibus agebat, nec nuptis, nec sponsis, nec virginibus pudori parceret, atque haec cuncta cum insolentili superbia facticebat.

Quae quoniam presenciae rerum statua universi agre ferrent, nullum autem solarium ac remedium adhiberetur, conterà, potius insolentia, superbia, ac desidia quotidie invaldeferet, rufus pristinam vulgi odium exaruit, cunctaque clades & calamities Regni ab his hominibus profectas memoria tenebant. Sed quam idoneus vir decesset cuius ductu atque opera iram suam

LAGIDAR. suam in Agathoclem & Agathocliam effunderent, interim quiescebant, unicam spem adhuc in Tlepolemo habentes, qua se tantisper sustentabant.
an. 122.

Id. excerp. Tlepolemus autem Regni etiam negotia administrabat, & res quæ ad militem extra urbem spectant, tractare videbatur, nam in re militari cum splendore versatus erat, sed juvenis pariter, & ingenio tumido, gloriæque avido, cum Agathocle primum bene conveniebat, sed quum paulatim inter se dissidenter & Tlepolemus vulgi partes amplecti videretur.

Lagid. 123. **Epiph. 2.** Tandem Agathocles primos omnium Macedones congregavit & ad eos cum Rege & Agathoclia sorore adiit. Ibi principio, non posse se, quæ vellet proloqui simulavit, propter lacrymarum vim per genas uberum manantium: deinde ut lumina chlamyde saepius abstergens, fletum illum vehementer grumentem represisset, puerum manibus gestans. Accipite ait, hunc quem moriens pater, isti quidem, (sororem simul ostendens) in ulnas tradidit, vestræ verò, viri Macedones, fidei permisit: & potest quidem istius quoque benevolentia leve saltem aliquod ad hujus salutem momentum facere: ceterum in vobis, & in dextris vestris illius universæ fortunæ nunc sunt positæ.

Id. ibid. Tlepolemus enim dudum ille quidem palam fecit, recta ratione rem putantibus, majora se, quam pro sui loci homine, concupiscere. Nunc verò & diem & horam designavit, qua sit diadema assumpturus. Quibus de rebus non sibi credere illos jubebat, sed iis qui rei veritatem noscent & qui ex ipso negotio jam venirent. Simul hæc locutus, Critolaum induxit, qui aras etiam sibi visas diceret, in eam rem structa, & paratas à multitudine victimas, ad solemnia diadematis assumpti agitanda.

Id. ibid. Hæc loquentem Macedones quum audirent, adeò nulla ejus misericordia tangebantur, ut nulli eorum qui dicerentur, attenderent: verùm hominem sublannantes, & inter se susurrantes, nugarentur, ita ut ne Agathocles quidem sciret, quo pacto ex illa concione esset dimissus. Et quum per cetera quoque civitatis corpora deinceps conciones coegisset, simili pacto ab omnibus est exceptus.

Id. ibid. Inter hæc multi subinde è superiorum provinciarum exercitibus appellebant, qui suos alii cognatos, alii amicos horabantur, ut communibus mitteri succurrerent: neque se ab hominibus adeò indignis tam impudenter contumeliis affici paterentur: Maximè verò plebem ad supplicium de iis, qui Principes civitatis tunc erant exigendum, hoc impulit, quod scirent more periculum ad se spectare: quia omnem commeatum Alexandriam importari solitus Tlepolemus in potestate haberet.

Id. ibid. Accessit deinde aliud Agathoclis facinus, quod & vulgi & Tlepolemi iram vehementer intendit. Is enim, quo suam cum Tlepolemo discordiam facret palam, socrum ipsius, Danaem nomine, ex æde Cereris abreptam, & per medium urbem relevata facie tractam, in carcerem conjecterat. Quo nomine succensilli populus, non jam inter privatos, neque arcanò, sermones ea de re serebat, sed etiam noctibus animi sui indicia quovis loco inscribebat. Quidam etiam per circulos coacti, suum in eos qui res obtinebant, odium palam præ se ferebant.

Id. ibid. Hæc omnia vulgo fieri quum cerneret Agathocles, de salute jam sua spem habens exiguum, modò fugam cogitabat: sed qui in eam rem nihil præparasset, quæ fuit ejus imprudentia, incepto desistebat: modò conjurationis socios & audacie centuriabat: quasi mox hostes suos partim jugulaturus esset, partim comprehensurus: ac deinde potentiam tyrannicam sibi paraturus.

Id. ibid. Hæc cogitante Agathocle, délatum est Mæzagenis satellitum unius nomen: quod omnia Tlepolemo indicaret, ejusque adjuvaret conatus, propter illam necessitudinem quæ ipsi intercederet cum Adæo Praefecto urbis Bubasti.

Con.

Confestim Agathocles præcepit Nicostrato, qui erat à cura epistolarum, ^{LAGIDAR.}
Mæragenem ut prehenderet, & omni tormentorum genere proposito veri- ^{an. 123.}
tatem de illo exprimeret; hic autem miro modo nudus è tormentis evasit, ^{Liv. Dec.}
& quum præter spem ad Macedonum tentorium devenisset eos hortatus est
ut non suæ tantum saluti consulerent; sed Regis quoque, illösque adversus
Agathoclem concitavit.

Macedones iram concipiunt, prima adeunt tentoria, deinde aliorum mi- ^{Id. ibid.}
litum; erant autem continua & in unam urbis partem vergebant omnia.
Quum autem vulgi in eam rem jampridem esset paratus impetus, nec quic-
quam deesset, præter eum qui hortaretur, & daret incentivum, simul ac
res copta est, repente incendium quasi quoddam effulsit. Nec dum enim
quatuor elapsæ erant horæ, quum & militarium virorum & civium omnia
genera ad insurgendum in Agathoclem consenserunt.

Quo sanè tempore & casus quidam ad rem citò perficiendam valuit pluri- ^{Id. ibid.}
mùm. Agathocli redditæ est quædam epistola, & speculatores ad eum de-
ducti. Epistolam Tlepolemus scripsérat ad exercitus, citò se ad futurum
nuntians. Speculatores jam adesse referebant. Hæc ita Agathoclem de
statu mentis dejecerunt, ut agendi aliquid & consultandi de iis quæ nuncia-
ta fuerant, cura omissa, mox, qua solitus erat hora, ad convivium abierit
atque ibi pro consueto more, genio inter suos indulserit.

Ut primùm noctis tenebras cives sunt affecuti, tumultus luminum, cur- ^{Id. ibid.}
sitationis plena urbs erat. Alii in stadio cum clamore congregati, alii mu-
tuò sese cohortati, alii ut fuga malo præverterent, in domos & loca minime
suspecta se abdere. Jam quidquid est vacuæ areæ circa Regiam, item sta-
dium, & platea, turba hominum omnis generis erant referta, corumque
maxima frequentia, qui Liberi patris Theatrum celebrare solent.

Agathocles, qui non multò ante, convivio finem imposuerat, vino gra- ^{Id. ibid.}
vis è somno excitatur, & omni cum sua cognatione, si Philonem excipias,
(iis autem Philopatoris fuerat adulator, adscriptus insuper inter ejus amicos)
ad Regem venit, apud quem pauca conquestus de miserabili sua sorte,
manu ei apprehensia, ad Syringem (ea est transitoria quædam ambulatio)
quæ est inter Mæandrum & Palæstram & ad theatri fert aditum, ascendit:
deinde cum duobus aut tribus satellitibus, Rege, & cognatis ultra tertias fores
se recepit.

Ubi jam dies planè illucescebat, clamor audiebatur incertus, ex quo tamen ^{Id. ibid.}
Regii nominis appellatio præcipue emicabat. Macedones suis exciti taber-
naculis ad Syringis portas accedunt & Regem sibi dari postulant. Agathocles iis per Aristomenem fortunæ suæ adulatorem, qui postea Regni nego-
tia curavit, separatum Regis tutela cedere, potentia, honoribus & redditibus,
salva vita, esse significavit, sed nihil obtinuit, & Regem cum satellitibus
emittere coactus est.

Macedones traditum sibi Regem, equo statim imponunt, & in stadium ^{Id. ibid.}
adducunt. Ad cuius conspectum clamore & plausu ab universa corona edi-
to, equum fistunt, ac detractum inde puerum propius admovent & in Re-
gibus proprio spectandi suggestu collocant. At turba partim lœtari, partim
dolere, quod puerum receperissent, lœtitia gestiebant; quod non & fontes
simil comprehensi forent, nec meritas poenas luarent ægrè ferebant; Igi-
tur continuis clamoribus malorum omnium auctores duci jubebant, ut per
omnium ora tradi pœnis afficerentur.

Jam exerto die, quum nihil populus inveniret, in quod iram suam effun- ^{Id. ibid.}
deret, Sosibius Sosibii F. quid Regi Regnoque expediret, tum optimè per-
spexit. Nam qui iram multitudinis sedari nullo pacto posse cerneret, pue-
rum vero angore affici, partim quod eorum qui sibi aderant nemini antea

LAGIDAR. confuesset; partim propter turbas tumultum; Regem interrogavit. Ecquid an. 123. plebi eos foret traditus, quicumque in se aut matrem suam aliquid deliquissent! eo annuente, Satellitum nosmullis dixit, ut Regis voluntatem palam facerent. Ipse puerum sede excitatum domum suam, quae aberrat non longe, ad curandum corpus abducit. Sastellibus Regia mandata exponentibus, plausu & clamore omnia loca rumpebantur.

Id. ibid.

Dum haec aguntur, Agathocles & Agathoclea separantur & in sua se ambo recipiunt hospitia. Statim vero quidam e militibus, partim sua sponte, partim plebis impulsu ad illos quæsendos se accingunt. Facientes autem cædis casu fortuito extitit principium. Quidam e ministris & adulatoribus Agathoclis nomine Philo, plenus crapula in stadium exivit. Hic concitatum vulgi stadium conspicans adstantibus, si egredieretur Agathocles futurum, ut ipso sicut jam anteponeret, tuus à multitudine impetratur, & hastatum mucronibus ab illis configitur.

Id. ibid.

Nec multò post adebat Agathocles in vinculis ductus, quem statim ingens nonnulli, qui primi accerterant, confederant. Secundum hunc ductus est Nico, deinde Agathoclea nuda, cum fororibus, ac deinde universa cognatio. Novissimam omnium Oenamachon e Thesmophorio, ea est Cereras ac Proserpinæ ædes, avulsa, nudam, equo vehementem, in stadium induxerunt. Quibus simul omnibus populo tradita, alii mordere, alii mucronibus configere, alii oculos crucio. Ut quisque autem illorum ceciderat, jacentis membra distrahebant, donec artus omnia detruncarent.

Id. ibid.

Per idem quoque tempus mulierculæ nonnullæ, quæ cum Arsinoe fuerant educantes, auditio ante triduum Alexandriam ab oppido Cyrenarum advenisse Philammonem, cui Brogina occidenda negotium fuerat commissum, in ejus dominum fecerunt impetum. Quo quum irrupissent per vim, Philammonem sanguinum fusiūque ierbis occiderunto: filium, atare planè puerum strangularunt: adhac conjugem Philammoniam nudam taxerunt in plateam, ibique trucidarunt. Et Agathocles quidam atque Agathoclea cum toro cognatione hoc modo perierunt.

Lagid. 124.
Epiph. 3.
Vales. exc.

Tlepolemus Regis alter curator, multis quidem rerum administrationem, animi & corporis virtutes & multa via ex natura attulerat, ex exercitu rediens, Sosibium ad Regis etiam curam à populis promotorum agnoscens, sed inter eos paulatim dissensio intercessit; Tlepolemus quidem ad militares congressus ac sermones aptissimus, sed ad civilium rerum tractationem quæ attentionem ac vigiliam animi desiderant, atque in universum ad utilitatis rationem incundam, ineptissimus erat omnium mortalium, tandem afferri coepit, magisque ac magis in dies intumescere atque ad peregrinas aq[ua] solitas largitiones eò facilius ferri.

Ibid.

Eam ob rem indignati Aulici omnia ejus facta dictaque improbabant, atque ejus fastum ægre forebant. Contra vero Sosibium comparantes, admirabantur. Namque hic Regis curam majori prudentia gerere videbatur, quam ejus ætas ferret, atque in congressibus cum extraneis eam speciem atque autoritatem servare, quam locus ejus ac dignitas postulabat. Regii & annuli & corporis custodia ipsi mandata erat.

Ibid.

Ille autem statim Tlepolemo obtrectare coepit: porro universis Aulicis ei faventibus, eò quod Tlepolemus negotia ac pecuniam Regiam, non ut curator, sed quasi heres administrabat, brevi dissensio in manus austoræ est. At Tlepolemus quum infensi de ipsis sermones, ab Aulicorum observatione ac malitia profecti ad eum deferrenerant, initio quidem hæc spernebat, sed postquam, consilio publicè habito, quum Tlepolemus abslet, de prava ejus administratione palam conqueri sunt auli: communis tunc demum, confitum

lum coegit, atque in medium progressus, ipsos quidem clām & singulos se. LAGIDAR: ipsum calumniari dixit sibi verò in animo esse adversus ipsos simul omnes ^{an. 124.} corām accusationem instituere.

Postquam Tlepolemus dicendi finem fecisset annulum quoque à Sosibio Epiph. 9. accepit, quo accepto cuncta deinceps arbitratu suo administravit. Pecunia ita Regiæ solus administrationem nauctus, maximam diei partem pilæ lusu & armorum exercitatione cum adolescentibus concerebat. Ab his deinde ad convivia & compotationes transibat ac maximam vitæ partem his in rebus atque hujusmodi contubernio exigebat. Quod si interdum aliquod diei tempus audiendis negotiis vacabat, tum verò distribuebat; sed potius dissipabat Regiam pecuniam eāmque Legatis è Græcia advectis & scenicis artificibus, ac maximè degentibus in Aula Ducibus ac militibus erogabat.

Antiochus Cœlesyriæ & Phœnicia Provinciis quas patri Philopatori eripe-re tentaverat, inhibans multas congregaverat ex omni parte militia ob defuncti recordiam ad illas sub eo recuperandas, sed pueri Regis ætate, & Aulicis seu Regni procuratoribus spretis ad Philippum Macedoniz Regem de inienda pace secum miserat, ut Ægypti imperium dividenter.

Tlepolemus qui prorsus recusare & abnuere non poterat: sed unicuique Vales. exc. lib. 16. qui ad ejus gratiam aliquid dixisset, quidquid ad manum erat, temerè donabat, quod malum ipsomet fovente atque augente postea increbuit: qui-cumque enim præter spem beneficium ab eo acceperant, tum ob præteritum tum futuri spe in agenda gratia omnibus cum laudibus cumulabant. Quum ipse laudes suas ab omnibus prædicari acciperet, & in conviviis Tlepolenum ad singula pocula appellari, audiret quoque inscriptiones & ludicra carmina per urbem ab acroamatis de ipso cani solita fortunæ immemor, animum inanibus ac futilibus pascebat; nam ad civilium rerum tractationem, quæ attentionem ac vigilantiam animi desiderant, & pecunia custodiunt, atque in universum ad utilitatis rationem incundam, ineptissimus erat omnium mortalium, itaque brevi non solum ipse concidit, sed Regnum etiam labefactavit.

Alexandrini Regni administris destituti, à Romanis tutorem pupillo Re- Lagid. 125. gi petere decreverunt: itaque Legatos ad illos misere, orantes ut tutelam Epiph. 4. Justin. I. 30. Regis susciperent, tuerenturque Regnum Ægypti quod jam Philippum & Antiochum facta inter se pactione divisisse dicebant: nam illi, Philopatori Polyb. I. 15. dum erat in vivis, eorum auxilio non indigenti, parati erant opem ferre: postea verò quum idem fato esset functus, puero pupillo relicto, jus suum conservare Regnum jure naturæ tenebantur; mutuis hortatibus scilicet invicem concitarunt ut diviso inter se illius Regno ipsum tollere aggredierentur, sub hac quidem conditione, ut proximas civitates Regno suo singuli de imperio Ptolemaei jungerent: ita ut post victoriam Cœlesyriæ & Phœnicia Antiocho, huic verò Ægyptus & Caria.

Romanis grata Legatio fuit causam belli adversus Philippum quærentibus, qui insidiatus eis, temporibus belli Punici fuerat, itaque mittuntur tres Legati C. Claudius Nero, P. Sempronius Tuditanus & M. Æmilius Lepidus qui Antiocho & Philippo denuncient, Regno Ægypti abstineant, insuper & ultimis Alexandriam amandatur ut tutorio nomine Regnum pupilli administret.

Philippos Macedonie Rex Atheniensibus bellum intulerat & ipsi auxiliū à Ptolemaeo ut socio petierant: nam patrem Philopatorem honorum Polb. I. 5. profusi, nullum non decretorum aut præconiorum genus sciscere sustinuerunt. Ideò Regis Curatores quum bellum à Rege Antiocho qui Cœlesyriam minabatur, timerent, pro responso Legatos Romam miserunt.

LAGIDAR. In ipso contra Philippum belli decreti apparatu in urbem Legati ab Rege Ptolemaeo venerunt, qui nuntiarunt, Athenienses adversus Philippum ab Rege auxilium, ceterum eti^m communes socii sunt, tamen nisi ex autoritate Pop. Romani, neque classem, neque exercitum defendendi aut oppugnandi cuiusquam causa Regem in Graeciam missurum esse, vel quieturum cum in Regno, S. P. Romanos socios defendere liceat, vel Romanos quicunque, si maluit, passurum: atque ipsum auxilio, quæ facilè adversus Philippum tueri Athenas possent, missurum.

Id. ibid.

Gratiae Regi à Senatu actæ, responsūque, tutari socios Pop. Romano in animo esse. Si qua re ad id bellum opus sit, indicaturos Regi, Regnique ejus opes scire, subsidia firma ac fidelia suæ Republicæ esse. Munera deinde Legatis in singulos quinum milium æris ex Senatus consilio missa.

Lagid. 116.
Epiph. 5
Hieron. in
Dan.

Antiochus rupto, ad Raphiam cum Philopatore inito foedore in Colesyriam contra Epiphanem filium movit exercitum. Dum Philippus societate cum illo conjunctus, Chersonesum Thracie, Ptolemaeo subditam agressus est. Classem quidem Heraclidi tradidit, ut Maroncam peteret, ipse terra cum duobus milieutis pedibus, & equicibus ducentis eodem pergit & urbem primo impetu expugnavit. Ænum deinde cum magno labore, postremò per proditionem Ganymedis Praefecti Regis Ptolemaei cepit: deinceps alia Castella, Cypsela & Doriscon & Sirrum. Inde progressus ad Chersonesum, Eleunta & Alopeconnesum, tradentibus ipsis, recepit. Callipolis quoque & Madytos dedita, & Castella quædam ignobilia. Abydeni ex akrolitto, ne Legatis quidem admisis Regi portas cluserunt, & urbis expugnatione Philipum tenuit.

Legati Romani audita Rhodi, obsidione Abydi, M. Æmilius, minimus natu, ad ipsam Abydum navigavit, nam illi cum ipso Philippo colloqui cupientes, sicut in mandatis acceperant, inhibito itinere ad Reges Antiochum & Ptolemaum, hunc miserant qui ad Abydum cum Philippo congressus ei significavit, decreuisse Senatum, ab ipso petere, ne illa cum Graecorum gente bellaret, neve Ptolemaei rebus manus injiceret, quod si noa obtemperaret, bellum illi à Romano esset paratum: Rex autem ab obsidione nullo modo destitit.

Ptolemaeus ubi vidit Antiochum in Colesyriam ingressum Scopam Ætolorum olim Prætorem qui Principatu frustratus Regibus Ægypti ab aliquo tempore merebat, cum magno auri pondere in Ætoliam ad milites conscribendos misit.

Claudius Nero & Sempronius Tuditanus Romanorum Legati ad Antiochum in Syriam navigarunt. M. Æmilius Lepidum Alexandriam vela fecit.

Antiochus legatorum Romanorum precibus, exercitum quidem è Colesyria revocavit, præsertim quum Æmilius Lepidum Tutorio nomine in Ægyptum pervenisse, sed arma non deposuit.

Lepidus quum Alexandriam ingressus esset Ptolemaei Epiphanis Tutor renunciatus est, ut indicat nomen Æmiliae gentis, in quo M. Æmilius Lepidus Tutor Regis nominatur, tunc vero temporis majoris Magistratus nondum adeptus erat, sed quem Pontifex cooptatus esset, licet juvenis, dignus qui Legatus ad Reges mitteretur, & Tutor Regi daretur, à Senatu judicatus est.

Tit. L. Dec.
4. l. 1.

Scopas ex Ætolia sex milia peditum & equites mereende conductos Ægyptum avertit, nec ex juventute Ætolorum quæquam rectiqueisset, ni Diagnostitus nunc heli quod instaret, nunc futuræ solitudinis admonens (incertum cura gentis) an ut advenfaretur Scopas, param donis cultus, patres juniorum domi continuasse.

An-

Antiochus post Legatorum discessum non dimiserat exercitum sed foederis LAGIDAR. cum Philippo iniit memor, copias in Asiam perhyem amandarat, verè ^{an. 117.} Epiph. 6. autem Attali Pergami Regis, qui contra Philippum in Romanorum gra- Tit. L. Dec. tiā moverat, ditionem invadit, sed cognito ejus adventu illos sollicitave- lib. 1. rat, ut ip̄i contra Antiochum ferre vellent auxilium.

Ptolemaeus ubi Antiochum Attali Regnum invadere accepit, mox Scopam exercitus sui Duce ad Colesyriam recuperandam mittit. Magnis ille in Ægypto copias collectis, & ad mediterranea verso impetu, multas Colesy- Joseph. riae urbes recuperavit & Judazam in potestatem Ptolemaei retraxit per hyemem. lib. 12. c. 3.

Senatus Legatos ad Antiochum misit, qui nuntient Attali, naviūque Liv. Dec. ejus & militum opera adversus Philippum communem hostiem uti P. Roma- 4 lib. 2. num, gratum eum facturum & Senatui, si Regno Attali abstineat, bellōque abstinet. Antiochus Romanorum autoritate motus, finibus Attali suas deduxit copias, & id libertius quod audierat Scopam cum exercitu ad Colesyriam recuperandam id tempus elegisse.

Antiochus in Syriam reversus verè in Colesyriam copias dueit, cui tandem Legid. 118. occurrit Scopas cum exercitu Ægyptiaco & prælium ad Panium montem Epiph. 7. committitur. Scopas quidem in dextro cornu Phalangem cum modicā par- Vales. exc. te equitanus, ad pedem montis posuit: cornu verò sinistrum, in quo ordinati equites, planitie tenuit. Antiochus partem epiarum prima luce, Præfeto majore è filii Antiocho, præmisit, ut editiora montium loca quæ Ptolemaicis imminabant occuparet; sole denum illucescente, trajecto cum reliquis copiis fluvio, inter utraque castra in planicie aciem instruxit.

Phalangem quidem ille recta medīz hostium aciei opposuit: equitatus Ibid. verò partem ad sinistrum Phalangis cornu constituit, partem ad levum, in quo & cataphracti erant equites, quibus Antiochus junior orae Præfetus. Deinde Elephantes ante ipsam Phalangem in prima acie certis intervallis ordinati fuerunt cum equitibus Tarentinis quibus præcerat Antipater. Intervalla autem belluarum sagittariis ac funditoribus complevit. Ipse cum ala amiorum & corporis custodibus post bellus stetit.

Junior Antiochus, his ita præmissis, equites quibus Ptolemaeus Æropi Ibid. filius præcerat, in fugam vertit, ac diu persecutus est: qui quidem Ptolemaeus Ætolos in planicie ad lavam positos ducebat: ipse autem phalanges ubi congressæ invicem sunt, acre prælium inire: Scopas autem quum juniorum Antiochum à persecendo equites reversum, à tergo legionariis instare cecidit, tunc de victoria desperans, ultimus tamen è prælio recessit.

Ipse Sidonem se recipit, illam mox cum deoē milibus armatorum obse- vales exc. dit Antiochus, ob quam liberandum Ptolemaeus Duees inclytos Æropum, Menoclem, & Damoxenum misit, sed obsidionem solvere non potuit, do- nec fame superatus Scopas, manus dedit, & nudus cum fociis dimissus est.

Antiochus Gazam deinde profectus, licet autem Ptolemaeo fidem præ- vales exc. staret, & nihil penitus omitterent Gazai, Rex eorum urbem va- lib. 16. stavit, deinde Bataneam, Samariam, Abila, & Gadara recepit. Postea Judæi, qui Hierosolyma incolunt, ad eum sponte defecerunt, receptūque intra mœnia Antiochi exercitum impigre auxilium tulerunt, itaque Colesyria & Phoenices urbibus subactis, in hiberna Antiochiam Rex conceffit.

Potò non dubitavit quin occupata sic Colesyria & aliis Ptolemaei ditio- nibus, Romani qui illius tutelam suscepserant mox bellum ipsi denuntiarent, sed ut Ægyptios deliniret, se illas omnes Regi nominis dote, collocata ipsi in uxorem filia Cleopatra restituturum, quum ille nubendi ætatem attigisset; promisit ideo Euclē Rhodium Alexandriam mittit Legatum, ut illas pa- Hier. in Dan. cap. xii. cis conditiones proponeret, in quas Ægyptii desconderunt.

LAGIDAR. *Vere Antiochus duobus filiis Ardye & Mithridate per terram præmissis,*
*an. 129.
Epiph. 8.* *ille cum classe per omnem oram Ciliciæ & Caræ tentatus urbes, quæ in ditione Ptolemæi essent, simul Philippum exercitu, navib[us]que adjuturus.*
Ille Zephyrio & Solis & Aphrodisiade & Corico, & superato Anemurio, Selinuntéque recepta, metu aut voluntate sine certamine in ditionem acceptis, Coraceium operibus oppugnabat, quum accessere Rhodiorum Legati, & hi nuntio accepto Philippum ad Lyocephalas esse debellatum curam non omisere tuendæ libertatis civitatum sociarum Ptolemæi; nam aliæ auxiliis juverunt, aliæ providendo, ac præmonendo conatus hostis, causæque libertatis fuere Cauniis, Myndiis, Halicarnassensibus, & Samiis.

Ibid. *Philippus Legatos de pace cum Romanis inienda ad T. Flaminium Proconsulem misit, colloquiisque cum eo habito, hæc inter alias conditiones proposita est à Romanis, ut Ptolemæo Regi urbes omnes redderet, quas post Philopatoris ejus patris mortem occupaverat, quum eas omnes accipisset Philippus, ei Proconsul quatuor mensium inducias concessit, & ut de summa rerum Legatos obsidibus datis Romam mitteret, permisit.*

**Ibid.
Hieron. in
Dan. 16.** *Antiochus autem post Coraceium, coepit sunt Lymira, Patara, Xanthus, & ad extremum Ephesus, ubi hiemavit, unde misit qui Smyrnam & Lampsacum obsiderent; interea Legatos ad Proconsulem misit Hegesiam & Lysiam: quos Titus Romanum ire monuit: ubi iis aperte pronuntiatum est, ut Antiochus excederet Asia urbibus quæ aut Ptolemæi, aut Philippi Regum fuissent, & ne in Europam, aut ipse transiret, aut copias transmitteret.*

**Lagid. 130.
Epiph. 9.** *In Europam verè transit Antiochus Chersonesique urbes in ditionem accepit, & Lysimachiam destructam refarciri jussit. Sub hoc tempus L. Cornelius à Senatu missus ad dirimenda inter Antiochum Ptolemæumque certamina, Selymbriæ substitit, & per paucos dies quibusdam ex Decemviris qui à Senatu missi erant, ut restituerentur Thraciæ Chersonesi urbes Ptolemæo quas prius occupaverat Philippus, Antiochum convenere. Romanii omnia acta ejus, ex quo tempore, è Syria, classe solvisset, displicere Senatui non dissimulabant, restituique Ptolemæo civitates omnes quæ ditios ejus fuissent. Ad ea Rex cum Ptolemæo amicitiam esse, & id agere ut brevi etiam affinitas jungatur; nam, inquit Rex, cognatus sum, & mox sacer.*

**Polyb.
lib. 17.** *Polycrates Cypri rector, vir jam à Ptolemæi Philopatoris temporibus, quum adhuc juvenis esset, nulli procerum ejus Aulæ fuisse videtur secundus neque autoritate neque rebus gestis eodemque loco fuit qui jam regnabat. Dextro cornu præfuerat in prælio ad Raphiam commissio sub Philopatore, & difficilibus variisque temporibus, Insulæ administratio & omnium redditum qui inde proveniunt, ejus fidei fuisse commissa: non solùm puero Regi Cyprum conservavit, sed etiam pecunia copiam non mediocrem coegerit, quam ipse, tunc tradita Provincia Ptolemæo Megapolitano, Alexandriam veniens Regi advexit. Eam ob causam magno omnium applausu exceptus est.*

**Valef.
Excerpt:
Diad. p.
295.
Polyb.
lib. 15.** *Aristomenes tunc rebus Ægyptiis Præfectus erat & Tutor Regis, ille genere Acarnan, olim prosperæ Agathoclis fortunæ solers adulator; primus namque omnium, Agathocle domum invitato ad convivium, coronam auream uni ei è convivis detulit: quem honorem Regibus solis haberi moris fuit. Primus ejusdem imaginem annulo insculptam gestare sustinuit & nata sibi filia quum esset Agathoclez nomen indidit: postea grandioris ætatis factus rerum omnium potestatem summam obtinuit.*

**Vaj. Exerp.
lib. 13.** *Scopas autem Ætolus exercituum Ptolemæi Dux, ratus se Alexandriæ urbis opibus inopiam suam atque immensam animi cupiditatem facile expleturum*

pleturum, sed revera cupiditate erat inexplebili, præter commoda atque emolumenta militis, in singulos dies decem minas stipendii nomine ab Rege accipiebat, neque his tamen contentus adhuc plura concupisebat & ut expiere cupiditatem sibi videretur nova tentare autus est, sed dum cunctatur, & dum deliberat est præventus.

Aristomenes ubi amicos illum suos domum cogere, & unâ eunt ipsis consultare, missis satellitum nonnullis, ad Regium consilium cum vocavit: Scopæ verò repente adeo confusa mens est, ut neque eorum quæ moliebantur, teneare cuiquam auderet, nec Regi parere, quia ab eo vocaretur, sustineret, tunc Aristomenes cognita ipius inopia consiliâ, domum ipsius, militibus & Elephantis circuadat: deinde Ptolemaeum Eumenis filium cum præsidio juvenam mittit, & ut Scopam adducant, imperat; si sponte sua obtemperaret, volentem; si nasci per viam.

Postquam in ædes Ptolemaeus irrupisset, dixissetque Scopam à Rege ac- Ibid. cursu, ille principio, rationem ejus nullam habuit; verù defixis in Ptolemaeum oculis, sic fatis diu manst, quasi minas illi intendens, & audaciam ejus demirans. Ubi verò Ptolemaeus proprius ad eum accedens, audacter chlamydis laciniam prehendit, tum Scopas ut fibi opem ferrent qui aderant, rogavit; sed quum plures milites essent ingressi, & dixisset aliquis, domum præsidio foris cinctam esse præsenti fortuna concedens, unâ cum amicis est secutus.

Hic simul ac concilium est ingressus, Rex ipsum patres accusavit, Poly- Ibid. crates, qui recens è Cypro venerat, postremò Aristomenes. Accusationis formula, quod ad cetera, iam dictis erat similis, nisi quod, hoc amplius adjectum est, quod amicorum eorum coegeret ad deliberandum, quodque vocanti Regi non paruisse. Ob quas criminationes, non solum qui Regis consilium participabant, omnes eum damnabant; sed etiam è Legatis exterarum gentium quotquot aderant. Aristomenes quando ipsum accusaturus erat, tum alios Grecos viros illustres secum accepit, tum etiam Legatos Aetolorum qui de pace fuerant missi, inter quos Dorymachius erat, Nicostratus filius.

Finita horum oratione, Scopas facta sibi dicendi potestate, excusationes Ibid. aliquas in medium afferre ostensus: sed nemine ad ejus verba attidente, propter absurditatem factorum, statim unâ cum amicis in carcerem est con-jectus, proxima dein nocte, Aristomenes Scopam quidem & ejus cognatos omnes veneno sustulit. Dicæaroh vero torquendi instrumenta & flagra quum adhibuisset, ita deamum vitam illi eripuit: Dux ille Philippus classis fue-rat, quum Rex Cycladas insulas laceſſere aggressus erat.

E ceteris Aetolis si qui fuerunt, qui redire in patriam vellent, abeundi Ibid. & omnia sua auferendi potestatem Rex cunctis fecit. Scopæ, diam vivere, nota fuerat omnibus avaritia, verum ab ejus morte magis innocentia, ob vim auri ingentem, & supellectilis copiam apud eum repartam; nam ipsum pro-pè Regnum parietibus effractis, funditus rapinis haufetat:

Dum disceptationes per dies aliquot Lysimachus inter Antiochum & Ro- Liv. Dec. 4 lib. 2. manorum Legatos haberentur, rumor forsitan ex illis Scopæ conjuratione ortus, sine ullo scitis certo auctore albus de morte Ptolemaei Regis, ut nul-lus exitus imponeretur sermonibus: nam dissimulabat pars utraqe se audiisse, & L. Cornelius, cui Legatio ad duos Reges Antiochum Ptolemaeumque mandata erat, spatium modici temporis ad convenientem Ptolemaeum pe-tebat, ut prius quam moveretur aliquis in nova possessione Regni perveniret in Aegyptum & Antiochus suam forē Aegyptum; si tamen occasio esset, cen-sebat.

Itaque Antiochus dimissis Romanis, reliquoque Seleuco filio cum terre- Ibid. stribus

LAGIDAR. stribus copiis ad restituendam, ut instituerat, Lysimachiam, omni classe navigavit Ephesum, Legatis ad Flaminium Proconsulem missis, qui ad fidem de societate agerent: deinde ex Epheso oram Asiz legem pervenit in Ly-
ciam, Patarisque cognito vivere Ptolemæum navigandi in Aegyptum omissum est consilium.

Polyb. l. 17. Alexandriæ Aetolorum motu composito, Aulici è vestigio ad consueta solennia quando aliquis Rex salutatur, quæ Anacleteria vocant, celebranda se compararunt, ætate quidem necdum exigente, quum tantum tredecim annos haberet; sed quod existimarent, ubi innoruissest sui juris & arbitrii Regem esse factum, in aliquo meliore statu ipsius Regnum fore quieturum, & ab eo principio aliquid semper deinceps incrementi accepturum. Proviso igitur rerum omnium magnifico apparatu, pro dignitate Regni quod destinaverant sunt executi & ipsi Epiphaniis cognomen, ut videtur, tunc temporis indiderunt: opinio autem multorum fuit Polycratem hujus incepti autores longè plurimum adjuvisse.

Logid. 131. Quum Pataris in Lycia Antiochus vivum esse Ptolemæum, ut diximus,
Epiph. 10. accepisset, amissa Aegypti invadendi spe, Cyprum nihilominus tentare voluit,
Liv. Dec. sed foeda tempestate circa Sarum fluvium, totam ferè classem amisit, colle-
4. l. 3. Etisque naufragii reliquiis Seleuciam profectus in Hyberna Antiochiam pro-
cessit, ubi Antiochum filium & Laodicen filiam simul matrimonio con-
junxit.

Liv. Dec. 4. At quum Romanis bellum inferre decrevisset & Thraciam à majoribus suis quondam possessam recuperare vellet, ne Ptolemæus Rex declaratus Cœlesyriam occuparet, dum bello cum iis esset implicitus, Cleopatram fi-
lib. 5. liam illi desponsatam collocare decrevit; itaque illa Raphiam Phœniciaz ur-
Hier. in bem decimo tertio Regis ætatis anno, ut juvenem demulceret & bello Ro-
Daniel. mano quiesceret restituta illi Cœlesyria divisus tamen inter se vesticagli-
Joseph. l. bus.

13. c. 3. Bello inter Antiochum & Romanos imminentem Ptolemæus cautè se gessit;
App. Syr. nec se socii rebus immiscuit, & Cleopatra magis viri partes quam parentis
Epiph. 11. fovit.

Lagid. 133. Postquam autem bellum Antiocho à Romanis denunciatum fuit, Ptole-
Epiph. 12. mæus Legatos suos Romam misit, pollicitus contra illum auxilia & pecu-
Liv. Dec. 4. niam & frumentum. Attulerunt mille pondo auri, viginti millia pondo
Lib. 6. argenti. Nil est acceptum, gratia Regi actæ, quum ille cum omnibus co-
piis in Aetoliā venturum, belloque iturum promitteret.

Ibid. lib. 7. Antiochus ad Thermopylas ab Acilio consule vinctus ex Europa in Asiam fugit Ephesum.

Epiph. 13. Legati ab Ptolemæo & Cleopatra Regibus ad Senatum venerunt gratulan-
Id. ibid. tes quod Maroius Acilius Antiochum è Græcia expulisser, adhortantésque
Lagid. 134. ut in Asiam exercitum trajicerent, omnia perculsa metu non in Asia modo, sed etiam in Syria esse, Reges Aegypti ad ea quæ censuisset Senatus, para-
tos fore. Gratia Regibus actæ, Legatis munera dari jussa, in singulos quaternum milium æris.

Lagid. 135. Antiochus ad Magnesiam Sipyli in Asia à L. Cornelio Scipione funditus
Epiph. 14. est profligatus, tributo in duodecim annos solvendo & Provinciis citra Tau-
Ibid. rum relictis, pacem emit.

Lagid. 136. Ptolemæus Demetrium Athenensem Legatum ad Achæos pro renovan-
Epiph. 15. da societate misit, Prætore Achæorum Philopœmene. Ipsi foedere libenter
Polyb. ibid. renovato Legatos ad Regem mittendos delegerunt Lycortam Megapolita-
num, Theodoridam & Rhositelem Sicyonios, ut & præstarent ipsi jusju-
randum & à Rege exigerent. Philopœmenes Ptolemæi Legatum convivio
exceptit.

Prætorc

Prætore Achæorum Aristæneto redierunt qui ad Ptolemaeum missi fuerant LAGIDAR.
Epiph. 137.
Id. leg. 41.
Legati, quum Megalopoli Achæorum conventus celebraretur, ubi profer-
tur Ptolemaei decretum. Quum quidem vocatis, qui ad Ptolemaeum missi
ab Achæis fuerant, ingressus Lycortas cum ceteris Legatis, primum expo-
suit quoniam modo & præstisissent & exegissent à Rege iurandum, ad-
dicit deinde attulisse se donum communi Achæorum, arma ætea ad pelta-
stas instruendos, sex millia, pecunia signatae ducentæ: post hæc Re-
gis laudes commemoravit: tum ubi pauca de Regis benevolentia & prom-
to animo erga gentem Achæorum differueriset, sicut dicendi fe-
cit.

Surgens deus Aristænetus & ab Legato Ptolemae & ab iis qui renovando Id. ibid.
foederi missi ab Achæis fuerant, sciscitur, ecquam societatem renovatu-
rus venerit: quum responderet nemo, & mutuo se se omnes interrogarent,
magna in consilio exorta est dubitatio, ex eo quod, quum plura fuissent
foedera Achæis cum Regibus Ptolemaei majoribus, quæ pro conditione
temporum, plurimū inter se different, neque Legatus Ptolemae ullam
distinctionem fecerat, quum foedus renovabat; sed universè de negotio
fuerat locutus: neque etiam illi quod Achæi miserant: verum quasi semel
duntaxat societatem pepigissent, iurandum simpliciter nulla adhibita di-
stinctione, & præstiterant ipsis, & acceperant à Rege.

Iaque prouente in medium Prætore opinia priora foedera, & singula di-
stincte expendente, quoniam longè diversa illa erant, volebat multitudine
cognoscere, eo quod jam foedus renovaret. Idcirco quum neque docere
Philopœmenes posset, qui Prætor renovandi foedera auctor fuerat, neque
Lycortas, ceterive Legati, qui Alexandriam iverant, hi quidem temere
& inconfiderate rem gessisse publicam existimat sunt. Aristænetus autem
opinionem magnam inde tulit ac tandem decretum illud firmari non est
passus; sed rem de qua omnes dubitarent in aliud tempus rejecit.

Antiochus cognomine magnus Syriae Rex moritur, & in Regno illi suc-
cessit Seleucus Philopator ejus filius.

Ptolemaeus quum alta pace frueretur & in aetate juvenili effe constitutus, Legid. 7; 8;
Epiph. 17.
Polyb. leg. 37.
venatione ut plurimū tempus terebat dexteritatem atque audaciam in feris
captandis ostendens: ipse enim quantum in regendis equis & tractandis
armis ita poterat, quantumve illarum rerum usum haberet, hoc quasi
luculento testimonio, quod ipse amentato jitulo Taurum conse-
xit.

Non modò Rex juventutis delectamentis inhærebat, sed etiam animum Apul. Phar.
Hist. Dyn.
ad Regni splendorem appellebat; vias enim quæ in Coelestiam perdu-
rent, lapidibus stravit, sed & pterosque illius Provincias fluvios pontibus
junxit.

Natus est hoc anno primus Ptolemaeo Epiphani filius qui deinde Ptole- Legid. 139;
Epiph. 18.
maeus Philometor cognominatus est; versique omnes subditi ad læticiam
pueri natalem diem ubique celebrantes, Coelestiam & aliarum Provincia-
rum magnates Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu. Jo-
sephus qui vestigalia Phoeniciz & Coelestiam habebat ob aetatem jam gra-
vantem domi manere coactus, pertinavit filiorum animos, num quis ex
his veller eam professionem suscipere, & recusantibus ceteris, quod se ne-
garent scire mores Aulicos, quomodo versandum sit cum Regibus, suadent-
ibisque ut Hircanum mitteret.

Josephus Hircanum annos tredecim natum fratrem advocat: rogatque eo- Id. ibid.
quid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad Regem salutatum accederet.
Qui quum promptè eam professionem susciperet & modica pecunia sibi
opus fore diceret: velle enim se frugaliter vivere ut decemp drachmarum
millia

LAGIDAR. millia sufficient, admodum letatus est filii prudentia. Deinde puer quum aliquandiū siluisse, suasit patri ne domo quicquam munerum Regi mittet: sed ut ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, ut pecuniam ipsi ad emendum Regi, id quod inveniret pulcherrimum & pretiosissimum, præberet, ratus decem fortasse talenta impensurum ad munera.

Id. ibid.

Hyrcanus, ut Alexandriam vénit, ab Arione rogatus quotnam talenta vellet accipere, respondit mille sibi opus esse: Procurator eum objurgavit, & se non plus quam decem præbiturum ait, & ea non in aliud usum, quam ut mercaretur munera, ibi puer iratus, Arionem conjecit in vincula. Procuratoris autem uxore, Reginæ hoc renunciante, & rogante ut puerum compesceret; gratus enim apud Cleopatram, Arion fuerat. Ex Regina hoc Rex didicit.

**Abul.
Pharag.
hist. Dinast.**

Ptolemaeus, per quandam ad Hyrcanum mandatum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit; sed Procuratorem etiam patris sui vinxerit, jubebarque ut véniret. Ille contrà Regi nunciari fecit, legem esse Judæis, (illos autem Rex obsequium ipsi sincerum præstantes beneficiis afficerat, ne quis gustaret de sacrificio, priusquam adito templo, mactasset victimas, eaque ratione nec ipsum haecenus Regem salutasse, expectantem dona quæ offerret Regi de parente suo benè meritò, servum autem jure se punisse, qui mandata ejus contemneret. Nihil enim differt, addens, inter majorem & minorem Dominum: Nisi enim tales dent poenas meritas, expectandum mox ipsi Regi, ut contemnatur à subditis. His auditis Rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognovit nihil sperans à Rege præsidii, datis adolescenti mille talentis se liberavit à vinculis.

**Joseph. ut 3
sup.**

Elapsis deinde tribus diebus, salutatus Reges accessit Hircanus, à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus in parentis sui gratiam: moxque clām aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos & litterarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio, tum vocatus ad convivium Regium cum Principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter æstatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium; reliquis autem convivis, ossa partium absumpita carne, ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam, quo plurimum in conviviis Rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à convivis, ad Regem se vertit, & viden', inquit, Domine, quantū ossium ante Hyrcanum jaceat. Hinc igitur collige, quod & pater ejus totam Cœlesyriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudavit carnibus, Rege vero ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, unde illa ossium congeries, nil mirū, inquit, Domine, canum enim est ossa una cum carnibus absumere, sicut isti faciunt; vultu commonistrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comes carnibus solent abjicere ossa, quod & ego, homo quum sim, nunc facio. Ibi Rex miratus urbanitatem, jussit omnes convivas huic dicto plaudere.

Id. ibid.

Sequenti verò die aditis Regis amicis & Aulicis potentioribus, ipsos quidem salutavit: ex familiis autem eorum expiscatus est, quidnam oblatur essent Regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus, simulavit se dolere, quod non haberet, unde tantumdem largiri posset, nec ultra talenta quinque numero. Idque mox famuli renunciavere Dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offenditurus esset Regem Josephus, propter exilitatem muneris.

Id. ibid.

Ubi dies statutus advenit, alii quidem, & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quam viginti. Hyrcanus autem exptos à se centum pueros, totidemque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem

dem Regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò mirantibus tam profusam & LAGIDAR.
an. 140. insperatam munificentiam, atque ipsis etiam Regibus, amicos quoque Regis & Ministros multorum talentorum donis honoravit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, ut quocumque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus juvenis munificentia, jussit eum donum quocumque petere. At ille nihil aliud petiit, quam ut se Rex patri ac fratribus commendaret per litteras. Itaque honorificentissime tractatum & donatum regiè scriptis quoque ad patrem & fratres & omnes suos Duces atque Procuratores commendaticiis litteris, dimisit liberaliter.

Epiphanes aliquandiù quidem se præclarè gessit, magnamque laudem Epiph. 19. retulit: postea verò ab adulatoribus corruptus, Aristomenem, qui tutor ipsius fuerat, & cuncta negotia prudenter administraverat, quem antea instar patris observabat, tandem persequi odio coepit, ob illius in dicendo libertatem ac postremò epoto cicutæ poculo mori coegit. Exinde magis ac magis efferatus & Tyrannica fæxitia non Regia utens potestate in odium Ægyptiorum venit, parumque abfuit quin Regno excideret.

Quædam Ægypti civitates ob Regis crudelitatem & tyrannidem coitionem Lagid. 141.
Epiph. 20.
Excerpt.
Ex Polyb. p.
112. facere coeperunt; at quum Rex Lycopolim ad Nilum fluvium urbem obsedisset, Ægyptiorum Optimates Rei novitate perculsi Regis fidei fæcili omnes dediderunt, quos quidem Rex acerbè accepit eoque in multa discrimina est delapsus.

Plurimæ quidem urbes defecerunt, Rex contra defectores exercitum com- Lagid. 142.
Epiph. 21. parat, cui præfecit Polycratem qui in pugna ad Raphiam sub ejus patre Philo- patore cornu sinistro præfuerat, & Cyprum postea insulam administrarat qui- que post Aristomenis mortem ab ejus consiliis fuerat. Et Aristomium Eun- chum qui à puero cum illo in Aula educatus fuerat, ingenio bellicosum in Ibid. pag.
115. Græciam ad milites circumscribendos misit.

Quum autem Polycrates in potestatem defectores redigisset, Ptolemæus in Lagid. 143.
Epiph. 22.
Id. pag. 112. aliquod adhuc discriminè incidit. At limis enim & Pausiras, & Chesuphus, & Tro- baustus qui ex Optimatibus Ægyptiorum reliqui erant, temporum necessitatè cedentes, Sain urbem venerunt, séque Regis fidei ultrò commiserunt. At Ptolemæus spreta omni foeda fide, comprehensos homines & nudos ad curru revinctos traxit, ac paulò post neci dedit. Inde Naucralim profectus cùm exercitu, assumptis mercenariis militibus, quos ei è Græcia Aristonicus adduxerat Alexandriam maritimo itinere est reversus, quum nullam omnino partem Rei militaris attigisset ex iniquo Polycratis consilio, tametsi annum ætatis quintum ac vigesimum aggressus.

Epiphanes cupiens societatem cum Achæis renovare, Legatum misit decem Lagid. 144.
Epiph. 23.
Polyb. leg.
57. naves pollicitus quinquaginta remorum, omnibus rebus instructas, Achæi, quod esset munus dignum, cuius haberetur gratia promissionem ejus cupidè suscepérunt. Accidit enim sumptus earum navium, ad summam talentorum ferme decem.

Post hanc deliberationem Legati decernuntur Lycortas & Polybius ejus filius, Id. ibid. unáque cum his Aratus, Arati Sicyonii F. qui & gratias agerent pro armis quæ priùs miserat & pro pecunia; simul qui naves à Rege acciperent, & in Pelopon- nesum devehendas curarent. Legatos autem propterea, hos potissimum delegerunt Lycortam, quia Prætor is erat, quando Ptolemæus societatem reno- vavit, & impenso studio illi faverat. Polybius licet annis minorem, quam per leges liceret, quia hoc ipsum foedus pater ejus Lycortas, Legatus ad Re- gem quum venisset, renovaverat. Idemque arma & pecuniam Achæis advexe- rat, quæ Rex genti ipsorum muneri miserat: pariter & Aratum, propter noti- tiā & amicitiam, quæ Majoribus ejus cum Ægypti Regibus intercesserat.

Ptolemæus exercitum contra defectores collectum non dimiserat, sed il- Lagid. 145. lum contra Seleucum ducere meditabatur, at quum cum præpararet, unus

LAGIDAR. è Ducibus ab illo quæsir, tantas res molieres, ubi haberet pecuniam, respondit, sibi amicos esse divitias. Quod quum divulgatum esset in populi his, timentes Daces ne condicas opes ille auferret, veneno Regem sustulerunt: male autem apud populum audiebat.

Rex etatis anno 28. & imperii 24. obiit, relictis duobus filiis impuberibus & unica filia nomine Cleopatra, sub matris tueca.

Cato apud Priscianum Grammaticum, Epiphanem appellat Regem optimum & beneficentissimum quod de primis temporibus intelligendum est, si quidem ut apud Diodori excepimus illum se præclarè aliquandiu gessisse legimus, unde magnam tunc laudem retulit.

EX MUSÉO COM. DE VAUX-FOUQUIER.

Caput Regis puerile diadematæ cinctum, in aversa parte Aquila solita fulmini insistens, à dextris in area, L. A. anno primo, infra flos, à sinistris ΣΑ. id est Σαλαμινίων.

Licet frequentes sint nummi Ptolemæi V. nulli tamen cum Epiphanis cognomine occurunt, sed ex puerili ejus effigie fatis agnoscitur, ille enim quadrimulus aut quinquennis ad Regnum pervenit. Hic anno ejus imperii primò percussus est & puerum exhibet diadematum, cujus imago eadem in omnibus ejus nummis usque ad ultimum imperii, annum observatur.

Literæ initiales semper in Ægyptiorum Regum nummis argenteis, primas urbis in qua cusi sunt nummi, nomen exprimunt, itaque ΣΑ. id est Σαλαμινίων, Salaminiorum. Ut jam in Cирio & Papho Cyperi Insulae urbibus plurimos eorum Principum nummos supra protulimus, hic nobis novam apud Salaminios officinam denotat, Salamin autem in ora orientali à Teucro Télamonis filio condita urbs dicitur.

Flos videtur esse Lotus pro Monetarii signo, ut in sequente clava est in sculpta.

De Aquila Ægyptiorum Regum stemmate abundè dictum est.

EX MUSAO NOSTRO.

Caput Regis puerile cinctum diademate, sine literis, in aversa parte à dextris L. E. anno 5. infra clava. A sinistris ΣΑ. id est ut suprà. Σελαμίων

Idem Regis caput sed in ætate paululum projectiore nempe imperii anno 5. (quum novem annos Rex haberet) quis autem eum ex priore nummo non agnoscit. Eadem Cypri Insulæ urbs Salamis illum percussit, sed diversa Monetarii nota scilicet clava pro loti flore in priore signato? An verò moneta Polycratis, qui tunc Cypro præterat, jussu percussa plurimam enim ad Ptolemaei ætarium, quando Alexandriam venit paulo ante Regis Anacletum.

EX MUSAO COM. DE VAUX.

Caput puerile Regis diadematum sine literis: ex aversa parte Aquila insitens fulmine, à dextris L. z. anno 7. à sinistris ΠΑ. id est Παφίων. in circulo ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Sensim per annos Epiphanis Regis in dignoscenda ejus facie confirmamur, hic enim nummus qui illius imperii annum septimum signat, eadem oris linea exibet, & qui illum prius novennem in superiori vidit, in hoc undecimum ætatis annum agentem agnoscit; nam illum ad Regnum venisse quadrimulum diximus, & nummus annum illius septimum exibet, ut litera numeralis z. indicat.

Nummus in eadem Cypro insula percussus est, sed non in eadem urbe Salamine, literæ initiales ΠΑ, nos illum Paphi, de qua antè sèpè diximus, signatum edocet.

EX MUSÆO NOSTRÆ.

Caput Regis juvenile redimitum diademate, sine literis: ex aversa parte Aquila solita supra fulmen, cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΔΕΜΑΙΟΥ A dextris L. K. anno 20. à sinistris πλ. id est Παφίαν.

Quibus erit ex superioribus nummis nota Ptolemæi Epiphanis effigies, illam mox in hoc signatam fatebuntur, et si in puerili ætate supra, & in juvenili, id est in adolescentia nunc prodeat: nam eadem vultus sunt lineamenta, & eadem capillorum concinnitas: non amplius turgida puerorum illa facies, sed suavis adolescentiae gratia in eo micat, ut pote in juvene virginati quatuor annorum.

De Papho Insulæ Cypri urbe in qua cusus est nummus, & de Aquila solenni Regum Ægypti stemmate, sat dictum est.

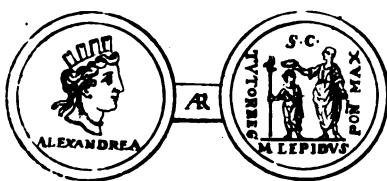
EX THESAURO REGIO.

Caput idem diademate revinctum, in cuius aversa parte ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΔΕΜΑΙΟΥ circa Aquilam solitam. A dext. L. K. B. à sin. πλ.

Iterum prodit Ptolemæus Epiphanes sub eadem effigie similitudine, tum oris tum nasi lineamentis; eadem in omnibus ejus capitibus calamistrata coma occurrit, quæ ab aliis Principibus illum planè distinguit; eadem chlamydis Regiae pars extrema illius collum semper cingit, ita ut à Tironibus nunc agnoscatur.

Nummus verò annum illius imperii vigesimum secundum per notas numerales K. B. exhibit, quum Epiphanes vigesimum quartum duntaxat attigerit; mortuus autem est anno ætatis vigesimo octavo, relictis duobus filiis impuberibus, ut ipse puer quadrimulus Ægypti Imperium obtinuerat.

Paphus nummum hunc ut superiores percussit, & solitum Ægypti Regum stemma in eo signavit.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput muliebre turribus ornatum cum inscriptione ALEXANDREA ab una parte; ex altera verò figura Senatoris Romani stantis & togati dextra coronam super caput Regis pueri pariter stantis qui dextra scipionem eburneum cum Aquila in apice gerit, & epigraphe M. LEPIDUS PONT. MAX. TUTOR REG. Marcus Lepidus Pontifex Maximus Tutor Regia, in imo. S. C. id est Senatusconsulto.

Simsonius & Usserius qui nummum viderat, Epiphani tutorem à Romanis missum retulerunt, & hic Valerium Maximum excusat quod viso numismate M. Lepidum putaverit tunc Pontificem Maximum fuisse, quando tutorio nomine Alexandriam missus est, quum Consulatum nondum esset eo tempore adhuc adeptus, sed tantum Prætorio munere esset functus & Legatus ad Reges cum aliis fuisse nominatus.

Quum autem bis Consul fuit ut narrat Valerius Maximus & Pontifex Maximus est renuntiatus, jam Epiphanes è vivis excesserat, ideo Pighius existimat M. Lepidum non Epiphani tutorem, sed ejus liberis nempe Philometori & Evergeti ejus fratri missum fretus his Taciti verbis, *exemplo, quo Lib. 32
majores M. Lepidum Ptolemæi liberis tutorem in Ægyptum miserunt.* Et id evenisse putat quando Philometor à fratre pulsus Romanam venit, *sed tunc Leg. 113
viginti quinque annos natus erat Philometor & frater ejus viginti quatuor,* nec tute opus habebant, & apud Polybium Canuleius & Quintus Philometorem reduxisse videntur.

Modus est loquendi apud Tacitum, qui forsan alios fuisse Philopatori filios putavit, nam Val. Maximus ait, *ad pueri tutelam.* Quod confirmat Justinus ex Trogo, *mittitur & M. Lepidus in Ægyptum, qui tutorio nomine Regnum pupilli administraret.* Polybius id confirmare videtur, quum refert M. Lepidum Timotheo Philometoris Legato, in gratiam quod patris Tutor fuerat, consuluisse ut Senatui de pace cum Perseo inienda, ne ver. Fam. Rom. ficer. Phil. lib. 30.
fam. Rom. ficer. Phil. lib. 13.

Fulvius Ursinus dum hunc nummum exponit, Valerii Maximi, Taciti, & Justini prolationes afferit, & tantum à Lepido, Triumviro illius M. Lepidi Pontificis Maximi pronepote, in memoriam proavi denarium opinatur percussum. Ideò existimamus eum hæc duo amplissima munera in proavo referre, quod ex S. C. Tutor Regis fuerit renuntiatus, & Pontificatum Maximum obtainuerit, quum ille Triumvir hanc etiam Pontificatus Maximi dignitatem haberet, quum nummum percussit, ut illam à proavo, sic à pronepote in Æmilia gente bis fuisse demonstraret.

Pontifex autem Maximus Roma abesse non poterat, ideo M. Lepidus si hanc dignitatem obtinuissest Alexandriam abire non potuissest, constatque M. Lepidum pro Legato ad Epiphanem fuisse nominatum ex Livio & tuto- Plut. in Fabio. Dec. 4.
rem ex Justino.

Ptolemæus

LAGIDAR.
an. 146.

P TOLEMÆVS PHILOMETOR,
REX ÆGYPTI . VI .

*Ap. D. Foy Vaillant D.M.
ex num. arg. tétradr.*

Lagid. 146. **P**tolemæus VI. Ptolemæi Epiphanis & Cleopatræ filius major sex annos natus, mortuo patre Ægypti Regnum obtinuit sub matris tutela, Rousch. Chron. in gratum cuius officium PHILOMETOR id est *amans matrem*, cognominari voluit.

Lagid. 147. Seleucus Syriæ Rex confiliorum patris Antiochi conscius, quum videret Philom. 3. illum neque Coelestyriam, quam quasi escam Epiphani dederat ut Egyptum 2 Macc. 3. occupare posset, non obtinuisse sed tantum medium vestigialium partem retinuisse, id regnante puero facile fore speravit, ideo Demetrium filium impuberem pro obside Romam misit, ut Antiochum fratrem retraheret cuius opera Coelestyriam recuperare posset.

Lagid. 148. In pacis & fœderis formula P. Romani cum Antiocho Magno esset expressum ut obsides pro triennio mutarentur, excepto Antiocho ejus filio minore, Seleucus quum permutandi tempus accessit, à Romanis obtinuit, ut frater Antiochus in Syriam rediret, misso in ejus locum Demetrio filio; sed Antiochus vix Athenas pervenit, quin nuntium de Seleuci morte acceptum perit. Alii Heliodoro qui Syriæ Regnum affectabat, adhærebant, alii Ptolemæo favebant, sed Antiochus Eumenis & Attali auxiliis Regnum fratris Hier. in occupavit. Ipsi primùm à Ptolemæi fautoribus non datus fuit honos Regius, sed ille postea simulatione clementiæ eum obtinuit.

Lagid. 149. Cleopatra Antiochi M. filia, Ptolemæi Epiphanis uxor & Ptolemæi Philometoris mater, magno Ægyptiorum desiderio & ætate florente deceperit, Id. ibid. in

in ejus locum tutores Regis Eulaius Eunuchus & Lenæus ab Alexandrinis nominantur. LAGIDAR.
an. 150.

Ptolemæi Tutores ab Antiocho Cœlesyriam ut fraude per patrem occupatam repetere audebant; Antiochus verò Ägypti procurationem tutorio sibi jure, propinquitatis nomine vindicabat; erat autem frater Cleopatrae Ptolemæi matris & ideo avunculus, hoc, inter avunculum & nepotem bello originem præbuit.

Quinque Legatos Senatus in Macedoniam ad Persæum Regem misit & Liv. Dec. 5.
lib. 2.
Alexandriam etiam ad Ptolemæum renovandæ amicitia causa proficiendi jus-
sos. Hi erant C. Valerius, Cn. Lutatius Ceno, Q. Boëbius Sulca, M. Cornelius Mammula, & C. Cæcilius Denter.

Romam redierunt ad socios Reges Legati à Senatu missi, qui renuntia- Legid. 151.
Philom. 7.
rent Eumenem in Asia, Antiochum in Syria & Ptolemæum in Ägypto sese convenisse. Omnes sollicitos Legionibus Persei, sed egregiè in fide per-
manere, pollicitosque omnia quæ P. Romanus imperasset, præstaturos.

Antiochus ubi vidit manifestò jam Ptolemæum ad bellum pro Cœlesyria Polyb. Leg.
71.
se parare, Meleagrum misit Romam Legatum qui mandatu suo Patribus Lib. 2.
Conscriptis nuntiaret, & testans foedera diceret, præter omne jus à Ptole-
mæo se invadi, quum ille quidem de Ägypti Regno, & Cœlesyriæ ambi- Liv. Dec. 5.
geret, Ptolemæi pueritiam & Tutorum inertiam spernens: causam belli se habiturum existimabat: gesturumque illud sine ullo impedimento, occupatis Romanis in Macedonio: omnia tamen & per suos Legatos Senatu & ipse Legatis corum eximiè est.

Ptolemæus verò propter ætatem alieni etiam tum arbitrii erat. Tutores Id. ibid.
enim & bellum adversus Antiochum parabant, quo vindicarent Cœlesyriam & Romanis omnia pollicebantur ad Macedonicum.

Quum jam eslet inchoatum à Regibus Ptolemæo & Antiocho pro Cœle- Legid. 152.
Philom. 8.
Polyb. leg.
72.
syria bellum, Romam venerunt Legati, Antiochi quidem, Meleager, So-
siphanes & Heraclides: Ptolemæi verò Timotheus, & Damon. Erat An-
tiochus in Cœlesyria & Phoenice Dominus, bello quæsitorum justissimam
atque honestissimam possessionem esse existimabat. Ptolemæus qui putaret priorem Antiochum contra jus & fas, pupilli patris sui ætati insidiatum, urbes ipsi eripuisse quas in Cœlesyria habebat, cedere ei, locis illis non poterat.

Meleager Senatum testabatur, Ptolemæum contra omne jus Antiochum Id. ibid.
laceſſere. Timotheus verò ad renovandam amicitiam venerat, ad imponen-
dum finem bello contra Perseum: præcipuè autem ad observandos Meleagri-
cum Romanis congresſus. Sed de pace quidem M. Ämylii (qui tutor ipsius
patris fuerat) consilium fecutus, facere verba non est ausus. Amicitiam verò ubi renovasset, & congruentia postulatis suis responsa accepisset, Alexandria est reversus. Meleagro Senatus respondit Quinto Marcio in Græ-
cia tunc Legato se permitturum, ut de iis rebus ad Ptolemæum scribat, ita ut esse è Republica P. Romani fidèque sua viderit.

Perseo Macedoniæ Regi bellum hoc anno à Romanis deauntiatum est. Legid. 153.
Philom. 9.
Europ.
lib. 4.
Polyb. leg.
78.
Philometor legitimam regnandi nempe quatuordecim annorum ætatem adeptus, Rex est proclamatus, sicut Ägypti Principibus moris erat & celebra-
ta ejus Anacleteria. Reges Memphis ascendebant, & ibi folio Regio
decorari solebant qui Ägypti Regno gaudebant, sacris initiantur, fatis Religiosè tunicati & Tauro quem Apim appellant, jugum portare fas fuit,
& per vicum unum duci, ut periti existimabant labore humanæ necessitatis,
ne crudelius his qui sub iis sunt, abutantur. Deducitur autem Rex à Sa-
cerdote Iſidis in locum qui nominatur ἄδυτος, & Sacramento adigitur ne-
que diem, neque mensem intercalandum.

Antiochus misso in Ägyptum Apollonio Mnestci F. ad Philometoris Ana- 2 Maccab.
cleteria, 21.

LAGIDAR. ceteria, quum cognovisset illum à negotiis Regni alienum esse factum, propriis utilitatibus consuluit, unde profectus Tyro venit Hierosolyma, indeque in Phoeniciam convertit exercitum.

Vales. exc. Ptolemæus Macer Dorymenis filius qui Cypri Præfecturam Philometore admodum puero accepit, cogendæ quidem pecunia, nemini quicquam dabant, tametsi à Curatoribus ac dispensatoribus Regiæ pecunia sèpissimè flagitaretur, graviterque increparetur, quòd reditus Insulæ penes se retineret. Sed postea quām Rex adolescentiam attigit, collectam satis magnam pecunia via Alexandriam misit, adeo ut Ptolemæus & ceteri omnes Aulici priorem illius parsioniam ac diligentiam probarint.

Lagid. 15.4. Quum fama allata esset Achæis, celebrata fuisse in honorem Ptolemæi **Philom. 10.** ceteria, officii sui esse existimantes, ut suæ ob id quod gestum erat, lætitiaz significationem darent, Legatos decreverunt mittere, ad renovandam amicitiam quæ genti Achæorum erat cum Ægypti Regibus. Statim igitur Alcithus & Pasidas sunt delecti.

2 Maccab. Antiochus Tyri morabatur, quum Ptolemæus Cypri Præfectorus à Rege Ptolemæo alienatus, ad ejus partes transiit & Insulam ipso tradidit, **5. & 10.** Antiochus autem Cypri cura Crateri commissa, Ptolemæum Coëlesyriæ & Phœniciae Præfectum constituit, & in præcipuorum amicorum numerum illum admisit.

Hier. in Daniel. cap. 11. Quum autem segniter agerent Ptolemæi Duces, & in Coëlesyriam ingredi cunctarentur, Antiochus navalem exercitum è Tyro solvere jussit & Ægypti fines per terram ingressus est cum turba numero, curribus, elephantis, & equitibus. Ptolemæus qui multa populorum millia congregaverat, ei occurrit, & ad Pelusium commissa est pugna, in qua fusis fugisque Ægyptiis, quum Antiochus ad internectionem delere omnes posset, equo circumvectus, occidi eos vetus, sed potius vivos comprehendi jussit, Pelusiisque potitus est.

Ptolemæi ignavia ibi observata est, ipse eam adeo ab omni remotus periculo, tantisque spatiis ab hoste divisus, nihilominus Regno maximo atque opulento, sine certamine cessit: quæ quidem animi penitus effeminati natura & mollies in Ptolemæo insita fuisse, esset forte ipse accusatione dignus. Quum verò ex iis rebus, quas postea gessit, satis supérque apparuerit eum constantia atque industria in agendo nemini inferiorem fuisse, hujus ignoranzia spadonis Eulai nutritioni tribuenda qui eum in delicis ac muliebris institutis à puero quum habuisset, vim mentis ejus enervaverat.

Polyb. leg. 84. Ptolemæus autem seu in pugna captus, seu ab Alexandrinis in exilium missus ob fugam, ad Antiochum venit, qui parcas puero & amicitiam cum eo simulans convivium fecit, ascenditque Memphis, & ibi ex more Ægypti Regnum accipiens, puerique rebus se providere diceas, Ægyptum sibi subjungare conatus est & abundantes atque uberrimas ingressus est urbes.

Lagid. 155. Alexandrini postquam viderant Antiochum Philometori diadema admissum, **Philom. 11.** sibique imposuisse, Ptolemæum juniores qui Evergetes cognominatus est, **Porphyr. Gr. Euseb.** Regem renuntiarunt quum undecima annos regnasset Philometor, Comano & Cineæ summa rerum cum ipso commissa.

Liv. Dec. 5. Antiochus ea occasione liberter arrepta, ex aliis tutelam suscepit, ejusque lib. 4. reducendi specioso titulo, in Ægyptiaco suo bello defendendo, ad omnes Asias & Graecie civitates Legationibus recipiendis litterisque est usus.

Polyb. leg. 81. Comano & Cinea de summa rerum cum Evergete consultantibus, visum est faciendum, ut consilium ex illustrissimis quibusque Ducibus conscriberetur, de cuius sententia omnia deinceps gererentur, ei consilio ante omnia placuit, ut advenæ Graeci qui forte ibi reperiabantur, Legati ad Antiochum proficiscentur, de pace cum eo acturi.

M. ibid. Erant tunc eo loci Legationes duas ab Achæorum gente; una ad renovandam

vandam cum Philometore amicitiam: quæ mandata fuerat Alcitho Xenophontis F. Ægiensi, & Pasiadæ: altera de Antagonistarum agone. Erat & missa ab Atheniensibus de donatione quædam Legatio, cuius princeps Demaratus. Item sacræ Legationes ab iisdem duæ: una de festo Panathenæorum, cuius caput fuit Callias quinquertio: altera de mysteriis, quam obiit Cleofratus, qui super eo ad Philometorem orationem habuit: Mileto aderant Eudemus & Icesius: Clazomenis Apollonides & Apollonius: cum his legatos misit Evergetes etiam Tlepolemum & Ptolemæum Rhetorem. Hi igitur adverso flumine navigantes processerunt.

Antiochus Legatos quum suscepisset benignè, primo die ad epulas magnificè structas invitavit: postridie verò sui conveniendi potestatem fecit & mandata jussit expromere. Primi igitur omnium verba apud Regem fecerunt. Legati Achæorum; deinde Atheniensium, Demaratus: secundum hos Eudemus Milesius. Qui quum eodem tempore, eadémque de re omnes dissenserent, eveniebat, ut rationes quas singuli afferebant, per quam similes essent. Omnes enim Eulaii culpa susceptum bellum dicere: dein cognationem atque ætatem Ptolemaei allegantes, Regis iram deprecari.

Quum orationibus illorum esset assensus Antiochus, atque ipse etiam plura in eandem sententiam loquutus esset, iusta sua commemorare coepit, magno studio probare contendens, pertinere ad Syriæ Reges Coelestyræ possessionem. Principio dicere, idque multis studiis confirmare Antigonus primum à quo Regnum Syriæ conditum, ea loca imperio suo tenuisse: proferre deinde in medium instrumenta concessionis post mortem Antigoni Seleuco à Macedonicis Regibus factæ: secundum ista, Antiochum patrem bello novissimo Coelestyram recepisse, multumque eo jure nisi: postrem negare verum esse de pactis quæ Legati Alexandrini facta dicebant fuisse inter Ptolemæum nuper mortuum & Antiochum hujus patrem: quibus pactis nomine doris concedebatur Ptolemaeo Coelestria, quando in uxorem ducet Cleopatram.

In hanc sententiam Antiochus quum multa protulisset, nec tantum sibi, sed etiam omnibus qui præsentes erant, causam suam probavisset. Naucratium tunc quidem navibus petuit: atque eo etiam loci benignè appellatis tractisque civibus, in Græcos verò, qui ibi commorabantur, aureis singulis divisis Alexandriam iter instituit, at Legatis pollicitus est daturum se iis responsum, postquam Aristides & Theris essent reversi: velle enim se omnium consiliorum suorum consciens ac testes habere Græcos Legatos.

Alexandriam interea Antiochus obsidione cinxit, Evergetes & Cleopatra soror Legatos Romam miserunt ut opem Regno, Regib[us]que amicis imperio ferrent: Alexandrini autem summis Antiochi viribus strenuè resistebant.

Per eosdem dies Rhodiorum Legatio, cujuserat princeps Pratio ad compонendam pacem missa, Alexandriam portum tenuit: eadémque mox in castra ad Antiochum venit. Hi in colloquium Regis admitti, dum patræ conjunctionem cum utroque Regno commemorant, & mutua iter ambos Reges necessitudinis jura, quæque ad utrumque ex pace confecta, redditura sint commoda, longam orationem sunt exorsi: at Rex dicentem Legatum interpellans, longiore oratione nihil opus esse ait, Regnum enim ad Ptolemæum majorem perire, cum isto verò pacem dudum se fecisse, & amicum esse, atque adeo, inquit Antiochus, si ab exilio eum revocare cives voluerint per se licere.

Quum Antiochus accepisset Jasonem Hierosolymam urbem armis invasisse & urbem expugnare, ex vulgata de morte sua fama, Alexandriam oppugnare desit, & antequam Hierosolymam ascenderet Legatos Romam misit, & Philometorem Memphis reliquit, cui Regnum quæri suis viribus simulabat, omni Ægypto illi tradita, excepto Pelusio: existimans bello

LAGIDAR.
an. 156.

Liv. Dec. 5:
lib. 4

Polyb. leg.
84

2. Maccab.
5.

Liv. Dec.
5. lib. 5

LAGIDÆ. ^{an. 156.} intestino cum fratre eum exitum fore, ut victor fessus certamine, nequam par sibi futurus esset, Pelusio idcirco validum reliquit præsidium, ut claustra Ægypti tenens, quum vellet rursus exercitum induceret fratremque victorem aggredetur.

Lagid. 156. Philometor Memphi ab Antiocho relictus, suspectum omnino illum prudenter habuit nec illius voluntatis ignarus ad fratrem juniores de inienda inter se pace, qui cum eo erant libenter acceperunt. Soror plurimum adjuvit, non modo consilio, sed etiam precibus. Itaque conscientibus cunctis, pace facta, Alexandriam recipitur regnarèque ambo coepérunt per sex annos, ne multitudo quidem adversante: quæ in bello non per obsidionem modò, sed etiam postquam à moenibus abscessum est, quia nihil ex Ægypto subveniebat, attenuata inopia erat, & Alexandrini cum Philometoris duodecimo, Evergetis primum annum connumerarunt.

Porphy. in Græc. Eusebian. Liv. Dec. 5. lib. 5. His quum latari Antiochum conveniens fuisset, si reducendi ejus causa exercitum in Ægyptum induxisset, quo specioso titulo ad omnes Asia & Græcia civitates legationibus recipiendis, litterisque dimitrendis usus erat: adeò est offensus, ut multò acriùs infestissime adversus duos, quam antè adversus unum pararet bellum. Cyprum ex templo classem misit quæ Ægypti Regum Duces prælio vicit.

Polyb. leg. 91. Liv. Dec. 5. lib. 4. Legati ab Ptolemaeo juniore & Cleopatra Regibus missi, in Senatum vocati sunt. Sordidati, barba & capillo promisso, cum ramis olei ingressi cu- riā, procubuerunt: & oratio quam habitus fuit miserabilior, quærentes quod Antiochus per honestam speciem majoris Ptolemæi reducendi in Regnum, bellum cum minore fratre ejus, qui dum Alexandriam tenebat, gereret, & ad Pelusium navalí prælio vitor, tumultuario opere, ponte per Nilum facto, transgressus cum exercitu, obsidione ipsam Alexandriam eingebat, nec procul absesse quin potinetur Regno opulentissimo, videbatur.

Orabant Senatum, ut opem Regno, Regib[us]que amicis ferrent. Ea merita P. Romani in Antiochum, qui obsecres Romæ fuerat, eam apud omnes Reges gentesque autoritatem esse, ut si Legatos misissent, qui denuntiarent non placere Senatui, sociis Regibus bellum fieri, exemplo ille abscessurus à moenibus Alexandriæ, abducturissime exercitum in Syriam, esset. Quod si cunctetur facere, brevi extortes Regno Ptolemaeum & Cleopatram Romanam venturos cum pudore quodam P. Romani, quod nullam opem in ultimo discrimine fortunarum talissent.

Id. ibid. Moti Patres precibus Alexandrinorum, exemplo L. Popilium Lænatem virum Consularem & C. Decimium, & C. Hostiliū, Legatos ad finendum inter Reges bellum misserunt. Prius Antiochum adire iussi & nunciare nisi obstatur bello, per utrum scisset, cum non pro amico nec pro socio habituros esse. Hi intra triduum cum Legatis Alexandrinis profecti sunt, & in Macedoniam transiere, nam in mandatis habebant non prius in Ægyptum iter facere quam belli Macedonici exitum pavidissent, quare Sclymbriæ aliquandiu morati sunt.

Polyb. leg. 89. Ptolemæi Reges ante exitum hiemis Rumenem & Dionysodorum Legatos ad gentem Achæorum misserunt, qui pedites mille, equites ducentos petebant: Dux autem auxiliarium omnium copiarum Lycortam, equitum verò Polybium. Idem ad Sicyonium Theodoridam scripserant, rogantes ut mercenarios milites conduceret ad mille: porro viri illi ex rebus gestis plurimis Ægypti Regibus probè noti erant. Post adventum verò Logatorum, quo tempore Achæorum conventus Corinthi agitabatur. Quam illi veterem sonitiam, quam multis argumentis invicem fuerant testati renovassent, & afflictum Regum statum ob oculos posuissent, opem poscentes: erat quidem parata multitudo non parte aliqua copiarum, sed omnibus

bus viribus, si opus esset, Regibus (ambo namque & diademate & Regia ^{LAGIDAR.}
potestate erant prædicti,) ire suppicias.

an. 156.

Ast hunc sententiae adversari Callicrates & qui cum eo sentiebant, dicebant enim, quum in universum alienis negotiis esse abstinendum Achæis; tum verò potissimum tempore, quando ab omni alia cura liberi, Romanis operam navare debeant: nam tunc quum maximè opinio hominum erat totis viribus breve certatum iri, ut pote Q. Marcio Philippo in Macedonia hibernante crantque omnes solliciti ne Romanis defuisse: aut parùm in tempore adfuisse viderentur.

Heic Lycortas & Polybius suscepto sermone, dicere sunt orsi, tūm alia ^{Id. ibid.} multa afferentes in medium, tūm etiam quòd superiore anno quum esset factum ab Achæis decretum de ferenda Romanis ope totis viribus gentis, missisque in eam rem Polybius. Marcius laudata eorum voluntate, auxilio sibi opus esse negarat, postquam semel superato saltu transgressus esset in Macedonia, sine causa, igitur Romanorum utilitatem prætexi ab iis, qui id agerent, ne auxilia Regibus mittantur. Hortari ergo Achæos quibus periculi magnitudinem, in quo Regnum illud versabatur, ostendebant, ne occasionem prætermitterent; sed pactorum & acceptorum beneficiorum, imprimis verò jusjurandi memores, societatis leges servarent. Quum iterum multitudo acclamasset opem ferendam, Callicrates deliberationem illam fregit, metu Magistratibus injecto, quasi leges potestatem ipsis non concederent, in ejus conventu de auxiliis deliberandi.

Paulò post verò concilio in urbem Sicyoniorum convocato, cui non Magistratus solummodo intererant, verùm etiam omnes tringita annis maiores: postquam nulti sermones habiti essent, & Polybius imprimis confirmasset, aullo Romanos auxilio habere opus, quod non temere dici ab illo videbatur, quia superiore anno cum Marcio Philippo Cof. in Macedonia fuerat: deinde adjocisset, si vel maximè auxiliis Achæorum indigeant Romani, propter equites ducentos, pedites mille, quos Alexandriam misérint, nihil tam ea difficilius futurum auxilia eis submittere: nullo enim suo incommodo tringinta, vel etiam quadraginta milia ducturos.

Movit Polybii oratio multitudinis animos, eoque omnes inclinabant, ut Regibus subsidia mitterentur. Postridè verò ejus dicti, quo die secundum leges oportebat, ut qui sententias dixerant, decreta ad disceptandum proponerent. Lycortas hujusmodi decretum proposuit auxilium esse mitterendum. Callicrates verò hujusmodi Legatos oportere mitti ad pacem inter Reges & Antiochum faciendam.

Quum quidem iterum disceptari coepisset, acri cōtentione res acta, sed in qua longè vincebat Lycortas: comparatione si quidem inter hæc Regna instituta, magnum discrimen inveniebatur. Nam ad Syriacum quidem Antiochi quod attinet: Rex ullum alicujus necessitudinis, quæ illi fuerit cum Græcis hominibus, argumentum afféri poterat, de prioribus loquebatur, nam ejus qui tunc Regnabat, magnus & liberalis animus Græcis erat notus: at Regni Ptolemaici tot & tanta in Achæos merita extiterant, ut nihil suprà. Hoc verò argumentum Lycortas, ita ut par erat, verbis ornans, magnificam Regum illorum speciem hominum animis insinuabat: ipsa quippe comparatio res esse genere toto diversas arguebat, ut enim Regum Alexandriæ beneficia percensere erat difficile: ita nullum omnino poterat inveniri ab Antiochi Regno profectum, quo res Achæorum adjuvisset.

Perstiterunt aliquandiu Andronidas & Callicrates in suscepta sententia ^{Id. leg. 101.} suadenda, de pace inter Reges facienda: sed quum ipsis nemo adjungeret, astu adversarios aggrediuntur. Inductus est enim à theatrum recta ab iti-

LAGIDAR. nere; tabellarius literas Q. Marcii afferens: quibus Achæos hortabatur, ut Romanorum voluntatem secuti, conciliare invicem Reges conarentur. Nam & Senatus Legationem miserat, cuius princeps erat Nemesius * ad pacificandum inter Reges. Hoc verò nihil aliud erat, nisi prætextus quidam. Totus enim quum eos conciliare non potuisset, re penitus infecta Romam redierat.

Tum Polybius respectu Marcii contradicere epistolæ nolens, publicarum rerum cura & administratione se abdicavit: ita evenit ut auxiliorum quæ petebant, spe Reges exciderent. Decretum igitur ab Achæis factum est, de mittendis Legatis qui de pace agerent. Ea Legatio mandata est Archonii Ægiratæ, Arcesilao & Aristoni Megapolitanis. Legati verò Ptolemæi, spe auxiliorum omessa, epistolarum Regum, quam paratam habebant, Magistratibus tradiderunt; quibus petebant ab Achæis, ut ad bellum quod sustinebant, Lycortam & Polybium sibi mitterent.

Liv. Dec. Antiochus primo vere cum exercitu Ægyptum repetens in Coëlesyriam processit. Circa Rhinocolura Ptolemæi Legatis agentibus gratias, quod per eum Regnum patrium receperisset, potentibusque ut suum munus tueretur, & diceret potius quid fieri vellet, quam hostis ex socio factus, vi atque armis ageret, respondit, non aliter neque classem revocaturum, neque exercitum reducturum, nisi sibi & tota Cypro & Pelusio agrisque qui circa Pelusiacum ostium Nili esset, cederet: diemque præstigit intra quem de conditionibus peractis responsum acciperet.

Hieron. in Interea navigans ab ostio Nili, quod est Pelusiacum per deserta Arabiæ, **Din. c. 11.** populi se dediderunt, Idumæos & Moabitas & Ammonitas qui ex latere Judeæ sunt, non tetigit, ne occupatus alio prælio, Ptolemæum redderet fortiorum, ad Memphis usque processit Antiochus; Ægyptiis se partim metu, partim voluntate dendentibus

Liv. Dec. Quum debellatum fuisse Perseum pridie nonas Septembbris nuntius De- **5. lib. 5.** lum pervenisset: Caius Popilius Romanorum Legatus qui ibi aderat, ad suscepit Legationem peragendam navigare Ægyptum perrexit, ut prius occurtere posset, quam ad Alexandriæ moenia Antiochus accederet.

Polyb. leg. Postquam dies data induciis ab Antiocho præteriit, ille ad urbem Alex- **9. & Liv.** andriam modicis itineribus descendit: ad Eleusinem, qui pagus quatuor millia Alexandria abest, transgresso flumen Legati Romani occurrerunt, **ibid.** quos quum advenientes salutasset, dextramque Popilio porrigeret, (coluerat autem illum inter ceteros quum Romæ obses esset,) tabellas ei Popilius scriptum habentes tradit, atque omnium primum id legere jubet. Quibus perfectis, quum se consideratum adhibitis amicis quid faciendum sibi esset, dixisset. Popilius pro cetera asperitate animi, erat forte illi in manibus pro gestamine vitis, hac ille vite circumscriptis Antiochum, ac prius quam hoc circulo excedas, redde responsum Senatui, quod referam. Obstupefactus isto adeò insolito atque violento imperio, ubi parumper hæsiasset. Faciam, ait, quidquid P. Romanus censet. Tum demum Popilius & qui cum eo erant Antiochi dextram omnes prehendere & comiter ipsum salutare, tanquam socium atque amicum.

Polyb. ibid. Itaque paucorum dierum, ac numero certo definitorum spatio concessio, Antiochus copias in Syriam suas, gravatè ille quidem ac gemens, sed tamen abduxit, in præsentia temporis edendum ratus; nisi enim Perseus in Macedonia fuisse debellatus, nunquam esset adductus Antiochus ut imperata faceret: porro ab hoc tempore Coëlesyria & Phoenicia Regibus sine controversia remanserunt.

Polyb. ex- Popilius rebus Alexandriæ compositis & ad concordiam Reges hortatus, **cer. pag.** inter quos vix dum convenerat, ut Poliaratum Rhodium Romam mitte- **839.** rent

rent, jussit. Quibus rebus hoc modo peractis mox Cyprum navigat, id- LAGIDAR.
que eo fine & consilio, ut quantocuyus Antiochi copias quæ ibi erant, ex an. 156.
Insula dimitteret. Ibi quum devictos Ptolemæi Duces invenisset, atque Polyb. excr.
omnino res Cypri modò positas loco adveniens offendisset; castris confestim
motis, in propinquuo tantiisper confedit donec in Syriam is exercitus abiis-
set. Hoc pacto Romani Regnum Ægypti haud dubiè Antiocho jam haben-
ti, ademptum Ptolemæo conservarunt.

Post Popilii ex Alexandria discessum, quum ipse Philometori ut Polya- Polyb. ibid.
ratum Romanam mitteret, mandasset, Rex & Polyaratum & ejus patriam
reveritus, Romanam quidem cum mittere handquaquam decrevit, sed Rhodum
potius, quod & ipse Polyaratus postulabat. Igitur navigio impositum
& Demetrii cuiusdam ex amicis custodiæ traditum, Rhodum destinavit,
litteris etiam ad Rhodios de illius transvectione datis.

Ægypti Reges bello liberati, ante omnia Legatum Romanum miserunt Nu- Polyb. leg.
menium, ex numero amicorum, gratias pro acceptis beneficiis acturum. 95.
Missum etiam fecerunt Menalcidam, qui necessariis Regum temporibus se-
dulò erat abusus, ad rem familiarem augendam: quia C. Popilius missio-
nem ejus ac liberationem loco beneficij à Regibus petierat.

Popilius postquam Romanam rediit, controversias retulit inter Reges subla- Liv. Dec.
tas esse, exercitum que ex Ægypto in Syriam reductum. 5. lib. 5.

Postea, ipsorum Regum Legati in urbem venerunt; Antiochi quidem Le- LAGID. 157.
gati, referentes omni victoria potiorem pacem Regi, quæ Senaturi placuisse-
set, visam eumque haud secùs quam deorum imperio, Legatorum Roma-
norum jussis paruisse. Gratulati deinde eorum contra Persicum victoriam
sunt, ad quam summa ope, si quid imperatum foret, ad futurum Regem
fuisse.

Ptolemæi Legati communis Regis & Cleopatræ gratias egerunt. Plus Id. ibid.
eos S. P. Q. R. quam parentibus suis, plusquam Diis immortalibus debe-
re: per quos obsidione miserrima liberati essent, Regum patrium, propè
amissum receperissem.

Responsum ab Senatu est, Antiochum rectè atque ordine fecisse, quod id. ibid.
Legatis paruisse, gratumque id esse S. P. Q. R. Regibus Ægypti Ptole-
mæis Cleopatræque, si quid per se boni commodi evenisset, id magna
opere Senatum lætari, daturumque operam, ut Regni sui maximum sem-
per præsidium positum esse in fide P. Romani ducant. Munera Legatis ex
instituto mittenda curaret C. Papirio Prætori mandatum.

Antiochus quinta Ludos ab Æmilio Paulo qui Persicum Macedoniæ Regem Lagid. 158.
devicerat editos fuisse, hoc anno Antiochiae ad Daphnem celeberrimos ex- Philom. 14.
hibuit, ad quorum epula sternebantur inclinia cum ornamentis maximi pre- Polyb. leg.
tui quorum partem in Ægypto ex Philometore Rege ille defraudaverat.

Peracto demum ludicro, Legatus advenit ad Antiochum Tib. Gracchus, Diad. ex-
ad inspiciendas res Syriæ à Senatu missus, quem ea humanitate Rex excepit, cœrp. pag.
ut nullatenus Tiberius suspecta Antiochi consilia habuerit, nullum in eo 33.
subalienati & offensi ob ea quæ in Ægypto acciderunt, animi signum
deprehenderit, sed etiam omnibus se opponeret, qui ejusmodi aliquid di-
cerent.

Antiochus in Persidem profecturus commiserat crum administrationem Lysiæ Lagid. 159.
amicorum probatæ fidei, & jusserat ut Antiochum filium diligenter educaret, sed Philom. 15.
dum ille à Ptolemæorum Proviaciis seruaret, ipsi quasi de illo securi inter
se dissidere coeperunt.

Quum autem ex profectione rediens Antiochus in Persidis oppido Ta- Legid. 160.
bis mortuus esset, Philippus ejus collactus, cui diadema, stolam, & Philom. 16.
anulum, ut filio reddoret, corpus illius in Syriam asportavit, sed quum
aut.

LAGIDAR. audivit Lysiam Antiochum puerum constituisse, ad Ptolemaum Philometorem contra eum copias comparaturus confugit, sed accepit Ptolemaeos fratres inter se dissidere, & ad Antiochi patris exercitum quem in Perside & Media reliquerat, accersendum profectus est.

Lagid. 161. Bellum jam apertum inter fratres Ptolemaeos novere Romani nam quum
Philom. 160. Ph. Octavium, Spurium Lucretium, & L. Aurelium Antiochiam misissent ad Regnum Syriae administrandum Rex voluntate Senatus quippe neminem fore impedimento Rege puer & Principibus Aulæ bene agi secum existimantibus, si Demetrio Regnum non traderet: ad hos verò Legatos postea missæ sunt literæ quibus jubebantur Reges Alexandriæ omni studio invicem conciliare: sed Legatio in Ægyptum pervenire nequit, nam Octavius in Syria occisus est.

Lagid. 162. Victor autem Ptolemaeus junior, quum sex annos regnasset cum Ptolemao majore fratre, illi Regnum abstulit. Sic verò spoliatus Regno, pertendi auxili gratia cum paucis admodum servis, squalore obsitus Romanum venit, agnitus est à Demetrio Regis Syriae filio, qui insperato casu commotus, magnificentiæ suæ ac planè regii animi, illustre specimen edidit. Statim enim parata ueste Regia cum diademate, & equo aureis phaleris ornato, stipatus suis famulis, Ptolemaeo obviam processit, eique vigesimo sexto ab urbe lapide occurrit. Quem postquam comiter salutavit, hortari coepit ut ornatus regii insignibus, eo quo par erat comitatu Romanam ingredi vellet, ne fortè despectui haberetur. Sed Ptolemaeus prolixam quidem in se Demetrii voluntatem multum laudavit; ceterum tantum absfuit, ut quidquam eorum quæ sibi offerebantur, acciperet, quin potius Demetrium rogavit ut in aliquo ex perviis oppidis unâ cum Archia subsisteret.

Val. Mar. lib. 5. c. 1. Philometor Romanum ingressus in hospitium Alexandrini pictoris se contulit. Id postquam Senatui relatum est, accersito juvne, quam potuit accurata excusatione usus est, quod nec Questorem illi more majorum obviam misisset, nec publico hospitio cum exceperisset: eaque non sua negligentia, sed ipsius subito & clandestino adventu facta dixit: & illum è Curia subito ad publicos penates deduxit, hortatusque est, ut depositis fordinibus adeundi ipsius diem peteret: quin etiam curæ habuit, ut munera ei per Questorem quotidiè darentur, his gradibus officiorum jacentem ad regium fastigium evexit: effecitque ut plus spei in auxilio P. Romani quam metus in sua fortuna reponeret.

Polyb. leg. 113. Canuleius & Quintus ex Senatus decreto missi sunt qui Philometorem in Regnum restituerent, & cum fratre juniore reconciliarent. Hi Regni inter eos divisione facta, Philometori Ægyptus est assignata cum Cypro, Ptolemaeo juniori Cyrenæ cum Lybia. Quod pactum sacris ritè peractis, fide data invicemque accepta sanctum est.

Polyb. ibid. & leg. 114. Evergetes Cyrenas abit, sed Ptolemaeo tuidam Ægyptio Regnum ubi commisit, Romanum venit ut institutam cum fratre partitionem redderet infestam, quod mox rescivit Philometor, & Menethyllum Legatum misit qui causam suam contra fratrem defendiceret. Junior autem Ptolemaeus dixit, non sponte se, verum difficultatibus temporum necessariò cedentem, id fecisse, quod jussus erat: petere igitur à Senatu, ut Cyprus sibi adjudicaret: nam etiam sic longè deteriorem suam portionem futuram, portione fratris.

Id. ibid. Contrà verò Legatus à Philometore missus Menethyllus, dicebat quod ipsi Romanorum Legati Canuleius ac Quintus suo testimonio confirmabant, Ptolemaum nempe juniores, non solum Cyrenen, sed & ipsam vitam opera sua retinere: omnium animis ab eò ideo alienatis, ut pro magno beneficio concessum sibi; præter spem suam & omnium opinionem Cyrenæ

Re-

Regnum acciperet. Omnibus his contradicente Ptolemaeo júniori, Senatus, partim quod partitionem non plánè peractam animadverteret, partim quod autoribus iplis fratribus Regnum optaret dividi, utilitatis suæ causa, postulata junioris accepit, T. Torquatum & Cn. Merulam Legatos decrevit qui Ptolemaeos inter fratres pacem conciliareat & juniori Regnum Cypri traderent.

Menithyllus Philometoris Legatus redditum parate præ se ferens, Demetrium in Syriam deportare per navim Carthaginensem Tyrus navigaturam curavis, sed Romæ per aliquot dies adhuc permanxit, usquequod Legati Romani proficerentur.

Ptolemaeus junior quum Cornelie Romanæ matronæ Scipionis Africani filie & Tib. Sempronie vidua nuptias amitteret & ad consortium Regni vocaret, ipsa abnuit atque in viduitate permanxit: Roma igitur abiens in Graeciam venit, ibique strenuerunt ad primè militum manum conduxit, inter quos etiam Damasippum Macedonem assumpsi, & quin in opposita Rhodiis continentem, Peræam dicunt, venisset, à populo exceptis hospitio, Cypri navigare instituit.

Torquatus ceterisque Legati, ut vident magnam mercenariorum militum vita ab eo contractam, Patrum mandata in memoriam revocarunt: quibus sine armis cum reducere jubeantur, tandem persuaserunt ei, ut postquam Sidam Pamphyliæ usque, militem mercenarium addoxisset, missos omnes faceret, & ab adeunda Cipro abstineret, dareque operam, ut in Cyrenâcis finibus cum possent convenire. Se interim Alexandriam profecturos, & Regis voluntatem ad ea quæ ab ipso perebantur, inclinaturos. Flexit hæc oratio Ptolemaeum júnorem effectique ut de Cypri occupatione desperans, conductum militem dimitteret atque ipse in Cretam rectâ abirot, unde cum Damasippo & Cn. Merula, uno ex Legatorum numero. Dein quatuor mille in Creta conduxisset, inde profectus Libynam venit, & ad Apium portum tenuit.

Torquatus interim & Titus Alexandriam declati, persuadere conati sunt Philometori, ut redire in gratiam cum fratre vellit, eisque Cypri concederet; sed Ptolemaeo quadam pollicente, quedam negligenter audiente, atque hoc modo tempus extrahens, junior fratribus castris in Libya ad Apium positis, ut convenerat agmina ferens, nihil fecundis de refuisse actum, primò Cn. Merulam Alexandriam misit, tanquam per hunc & Torquatum, quod capiebat esse effecturus. Sed quia hoc quodque confidimus, cumdem enim habuisset, quoniam priora: atque ita tempus in longum extrahens: jamque adeò dies quadraginta prætoriisse, quoniam interim nullus numerius afferretur, de summa rerum dubitate coepit. Advenierat enim ut major fratribus Alexandria fibi conciliaverat nbris blanditiis Legatos Romanorum ibique detinuerat invitos magis quam volentes.

Inter Hæc Ptolemaeo júnori significatus rebellasse Cyrenenses & civitates Philom. 19. eius ipsi consipirasse, conscient etiam defectionis esse Ptolemaeum . . . . genere Egyptium, quem Rex quint Romanæ navigationes institueret, universo Regno præficerat. Hæc ubi Evergeti nuntiata, & mos addito, Cyrenenses sub signis exercitum jam habere, metuens, ne domi imperio Cypri cupidecire, etiam Cyreni amittat, omnem aliarum rerum curam insuper habens, relicta Apî, ubi portum temuerat, Cyrenam revertere aggreditur. Ad magnam autem, quam vocant Catabolam, ut navigavit, locutus angustias à Libyis cum Cyrenensibus reperi occupatas.

Evergetes hac difficultate fibi objecta, dimidiam militum pacem navibus id. ibid. imponit, & locum angustum circumnavigare iubet, dareque operam, ut hostes accipiantes ex improvviso invadant: ipse cum altera parte exercitus à fronte eos

LAGIDAR. ^{an. 163.} eos aggressus, superare montem cohabatur. Libynæ metu perculti, quod utrimque peti se viderent, stationes deserunt. Ita Evergetes non liberè tantum ad scensum potitur, sed etiam subjectan quatuor turri munitionem, ubi magna erat aquæ copia, in potestatem redigit, inde septimis castris solitudinem emensus, Cyrenen pervenit.

Id. ibid. Quum manus militum qui sub Mochyrino erant, maritimo itinere illum comitantibus, Cyrenenses, illo appropinquante, aciem eduxerunt, pedites ad octo millia, equites ad quingentos. Nam Cyrenenses, ex iis quæ Evergetes Alexandriæ gesserat, animadversa ejus voluntate, quum cernerent nihil Regii, in ejus animo atque administratione, sed tyrannicè omnia ab eo administrari, ut sua sponte se illi subjecerent, inducere in animum non poterant: quin potius perpeti omnia sustinebant, priusquam spem libertatis defenserent: itaque initio cum eo prælio, victoriam reportarunt.

Id. leg. 116. Circa idem tempus & Cn. Merula venit Alexandria, nuntiavitque Evergeti nihil eorum, quæ à fratre ejus fuerant postulata potuisse impetrari: quod diceret pactis esse standum quæ facta essent ab initio. His auditis Rex Comatum & Ptolemaum fratres Romam Legatos proficiisci jubet cum Cnaeo Merula, qui de iniuritate fratris & contemptu erga Populum Rom. cum Senatu agerent. Quibus in itinere etiam T. Torquatus occurrit, & ipse, re infecta, Alexandria dimissus.

Mox ubi Philometor accepit Evergetem Legatos Romam misisse, qui de se lamentarentur, protinus Menithyllum Romana Legatione jam ob easdem inter fratres contentiones functum, rursus ad Senatum mittit.

Id. leg. 117. Hi omnes postquam in Curiam sunt ingressi, longa inter ipsos altercatione habita, quum alter alterum convitiis lacerasset; quia Torquatus & Merula suo testimonio & favore omni ac studio causam junioris sublevabant; decrevit Senatus, ut intra dies quinque Menithyllus urbe excederet, & ut fœdus quod cum Philometore Ptolemaeo erat, tolleretur.

Lagid. 164. ^{Philom. 20.} Senatus postea Legatos decrevit ad juniorem mittendos, qui patrum decre- tum contra Philometorem Ptolemaeo juniori afferrent. Legati lecti sunt Publius Apustius & Caius Lentulus qui exemplo Cyrenen profecti, nuntium eorum quæ gesta fuerant, magna diligentia ad Evergetem pertulerunt. Ille confessim nova spe inflatus, milites conducere, & animum atque mentem ad consilia de Cypro occupanda transferre.

Lagid. 165. ^{Philom. 21.} Quum Evergetem fratrem Philometorem copiis majoribus instructum esse nosceret, Cyprum mox aggredi nequit, sed mercenarios paulatim in omnibus Provinciis circumscripsit, & in hac Insula quosdam sollicitare coepit ut in eam facilius appelleret & eam sibi submittere posset.

Lagid. 166. ^{Philom. 22.} ^{Polyb. leg. 32.} Dum Ptolemaeus junior res omnes pro Cypri expeditione ordinabat, infidus attentatus est, in quibus vulneratus fuit, earum ut fratrem esse auctorem existimabat, Romam paulò post venit, ut verò ingressus est in Senatum, Philometorem coepit accusare, simul vulnerum cicatrices oculis spectandas exhibebat: multisque deinceps verbis rei atrocitatem exaggerans, ad miserationem sui flectere animos hominum conabatur. Sed & Philometoris Ptolemaei Legati aderant, Neolaidas & Andromachus, qui ad criminationes omnes fratris responderent. Verum istorum Senatus ne admittere quidem ad aures, orationem voluit. Adeo mentes omnium accusationibus fratris erant occupatae. His igitur exemplò Roma jussis facebant.

Id. ibid. Senatus postea Legatos quinque decrevit, inter quos erant Cn. Merula & L. Thermus, & singulis quinqueremes attributæ. Datum ius negotium fuit, ut cum Juniore Ptolemaeo profecti, in Insulam Cyprum eum restituerent, scriptum etiam ad socios Græcos & Asiaticos, licere illis Ptolemaum in recuperatione Cypri adjuvare.

Quum

Quum Ptolemæus Evergetes Cyprus occupare conaretur, pugna ibi cum **LAGIDAR.**
Philometore commissa, superatus est; & quum hic fratrem juniores in urbe
Lapitho obsecsum & ad extremum compulisset, tantum absuit, ut supplicio ca-
ptum afficeret, quasi hostem, ei tamen pepercit, tum obrinnatam clemen-
tiam ac germanitatis vinculum, tum metu P. Romani. Nec verò veniam dun-
taxat illi indulxit, sed foedus quoque cum eo percussit, quo contentum esse
Cyrenarum Regno illum jubebat, & pro Cypro urbes quasdam cum certo quo-
tannis frumenti modo concessit, suāque ei filiam collocaturum promisit.
Itaque bellum inter fratres quum ad maximam animorum alienationem, at-
que extrema pericula adductum fuisset, repente humanissimis conditionibus
terminatum est.

Archias ex Philometoris amicis qui eum quum Romam venisset à fratre ex-
pulsus, fuerat comitus, postea in officii mercedem ab illo Cypri Præfectura
donatus erat; Demetrius Syriae Rex ipsum à Philometore alienatum, quod pag. 170,
forsitan in Cypri expeditione Ptolemeo juniori propensior visus fuisset, sollici-
tavit, ut Insulam quingentis talentis, quam prodere quum vellet, depre-
hebas, & in judicium adductus, funiculo veli, quod Aulæ prætendebatur,
se suspendit.

Philometor, ut de Demetrio qui Cyprus ipsi per Archias illius Præfecti
prodictionem cripere tentaverat, vindicare posset, Antiochenorum rebellio-
nem primò pecunia fovit, & Heraclidem olim ærario sub Antiocho Epi-
phane Præfectum, sed ex Aula ab eo ejectum sollicitavit, ut Alcyandrum
quendam cognomine Balam, ad Syriae Regnum tanquam Antiochi Epi-
phanis filium, repetendum, sollicitavit.

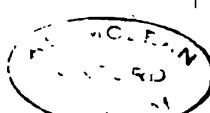
Heracles Ptolemæi & Antiochenium suau & impensis Romam, ado-
lescentem Rhodi educatum, quem Alexandrum nominarunt, cum Laodi-
ce Antiochi Epiphanis filia adduxit, & tandem à Senatu ut reverterentur
in patrium Regnum obtinuit.

Ptolemæus qui in Phœnicia urbe Aca quam Philadelphus de suo nomine
Ptolemaïdem vocaverat, commercium occultum ob id semper habuerat, Lagid. 171.
facile militum mores Demetrii abominantium animos pellexit, ut recipe-
rent Alexandrum Roma redeuntem, ita ut qui urbem præsidio tenebant,
ipsi portas aperuerint anno Seleucidarum centesimo sexagesimo.

Demetrius collectis, quas potuit copiis contra Alexandrum profectus
est, Alexander autem, tam è milite qui in Syria à Demetrio defecerat, Lagid. 172.
quam ex præsidio Ptolemaïdis & ex iis quos Ptolemæus ei clam procurave-
rat, obviam venit, & commissum est prælium, Alexandrumque fugavit
Demetrius; sed quum à plurimis esset odiosus, victoriam de illo integrum
obtinere non potuit.

Interea Demetrius & Alexander proximos Reges ut sibi auxilium mitte-
rent, sollicitarunt, Alexander copioso exercitu contracto, adjuvante im-
primis Ptolemaeo Philometore, Attalo Asiaz, & Ariarathe Cappadociæ Re-
gibus, nec non Jonathane Judæorum Pontifice, contra Demetrium profe-
ctus est, & castris juxta eum admotis, & collatis tandem signis, lavo cornu
pulso, Demetrius in dextro pugnans, coactus est loco cedere, & reliquis
effusè fugientibus, Rex fortiter decertans occisus est.

Alexander assumpto Syriae Regno Legatos ad Philometorem filiam ejus
nuptam sibi dari depositas misit, æquum esse dicens, ut se affinitate di-
gnetur, post recuperatum favente Deo paternum imperium, & Demetrium
bello devictum. Ptolemæus verò libenter Alexandri postulatis admissis,
scripsit & gratulari se ei de recepto Regno paterno & filiam collocaturum in
matrimonium, iusque ut sibi Ptolemaïdem occurreret, adducturo illò fi-
liam, & ibi celebraturo ejus nuptias, subsecutus deinde literas, tempus ma-
trimonii constituit.

LAGIDAR. Exivit de Ægypto Ptolemæus cum Cleopatra filia, & venit Ptolemaïdem
 anno centesimo sexagesimo secundo (exeunte,) & reperto ibi Alexandro,
 illam ei conjunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam po-
 tentem Regem decuit. Ad has nuptias Jonathas Judæorum Pontifex per
 litteras ab Alejandro vocatus est, qui quum venisset ad Reges, amplisque
 munieribus utrumque donasset. Ab utroque in honore magno est ha-
 bitus.

Lagid. 174. Onias Pontificis Oziae filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Pto-
 Philom. 30. lemæum Philometoren, sibi æternam memoriam parare volens, decreve-
 rat à Rege & Reginæ Cleopatra per literas, petere ut sibi liceret in Ægy-
 ph. 1. 13. cap. 6. ptico instar illius Hierosolymitano, templum construere & in eo Levitas &
 Sacerdotes ex suo genere constitueret, in literis autem significaverat, dum
 bello illis in vanis Regionibus operam navaret, animadvertisse apud Coëlefyr-
 iam & Phœnicen & Leontopolim in Ægypti Præfectura Heliopolitana,
 aliisque in locis Judæos præter decorum habere templo, & ideò malè inter
 eos convenire, rogare igitur ut templum quod apud castrum aggressis Buba-
 stis invénit, nulli sacram Numini, jamque collapsum repurgare & aliud
 loco ejus Deo maximo ædificare pro salute sua & Reginæ atque liberorum
 suorum, ut Judæi qui Ægyptum incolunt, illuc convenientes quo magis
 alerent mutuam concordiam & eo usibus suis fierent accommodatores. Nam
 & Isoram prædixisse quod erit Domino Deo altare in Ægypto & alia multa
 cecinisse.

Id. ibid. Impetrato à Regibus Ptolemæo & Cleopatra loco, Onias templum illud
 aggressis Bubastis destruxit & novum ad Hierosolymitani similitudinem ædi-
 ficavit, sed minus & non perquam opulentum. Nec defuerunt Oniae simi-
 les illius Levitæ Sacerdotes, qui illic divinum cultum frequentarent & instau-
 rarent Ceremonias.

Id. ibid. Apud Alexandriam inter Judæos & Samaritas, seditio est exorta de facris
 ipsorum, quæ ad Regis cognitionem pervenit, Judæi contendebant juxta
 Mosis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ ve-
 rò Garizitanum. Provocatum est ad Regem & amicorum ejus confessum,
 ut ab his causa audiretur, & utrius partis Causidici succumberent, morte
 mulctarentur. Patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Judæis An-
 dronicus Messalami F. juraveruntque per Deum & Regem, quod ex lege
 probationes essent allaturi & Regem rogaverunt ut necaret eum qui jusju-
 randum non servasse deprehenderetur. Rex multis amicis in consilium
 adhibitis causam audivit, & Andronicus rationibus persuasus, Hierosolymita-
 num esse ex sententia Mosis fuisse prouuntiavit, Sabbæum verò & Theo-
 dosium addixit supplicio.

Clem. Alex. Aristobulus Judæus ex Peripateticorum disciplina sub Ptolemæo Philome-
 lib. 1. Strom. tore tunc claruit, & ad eundem Regem explanationum suprà libris Mosis
 commentarios dedicavit.

Seleuc. Hist. Natus est Alejandro qui Theopatoris cognomen acceperat, filius ex Cleo-
 pag. 281. patra Philometoris filia, cuius numismata sub appellatione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟ-
 ΧΟΥ ΕΒΟΤ ΕΠΙΦΑΝΟΤΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, sunt exhibita, quum ea spectent ad An-
 tiochum quintum & novissimum Antiochi Epiphanis & Tryphænæ filium,
 à Josepho Dionysium appellatum, cuius autoritate delusi fuimus & cuius
 sex nummi post illius vitam à nobis descripti, ad Antiochum Alexandri fi-
 lium pertinent, qui cognominatur ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΠΙΦΑΝΗΣ ΔΙΟΝΥΣΟΣ,
 ut ex nummo argenteo recenter à nobis reperto, cum literis numeralibus
 H. id est anno 168. observatum est. Quod confirmat galea in ultimo
 Dionysi, ut in Tryphonis illius tutoris nummo exarata.

Lagid. 175. Ptolemæus per Cleopatram filiam aut per amicos, Alexandrum generum.
 Philom. 31. suum.

suum in ganeo & lustris socorditer jacere, & Ammonio ejus amico Regni LAGIDAR.
administrationem commississe, per quem & amici omnes Regis & Laodice an. 176.
Regina Antiochi Epiphanis filia, & Antigonus Demetrii filius, sunt oc-
cisi.

Alexander ut audivit Demetrium Demetrii Soteris filium annos puber-tatis egressum, in Ciliciam è Creta cum mercenario milite traejectum, anno Seleucidarum 165. deinde Apollonii Davi opera Coelesyriam ingressum ad Philometorem Socerum misit ut vellet ipsi copias auxiliares suppeditare, mox ad circumscribendos milites se accinxit, & rei navali operam dedit, ut præsto esset classis parata.

Philometor ex Ægypto cum navalibus & terrestribus copiis venit Alexan-dro genero latus auxilium, alacriter excipientibus ejus jussu civitatibus us-que ad Azotum, ubi obtundebatur quærimoniū Dagonis templi incendium, accusabāntque populariter Jonathanem autorem ejus injuriæ qui & agros eorum vastasset ferro & flammis & plurimos civium dedisset exitio. Ptolemaeo penè dissimulanter eorum querimonias audiente, Jonathas verò apud Joppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere: dēin-de quum usque Eleutherum fluvium deduxisset Regem, Hierosolyma re-versus est.

Quum autem Ptolemæus civitates ingrederetur, in omnibus militum cu-stodias ponebat, ob id videtur appetitus Ammonii insidiis, postquam enim Ptolemaïdem pervenit, minimum absuit quia oppressus sit Philometor Am-monii artibus: quibus detectis, scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritum aiebat, propter struendas sibi insidias, qui quum non dederetur, ipsum Alexandrum earum fuisse auctorem intellexit, & magno illum odio prosequi cœpit. Postea Ptolemæus civitatum Domi-num usque Seleuciam maritimam obtinuit.

Philometor affinitatis Alexandri poenitens, & quod ipsi vitam eripere ten-tasset, & quum esset luxuria & socordia homo perditus, abstracta à marito filia Cleopatra quæ ipsi occurrerat, mox ad Demetrium mittit Legatos de so-cietate & amicitia, ut data ipsi in matrimonium filia, paternum Regnum ei restitueret. At ille & amicitiam ejus & oblatam conjugem perliberenter ample-xua est, quod ubi rescivit Alexander filium apud Rabilum Arabem quem (aliu Zabilum vocant) male, z. pro r. accipientes uno puncto apud gentem illam inter se differentem, deposuit, & protinus in Ciliciam abiit.

Antiochiam venit Philometor, & Antiochenai propter Ammonium à quo plurimis affecti fuerant incommodis, Alexandrum ob quorundam rebellio-nem in Ciliciam profectum deseruere; Amnio autem quærens latebras, cæ-sus est; Ptolemæus autem urbem ingressus à civibus Rex consulutatus est, & ab exercitu coactus est duo sibi imponere diadema, alterum Asiaz, Ægypti verò alterum: sed quum esset natura justus & nimis potentia minima cupi-dus, adhæc prudens & qui nollet Romanis invidiosus esse, contentum se Æ-gypti imperio affirmavit.

Unus Ptolemæus reliquus erat labor, ut Antiochenis persuaderet Deme-trium pro Rege recipere, alienatis ab eo animis propter injurias à patre ac-ceptas, advocata tandem civium & militum concione persuasit eis ut Demetrium pro Rege reciperent, pollicitus eum majorem rationem habiturum recentis eorum beneficiorum quam odiorum quæ illis cum patre ejus intercesserant, se quoque affirmavit monstratorem ei fore vitæ recte instituendæ & admini-strandæ Republicæ, nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. An-tiocheni veterem patris offendam novis meritis correcturi, se ei tradunt, & milites paterni, favore juvenis accensi prioris sacramenti religionem novi Re-gis superbiæ præferentes, signa ad Demetrium transferunt, & sic regnavit De-metrius anno 167. Seleucidarum.

LAGIDAR. Alexander valido è Cilicia exercitu ducto, quum Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Philometor cum novo genere Demetrio, collatisque signis ad Oenoparam fluvium vinctus est Alexander. Fortè accidit in eo pugna ut equus Ptolemæi consternatus baritu Elephanti cum excuteret, prostratumque aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni creptus esset interventu satellitum, attamen per integrum quatriduum sotiris sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere.

J. Macc. 11. E pugna elapsus Alexander cum quingentis suorum in Arabiam ad Rhabillum, apud quem filium deposuerat, se recepit, sed à suis traditus, est occisus, & Arabiæ Dynasta recisum ejus caput ad Philometorem misit, qui ad se reversus, jucundissimo sibi rumore, simul & spectaculo capitii & mortis pavit animum & oculos: nec ita multò potest exhilaratus gaudio percepto ex inimici interitu, tertio inter curationem die, dum ossa Medici terebrare contendunt expiravit.

Ptolemæus obiit anno Regni 34. completo ut videtur si quidem autores illi Valef. ann. 35. tribuunt quod de incepto intelligendum est. Decessit autem Olymp. in exc. Polyb. pag. 158. an. 3. quo anno Polybius historiam suam terminaverat. Reliquit filium 33. Ptolemæum teneræ ætatis & duas filias nomine Cleopatras, unam nempe avunculo Evergeti inuptam, & alteram Alexandro primum, & deinde Demetrio Nicatori.

Polyb. exc. Ibid. exc. Vir ut quidam sentiunt maxima laude dignus, quamvis alii secus existiment. In adolescentia illi in bello reprobratur ignavia, animi penitus effeminati natura & mollities, sed postea ex iis quæ gessit, satis apparuit ejus constantia atque industria in agendo nemini inferior, illius ignaviæ causa spadonis Eulæi nutritioni tributa est, nam cum in deliciis & muliebribus institutis à puero educaverat.

Ioseph. ant. Justus habebatur & nimiæ potentiaz minimè cupidus, prudens, sed imprib. 13. c. 8. mis clemens & benignus, si quis unquam superiori memoria Rex certè fuit, cuius rei argumenta supersunt certissima. Qui primùm neminem ex amicorum numero ullam ob causam occidit, nullus civis Alexandrinus ab eo est interfectus.

Ibid. Excerpt. ex Diodor. pag. 353. Quum autem à fratre Alexandria compulsus esse videretur, primò Alexandria ulciscendi illius oportunitatem nactus, culpam ei condonavit. Postea verò quum idem Cyprum occupare molitus esset, captum non ut hostem sed tanquam fratrem beneficiis affectum dimisit. Sed inter eos morum comparatio non admitti potuit, quum Philometor eximia mansuetudine & frater ejus summa fævitia esset præditus.

Verùm enim verò Philometor Rebus secundis lœtisque successibus vigorem animi remittebat, & quædam quasi luxuria ac mollities Ägyptiaca in eo inerat: quam ob causam sèpè numero in magnum discrimen est adductus.

B X M U S A O N O S T R O.

Caput Regis diademate insignitum : ex altera parte Aquila insistens fulmini cum palmæ ramo intra alam dextram inserto & epigraphe duplice circulo ornata ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΟΜΕΤΟΡΟΣ. In area à sinistris, opp. οππαίσιον; inter pedes Aquilæ ΙΔ. & litera Τ inversa, id est Δυκάθαρος, anno 16.

Si Ptolemaei omnes cognomina sua in nummis signassent ut hic ordine sextus, Philometoris appellationem exhibuit, magnam sanè lucem in discernendis Ægypti Regum vultibus nobis afferrent, sed ille est solus post Ptolemaeum Lagi filium quem nummi appellant Soterem, qui Philometoris cognomen in ipsis apposuit, porro non mediocrem in aliis dignoscendis notio- nem attulit; si quidem in antecessoribus ejus exhibendis, satis fecisse putamus, & sic medio itinere confecto, illius successorum imagines vobis exponere speramus.

Nummum hunc tanti facimus ut viginti aureis coronatis eum emere non dubitaverimus, idemque pretium promittimus Antiquariis qui nobis alium Ptolemaeum Regem tetradrachmalem argenteum, cum quodam cognomine, his exceptis, suppeditabunt, ut illorum Principum seriem magis ac magis illustrare deinceps possimus.

Non mireris vesanam ΘΕΟΥ in Philometore Rege appellationem, Antiochus enim Epiphanes Syriæ Rex, ejus avunculus, illam primus usurpare in nummis suis ausus fuerat. Antiochus verò tertius, Deus à Milesiis quidem appellatus fuerat, sed cognomine tantum contentus, illud in nummis adhibuisse non observavimus. Regibus autem Ægyptiis ante Philometorem Dei nomenclatio post mortem tanquam consecratis in nummis & inscriptionibus attributa est, Ptolemaeus Lagi filius & Berenice ejus uxor, ΘΕΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ ap- plati sunt, & Ptolemaeus Philadelphus & Arsinoe ejus soror & uxor vocati sunt ΘΕΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ.

Sed insolens illa Dei nomenclatio non modò ab Antiocho Epiphane, ad Ptolemaeum Philometorem transiit sed Demetrius Soter Seleuci filius per matrem illius cognatus, eam in Syria eodem tempore regnans, sibi etiam vindicavit. Pauci tamen Ægypti Reges quamvis amabitiosi, eam usurparunt, ita ut à populis illis datam potius crediderimus, unde vox ista manifesti & apparentis Numinis symbolum videatur, quum à Rege beneficia quædam accipiebant.

Litera Ι. Δυκάθαρος sonans, in plurimus Imperatorum Romanorum nummis, inversam Τ ut in hoc apparet, observavimus an sit monetariorum incuria, aut ignorantia, satis incertum: literæ vero numerales ΙΔ. annum designant decimum sextum Philometoris imperii, quo tempore regnabat cum fratre Evergete, ut in ejus vita notavi: unde nobis dubitandi locus? an populi

Plin. lib. 36.
in torri Pha.
ro.
Marm.
Adul.

puli Philometorem à fratre júniorē distingue-re cupientes, illum peculiari, sed superba Dei nomenclatione insignierint, quum ipse præsertim mansuetus & benignus esset, & frater moribus asper.

Nobis literæ οππ. initiales exponendæ supersunt, & ut verū fateamur nobis prima fronte Monetarii monogramma videbatur designare, præsertim quum nulla Ægypti urbs memorabilis ab iis inchoaret, & si aliquis in hac opinione permaneat, & primas οππ. id est οππ. literas esse sustineat, nec nos refragantes habebit.

Sed quum ex nummis Imperatorum Romanorum urbes Ægypti per initiales literas nomen suum exprimere didicimus, hunc morem ex Regibus Ptolemæis illum forsan desumpsiſſe suspiciati fuimus: ideo illas haec tenus iis tribuere solemus: itaque primas, οππ. interpretari lubet Οππονεῖς, ab Opponeis. Οπόνη vel Οππόνη, sed huic favet nummus, constituitur à Ptolemæo Geographo in Æthiopia, quæ Ægypto parebat, in Azania scilicet Regione, Oppone erat Emporium celebre. Reclamat verò Antiquarii ex urbe tam remotaquare nummum revocas.

Discant Ptolemæos Reges post Æthiopiam sibi vindicatam & loca mari rubro adjacentia, ex his Regionibus plurima ad vitam necessaria & commoda in Ægyptum fuisse aportata: unde permulta à Geographo notantur Emporia, in quibus dubium non est quin monetarum officinæ à Regibus sint stabilitæ ad negotia mercatorum, in iis præsertim locis ubi plurimæ erant argenti, immo & auri fodinæ, ex quibus moneta etiam pro thesauro Regio signabatur, ut hodie pro Hispanis in plurimis Americæ partibus observatur, quæ in eorum Regnis & exterris regiosis distribuitur.

Pto-

PTOLEMÆVS EVERGÉTES, II.
REX AEGYPTI. VII.

*Ap D Vaillant. D. med.
ex num. anq. tetradr.*

Ptolemæus septimus Epiphanis filius, Philometoris frater nos hereditario jure, sed nepotis cæde cruentus, Aegypti Regnum invasit; Lagid. 179. Everg. II. 4. ille enim quum Cyrenis regnaret, audita Ptolemæi fratri in Syria morte, ipsius imperio inhians, Alexandriam ad tutelam nepotis petendam misit, quæ postquam à Cleopatra & ab Aulæ Primatibus illi denegaretur, ingentes comparavit copias, móxque Onias ex Heliopolitana Præfectura, qui tem- Joseph. lib. I. cont. plum ibi permisso ejus patris extruxerat, pro Regina adversus illum, suscepit bellum, & fidem quam habuit circa Reges, nequaquam in necessitate deseruit: itaque ad urbem deduxit exercitum parvum, quum esset illic Thermus præsens Romanorum Legatus.

Copiis igitur è Cyrenaico Regno adductis Ptolemæus Aegyptum ingreditur, Alexandriamque obsidione cingit; sed res per Legatos conciliata est, ut ille Reginæ nuberet & nepotis tutelam ageret. Lætus hoc solo, quod sine certamine fraternalum Regnum accepisset, in quod subornari & à ma- tre Cleopatra & favore Principum, fratri filium cognoverat.

Ceterum infestus omnibus, statim ubi Alexandriam intravit, fautores Id. ibid. pueri trucidari jussit. Ipsum quoque die nuptiarum, quibus matrem ejus in matrimonium recipiebat, inter apparatus epularum & solemnia religio- num, in complexu matris interficit; atque ita torum sororis, cæde filii cruentus ascendit.

Non mitior postea in populares, qui cum in Regnum vocaverant: si Ibid.

O

qui:

LAGIDAR. quidem peregrinis militibus, licentia cædis data, omnia sanguine quotidie manabant; multos enim calumniatus, tanquam saluti suæ inficiatos crudelibus suppliciis extinxit; alios varias commentus causas in exilium misit, ademptis facultatibus. Quas ob res brevi indignationem atque odium Subditorum omnium sibi conciliavit.

**Joseph. I.
13. c. 8.** Demetrius Syriæ Regno potitus, quum pravo ingenio præditus esset, Ptolemæi milites male mulctabat, oblitus & auxilii & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias, recens intercesserat. Illi vero perosi hominis ingratitudinem receperunt se Alexandriam, Elephantis tamen in ejus potestatem relictis: interea Demetrius pacatam existimans ditionem, veteranos milites dimisit, inter quos Tryphon Antiochum, quem suprà Dionysum nuncupavimus, ex Arabia à Rhabilo acceptum, in Syriam deduxit, ubi ille Rex appellatur anno Seleucidarum 168. ut patet ex ejus nummis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΤΣ ΔΙΟΝΤΣΟΤ. ΗΕΡ.

Lagid. 180. Ptolemæus qui Evergetis nomen sibi asciverat, quum per scelera & strages Regnum stabiliret, ab Alexandrinis vulgo Cacergetes vocabatur, summa enim saevitia præditus erat; proinde vulgus avidum rerum novarum, opportunum defectionis tempus cupidè expectabat.

Lagid. 181. Tryphon Antiochi Dionysi tutor quum statuisset pupilli sui Regnum occupare, Jonathanem Judæorum Pontificem qui illius partes sequebatur, **Everg. 11.3.** primùm infidiis occidit, deinde corruptis Medicis, qui ipsum calculi dolore consumi ad populum spemtiti sunt, eum fraude interfecit, & Syriæ Regnum invasit.

**Diod. exc.
Pag. 355.** Quo tempore Ptolemæus ex solenni Ægyptiorum more apud urbem Memphis in Palatio augurabatur, natus est ei filius ex Regina Cleopatra, quæ supra modum exhilaratus, puerum nominavit Memphitem, quod sibi in urbe Memphi solenne sacrum peragenti natus esset.

Lagid. 182. Porro dum natalitia filii sui celebrat Evergetes à folita crudelitate nequam desciscens, Cyrenæos quosdam, qui eum in Ægyptum deduxerant, interfici jussit, quod paulò liberiùs ob Irenem pellicem, ipsum objurgassent.

Lagid. 183. Quum in Tryphonis gratiam civitates Syriæ quotidie deficerent, **Everg. 11.5.** trius à superioribus Provinciis vocatus contra Arsacem cum exercitu profectus est;

Lagid. 184. Interim Ptolemæus ob crudelitatem atque ob foedas libidines ac defor-
Everg. 11.6. mem corporis habitum, (unde & Physcon cognominatus est,) cunctis erat invisus. At Praefectus Hierax quum & rei bellicæ scientissimus & in congressibus admodum popularis, ac præterea eximia animi magnitudine esset, Ptolemæi Imperium sustinuit. Nam quum Ptolemæus pecunia inopia premiceret, militésque stipendiis fraudati deficere ad Galæstem parati essent, ipse ex sua pecunia numerato militibus stipendio seditionem pacavit.

Lagid. 185. Ægyptii prousus Ptolemæum despiciebant, quum eum viderent & in ser-
Everg. 11.7. monibus puerilem, & effusum in foedissimas libidines & ob intemperanciam effeminatio corpore esse.

I. Macc. 15. Legati Judæorum à Simone Pontifice Roma reduces literas à Senatu ad Ptolemæum scriptas Alexandriam tulerant, Lucius Consul Regi mandabat ut nihil in Judæos intentaret malū, neque auxilium ferret pugnantibus adversus eos, & si quando transfuge ad eum venirent, Simoni Pontifici illos tradiceret, secundum patriam legem puniendos.

Antiochus cognomine Evergetes Demetrii Nicatoris frater, in Syriæ Regnum contra Tryphonem usurpatorem à populis & à Cleopatra Ptolemæi nuptiæ, ab illius uxore appellatus est, quod Rhodogunea Arsacis filiam matrimonio sibi copulasset, indignata.

Tryphon tandem ab Antiocho ex plurimis urbibus expulsus, ab eo interfectus est.

LAG IDAR
an. 186.
Evg. 11.
8.
Lagid. 187.
Everg. 11.
9.
Athen. I. 4.
c. 25.
Justin.
lib. 38.

Ptolemæus jugulatis plurimis Alexandriæ civibus & non paucis eorum, qui cum ipsius fratre Philometore pubescentes adoleverant, actis in exilium, quasi non amplius criminum suorum testes haberet, Cleopatræ junxit sororis & uxoris filiæ amore captus, eam per vim stuprat, matremque ejus Cleopatram majorem Philometoris fratris sui viduam quam uxorem duxerat, ipse repudiat, & neptem pro legitima consorte accipit.

Tot rebus perversis territus populus Alexandrinus gregatim in diversa labitur, patriamque metu mortis exul deserit. Solus igitur in tanta urbe cum suis relictus, quum se Regem non hominum, sed vacuarum ædium videret, edicto peregrinos sollicitavit.

Peregrinis edito Ptolemaei Alexandriam confluentibus, Legati Romanorum, P. Scipio Æmilianus (paulò antè consulatum 11.) Spur. Mummius & L. Metellus à Senatu ad inspicienda sociorum Regna & urbes missi appulerunt: ubi quum Scipio navi egressus capite, veste cooperto procederet, illum cursitantes Alexandrini rogaverunt ut retegeret faciem, desiderioque ejus videndi captis spectandam præberet, vocemque & plausum, eo impetrato, fustulerunt.

Ptolemæus autem Romanis tam ridiculus fuit quam cruentus civibus. Erat enim & vulnus deformis & statuta brevis & sagina ventris non homini sed belluæ similis: nam ob luxuriosam vitam & delicatiorem, ventris ut statuæ totius crassa moles curgebat, quam vix ulnis fuisse complexus aliquis, inertis corpore & languescente, quo ad talos usque, demissa tunica vestiebatur, manicis ad palmas protensis, quam foeditatem augebat nimia istius perlucidæ vestis subtilitas, prorsus quasi astu inspicienda præberentur, quæ omni studio occultanda pudibundo viro erant.

Pedibus nunquam ille è Regia prodibat, sed perpetuo scipione subnixus, stat. ut seq. qua de causa Rex Legatorum, ambulationem, quum ægrè magno nisi squaret, Scipio Panzerio in aurem infusuravit. Jam nunc Alexandrini frumentum nostræ peregrinationis cœperunt, qui propter nos Regem viderunt deambularem. Unum omnino ea in legatione habuit Scipio de amicis Panzeriis & servos quinque.

Rex opulentis conviviis Legatos exceptit, & circumducens ostendit eis cum Palatio tum reliquam Regiam, Gazam illi autem virtute præstantes, cibis quidem modicis & ad sanicatem conducebibus usi, opulentum illum apparatum, ut qui animum simul & corpus corrumpetet, contemnebant: obiter vero & quasi nullius pretii essent, intuentés ea quæ à Rege in administratione habebantur. Quæ consideratione sua erant, accuratè observabant: urbis situm & amplitudinem, & quæ circa Pharum erant peculia.

Memphim deinde navigantes, Regionis bonitatem, Nili opportunitates, id. ibid. urbium multitudinem, infinitas incolarum Myriadas, Ægypti munitionem, totamque Regionis excellentiam, quam bene ea esset, ad Imperii securitatem & magnitudinem comparata, considerabant. Mirati denique Ægyptum incolentium multitudinem, & locorum commoditates, maximum in eo imperium constitui posse censebant, si idoneos Dominos Regnum illud naustum fuisse. Deinde rebus Ægypti lustratis in Cyprum atque inde in Syriam sunt profecti Legati.

Ptolemæus ut civibus & incolis Regnum suum denuò frequentaret, Alexandria, & urbes, Insulæque replevit Grammaticis, Philosophis, Geometris, Musicis, puerorum Magistris, Pictoribus & Medicis, & aliis multis artificibus, qui ob inopiam ea docentes quæ scirent, omni humanitate præ-

Ligid. 190.
Everg. 11.
12.
Athen. I. 4.
c. 25.

LAGIDAR. claros viros expoliverunt: nam hoc modo renovatae sunt omnes disciplinz
an. 190. quæ sensim defecerant ob continuos bellorum motus, quæ Alexandri fuc-
Lagid. 191. cessorum temporibus exarserunt. Ipse autem erat in omni historia versatus &
Everg. 11. 13. Aristarchum Grammaticum habuerat præceptorem, appellatus est ideo Phi-
Tertull. Athen. 1. 12. lologus, & libros Historiarum scripsit 24. & aliquem de Homero commen-
Id. lib. 2. tarium composuit. Panareto Archesilai Auditori annuam mercedem talen-
torum duodecim constituit. Cum Eudoxo Cyziceno, homine admiratione,
quæ singulis propria sunt, prædicto, maximè de sursum navigando, stilo,
sermonem habuit.

Lagid. 192. Tanto fuit Ptolemæo erga libros studio, ut omnium in urbem appellen-
Everg. 11. 14. tum codices deferri juberet ad se, quos relatos in novas chartas Dominis de-
Galen. in 3. scriptos daret, si non venderent, quos autem pretio habebat, in bibliothecas reponeret.
Hipp. comm. Ex navibus acceptorum inter eos ferunt repertum tertium
de m. vulg. librum vulgarium morborum titulo insignitum: cujus verò studii ad veterum
libros comparandos fuerit ille Rex, magnum esse argumentum aiunt, ratio-
nem, quam habebat cum Atheniensibus, qui quindecim pigneratis argenti
talantis, Sophoclis ab eis accepit, & Eurypidis, Æschylisque libros, ut eos
describeret, & mox sartos tectos restitueret.

Hieron. in ep. 115. Jesus filius Sirach Hierosolymitanus in Ægyptum venit, ibique commo-
ratus, librum avi sui Jesu, Græcis *Panareton* & *Ecclesiasticum* dictum,
ex Hebræo sermone in Græcum translulit, ut ipse versionis suæ Prologo in-
dicat.

Lagid. 193. Ptolemæus quum etiam peregrinæ genti esset molestus & animadverteret,
Everg. 11. 15. quanto suo odio Patria teneretur, timori remedium scelere petivit, quóque
Val. Max. 16. tutius plebe trucidata regnaret, populum in Gymnasium convocavit, quem
lib. 9. cap. 2. Spart. in armis & igne necavit: legi etiam validos ad militiam præcepit, eos autem,
Carac. quos legerat, occidit.

Lagid. 194. Postquam Evergetes quum annos 15. regnasset, ob nimiam crudelitatem,
Everg. 11. 16. suis invisis, incensa Alexandriæ à populo Regia, clam in Cyprus cum Cleo-
Diod. exc. patra nepte & tunc uxore profugit, sed ne Alexandrini Cyrenis arcesserent
Pag. 350. Liv. Epit. filium maximum Memphitem, ut contra se Regem appellarent, illum in Insu-
Dec. 6. lib. 9. lam deportari curavit.

Justin. I. 38. Justinianus post Regis Ptolemæi discessum, Cleopatri majori ejus uxori
c. 8. & sorori, quam repudiaverat, Regnum dederunt, illiusque statuas & ima-
gines detraxerunt. Quod quum accepit, id factum studio sororis existi-
Val. Max. 1. mans, filium Memphitem, quem ex ea suscepserat, liberalis formæ & opti-
g. c. 2. sumæ spei puerum in conspectu suo occidi jussit, corpùsque in membra divi-
sum & in cista compositum satelliti tradidit Alexandriam portandum: quum-
que Natalis Cleopatræ appropinquaret, mandavit eidem satelliti, ut nocte
quæ Natalem antecedebat cistam in vestibulo Regiæ deponeret.

Justin. ibid. Quo ut jussum erat peracto, res non Reginæ tantum, verùmetiam universæ
civitati, acerba & luctuosa fuit, tantumque mœrorem festissimo convivio in-
tulit, ut Regia omnis repantino luctu incenderetur. Verso igitur studio
Principum ab epulis in exequias, membra lacera populo ostendunt, & quid
sperare de Rege suo debeant, filii cæde demonstrant.

Appian. Syr. Antiochus Evergetes Syriæ Rex qui Cleopatram Philometoris filiam majo-
rem matrimonio sibi copulaverat, Demetrio ejus marito vivente sed in Par-
thia detento, dum fratrem è carceribus Arsacis liberare tentat, occisus est
anno Seleucidarum 183. & Demetrius frater in Regnum Syriæ, ab Arsace
Ex sum. fortè fortuna liberatus, revertitur.

Ptolemæus contracto in Insula Cypro exercitu bellum sorori ac patriæ intu-
lit, & Cleopatra Ægypti Regni ab Alexandrinis declarata Regina finito or-
bitatis luctu quum urgeri se fraterno bello videret auxilium à Demetrio ge-
nero

nero ex longa Parthorum captivitate nuper reduce, per Legatos petiit, ipsa **LAGIDAR.**
Ægypti Regnum, auxiliū pretium, adversus fratrem, olim maritum suum ^{20. 194.}
 pollicente.

Marsyas ab Alexandrinis exercitui Cleopatræ Præfctus contra Ptolemæi ^{Lagid. 195.}
 copias progreditur, prælium itaque committitur, & Hegelochus Regis ^{Everg. 11.}
 Dux Marsyam vivum cepit, copiásque ejus internectione delevit. Porro ^{Diod. exc.}
 adducto in conspectum Regis Marsya, quum cuncti acerbissimis suppliciis ^{Pag. 377.}
 cum protinus affectum iri crederent, Ptolemæus præter spem illi pepercit.
 Jam enim præteritæ crudelitatis poenitere eum coeperat, & infensum sibi
 vulgus conciliare hujusmodi clementibus factis cupiebat.

Antiochenses Demetrii execrantes superbiam, quæ conversione Parthica ^{Joseph. lib.}
 intolerabilis facta erat ad Ptolemæum miserunt rogantes ut aliquem ex Se- ^{13. c. 17.}
 leuci genere iis daret, quem possent Regem sibi constituere.

Demetrius Ægypti potiundæ spe illektus copias contraxerat & in illam ^{Justin. I. 39.}
 advenit, primoque Pelusium oppugnat: sed mox audita Antiochenium ^{c. 1.}
 rebellione ceterarumque urbium defectione Pelusii obsidionem relinquit,
 & dum aliena affectat, propria suorum motibus amittit.

Cleopatra autem quum se Demetrii generi auxilio orbatam vidiit, opibus ^{Id. ibid.}
 Ægypti navibus impositis ad filiam Cleopatram in Syriam perfugit.

Ptolemæus Alexandria recipitur & quod bello à Demetrio petitus fuisset ^{Athen. I. 5.}
 Syriis immittit juvenem quendam Ægyptum, Protarchi negotiatoris filium ^{c. 13.}
 qui Regnum Syriæ armis peteret, & composita fabula, quasi per adoptio-
 nem Antiochi Epiphanis Regis receptus in familiam esset, nec Syriis quem-
 que Regem aspernantibus, ne Demetrii paterentur superbiam. Nomen ju-
 veni Alexandri imponitur quasi esset Alexandri Theopatoris frater, auxiliisque
 ab Ægypto ingentia mittuntur. Alexander autem Antiochiam pervenit, ^{Hist. Seleu.}
 Rexque acclamatur anno Seleucidarum ^{184.}

Dum res in Ægypto tranquillæ & pacatæ manent, Demetrius & Alexan- ^{Lagid. 196.}
 der de Syriæ Regno acriter inter se contendunt, Ptolemæo & rebellibus ^{Everg. 11.}
 hunc semper foventibus, ideo ejus partibus plurimæ urbes quotidie defi- ^{18.}
 ciunt. ^{Justin. ut sup.}

Prælium tandem inter Regni Syriæ contendentes circa Damascum com- ^{Lagid. 197.}
 missum est in quo Demetrius ab Alexandro victus est, & è pugna fugiens Pto- ^{Everg. 11.}
 lemaidem ad Cleopatram uxorem, sed ab uxore & filiis ea exclusus, quum ^{19.}
 Tyrum religione templi se defensurus adit, è navi descendens Cleopatræ ar- ^{Porphy. int.}
 tibus occiditur, quatuor post redditum è Parthia in Regnum annis exactis in- ^{Græc. Euf.}
 terficitur.

Cleopatra Syriæ Regina trium Regum uxor, tandem vidua, ingenti do- ^{Lagid. 198.}
 minationis cupiditate laborans, pro filiis populos & milites ad rebellionem ^{Everg. 11.}
 contra Alexandrum sollicitare cœpit, sed ut nomen Regis penes eos, jus ^{20.}
 autem imperii penes ipsam esset. ^{Justin. L. 39. c. 2.}

Quum autem in vanum laborasset, ad Ptolemæum patruum tandem re- ^{Lagid. 199.}
 currat, & petita ab eo filia Tryphæna aliis Gryphina in matrimonium pro ^{Everg. 11.}
 Antiocho filio, auxilium, contra Alexandrum ad Regnum paternum illius ^{21.}
 recuperandum postulat, & id mediante matre Cleopatra Ptolemæi olim
 uxore, dum Alexander rerum successu tumens, spernere ipsum Ptolemæum
 à quo fuerat in Regnum subornatus, superba insolentia, inceperat.

Anno Seleucidarum 188. Judæi Palæstini Senatúsque Hierosolymitanus & Maccab.
 & Judas celebraturi Encoenia repurgati Templi ^{25.} die mensis Casleu, scri- ^{10.}
 pserunt ad Aristobolum Magistrum Ptolemæi Regis ex Regio genere sacer-
 docum Aaronico, & Judæos Ægyptenses ut & ipsi idem facerent. ^{Lagid. 200.}

Ptolemæus itaque reconciliata sororis amicitia, in Cleopatræ neptis gra- ^{Everg. 11.}
 siam, destruere Alexandri Regnum, quod odio Demetrii, viribus suis acquisi- ^{22.}
 verat, ^{Id. ibid.}

LAGIDAR. verat, summis opibus iustituit. Mittit igitur ingentia Antiocho Epiphani, cœg.
an. 200. nomine joculari Grypo auxilia & filiam Tryphænam ei nupturam ut populos in
auxilium nepotis, non societate tantum belli, verum & affinitate sua solli-
citaret.

Lagid. 201. Quum omnes in Syria, Antiochum Ægypti viribus instructum viderunt,
Everg. 11. paulatim ab eo defecere, licet Alexander à plurimis amaretur. Erat quip-
Diod. exc. pe ingenio leni ac placido & in congressu ac sermonibus mirabili comitate:
P. 377. tandem inter eos præium est initum, in quo Alexander victus Antiochiam
profugit, deinde ab illa urbe ob sacrilegium ibi commissum expulsus, postea
misere perii.

Lagid. 202. Cleopatra, Syriæ, Antiochi filii Victoria, quum inferiorem dignitatem
Everg. 11. suam factam doleret, venienti ab exercitatione poculum veneni obtulit, sed
24. Grypus veluti pietate cum matre certaret, bibere ipsam juberet, abnuenti in-
stat. Postremum prolatu indice eam arguit, solam defensionem sceleris su-
perefæ affirmans, si bibat quod filio obtrulit. Sic victa Regina, scelere in-
se verso, veneno quod alii paraverat, extinguitur.

Lagid. 203. Ptolemaeus quieto Ægypti suo Regno & parta Syriæ tranquillitate in quam
Everg. 11. milites & copias sèpè novas ut Regum pro quibus stabat, partes soveret,
25. Athen. 1. 39. ut erat doctrina atque optimarum artium studiis eruditus, Libros seu Codices
c. 20. ex omni parte colligebat, ipsèque ut antea diximus Libros compone-
bat.

Lagid. 204. Commentarii quos ille scripsit numero viginti quatuor, passim ab Auto-
Everg. 11. ribus laudantur, & in duodecimo loquuntur ipse de Regis Palacio, quod est
26. Id. ibid. Alexandriæ, & animalibus quæ in eo nutriuntur, ubi inquit. Sunt & illuc
Phasiani, quos Tetraonas vocant, (sunt autem hi à vulgaribus diversi,) non
solum è Media petiti, sed etiam eis subjectio Gallini cortibus in tantum
numerum aucti, ut quotidie Rex illis vesu possit.

Lagid. 205. Evergetea quum denegose inciperet, sexagesimum enim annus supera-
Everg. 11. bat, filium natu maximum matrimonio copulare statuit, & quum jam ve-
27. terum Ægyptiorum Regum apud Ptolemeos Principes mea invalueret ut
fratres ducerent pro uxoribus sorores, Cleopatram filiam, quam frater ejus
Ptolemaeus junior sommoperè diligebat, pro consorte illi concessit, & nu-
ptiaz summo quidem apparatu Alexandriæ sunt celebratae.

Lagid. 206. Cleopatra mater, quæ Ptolemaeum juniores filium odio & Alexandrum
Everg. 11. minorem naturam amore prosequebatur, Evergeti marito persuasit, ut no-
28. Paulan. 1. 1. vis sponsis Cyprum concederet, non ut ibi tanquam Dominus regnaret,
P. 15. sed ut filius in hanc Insulam quasi relegaretur, cuius acerbitas in filium cum
alias causas memorant, tum quod Alexandrum, si pater è vivis abiheret, fa-
cilius ad Ægypti Regnum promoveret, qua de causa testamentum Regi
suggeslit.

Lagid. 207. Antiochus Epiphanes à Cleopatra matre Regina Syriæ non degenerans,
Everg. 11. struxit Antiocho juniori, quamvis uterque fratri, insidias quum enim illum
29. App. Syr. veneno tollere vellat, ut maturius cum eo de Regno contendaret, excita-
Justin. ib. vit: unde natus est illi simulacrum Regi.

Ibid. Inter has Regni Syriæ patriciales discordias, monitur Rex Ptolemaeus
anno imperii sui post Philometoris frattis mortem vigesimo nono, non enim
sex illos numeramus, quos cum fratre Regis nomine imperavit, eos Philo-
metori tanquam legitimo Regi tribuimus.

Ibid. Reliquit Ægypti Regnum uxori, & alteri ex filiis, quem illa legissetqua-
si videlicet quietior Ægypti status quam Syriæ Regnum esset, quum mateo
altero ex filiis electo, alterum hostem esset habitura.

Vd. Max. I. Ptolemaeus tres habuit filios, totidemque filias, ex Cleopatra sorore,
9. c. 2. Memphitem, quem occidi jussit in Insula Cypro. Duos autem filios ex
Cleo-

NUMMUS PTOLEMÆI EVERGETIS II. 111

Cleopatra nepre, Ptolemæum nemp & Alexandrum, ut & tres filias, pri^{ma} LAGIDAR.
mam Tryphænam Antiocho Syriz Regi nuptam, secundam Cleopatram fratri
Ptolemæo nuptam, & postea à matre abductam, tertia fuit Selene, quam
ei Regi à plebe nominato collocavit.

Filium etiam habuit spurium ex Irene concubina cui testamento Cyrenarum Regnum legavit, & vocatus est Ptolemæus cognomine joculari Apion,
quod erat macilens.

Princeps erat vultu deformis, statura brevis, sagina ventris, non homini^{Athen. l. 12.}
ni sed belluæ similiis, unde joculari cognomine dictus est Physcon; nam ut^{c. 12.}
populi gratiam auceparetur quum illi Alexandrini Regnum, fratre ab An-^{Diod. sic.}
tiocho Deo Epiphanè detento & detulissent, Evergetis id est benefici nomen
sibi tribuerat: unde iudicem populi, postea cum ob scelera Cæcergetem appellariunt.

Rex fuit crudelissimus, pupilli regnum ejus parricidio usurpavit, sed quid^{val. Max. l.}
hoc facto truculentius? filium, quem ex Cleopatra eadem sorore & uxore^{9. c. 2.}
sustulerat in conspectu suo occidi jussit, perinde quasi ipse cladis, quam illi
inferebat, expers, ac non infelior, quod in communis orbitate Cleopatram
miserabilem, cunctis se invisum, redderet. Non contentus ipsi sorori,
duos ex diversis conjugibus filios occidisse, post stupratam per vim ipsius fi-
liam, repudium illi renuntiat, ut in libidinosæ amentiæ teterimum exem-
plum nepti nubere possit.

Non mitior in populos, maximam Alexandrinorum partem armis & igne^{Justin. l. 38.}
necavit, nec pepercit popularibus qui eum ex Cyrenis ubi regnabat, Ale-^{c. 8.}
xandriam vocaverant.

Princeps quidem fuit eruditus, quippe commentariorum libros scripsit, Athen. l. 4.
literatos omnes ac Philosophos & cuiuslibet scientiæ & artis viros fovit; ita^{c. 25.}
ut sub eo Rege renovatæ sint omnes disciplinæ.

Assentatorem habuit Hieracem Antiochenum qui arte palpandi plurimùm^{Id. l. 6. c. 13.}
apud eum potuit.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput diadematum senile, in altera parte Aquila dñguibus fulmen, cum
palma inter alam inserta, & circa ambitum βΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In
area à dextris l. 15. anno ib. à sinistris fia. id est πατέρων, Paphio-
rum.

Hic nummus ad Ptolemæum Evergetem II. sine dubio spectat, solus enim
ex Aegypti Regibus qui nobis à Philometore supersunt, senex est: nam qua-
tuor ad quinque annos natus erat quum pater Epiphanes mortuus est, Phi-
lometor ejus frater regnavit annos 35. & nummus cum anno Regni 16. ex-^{Book. Ch.}
hibet, itaque 55. fude, quando percussus est, agebat; filii auctor & aper-
tes

LAGIDAR tes illius, omnes in juvenili ætate imperium occuparunt, unde ex diversis
an. 207. eorum nummis supersticibus, illorum vultus & effigies facile dignoscitur.

Palmæ ramus alis Aquilæ insertus, ut in Philometore fratre observamus,
ad Evergetem II. pertinere nummum haud dubiè confirmat: ille palmam
fratris exemplo Aquilæ alæ inseruit; nam ante Philometorem nemo illam ad-
didit.

Litteræ πΑ. ut in superioribus, à Paphiis Cypri Insulæ nummum fuisse
cælatum denotat, quando Evergetes in se recepit anno Regni 16. ut rectè
pag. 351. area denotat his numeralibus literis Λ. 15. ut refert Diodorus in excer-
ptis.

Thesaur. Si nummus Evergetis illustre cognomen non exhibet, ne Physconis jocu-
larem cum Goltzio appellationem in eo querites.

PTOLEMÆVS SOTER, II.
REX AEGYPTI VIII.

*Ap. D. Vaillant. D. med.
ex num. arg. tetradr.*

LAGIDAR: **P**tolemæus VIII. Evergetis II. & Cleopatræ ipsius neptis filius primo-
an. 208. genitus, cum sorore Cleopatra uxore in Cypro Insula tanquam relegata-
Justin. l. 39. tus erat, quum pater mortuus est, at ille testamento Regnum uxori & alte-
c. 3. ri ex filii, quem illa legisset, reliquit, mater autem quod Alexandrum na-
Paul. Att. tu minorem sibi obsequentiorem fore sperabat: eam obrem, ut illum Aegy-
pag. 15. ptii Regem crearent, suadebat, repugnante vero plebe, ab illa compulsa
est majorem eligere.

Julian. l. 39. Cleopatra priusquam Ptolemæo Regnum daret, uxorem ademit & ca-
c. 3. rissimam sibi sororem Cleopatram juniores repudiare jussit: itaque Ptole-
mæus

mæus è Cypro Alexandriam appulit ut regnum *Ægypti* susciperet, & Cleo- LAGIDAR.
an. 109.
patra postquam repudii libellum recepit, in Insula moriens remansit.

Cleopatra mater Ptolemæo Regi filio antequam Memphi ex *Ægyptio* Soter. II. 2.
Id. ibid.
more proclamaretur, minorem sororem ablata majore Cleopatra uxore, ut *supra diximus*, sponsam ducere jubet, non materno quidem inter filias ju-
dicio, quum alteri maritum eriperet, alteri daret.

Ptolemæus Memphim ascendit, ubi folio decoratus, & sacris ut mos est Porphy. Gr.
Euseb.
Attic. p. 14.
initiatus, Soteris cognomen accepit: non autem Philometoris, ut rectè no-
tavit Pausanias.

Cleopatra junior in Cypro relictæ, non tam à viro repudiata, quām à Lagid. 210.
Soter. 11. 3.
Id. ibid.
matre divertio viri dimissa, ab Antiocho juniori cognomine Philopatore, vulgò Cyzicenos in matrimonium petita, ipsi nubit, eique ne nudum uxori nomen asserret, exercitum Cypri sollicitatum, velut dotalem ad mari-
tum dedit, & Antiochiæ illa recipitur.

In vacuam Cyprum Cleopatra mater hoc Regni anno 4. minorem filium Lagid. 214.
Sot. II. 4.
Paul. Att.
pag. 15.
Porphy. Gr.
Euseb.
Justia. I. 39.
c. 3.
Imperatoris vel Regis nomine misit, ut per eum majori filio unâ secum re-
gnante formidolosior esset ipsa.

Antiochus junior par viribus fratris, Cyprio scilicet exercitu, prælium committit, ac vicit in fugam vertitur. Tunc Antiochus Epiphanes An- Id. ibid.
tiochiam in qua erat Cleopatra fratris uxor obsidere coepit: Urbe autem capta Gryphina Epiphanis uxor nihil antiquius quām sororem Cleopatram requiri jussit, non ut captivæ opem ferret, sed ne effugere captivitatis mala posset, quæ sui æmulatione in hoc potissimum Regaum invaserit, hostique sororis nubendo, hostem se ejus effecerit.

Tum peregrinos exercitus in certamina fratribus adductos, tum repudiata tam à fratre, contra matris voluntatem extra *Ægyptum* nupram accusat. Contra Epiphanes orare uxorem, ne tam foedum facinus facere cogatur, à nullo unquam majorum suorum inter tot domesticos levitum, quas sexus ipse & periculis bellorum & sævitæ victorum eximat: in hac verò, prius commune bellantium fas, accedere necessitudinem sanguinis, quippe ipsius, quæ tam cruentè sæviat, sororem quidem germanam esse, suam verò consobrinam, liberorum deinde communium materteram. His tot necessitudi- nibus sanguinis, adjicit religionem templi.

Sed quanto Epiphanes abnuit, tanto soror mulierib[us] pertinaciæ accenditur, Id. ibid.
rata non misericordizhæc verba, sed amoris esse. Itaque vocatis ipsa militibus, mittit qui sororem confoderent: qui ut templum intraverunt, quum eam evellere non possent, manus, amplexantis Deæ simulacrum præciderunt. Tum Cleopatra execratione parricidarum, mandata violatis numinibus ultione sui, decedit.

Hoc nuntio in *Ægyptum* de cæde Cleopatræ in Urbe Antiochia à foro-
re tam crudeliter perpetrata, allato, non doluit mater, quod filia præter voluntatem Antiocho juniori nupferat, Cyprique exercitum in Syriam trans-
tulerat; sed Ptolemæus frater carissimæ sororis mortem impatienter tulit, & clam auxilium & pecuniam Antiocho misit, ut se de uxor's parricidio ul-
cisceretur: Syri verò impietatem Gryphinæ in sororem exosi, ad Philopo-
toris partes plurimi transfere.

Repetita itaque prælii congregione contra Epiphanem, Victor vicissim Lagid. 212.
Soter. II. 5.
Justia. I. 39.
c. 3.
Philopator uxorem fratris Gryphinam, quæ sororem tam perfidè interfe-
cerat, cepit, ejusque supplicio, uxor's manibus parentavit, maritusque Epi-
phanes Aspendum Pamphyliæ Urbem trepidans configit.

Mox Antiochus Epiphanes ad Cleopatram socrum suam in *Ægyptum* mit-
tit, & non tantum filiam ejus ab Antiocho Philopatore imperfectam, sed à ju-
niore fratre è Syriæ Regno, ut & filios ejectos queritur, ab ea autem auxi-
liares

LAGIDAR. liares copias & pecuniam , ut milites circumscribere ad Regnum recuperandum , & filiaæ ultionem postulat.
an. 212.

Ligid. 213. Hircanus Judæorum Pontifex Philopatore fratri regionem vastante, non Ptol. Sot. II. dissimulavit & ipse quid moliretur, vidénsque Epiphani nihil esse ab Ægypto. Ant. l. 13. c. 17. pto præsidii, sed tam ipsum, quām ejus fratrem multas clades accepisse ex continuis inter se certaminibus utrumque despexit.

Cleopatra quidem Epiphani auxilium mittere statuebat, quò d Philopator Tryphænam filiam occidisset, & Regnum Nepotibus eriperet; Ptolemæus verò, quòd carissima soror Cleopatra olim uxor, à Tryphæna crudeliter fuisse interficita, impatienter ferens, Philopatoris partes acriter sustinebat; itaque Ægyptiorum procerum consilio, ut ad utrumque mitterentur Legati, qui fratrum concordias componerent, effectum est; & pax diviso inter Porphy. Gr. Euseb. eos Imperio iniretur, ita ut Epiphanes Syria gauderet, Philopator autem Cœlesyria potiretur. His conditionibus ab utroque acceptis, Epiphanes Olympiadis 157. anno 2. Aspendo rediens Syriam occupavit.

Ligid. 214. Hircanus exercitum ad Samariam urbem duxerat, illámque obsidione Pto. Sot. II. 7. Joseph. Ant. l. 13. c. 18. cinxerat, at quum illa Syriæ Regibus esset subdita, & Philopator Cœlesyriam obtinuissest, Samaritæ à Judæis tandem fame pressi, Philopatoris opem imploraverunt, qui quum venisset, properè victus est, & ab insequentibus usque Scythopolim militibus ægrè evasit; Judæi verò Samaritas rursum intra mœnia compellunt, & iterum ab eodem Philopatore auxilium poscere cogunt.

Ligid. 215. Philopator à fratre milites petere non ausus, ad Ptolemæum quem jam Sot. II. 8. sibi propitium invenerat recurrit, itaque accitis ab eo circiter sex armatorum millibus, quos ille invita matre, & ab ea nondum Ægypti Imperio Joseph. Ant. l. 13. c. 18. deturbatus miserat, sed non audens aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effectum, ut Hircanus obsidionem Samaritæ solveret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati Ducibus demandato bello Judaico; nam ad crapulas & luxum, & ad alia à Regibus aliena se contulerat.

Ligid. 216. Cleopatra mater quòd Ptolemæus filius militares copias Antiocho Philopatori in Cœlesyriam contra voluntatem suam misisset, indignata, illum ex Ægypti Imperio deturbandi, & in ejus locum, Alexandrum in Cypro regnantem, versus quem propensiōri erat animo, substituendi tempus non dimittebat.

Ligid. 217. Postremò ex omni eunuchorum numero, quos amantissimos esse sui putabat Cleopatra, faucios in concionem populi produxit, Ptolemæum insipiens, Att. mulans, & insidias sibi fecisse, & eunuchos vulneribus foedasse. Quare pag. 15. Alexandrini commoti, non multum abfuit, quin Ptolemæum impetu facto opprimarent, sed ille navi se periculo eripuit, anno Regni 10.

Qui Ptolemæo Soteri II. annos septemdecim tribuunt, annos decem Regni ejus prioris Ægypti miscent cum septem aliis inchoatis, posterioribus, quos regnavit, postquam è Cypro ab Alexandrinis, expulso fratre Ptolemæo Alexandro, revocatus est Alexandria, ut infrà observatum est.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate cinctum: ex adverso Aquila solita fulmine insistens cum Palmæ ramo ejus alæ inserto, & epigraphic ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, à dextris L. A. anno I. & infra Loti flos, à sinistris πλ. id est Παφίων.

Uthunc nummum Ptolemæo VIII. tribuamus plurima suadent. Juvenilis nempe Regis ætas, in qua oris lineamenta patris adhuc observantur. Secundum parentis & filii nummi, ab eodem artifice cœlati, nempe eadem specie, forma & literarum scriptura occurunt in eadem urbe Papho signati, Denique idem palmæ ramus quam in patris nummo alæ Aquilæ insertus, qui in aliorum Regum nummis non observatur.

πλ. literæ initiales, Paphi Insulæ Cypri signatum indicant nummum, & numeralis A. anno primo percussum. Ptolemæus autem quum mortuus est pater Evergetes, in Cypro tanquam exul morabatur. Paphii quum ad Ægypti Imperium à populis postulatus, mox anno primo id est ejus Regni principio in obsequiis memoriam nummum cœlare voluerunt.

Lotus herba non modò Ægypto familiaris est, sed & aliis Provinciis, hic verò ut in alio nummo Ptolemæi Epiphanis Salamine cuso etiam in Cypro esse communem demonstrat cœlatura. Hæc herba similis est fabæ, in cuius capite fructus papaveris instar, intus granum seu milium, ex quo molæ faciunt panem, quem lotometram appellant.

EX MUSEO NOSTRO:

Caput idem & eadem Aquila cum ramo palmæ & literis à dextra L. I. anno decimo & πλ. id est Παφίων.

LAGIDAR. Ptolemæi VIII. nummus iterum prodit, eadem in eo effigies, & oris
an. 218. lineamenta, in neutro tamen eorum, cognominis illius memoria: licet ab
Epiphanio, Ptolemæo, Eusebio, Tertulliano, & Porphyrio Soter appelletur, sed perpauci Ægyptiorum Principum nummi, illustria illorum
cognomina exhibent, multò minus jocularia, ut in hoc Rege ΛΑΕΓΡΩΤ,
ob cicerculam quam in facie, ex natura habebat, & si quæ occurunt, manu
nova sunt exarata; unde Goltzii error, nisi dicamus tot horum Regum
nummos quos protulit, eum commentatum fuisse.

In Thes. Superior nummus notas exhibet L. A. quæ primū Ptolemæi octavi Re-
gni annum, ut suprà diximus, arguunt; unde juvenilior etiam agnoscitur
in illo hujus Regis imago. Hic verò has L. I. quæ annum ejus imperii de-
cimum declarant, quo scilicet adhuc Alexandriæ imperabat, quando à ma-
tre expulsus est; nollem autem credere Ptolemæum, quum in Cypro refu-
gisset illum signasse; nam id matris verecundia aggredi non ausus esset,
dùm Cypro etiam recesserit, quando bellum ei intulit, ne contra matrem bel-
lum gerere videretur.

**Justin. I. 40.
c. 4.**

Quidam omnes nummos ubi occurunt literæ ΠΑ. non Paphi in Cypro, sed
Παρατονιο in urbe Paratonio Alexandriæ proxima, ubi monetarum Ægypti
erant officinæ, cūsos esse existimant. In re dubia cum iis contendere non statui-
mus.

PTOLEMÆVS ALEXANDER,
REX ÆGYPTI IX.

*Ap. D. Vaillant. D. med.
ex num. arg. tetradr.*

LAGIDAR: Postquam Ptolemæus Soter Alexandria fugisset ex Cypro, accersitus est
an. 218. à dilecta matre Cleopatra Alexander ab urbe Pelusio & Rex Ægypticum
Ptol. Alex. I. Porphyr.
Exc. Euseb. ipsa probantibus Alexandrinis constituitur, qui tum Regni sui Cyprī octa-
vum

vum numerabat annum, quum Cleopatra Regni sui Aegyptii computarer LAGIDAR. an. 218.

undecimum, fuit & primus Ptolemæi Alexandri in Aegypto. c. 4.
Cleopatra in Cyprum Ptolemæum Soterem exulare postea cogit, abdu- Justin. l. 40.
cta ei Selene uxore, sua filia, eo indignius, quod ex Selene jam duos filios c. 4.
haberet.

Quum in Syria Antiochi fratres bellum inter se renovassent & mutuis Ligid. 219.
cladibus se attererent, Alexander Janneus post Aristobuli fratri mortem Ptol. Alex. 2.
occupato Judææ Regno, hanc occasionem arreptus exercitum duxit Ptole- Joseph. Ant. l. 13. c. 20.
maïdem, quam oblidione cinxit, at Ptolemaïdenses quum nihil præsidii à
Regibus Antiochis expectandum viderent, supererat una species ab Aegy-
pti Regibus & Ptolemæo Sotere, qui à matre Cleopatra ejectus Cyprum ob-
tinebat, ad hunc igitur missis Legatis, orabant ut auxilio veniens ex Ale-
xandri manibus periclitantes eriperet.

Hi Ptolemæo spem fecerunt, quod delatus in Syriam habiturus esset Ga- Id. ibid.
zæos & Ptolemaïdenses simûlque Zoilum & Sidonios multosque alios adju-
turos, elatus promissis navigationem parabat. Quum ecce, ut dissipar- Justin. l. 40.
ret illius exercitum Cleopatra, copias ingentes in Cyprum mittit quæ exu-
lantem bello appeterent, à quibus ex Insula pellicitur: Ptolemaëus quidem po- c. 4.
tiis verecundia materni belli, quam viribus minor, è Cypro recessit.

Interim Demænetus qui plurimum apud Ptolemaïdenses suos cives auto- Joseph. Ant. l. 13. c. 20.
ritate pollebat, persuasit eis ut mutarent sententiam, conducibilius ducens
incertam cum Judæis belli aleam subire, quam in certissimam servitutem acci-
to Domino se dedere, & insuper non præsens solum bellum sustinere, sed
majus etiam ab Aegypto imminens, Cleopatram enim non permisuram,
Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum vali-
do exercitu, dare enim Reginam operam, ut illum etiam è Cypro ejiciat,
futurum autem ut si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum tetro-
sum fugiat, miseri vero cives in extremo deserantur.

Ptolemaëus igitur cognita in itinero Ptolemaïdensium mutatione, nihilo- Id. ibid.
minus cursum continuavit, nolens in Cyprum metu matris revertere.

Cleopatra ubi Soteris filii cum tot milium millibus è Cypro discessum, Justin. l. 40.
contra exercitus sui Ducem irata, reducē interfici jussit quod vivum Pto- c. 4.
lemæum è manibus dimisisset. Igitur Alexander territus hac matris crude-
litate, & ipse eam reliquit, periculo Regno securam ac tutam vitam ante-
ponens, & in Cyprum recessit.

Soter quum appulisset ad Sycaminum, eo loci copias exposuit, quæ con- Joseph. Ant. l. 13. cap. 20.
stabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His addu-
ctis ad Ptolemaïdem, & castris ibi positis, quum neque Legatos ejus admitt-
tere, neque verba audire vellent in magnam conjectus est solitudinem.
Postquam vero Zoilus Tyrannus ad eum & Gazæi venerunt petentes auxi-
lium contra Judæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem obsidio Ptole-
maïdis metu Soteris à Judæis soluta est.

Reducto domum exercitu Jannæus, cœpit astu agere, clam Cleopatram Ligid. 210.
contra filium Ptolemæum vocans, aperte vero amicum ejus se simulans quin Ptol. Alex. 3.
quadringenta argenti talenta se daturum pollicitus est, si ille vicissim in gra-
tiam ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros ejus Judæis attribueret. Tum Id. ibid.
igitur Soter Alexandri Jannæi libenter amicitiam admittens, Zoilum capit,
deinde comperto quod ille clam ad matrem Cleopatram nuntios mitteret,
fœdus cum eo initum dissolvit.

Quum Ptolemaëus obsidionem Ptolemaïdis optaret, iratus quod ipsi por- Justin. l. 40.
tas clauerat, & timeret ne in illa occupatus à Syriæ & Judææ Regibus co- c. 4.
dem tempore appeteretur, amicitiam & societatem cum Antiocho Philo-
patore, ad quem paucis abhinc annis sed millia hominum contra Hiricanum
misera, renovavit.

LAGIDAR. Ut Cleopatra Ptolemæi initam cum Antiocho Philopatore societatem ^{an. 220.} cepit, timens ne major filius Ptolemæus ab illo Regem recuperandam Aegyptum auxiliis juvaretur, ingentia per Legatos Antiocho Epiphani auxilia & Selenen uxorem nupturam hosti prioris mariti promittit, Alexandrumque filium per alios in Regnum revocat, bellumque inter Reges Syriae pertinaciam. **Lagid. 221.** ciùs quām antea renovatur. Ptolemæus ad oppugnandam Ptolemaïdem ^{Ptol. Alex. 4.} profectus erat, ubi relicts ad continuendam oppugnationem Ducibus cum ^{I. 13. c. 20.} parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Judæam se contulit, at Jannæus (postquam intellexit ejus propositum) & ipse ex sua ditione collexit circiter 50. millia velut quidam scriptores malunt 80. millia & cum his hosti ivit obviam. Ptolemæus verò ex improviso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum, vi cepit, & circiter decem captivorum millia, præter aliam multam prædam adduxit.

Id. cap. 21. Deinde aggressus & Sepphorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Jannæo: cui occurrit ad Jordanem flumen, juxta Asophon, qui non multūm dissipatus est à flumine, & castra ex adverso hostium metatus est. Habebat autem Jannæus in prima acie pugnare solitos octies mille, quos Hecatontamachos appellabat, gerentes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æque æratis scutis utebatur. Et cetera quidem inferiore, sibi nisi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parūm Philostephanus aciei struendæ artifex, jubens transire flumen supra quem castra habebant, nec Jannæo transitum eorum impedire placuit, rato faciliorem sibi fore victoriam, si hostis à tergo haberet flumen, & è pugna non posset refugere.

Id. ibid. Primum quidem æquo Marte certabatur, multis utrimque cadentibus: deinde cum jam Jannæi milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum mature cedentibus opem attulit, cùmque inclinato Judæorum cornu, nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, ceterosque exemplo suo traxerunt. Contra Ptolemæi milites acriter instando Judæos fugientes cædebat, & tandem profligatos eq; usque infecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque helsiceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem 5. millia in suis scriptis reliquit: ceteros partim captos, partim fuga servatos incolumes:

Id. ibid. Ptolemæus verò quum post victoriam longè latèque excurrisset, serò tandem in quosdam Judæorum vicos se recepit, quos ubi vidit refertos pueris & mulieribus, mandavit militi ut promiscue jugulatos & in frusta concisos, in lebetes ferventes membratim conjicerent, ut qui effugerant è prælio, hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo major terror incuteretur reliquis.

Id. ibid. Interea Ptolemæi Duces ad Ptolemaïdis obsidionem relicti, urbem vi expugnarunt.

Lagid. 222. Cleopatra videns augeri Ptolemæi potentiam, subiecta Ptolemaïde & ^{Ptol. Alex. 5.} Gazæorum urbes Judæorumque Regione impunè vastata, non permittenda duxit ejus incrementa, maximè quum circa Aegypti portas obversaretur & immineret ejus imperio. Quapropter continuò tam navales quām terrestris excivit copias, quarum supremum regimen penes Chelciam & Anatiam Judæos, Oniæ illius qui templum in Hieropolitana Præfectura ædificaverat filios esse voluit: bonam etiam divitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum Insulam depositu.

Jusso Ptolemæo Alexandro cum magna classe Phoenicem appellere, ipsa deficientibus ad ejus Regionis incolis, pervenit Ptolemaïdem: unde exclusa, oppugnationem ejus urbis instituit, & quum accepisset Soterem versus Cœle-

Cœlesyriam profectum esse, Chelciæ ex Ducibus, alteri imperavit ut protinus contra eum progrederetur, sed cum Ptolemæum persequitur, illum mori contigit. Tum Soter relicta Cœlesyria properavit in Aegyptum, sperans ex improviso occupaturum se præsidiis vacuam, opinione tamen frustatus est.

Cleopatra auditis filii conatibus, & quod ei tentanti Aegyptum, non ex id. ibid. sententia successerat, missa eò parte exercitus, planè eum ex illa Regione expulit: interim Regina Ptolemaïdem cum præsidiariis expugnat.

Jannæus ad Cleopatram accessit cum muneribus, & ita exceptus est ut bene tractaretur, tanquam Princeps affictus à Ptolemæo, nec aliud habens refugium, & quum quidam amicorum Reginæ suaderent, ut illam quoque Regionem occuparet, nec sineret tantam Judæorum multitudinem unius viri parere militibus. Ananias contrarium consuluit, iniquum facinus diatribans; si hominem in societatem receptum, suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore ut illata huic injuria, omnes ubique gentium Judæos à se alienaret. His rationibus Ananias Regina inducta, abstinuit à Jannæo injuriam, & fœdus cum eo renovavit apud Cœlesyriæ urbem Scythopolim.

Ptolemæus ex Aegypto quam invadere sperabat, ejectus Gazam redierat, Lagid. 223; ubi exegit totam hyemem, verè autem in Cyprum, nolens cum matre con- Ptol. Alex. 6. tendere trans fretavit. Quo accepto nuntio & ipsa Cleopatra in Aegyptum Id. ibid. relicta Ptolemaïde rece sicut.

Jannæus metu periculi liberatus quod à Ptolemæo hactenus impendere vi- Lagid. 224. sum est, expeditione statim in Cœlesyriam suscepta, deinde ad maritimum Ptol. Alex. 7. tractum reversus est, dum Antiochi fratres Provinciis suis & usurpatoribus Id. ibid. neglectis, sese cladibus mutuis attererent.

Ipse Gazæis infensus quod accivissent Ptolemæum contra se in auxilium, Lagid. 225. urbem eorum oppugnavit, & agrum depopulatus est, sed Ptolemaïdem Ptol. Alex. 8. urbem non nisi post anni integri obsidionem cepit quam eversus est. Id. 1. 13. c. 21.

Antiochus Epiphanes, non à fratre Antiocho Philopatore Regno exui Lagid. 226. non potuit cum quo bellum implacabile gerebat, sed ab Heracleone Ber- Ptol. Alex. 9. thæo quem ad honores evexerat, post plurima ipsi beneficia collata, Antiochia pulsus est, & postea ejus insidiis occisus est, relictis ex priore con- Athen. 1. 4. jugo Tryphœna quinque filii Seleuco, Antiocho, Philippo, Demetrio, & Antiocho Juniore.

Ptolemæus cognomine joculari dictus Apion, id est, macer, respectu Legid. 227. Evergetis II. qui erat crassus & obesus cuius fuit filius nothus nempe ex Ptol. Alex. 4. Irene, Cyrenarum Rex mortuus est Cn. Domitio & C. Cassio Coss. & te- Liv. 1. 70. stamento Heredem P. Romanum reliquit; Senatus tunc urbes jussit esse liberas.

Dum pax in Aegypto inter Ptolemæos fratres Cleopatræ matris venera- Lagid. 228. tione manet, redintegratur in Syria inter Antiochos patrum, & nepotem, Ptol. Alex. Epiphanis morte, Seleucus enim illius maior filius, collectis undique copiis, II. patrisque militibus adjutus, patrum Philopatorem adortus est, hic vero Justin. 1. 40. victus, jámque capiendus se ipsum interemit, relicto ex Cleopatra majore Porphyry. Evergetis II. filia, quæ prius Ptolemæo Soteri nupserat. Gr. Euseb.

Antiochus Eusebes Antiochi Philopatoris filius deficientibus ad se patris Lagid. 229. militibus diadema sibi imponit, patrisque mortem ulturis bellum patrueli Ptol. Alex. 12. Seleuco intulit, quem uno prælio è tota Syria expulit, & paulò post in Ci- Joseph. 1. 13. licia ipse periit. cap. 2.

Selene altera seu tertia Evergetis etiam filia, à Cleopatra matre Antiocho Lagid. 231. Epiphani collocata, quum ab ejus filiis qui ex Tryphœna sorore primo- Ptol. Alex. 14. genita, ipsius erant nepotes Regio more non tractaretur, & Aegyptum ad App. Syr.

ma-

LAGIDAR. trem se recipere, nec in Cyprum ad Ptolemæum fratrem, cuius etiam fue-
an. 231. rat uxor confugere non auderet Antiocho Eusebi Philopatoris filio nupsit.
Lagid. 232. Ptolemæus Soter auditio in Cyprio, Selenes sororis & olim uxoris matri-
Ptol. Al. 15. monio cum Antiocho Eusebe Syriæ Rege, iratus novum ipsius marito,
Joseph. etiam si cum hujus patre magnam olim iniisset societatem, quæsivit ho-
Ant. l. 13. c. stem: nam Demetrius Antiochi Epiphanis quartus filius, ob varios belli
21. motus fratum cum ipso, Cnidum Cariae urbem se receperat, illum ergo
Ptolemæus Soter validis copiis instructum, apud Damascum in Coelestria
Regem constituit.

Lagid. 233. Demetrius cum Philippo fratre inita societate, copias contra Antiochum
Ptol. Alex. Eusebem conjunxit, qui ab iis prælio superatus, ad Parthos fugere coa-
16. ctus est.
Ibid.

Lagid. 235. Dum res omnino tranquillæ in Ægypto, perita Cleopatra administratio-
Ptol. Alex. 1. ne existimantur; repente propter illius regnandi sine socio pruriginem tur-
Justin. l. 40. bantur: nam quum Alexandro filio occultis insidiis exitium machinaretur,
c. 4. occupata ab eodem interficitur, spiritum non fato, sed parricidio dedit; di-
gna prorsus hac mortis infamia, quæ etiam toro matrem expulit, & duas
filias viduas alterno fratum matrimonio fecit, & filio alteri in exilium acto
bellum intulit, alteri crebro Regno exitium per insidias quæsivit.

Porphyr. Cleopatra Ptolemæus patruus & maritus Ægypti Regnum testamento
Gr. Euseb. reliquit, & alteri ex filiis, quem illa legisset: at quum decem annos cum Ptole-
mæo Sotere filio majore regnavit, si quidem, quando Alexander ex Re-
gno Cypri ad Ægyptum ascendit, ipsa undecimum numeravit, & interem-
pta sit anno Alexandri decimo octavo, Cleopatra tandem viginti annos
imperavit.

CLEOPATRA III., REGINA ÆGYPTI.

Ap. D. Foy Vaillant D. M.
ex num. æreo. 2. magn.

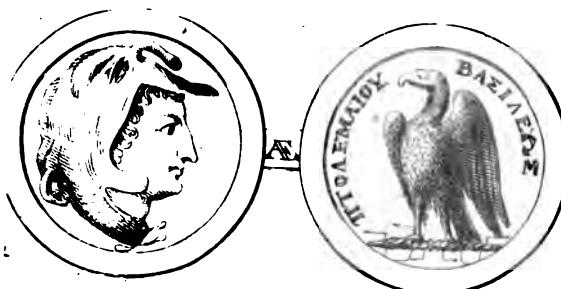
EX THESAURO REGIO.

**Caput Cleopatræ Reginæ Elephantina pelle ornatum cum epigraphe
ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ.** In aversa parte Aquila fulmini insistens, & literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Dux fuerunt subsequentes Ægypti Reginæ, nomine Cleopatræ, mater quidem & filia; prior Ptolemæi Philometoris & Ptolemæi Evergetis II. fratribus soror, utriusque vicissim uxori. Altera ipsius filia ex Ptolemæo Philometore, à patruo Evergete stuprata, cui post repudium ab eo matri renunciatum, nupsit: ad utram verò pertineat nummus? inquirendum.

Elephantis proboscis qua caput ornat Cleopatra ad terrorem in bello incutiendum potius quam ad Africæ Imperium denotandum videtur hic cusa: solebant autem Reges aliquod simile præferre, vel cornu, galeam, aut Leonis spolium: utraque Regina bellum gessit; major quidem contra Evergetem, postquam in Cyprum ab Alexandrinis è Regno pulsus fugisset, deinde Regnum repetens cum exercitu in Ægyptum appulit, sed ipsa copiis suis non præfuit & Marfyas earum Dux erat. Cleopatra autem minor Ptolemæo filio bellum intulit, & quum exercitus sui Dux filium in Cypro non cepisset, illum occidi jussit, & ipsa in Syriam contra filium, armis eum prosequuta est: quibus rationibus facile adducor ut nummum ad Cleopatram minorem spectare existimem.

Cleopatra Elephanti spolium pro leonis exuvias gessisse videtur, quod hæ belluæ in Libya Ægypti Regno subdita, sint plurimæ, & sic amicta ex sui imperii armis exteris esset terror.

EX MUSÆO NOSTRO.

**Caput idem pelle Elephanti ornatum sine literis; in aversa parte eadem
Aquila & inscriptio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.**

Etiam si Cleopatræ Reginæ nomen circa caput non sit adscriptum ut in superiori nummo, eadem tamen mulieris effigies & idem capitinis ornamentum cum Elephanti pelle, quin ille ad Cleopatram spectet, non dubitare sinuntur. Cur verò in priore Cleopatræ nomen sculptum sit, & in posteriore desit,

Q

an

LAGIDAR. an Monetarii incuria, non existimo, sed quod ejus effigies subditis probè nota esset.
an. a. 35.

Pro Monetarii libito id factum putant, quod multi Reginarum mummie illius nomen exhibent, ut Selenes Reginæ nummus ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΗΛΗΝΗΣ profert, ut & ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ, altera Ptolemæi Soteris II. uxor & soror, altera ejusdem Regis filia, sed Regina.

Quod verò id ratione factum sit, affirmant alii nummos Cleopatræ nomen ferentes vivente marito Everete signatos esse, ut sunt nummi Selenes cum utraque hinc & inde Regis & Reginæ inscriptione. Alios verò nummos sine Cleopatræ nomine, sub filiis Ptolemæo & Alexandro Regibus, quum summum teneret Imperiu[m], nam penè eos sola Regum esset appellatio, & penè eam omnis potestas.

Porrò observandum est, nummos Cleopatræ cum ipsius nominis Epigraphæ, raritatis esse eximiae, alias verò sine literis à capitis parte pro vulgaribus haberi.

Justia. l. 39. Non Ptolemæo Alexandre tam nefanda cædes inulta fuit. Nam ubi pri-
c. 5. mūm compertum est scelere filii matrem imperfectam, concursu populi facto,
Porphy. Gr. ille civium metu clam aufugit anno Regni sui Ægypti decimo octavo.
Euseb.

Justin. l. 39. Post Ptolemæi Alexandri ex Ægypto discessum Alexandrini de revocan-
do Ptolemæo Sotere ex Cypri Regno cogitarunt; sed quum ille cum Cleo-
patra matre bellum gerere noluisset, nec à fratre Alexandre armis repeteret
quod prior possedisset, aliquamdiu quiescere visi sunt.
c. 5.

Id. l. 40. Mutua Antiochorum fratrum Syriae Principum odia ad filios & patruum transierunt. Antiocho enim Epiphane defuncto, Seleucus ejus natu maximus Philopatori patruo illus inimico bellum grave mox intulit, & prælio paulò post propè Antiochum urbem commisso, & per aliquod tempus dubio, Philopator patruus sæpe victor, tandem vicitur est, & jamjam capiens seipsum intermetit.

App. Mith. Legati Mithridatis Ponti Regis Alexandriam venerunt, ut societatem cum Ptolemæo Alexando Rege contra Romanos cum quibus bellum redintegrare meditabatur; sed quum Ægypti Reges socii & amici eorum essent, & res in Regno essent turbatæ, Mithridatis Legati urbanè tantum recepti sunt, & proretas aliquot & gubernatores arcesserunt.

Lagid. 236. Ptolemæus Alexander, repertis in Co Insula, in quam se receperat, the-
Ptol. Al. 19. fauris ab avia Evergetis secundi prima conjugæ, & à matre Cleopatra ejus secunda consorte mandatis, copias undique è Græcia & Insulis ad Regnum Ægypti ex quo expulsus fuerat, recuperandum comparavit, classemque subito ascendit, sed agmini Alexandrino qui ab illo desciverant, quum in Ægyptum appulisset, vehementer iratus est, quia ab Alexandrinis, qui illum prosequuti sunt, coactus est ad naves suas refugere.
Porphy. Gr.

Id. ibid. Tyrhus Regum cognatus, Alexandrinorum classi Præfectus, contra Ptolemæum Alexandrum profectus, ad navale prælium illum compulit, quo acriter utrimque commisso, tandem superatus est, & ad urbem Lyciæ Myra fugere coactus est: ubi quum Ptolemæum fratrem è Cypro in Ægyptum transisse accepit, hanc occupare vacuam tentare voluit, sed à Chærea Navarcho interceptus est, cum uxore & filia anno sui regni Ægyptii decimo nono.

Alexander nuperat Cleopatræ Nepti, primogenitæ Ptolemæi Soteris fratri, & Selenes sororis filiæ, ex qua genuit filium nomine etiam Alexandrum, quem in urbe Co reliquerat ad sui contra populos aliquando ultionem, de qua infra in ejus vita, reliquerat etiam Alexander filiam, cuius nomen ignoratur, & cuius necem suprà cum patre & matre retulimus.

Ita

Ita dilectus fuit à matre Alexander, ut illum præferre in regno Ægypti LAGIDAR. voluerit Ptolemæo Soteri quem odio plusquam novercali prosequebatur, & ^{an. 236.}
Justin. l. 39: quum à populo majorem filium eligere esset compulsa, illum Cypro præf- 40.
cit, nec destitit quin elapsis decem annis extorre acto Ptolemæo, ad Ægypti regnum tandem Alexandrum accenserit: sed pro tot beneficiis à matre acceptis, illam interfecit, postquam cum ea octodecim annos regnasset; unde concitato contra se populo, pulsus est è Regno.

Princeps fuit Evergete patre saginâ multâ obesior, (quod ejus Numisma- Athen. I.
ta confirmant:) invitus populo, familiarium assentationibus excæcatus, de- 12. c. 12.
liciis exolutus, ne ambulare quidem poterat, nisi suffultus incederet, at in saltationibus quæ in epulis adhibebantur, nudis ille populis è lectis su-
erioribus desiliens, concitatius & agilius corpus saltando movebat.

Porrò Alexander precario tantùm & nomine Rex erat, adeò ut illum Autores quidam ex albo Regum Ægyptiorum expungant, licet verò spe-
cie tenus cum matre Regnum administraret, ad illius effigiem cudebantur Numismata, ut sequentia manifestant.

EX MUSÆO COM. DE VAUX.

Caput Regis juvenile diadematum, in aversa cujus parte Aquila insistit fulmini cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, à dextris in area L. A. anno primo à sinistris πλ. id est παφίων Paphiorum.

In Ptolemæi Alexandri nummus, Alexandri nomen non occurrit, sicut illustre Soteris cognomen in fratre Ptolemæo non reperitur, uterque puram Ptolemæi Regis appellationem præfert, sed inter se effigie multùm dissimili distinguntur; majoris quidem fratri vultus macilentus est respectu Alexandri, cujus facies lata fuit & obesa corporis instar teste Athenæo; adhæc Lib. 12. c. 12. nasus prioris versus extremum, recurvus paululum observatur, Alexandri verò plenus & rectus.

Numeralis littera A. annum ejus regni primum denotat, sed amicus noster querit, an de Cyprio? an de Ægyptio sit intelligendus? pro Cyprio nummum in urbe Cypria cusum causatur, sed Alexander Cyprus occupasse Imperatoris tantùm nomine videtur, & mater dominandi nimis avida hanc Insulam ab Ægypto dividi non tulisset, nec populi huic assensent, itaque hic Alexandri nummus primum ejus, Ægypti anatum designat.

Digitized by Google

EX MUSEO COM. DE VAUX.

Caput diademate revinctum, in cuius aversa parte Aquila supra fulmen, cum epigraphe in circa ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ; à dextris L. Θ. anno 9. à fin. πλ. Παφίων.

Nemo est in dignoscendis Ægypti Regum vultibus tam tiro, qui prima fronte non Ptolemæum Alexandrum discernat, eadem effigies, eadem oris lineamenta, idem capillorum ordo, & idem latus & obesus vultus, licet in ætate paulò proiectiore, nam superior nummus eum anno Imperii Ægypti primo exhibet, quum ætatis annum decimum septimum in circa attingeret, & hic illum anno Regni nono repræsentat octo annis nempe integris vetustiorem; sed homines facie obesa paulisper vel minimè immutantur.

L. Θ. numeralis annum Regni nonum in Ptolemæi Alexandri denotat, sed quum se Ægypti Imperii rebus minimè admiseret, & mater Cleopatra arbitrio suo omnia gereret, qua occasione nummus fuerit percussus affirmari non potest, nisi dicamus illum pro moneta signatum, & quotannis Monetarios novam cum Regis effigie populis exhibenda percussisse; unde tam frequens ab iis nota, non indigebat alia illustri quam Regis Ptolemæi solita & veneranda epigraphe.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Regis diademate cinctum; ex adversa parte Aquila super fulmen cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris L. I. anno decimo, à sinistris πλ. id est Παφίων.

Iterùm prodit Ptolemæi Alexandri nummus, sola licet litera numerali I. quæ annum ejus Regni decimum arguit, à superiore dissimilis, sed ut ita frequens istius Principis effigies Antiquariorum oculis exposita, iis innotebat; quum aliundè nec aliud Regis Illustre cognomen, nec ipsa Alexandri appellatio in illis sit exarata.

Pau-

Pausanias refert Athenis, in theatri, quod Odeum vocant, vestibulo, ^{Lib. 1. pag. 14.} *Ægyptiorum Regum fuisse statuas, quibus erat omnibus idem Ptolemæi nomen, inter eos discrimen faciente cognomine, sed an Alexander fuerit Ptolemæi Evergetis II. filii nomen, Ptolemæo adjunctum? vel tanquam Illustrē cognomen ab eo acceptum? nam ipsa Anacleteriorum die videbantur sibi Illustria cognomina imponere, aut à se vindicata, aut à proceribus indicata, cognomina autem ludibrii erant à populis producta, sed illa nunquam in aëris Regius prolata, et si ab autoribus in illorum historia frequenter usurpata.*

In nummis Syriæ Regum insignia eorum cognomina ut plurimū erant signata, in Ægyptiis autem raro sunt apposita, in illis Regni Seleucidarum anni ad eorum Principum distinctionem, percussi, plurimū conferunt. In Ægyptiis, eorum Imperii tantū anni, nobis supersunt, unde magna in illis Principibus dignoscendis, ambiguitas, nisi ex ingenti nummorum illorum collectione, & ex libri nostri expositione.

CLEOPATRA V. SELENE. *dicta,*
REGINA ÆGYPTI.

*Ap. D. Foy Uaillant. D. M.
ex num. æreo. 2. moduli.*

Selene, tertia est Ptolemæi Evergetis secundi & Cleopatræ minoris ejus neptis filia, nempe Rex ille duos habuit filios Ptolemæum Soterem II. & Ptolemæum Alexandrum, tres verò filias, Gryphinam, Cleopatram, & Selenen. Gryphina Antiocho Epiphani Syriæ Regi nupsit, Cleopatra fratri Ptolemæo Soteri II. quum nondum Ægypti Rex esset, id est vivente patre, illo verò mortuo Cleopatra mater antequam ipsi Ægypti Regnum

communicaret, Cleopatram dilectam uxorem & sororem repudiare coegit, ut Selenen juniorem Sororem in ejus locum uxorem duceret.

Post exilium Ptolemæi Soteris mariti apud Cleopatram matrem mansit, nec conjugem in Cypro morantem sequuta est matris jussu, sed à parente, Antiocho Epiphani qui priùs Gryphinam ejus sororem duxerat uxorem, pro sponsa data est, ex quo nullos habuit filios, post ejus mortem denique Antiocho Eusebi Antiochi Philopatoris filio nupsit ex quo duos filios Antiochum & Seleucum tulit. Maritus ejus Mithridatis adventu in Ciliciæ angulo latuit, & ipsa quum populos ad defectionem contra hunc Regem solliciata fasset, in Seleuciæ Castello interempta est.

NUMMUS SELENES REGINÆ.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Reginæ diadematum cum literis, ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΗΛΗΝΗΣ: in averse parte Aquila fulmini insistens cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ.

Eximia raritatis ille est æreus secundæ formæ nummus, qui Selenen Reginam nobis exhibet diadema insigne, cum Ptolemæi Regis ejus sponsi epigraphe in aversa parte signata, ut pote cum illo regnantem: nam Cleopatra ejus mater sic inscribitur βασίλισσα κλεόπατρα, dum Evergetes II. illius viveret maritus, & nomen sponsi in aversa parte exaratur: uterque verò nummus ex ære est, quasi feminis Principibus effigiem suam in hoc mettalo repræsentare tantum liceret.

Selene nomen est Lunæ apud Græcos, ita vocata ἡλιας νύκη, id est à novo lumine, quia Luna dicta est, quod luce luceat aliena hoc est Solis, quasi nostra Selene esset altera Isis quæ apud Ægyptios Luna existimabatur. ΣΗΛΗΝΗ pro ΣΕΛΗΝΗ Atticè, Ionicè, & Æolicè dicitur, Doricè verò pronunciatur ΣΕΛΑΝΗ.

PTOLEMÆVS SOTER. II.
REX AEGYPTI VIII.

*Ap. D. Vaillant. D. med.
ex num. arg. tetradr.*

PTOLEMÆUS SOTER ex Cypro mortua matre Cleopatra & expulso fratre LAGIDÆ
Alexandro Regni sui Aegypti usurpatore, ab Alexandrinis in illud re^{an. 236.}
vocatur, & fratre tandem à Navarcho Chærea occiso quum non ipsi amplius
eslet hostis timendus, tranquille Regnum suscepit.

Prol. red. 1:
Porphy.
Gr. Euseb.
Appiad.
Mithr.

Mithridates Ponti Rex facta in Asiam ruptione, Coum trajecit ubi exce-
ptus à libentibus Ptolemæi Alexandri filium nomine etiam Alexandrum cum
multis pecuniis in Coo relictum à patre assumpsit, & educavit, & è the-
sauris Cleopatræ aviæ magnas divitias, artificum opera egregia, gemmas,
mundum muliebrem, magnam vim pecuniæ misit in Pontum.

Romani audita Mithridatis invasione bellum contra illum decernunt et si
bello Italico occupati, & quum Provincias sortiti essent Consules, Asia Corn.
Sullæ obvenit, simûlque bellum Mithridaticum sed domesticis seditionibus
retentus, Proconsul tantum anno sequente ad illud profectus.

Sulla transvectus in Græciam, dum Athenas oppugnat, Lucullum Le. Lagid. 237:
gatum in Africam & Aegyptum misit ad classem illinc contrahendam, hîc P. ol. red. 2:
hieme solvit, tribusque Græcis myoparonibus & dicrotis totidem Rhodiis in Plut. in
Cretam decurrit, eamque adjunxit, deinde Cyrenen appulit: illa quidem
antè decimum à Ptolemaeo Apione Romanis testamento relicta, ab ipsis ve-
rò libertate donata, tunc seditione agitabatur. Lucullus Cyrenæos sedavit,
& eorum rempublicam constituit.

Dum illinc eufsum in Aegyptum, piratarum incursu omnia ferè navigia Id. ibid:
am littor.

LAGIDAR. amittit: incolumis ipse tamen Alexandriam magno cum honore est delatus,
an. 237. si quidem classis ei universa, ut eo decurrente solet Regi exornata, processit
obviam, eumque Ptolemæus mirifica humanitate exceptit, & quod Ducit
extraneo ante eum delatum fuerat nemini diversorum & coenationem ei in
Regia dedit. Impensarum verò & sumptus non quantum ceteris, sed qua-
druplum tantum, illi præbuit.

Lagid. 238. Ptolemæus verò non belli terrore societatem repudiavit, sed quòd de inienc-
Ptol. red. 3. Id. ibid. da cum Mithridate per Legatos recusasset, & sic medius esset, naves aurem
quæ prosequerentur Lucullum in Cyprum, attribuit, & consensu salu-
tandi colendique causa pretiosum Smaragdum auro alligatum dedit,
primum recusavit Lucullus donum: ceterum ubi insculptam imaginem mon-
stravit Rex, veritus est rejicere, ne si discedere inimico animo existimare-
tur, insidiæ sibi mari parentur.

Lagid. 239. Syri interea quum inexplicabili bello, primùm mutuis fratrum odiis, &
Ptol. red. 4. Justin. l. 40. mox filiis inimicitiis parentum succedentibus Reges & Regum Syriæ con-
sumptum animadverterent, ad externa populus auxilia concurrit, peregrin-
osque Reges circumspicere cœpit. Itaque quum pars Mithridatem Pon-
ticum, pars Ptolemæum ab Ægypto censeret, quòd Mithridates impli-
cito bello Romano esset, Ptolemæus semper hostis fuisset; omnes in Tigræ-

Joseph. Ant. l. 13. c. 23. nem Armeniae Regem consensere.

Cœlesyri etiam Demetrio à Ptolemæo Sotere Damasci Rege constituto,
tunc à Parthis capto, Aretam Arabiæ Principem ad Cœlesyriæ Regnum ap-
pellarunt.

Lagid. 240. Ptol. red. 5. App. de bel. civ. lib. 1. Bellum à Romanis contra Mithridatem suscepimus, ne integro quidem
trennio confectum est, Rex enim Sullam convenit pro pace inienda ad op-
pidum Troadis Dardanum; ubi Alexander Alexandri Regis Ægypti F. ex
comitatu Mithridatis ad Sullæ tutelam confugit, & hic illum in familiarita-
tem receptionum Romam secum deduxit.

Lagid. 241. Ptol. red. 6. Pausan. Att. pag. 15. Ptolemæus Thebaeis ad Nilum ab ipso Rege deficientibus bellum intulit,
Thebaïdique nomum & Metropolim eorum urbem obsidione cinxit.

Lagid. 242. Ptol. red. 7. Justin. l. 40. c. 2. Antiochus Eusebes & Selene ejus uxor quæ prius Ptolemæo Soteri nupse-
rat in angulo Cilicie cum duobus filiis Antiocho & Seleuco latebant, quum
Magadatis, qui Mithridatis nomine Syriam administrabat, violentiam su-
stinere non posset.

Ptol. red. 8. Pausan. l. 1. pag. 15. Id. ibid. Ptolemæus Thebaeos tertio à defectione anno in potestatem suam reda-
ctos, tam graviter multavit, ut qui antè Ægypti ditissimas quasque civita-
tes opibus superarent, nullum pristinæ fortunæ vestigium retinuerint.

c. 3. Justin. l. 39. Ipse quidem Ptolemæus non ita multò post suo fato defunctus est, post-
quam regnasset septem annos & sex menses, post suum è Cypro redditum,
in qua Insula manserat per novemdecim annos tanquam exul ex Ægypto
in qua prius regnaverat decem annos: Itaque à primo ejus Imperii anno us-
que ad ultimum effluxere 36. anni & sex menses.

Porphy. Gr. Euseb. Pausan. Att. pag. 15. Trog. Ptol. lib. 4. Primò nupsit Cleopatræ forori vivente patre Evergate secundo, quam re-
pudiare coegit mater, quum Ægypti Regnum ipsi communicavit ex qua
Cleopatra duos filios non superstites. Secundam habuit uxorem, Selene alteram fororem, quam etiam ei amovit mater dum ei Regnum Ægypti ab-
stulit collocato in ejus locum Ptolemæo Alexandro fratre ex qua videtur ge-
nuisse duas filias Cleopatram nempe quæ ab avia patruo Alexandro collocata
est, & alteram juniores scilicet Berenicen, quæ ipsi superstes in Regno successit.

Paus. l. 1. pag. 15. Ptolemæus habuit etiam Nothos filios Ptolemæum posteà cognominatum
Dionysum, & Ptolemæum Cypri Regem, & filiam nomine Cleopatram,
quam suspicamus Ptolemæi Dionysi uxorem fuisse.

Athenienses Ptolemæo Soteri pro multis erga se beneficiis decreverunt
zneam

æneam statuam cum Berenice filia quæ illi tunc ex filiis sola supererat.

Ptolemæus Hieracem Antiochenum Ptolemæi Evergetis sui Patris assenta. Athen. l. 6.
c. 13.

torem, tandem post ejus mortem interfecit.

Eudoxus ut Ptolemæi Soteris iram fugeret, in Arabiæ sinu navem con- Plin. l. 2.
scendit & portum Caliz appulit.

Ante hunc Regem ignotus fuit quibusdam Æthiopiz populis usus ignium. Id. lib. 6.

Alexandrini Ptolemæo VIII. joculari Lathyri cognomen, ob cicerculam
in ejus facie enatam, imposuerunt: Λατυρος enim Græcis cicacula est.

BERENICE.
REGINA ÆGYPTI.

Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. didrac.

Berenice Ptolemæi Soteris II. & Selenes ejus sororis & uxoris filia, pa- Lagid. 243.
tre sine prole mascula defuncto nempe ex legitimo matrimonio, ad Beren. 1.
Paul. l. 1.
Ægypti Regnum ut ipsius heres ascendit, comprobantibus Alexan-
drinis.

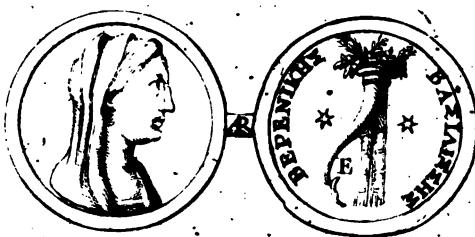
Sylla Romæ Dictator & rerum summa potitus, deficiente in Ægypto vi- App. civ.
bel. l. 1.
rili stirpe Regiæ, & mulieribus Regiis viro cognato opus habentibus, spe-
rans multum auri se collecturum ex auro opulentissimo Alexandrum Ptole-
mæi Alexandri filium in Coo Insula educatum, & à Cois Mithridati Ponti
Regis deditum, indéque ad se profugum, & in familiaritatem receptum Ale-
xandrinis misit pro Rege.

Alexander Romæ profectus Regio apparatu à Sylla ipsi comparato, in
Ægyptum Alexandrinorum votis appulit, ibique honorificè exceptus est, &
paulò post nuptiæ cum Berenice cognata sunt summo cum gudio popu-
lorum.

lorum celebratæ, sed amore Alexandri in odium verso, ille Reginam per quam paternum receperat Regnum, postquam simul novem decim dies regnassent, interemit, illa autem per sex menses à patris morte sola Ægypti Imperium tenuerat.

I. civ. bel. s. pag. 414. Appianus Regem hunc Alexandrum, insolentiū imperiū Syllæ fiducia, decimo nono Regni die protractum in Gymnasium ex Regia Alexandri nos permissæ narrat. Sed mendum esse videtur de decimo nono die quo Alexandrum imperfectum scribit, cum decimo nono die quo Berenice fuit occisa jussu Alexandri, Porphyrius qui Appianum sequitur Alexandrum à militibus occisum in Gymnasio, quo se receperat, refert; sed de Berenice Hist. de Ptol. id intelligendū in horum verborum interpretatione nuper V. C. Baudelotius Auletes. annotavit.

Ex supradicto Appiani loco Historici & Chronologi ab hoc tempore Ptolemæi vulgo Auletis Regnum inchoarunt, annos hujus Regis cum annis Alexandri qui post uxorem occisam plurimos regnavit, commiscentes: nam Manucius, & Aldus, Petavius & Aldus, ceterique recentiores Chronologi ex Ciceronis, Suetonii, & aliorum testimoniis vitam prorogasse in Ægypti Regno observarunt. At quum illi omnes de annorum Regni Alexandri numero non conveniunt, nostram ea de re ex ipsorum veterum locis sententiam proferre in assignando ejus Regni tempore nobis etiam licebit.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput Reginæ obductum velo cum diadematè sine literis in aversa parte ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ, Reginæ Berenices circa cornucopia, in area hinc & inde astrum & litera E. id est Εμικολιτῶν.

In Ptolemaeorum historia tres fuere Berenices nomine Reginæ; Prima illa fuit Ptolemæi Imperii Ægypti fundatoris uxor dicta Berenice magna, altera Ptolemæi Soteris secundi filia quæ per sex menses sola Regnum tenuit, tertia Ptolemæi vulgo Auletis filia quæ postquam pater ab Alexandrinis expulsum est è Regno, cum Tryphena seu Cleopatra majore sorore per annum integrum & duos illa mortua seu sola, seu cum Seleuco & Archelao maritis regnauit.

Ut nummus ad priorem Berenicem non revocetur, duo nos impellunt, primum, quod primis his imperii temporibus, Reginæ in nummis non signarentur, praesertim cum epigraphe solius vocis ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ sine inscriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ex altera parte, alterum quod ex comparatione vultus prioris illius Berenices in duobus nummis aureis cum capite mariti sociata, nulla oris & faciei lineamenta cum hac quæ in hoc nummo depingitur, agnoscantur.

Præcipua ergo posset esse controversia de Berenice Ptolemæi Soteris secundi filia cum Berenice Auletis vulgo dicti filia ad hanc nummum spectare non existimamus, quum ille vivente sorore Tryphena cudi non potuit, si simul regnabant, nec cum Seleuco & Archelao, si Reginæ nummi ex altera parte nomen Regis

Regis ut βΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ, semper exhibebant, nec tandem tanta potestate rerum potita est, quum absens tantum pater esset, & à Romanis in Regnum reductionem enixè & tanto sumptu ille postulabat, & tandem obtinuit post tres annos.

Igitur ad Berenicem Ptolemæi Soteris secundi filiam haud dubiè pertinet, quum illa per sex menses sola regnaverit sine socio; unde potuit meritò inscribere unicam βΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ inscriptionem: et si filia ut plurimùm patris exhibeant faciem, collatis simul nummis patris effigies in filia agnosciatur.

Berenice velo obtegitur ut Regio ornamento, sic enim Arsinoe Philadelphi ^{Hist. rep.} depingitur, sic Cleopatra ex ipsa Ptolemæorum gente oriunda, Syria Regina ^{8y.} prodit.

Cornucopiae fertilitatis Regni symbolum est, in his Regibus & feminis Principibus solenne, quod tantum cum Aquila eorum stemmate, in ipsorum nummis occurrit.

Litera Α. initialis est nominis popolorum apud quos percussus est numerus, putà Ερμοπόλιτῶν, id est Hermopolitarum, ut Δ in altero pariter tetrach. malo nummo, quem vidimus, Διοσπολίτων, Diospolitas denotat.

Duo astra, an sint urbis insignia affirmare nolle.

PTOLEMAVS · ALEXANDER,
REX · AEGYPTI. · X ·

Ap. D. Baudelot J. C. París.
Ex num. Arg. dragn.

Ptolemaeus Alexander II. Ptolemæi Alexandri ex Selene nepte patrui Ptolemaei Soteris II. filia genitus post Berenicas uxoris eisdem solus pater. ^{Ligid. 244. Alex. II. 1,} Regnum administravit, Alexander ejus pater per octodecim

LAGIDAR. cum matre Cleopatra, & post illius necem, per annum alterum qui novemdecim conficiunt, tenuerat: ille in Coo urbe servatus tandem in Ægyptum reversus est: at licet obscurissima sint illius Imperii tempora, & mors tantum ejus in urbe Phoeniciz Tyro noscatur, nihilominus ad seriem Ægyptiorum Regum texendam, quidquid in illius Regni intervallo, ad Ægyptum statum dignoscendum evenerit, hic referre statuimus.

Lagid. 246. Sylla post biennium quo Alexandrum Ægyptiis Regem dederat, & P. Romanū socium atque amicum à Senatu appellari procuraverat, post Dictaturam nemine interpellente depositam, omnīque satellitum præsidio relicto, Puteolis in secessu rustico, Phthiriasi morbo interiit: Alexander autem tanta Romani Imperatoris benevolentia spoliatus, ab Alexandrinis sperni coepit.

Lagid. 247. Isia Festz ob Ostridis mortem ab Ægyptiis instituta, solito modo celebrata sunt, Alexandriæ nēmpe die decima frigida mensis Athyr usque vigesimam primam, quaz in Eudoxi solstiuum brumale sive Decembri decima octava.

Lagid. 248. Cleopatra Selene Ptolemæi Soteris II. soror & olim uxor, Syriae Regina, Ptolemæi Alexandri II. amita, Antiochum Eusebem maritum in aliquo Regni sui latentem, ex morbo amisit, qui duos illi reliquit filios Antiochum vulgo Asiaticum, & Seleucum quem Ægyptii postea Cybiosactem joculariter appellauant: ad illos Syriae Regnum à Tigrane usurpatum pertinebat, sed hi etiam Regni Ægyptii hæredes legitimi Regia stirpe in Ptolemæo Alexando deficiente existimabantur.

Lagid. 249. Nicomedes Bithyniæ Rex hoc anno mortuus est & P. Romanum Regni Alex. II. 6. App. Mith. sui heredem testamento reliquit, quod ægrè ferens Mithridates Ponti Rex tertium contra Romanos bellum gerere decrevit.

Liv. I. 70. Cyrenarum Regnum ante 20. annos ab Apione Evergetis II. filio notho, etiam P. Romano datum illius testamento fuerat, qui tunc urbes illius Regni liberas Cn. Domitio & C. Cassio Coss. esse jussit Senatus, eas verò seditionibus inter se agitatas compescuit, postea Lucullus, sed quum novis & continuis turbari non desinerent, Cyrene tandem facta est Provincia Romana & Prætori tradita.

Inde forsan aut aliunde occasio ab Alexandrinis quæsita, Romanis quum jam essent ob Alexandrum Ægyptiis Regem datum irati, & ille ob Reginæ cædem odiosus, seditione facta illum è Regno expulerunt. Ipse navim quæ Tyrum versus, vela faciebat, protinus concidit: ubi dubius an ipse Romam proficeretur, quum bellum jam contra Mithridatem decretum esset, vel Legatos ad Senatum mitteret, ut tanquam socius & amicus P. Romani in Regnum restitueretur, statim in morbum lethalem incidit, quo ingravescente, ut se de injuria ab Ægyptia illata vindicaret, P. Romanum Regni suum redem scriptit & mortuus est.

EX MUSEO D. BAUDELOT. J. C. PAR.

Caput pelle leonina amictum sine literis , in aversa parte Aquila solita insistens fulmini & epigraphe ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ in cuius voci fine monogramma.

Drachmalem ecce argenteum ex Aegypti Regum serie , parvum quidem mole , sed raritate insignem nempe Ptolemæi Alexandrini II. Reclamant verè Antiquarii, in hoc ΒΑΣΙΛΕΩΣ epigraphe deest , quid tum ? Alexandri nomen nonne Regis appellationem supponit , ut in Alexandri Magni nummis frequenter , imo & in ejus patre Philippo , nudum φιλίππον nomen occurrit , sed ne extra Aegyptiorum Principum seriem exempla quæram , Imperii fundator ille ΒΑΣΙΛΕΩΣ & Arsinoe Regina ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ appellationem reticent.

Instat amicus , in nummis Alexandri primi ejus patris , nulla Alexandri , sed Ptolemæi tantum epigraphe , & in hoc nulla Ptolemæi , sola autem Alexandri appellatio exhibetur ; sciat Alexandri cognomen Ptolemæo Juniori tanquam illustre datum esse , quod in nummis raro apponebant Aegyptii Reges : in filio Alexandro , hoc cognomen pro nomine tandem esse usurpatum , seu quod ut avia Cleopatra Pelle Elephantina in nummis se induerat , ille leoninis exuvii in Alexandri Magni memoriam seu nominis conformatiōnē caput suum ornare voluit.

Eadem Aquila fulmini insistit , ut solenne Regum stemma , sed annorum numerales in eo desunt , sed has in drachmalibus raro inscribere solebant , nec in sequentibus Principibus ferè ullo modo occurrunt.

Nec initiales urbem seu populos indicantes in quibus signata est nummus , reperiuntur . Sat est Monetarii ad probandum monetam monogramma.

*PTOLEMÆUS vulgo AULETES,
REX ÆGYPTI-XI.*

*In Cimel. ill. Colberti.
ex num. aureo tetradr.*

Lagid. 27a. Dion. 1. Lib. 40; Diod. novi. **P**tolemæus Ptolemæi Soteris II. filius nothus; Rex Ægypti ab Alexandrinis, & alter Ptolemæus, illius frater junior Cypri Rex ab Alexandrinis constituantur, sicut ex prologo Trogi manifestum fit, iis verbis. *Ut Alexandri, post interitum, Ptolemei Latyri, substituti sunt filii, alteri data Cyprus.* Nec junior ille Cyprum obtinuit, prius quam frater ejus major Ægyptum adeptus fuerit: audierant autem Alexandrini Alexandrura Tyri mortuum testamento Romanis Ægypti Regnum reliquisse; eos his Regnis ita præfecerunt, ut illa spuriorum, tanquam legitima successione, Romanis Regnorum istorum contendendorum mentem averterent.

Dorphyri. in Bædeb. Scab. **R**ex ab Ægyptiis recens proclamatus, ut tunc moris erat illustri nomine **NOVUS DIONYSIUS** appellatus est, non insolitum quidem his temporibus Regibus nomen, si quidem Syriæ Antiochus Rex in suis nummis inscribitur **ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΔΙΟΝΤΣΟΥ**. Hæc ipsi appellatio forsan ab iis indita quod juvenis, & facie eximius esset, ut alter Bacchus.

Ptolemæi uxor ab Historicis præterita est, liceat mihi huic Regi ex Chronico Alexandrino Cleopatram sororem collocare. *Auletes Ptolemei Soteris F. Cleopatra frater, non autem hæc Cleopatra de legitima Soteris filia, intelligenda est, si quidem Berenice sola erat, & Cleopatra notha fuit, quam Ptolemæus novus Dionysius matrimonio sibi copulasse videtur superiorum Regum exemplo & ut ipse filiis suis testamento deinde præcepit.*

Testamentum Alexandri in urbe Tyro defuncti Romam allatum est, & quum

quum de illo in Senatu ageretur, varix quidem fuerunt sententiæ, sed quia **LAGIDAR.**
Bithynia anno superiore testamento Nicomedis Regis P. Romano accesserat & ^{an. 250.}
Cyrene Regnum quod illis Ptolemaeus Apion Cn. Domitio & C. Cassio
Coss. testamento reliquerat, & tunc Senatus, liberas Regni urbes pronun-
ciaverat, & hoc pariter anno, istud Regnum de Ptolemaeorum olim domi-
nio sub speciem Tyrannorum ex iis urbibus expellendorum in Provin- **Plutarch.**
ciam redregerat, Optimates censuerunt non oportere P. Romanum Regno-
rum appetentem videri, præsertim quum bellum grave jam contra Mithri-
datem gererent, & novum Aegyptiū qui Regem ex Ptolemaeorum prosapia
appellarant, denunciandum esset: porro non Senatus consulo, sed Senatus
auctoritate Legati Tyrum missi sunt, qui pecuniam Regis depositam, pro-
pter belli necessitatem, Romanam tantum deportarent.

Selene Ptolemaei Lathuri soror, Alexandri puper defuncti amita, Syriæ **Lagid. 251.**
Regina, quum Regno illius à Tigrane privata, Aegypti Regni heres le- **Ptol. 11.**
gitima esset, ut nothum fratri filium, illud occupare accepit, filios Antio- **Dion. 2.**
chum & Seleucum quos ex Antiocho pio suscepserat, Romam misit, Aegy- **Cicer. orat.**
pti Regnum quod ad se & ad eos pertinere arbitrabatur, petituros. Ipsi
comitatu Regio atque ornatu venerunt & munera Jovi Capitolino offerenda
attulere.

Ptolemaeus, ut Selenes filios Romæ à Senatu Aegypti Regnum postulare
cognovit, Procuratores clam in urbem misit qui sibi amicos munieribus in
Senatu conciliarent, & Syriorum Principum petitionem honesto aliquo præ-
textu eluderent sperans aliquando Regnum largitionibus Senatum sibi con-
firmaturum.

Quum ferè biennium Romæ Antiochus cum fratre Seleuco commoratus **Lagid. 252.**
esset & per Senatum, quæ de Regno Aegypti postulaverat, obtinere non **Ptol. 11.**
posset, in Syriam redire cogitavit, Senatus autem belli Mithridatici prætex- **Dion. 3.**
tu, Antiocho non concessit, quod aliquando in commodum suum vertere **Id. orat. 6.**
meditabatur, nisi Ptolemaeus continuata largitione securam Regni posses-
sionem sibi efficeret.

Antiochus Roma egressus, iter per Siciliam, Syracusas venit: ibique in Midas
domo Q. Minucii Rufi diversatus est: Candelabrum ille secum atulerat &
gemmae clarissimis opere mirabili confectum, in Capitolio ponendum, sed
quia nondum erat perfectum, statuit id secum in Syriam reportare, & quum
Jovis simulacrum dedicaretur, cum ceteris rebus illud quoque donarium per
Legatos in Capitolium remittere, sed & hoc candelabrum, & non pauca
etiam pecula aurea gemmis distincta, & trullam vinariam ex una gemma
prægrandi excavatam Verres Siciliae Prætor per fraudem illi abstulit, & sua
reponscem, de Provincia ante noctem discedere jussit, comperisse se di-
cens, ex ejus Regno piratas esse venturos.

Selene ubi filios Roma reduces, nec Regnum Syriæ paternum possidere, **Lagid. 253.**
nec Aegyptium ad se spectans per Senatum occupare vidit, in Phoenicia res **Ptol. 11.**
novas contra Tigranem in eorum gratiam molita est, incolisque autor fuit, **Dion. 4.**
ut illum excluderent: qua defectione audita, Tigranes cum quinquaginta **Jos. An-**
militum millibus in Syriam descendit, urbemque Ptolemaïdem obsedit & **I. 13. c. 29.**
expugnavit: tandemque Selenen Seleuciæ in Mesopotamia castello inclusit,
quam post aliquod tempus captam interemit, & sic Antiochus & Seleucus
Syriacum & Aegytiacum Regnum sperare in aliud tempus distulerunt, Sy-
riacum porro Antiochus & Aegytiacum Seleucus aliquando, ut infra vide-
bimus, obtinere, in quibus paulum regnarunt. Si quidem Syriacum quod
Lucullus Antiocho dedit illi Pompeius abstulit, & Aegytiacum, ad quod
Seleucus ab Alexandrinis appellatus est, cæde amisit.

Mithridates à Romanis bello lassitus, postquam Cabiris expulsus est à
Lucullo

LAGIDAR. Lucullo ad Tigranem generum Armeniae Regem confugit, & ut Arsacem Par-

an. 254.
Ptol. 11.
Dion. 5.
Sall. Hist.
lib. 4.
Lagid. 255.

thorum Regem in societatem belli attrahat, bellandi causam contra omnes Principes, cupidinem eorum profundam Imperii & divitiarum insimulat, & Ptolemæum Regem pretio tantum belli diem prolatare scribit: quod omnibus notum erat.

Ptol. 11.
Dion. 6.
in Anton.
Strab. l. 17.
pag. 796.

Cleopatra è Lagidarum stirpe Regina ultima, Ptolemæi filia nascitur, si quidem ex Plutarcho triginta novem annos vixit, & post ejus mortem Aegyptus in Provinciam Romanam redacta, ut infra videbimus.

Interea Ptolemæus dum Romani bello Mithridatico intenti sunt, sese in luxu diffuebat, ut alii pessimi Aegypti Reges, & Choraulam ita exercebat, ut non pigeret eum certamina illius in Regia celebrare, & ipse cum aliis concertatus prodibat: unde ab Alexandrinis qui jocularia nominata superioribus suis Regibus dicaces indiderant, **A U L E T E S** cognominatus est.

Antiochus qui Regnum Aegypti à Senatu postulaverat ut ad se tanquam proximum Alexandri Regis heredem pertinens, postquam Tigranes qui Syriae Regnum occupaverat, Praefectum Magadatem cum copiis ex hoc revocasset Syris non invitatis in paternum Regnum se insinuavit, nec ei Lucullus avitam possessionem invidit: imò ab eo Syriae Rex est appellatus.

Lagid. 256.
Ptol. 11.
Dion. 7.

Ptolemæus junior Cypri Rex in eadem causa cum Ptolemæo fratre Aegypti Rege, parum erat Romanorum sollicitus, & pro luxu, quo ærarium suum effundebat Auketes, parcimonie vel potius avaritiæ in Insula fertilissima studebat Cyprus, cuius notam dedit, quum P. Clodius à Lucullo cognato in Syria deficiens ad Marcium Cilicæ Proconsulem se recepisset, ille ab hoc rei navali Praefectus, in piratas incidit, & ad Cypri Regem misit, qui pecuniam pro redemptione solvere vellet, hic verò duo talenta, exiguum sanè pro Romano cive opulento pretium protulit: quod prædones accipere renuentes, Clodium sine clarigatione remittere maluerunt. Cujus rei memor Publius, factus tandem Tribunus plebis, legem de ejus Regno, quod Alexandri Aegypti Regis testamento Romanis relicto illi contendebant, in Provinciam redigendo promulgavit.

Lagid. 257.
Ptol. 11.
Dion. 8.

Cùm bellum Piraticum lege Gabinia Pompeio demandatum fuisset, ille per Lgatos & Praefectos utraque ora Ponti & Oceani complexus est, & ut Aegyptium mare Marcellinus teneret, curavit.

Lagid. 258.
Ptol. 11.
Dion. 9.

Hoc anno Creta à Q. Metello occupata, cum Cyrene Regno quod de Ptolemæorum dominio nuper erat, una simul provincia sub eodem Praetore Romano facta est.

Lagid. 259.
Ptol. 11.
Dion. 10.
Plut. in vita Crassi.

Ex intervallo quum de Aegypti Regno apud Senatores sermo esset, & Ptolemæus per amicos & Optimates semper rem eluderet, Censores M. Crassus & Lutatius Catullus facti Aurelio Cotta & Manlio Torquato Coss. acerbam actionem & violentam de illo suscepserunt, ille ut efficaret P. Romano vectigale contendebat, Catullus enixè restitit: hinc dissensione exorta, ultrò Magistratum deposuere.

Sueton. in Jul. c. 11.

Julius Cæsar Aeditatatem adeptus, rem Senatusconsulto difficilem obSenatores quos largitionibus sibi amicos reddiderat Ptolemæus, conciliato populi favore, tentavit per partem Tribunorum ut sibi Aegyptus Provincia Plebiscito daretur quod Alexandini Regem suum, socium atque amicum à Senatu appellatum expulerant, quod de Alexandro intelligit, nam Ptolemæus nec socius P. Romani tunc erat appellatus, nec à suis expulsus fuerat, ut omnibus Historicis notum est; sed res vulgo improbabatur, nec obtinuit, adversante Optimatum factione.

Lagid. 260.
Ptol. 11.
Dion. 11.

Aegypti Regnum quod sibi jure acquisitum existimabant Romani, de ipso tandem occupando Tribuni plebis anno præterito Julii Cæsaris petitione cogitabant: itaque P. Servilius Rullus ex iis unu extremos anni mense legem pro-

promulgavit Agrariam, ut Decemviri agros omnes quicumque extra Italiā, LAGIDAR. L. Sulla, Q. Pompeio Coss. aut postea facti essent, venderent. Hæc tacitè ^{an. 260.} Regnum Ægypti comprehendebat.

Cicero primo die Consulatus sui Kal. Januarii legem istam Agrariam in Senatu reprehendit eleganti oratione; & altera ad Populum habita, præsente ipso Rullo aliisque Tribunis Plebis dissuasit in dubio testamentum Regis Alexandri pro Ægypti Regno revocans. *Video, inquit, qui testamentum factum esse confirmet: auctoritatem Senatus extare hereditatis aditæ sentio, tūm quando Alexandro mortuo, Legatos Tyrum misimus qui ab illo pecuniam depositam nostris recuperarent.* Quod si Alexandria petebatur, cur non eosdem cursus hoc tempore Decemviri tenuerunt. Postea addit hæc L. Philippum Consulem & Censem, in Senatu confirmasse memoria teneo. Tempus longinquum planè hoc denotat. Deinde subjungit. *Dicitur contra nullum esse testamentum, non oportere P. Romanum omnium Regnorum appetentem videri.*

Pompeium qui in bello Mithridatico successerat Lucullo, illo devicto & Appian. Tigrane genero, tenebat cupiditas Syriæ recipiendæ quam Lucullus Antio- Mith. cho Asiatico qui Romam pro Ægypti Regno venerat, permisit, itaque Jüst. I. 4. nulla illius Regis ratione habita, Regno Syriæ eum numquam de P. Romano malè meritum privavit.

Hoc anno Cleopatra Ptolemæi soror & uxor defuncta videtur ex qua App. ibid. tres habuerat filias Tryphænam, Berenicen & Cleopatram si ipsi Mithridatis, & fratri Cypri Regi Nyssa Regis Mithridatis filiæ desponsæ sunt.

Cum verò Pompeius Coelestyriam obiret præstò fuerunt ei Legati ex universa Joseph. Ant. Syria & Judæa, venit & ex Ægypto Legatio cum corona facta ex aureorum lib. 14. c. 5. quatuor millibus, Deinde vocatus à Rege contra seditiosos & donatus muneri- bus & pecuniis & vestimentis in usum totius exercitus, Ægyptum tamen Appian. pag. 251. non adiit.

Pompeio nuntius è Ponto venit Mithridatem à Pharnace filio ad mortem esse coactum significans: Duæ autem ejus Regis filiæ quæ apud eum educabantur Mithridatis & Nyssa Ægypti Cyprique desponsæ, ut mox dictum est, Regibus enixè patrem rogarunt, ut ante illum potionem venenatam suferent, verabantque bibere, donec ipsæ hauiissent, & has quidem veneni vis penetravit continuò, venenia autem vis in Rege nihil agens ad gladium con fugere coactus ille fuit.

Pompeius contra Aristobulum bellum nunc gerebat, Ptolemæus octona Plin. lib. 33. millia ejus equitum sua pecunia toleravit & mille convivas totidem aureis cap. 10. potoriis, mutantem vasa cum ferculis saginavit & vestimenta in usum totius exercitus cum muneribus & pecuniis donavit: hōcque pacto sibi Pompeium devinxit qui ipsi postea in rebus suis omnino favit.

Accepto de Mithridatis morte nuntio, Rex enim ille Mithridatim & Nyssam Lagid. 261. filias desponderat priorem Ptolemæo Ægypti Regi, alteram verò Ptolemæo Pro. 11. Principi Cypri mortuis etiam illis, Ptolemæus uxorem cuius nomen ignoratur sibi copulavit, cùm ex priore nullos haberet filios, ex qua post novem ma. App. Mithr. trimonii menses Ptolemæum habuit qui cum sorore Cleopatra Rcx appellatus est. Pag. 248.

Inter præclara Mithridatis supellestilia in Pompeii triumphi Pompa Romæ transvecta, pretiosa illa de Ptolemæorum Regum Gaza, quæ Cleopatra Ale- xandri Regis uxor apud Coos fugiendo exportarat, observata sunt, quæ Mi- thridates quum Insulam Con ceperat, abstulerat.

Diodorus Siculus Olympiade centesima octogesima anno decimo quarto Lagid. 263. Ptolemæi novi Dionysii Ægyptum invisit.

- LAGIDAR. Ptolemæus Pompeii amicus factus, per eum Julii Cæsaris qui Aegyptum nuper administrandam enixè postulabat, amicitiam sibi comparavit: nam Lucullus cuius acta resciderat Pompeius, cùm multa quæ Regibus, dynastis, & civitatibus ipse concederat, ne in Senatu rata essent, se opponebat cum amicis, inter quos Crassus erat, Pompeius autem socium sibi adjunxit Cæsarem qui ex Hispania reversus Consulatum petebat: mox per Cæsarem Crassus Pompeio reconciliatus est, & hæc unio Tricipitum Pompeio admodum utilis fuit.
- Dio lib. 42. Ptolemæo natus est filius primus quippe qui erat tredecim annorum quando in Nilo submersus est.
- Lagid. 264. Julius Cæsar Pompeii, Crassi & amicorum prensatione Consul designatus hoc anno Magistratum Kal. Januarii cum Bibulo init, qua de re Pompeius Ptolemæum monuit qui Dioscoridem & Serapionem Legatos Romanam misit ut à Senatu Regnum illi confirmaretur & socius & amicus P. Romani diceretur, sed ut id obtineret magnam in Romanos pecuniæ copiam impendit, interquos Julius Cæsar Pompeiique nomine Ptolemæo propè sex millia talentorum abstulit; ita ut Rex 1750. Myriadas Cæsari debuerit, & Suetonius jure Cæsareo in Consulatu suo societates & Regno pretio dedisse dixerit.
- Cæs. Com- men. lib. 3. Ptolemæus itaque ex lege & S. consulo in Regno confirmatus amicus & socius appellatus est & foedus in Capitolio initum fuit, sic Aegypti Regnum Julius Cæsar confirmavit Consul, de quo Aëdilis cogitarat, sed debiti partem Ptolemæi liberis post ejus mortem condonavit.
- Lagid. 265. Aegypti Regno à Senatu Ptolemæo consignato, cùm Rex magnam pecuniæ summam, quam mutuo à quibusdam Romanis acceperat, inter quos Rabirius ex equestri ordine in Albano multum ei constituerat, & suam recuperare vellet, gravia Aegyptiis tributa imposuit, qua de causa in eorum odium incidit.
- Lagid. 266. P. Clodius Tribunus Plebis factus cùm animadvertisset Ptolemæum Cypri Regem post confirmatum à Senatu fratri suo Aegypti Regnum parum de Cypri Regni confirmatione sollicitum esse, quod ab Alexandro Rege P. Romano datum testamento contendebat, memor paucæ pecuniæ quam pro ipsis à Piratis redemptione miserat, legem tulit, uti Cyprus Insula in Provinciæ formam redigeret, bonaque Regis Ptolemæi publicarentur, & M. Catoni ea Provincia cum titulo Quæstoris & potestate Prætoria mandaretur.
- Cicer. pro Sextio & pro domo Iua. Ab eo tempore quo Ptolemæus Lagi F. Aegyptum obtainuit, Cyprus etiam in ejus successorum quoque potestatem fuerat adjuvantibus sapè Romanis, cui Reges suis fratres natu minores præfiebant. At Ptolemæus ille qui quum Auletis frater esset, in eadem causa versabatur, jam erat à Senatu honorem istum consecuturus, eodem genere, iisdem majoribus, eadem vetustate, societatis denique erat Rex. Si nondum socius at non hostis, pacatus, quietus, fretus Imperio P. Romani, Regno paterno atque avito, regali otio perfruebatur, de hoc nihil cogitare, nihil suspicente, Regnum suum cum bonis omnibus publicatum à Romanis audire, contra ipsos arma sumere, inutile judicans, ad Aegyptios mittit.
- Dio lib. 39. Cùm Alexandrinus legem P. Clodii, quæ Cypri Regnum in Romanam Provinciam redigeret, accepissent, Regem suum sollicitarunt, ut Cyprus à Romanis posceret aut eorum amicitiae renuntiaret, & ab iis Romanam mittere jussus est, itaque nec parebat nec Legatos mittebat; nam id consensisse credebatur, sed quum iis persuaderet ut quiescerent, neque vi eos adigere, non posset conductitios enim milites eratos habebat, ex Aegypto aufugit. Timagenes verò Alexandrinus, qui à Gabinius bello captus in urbem deductus, & à Fausto redemptus est, Historiam Romæ scripsit & Ptolemæum non à Populo ejectum, sed sine causa & nulla compulsum necessitate discessisse affir-
- Plutar. in Pompeio.

affirmat, ac Theophanis Lefbii Pompeii familiaris suafu, qui ad Regem ^{LAGIDAM.}
scripsit quæstus occasionem, & novorum bellorum materiam parantis,
Ægyptum reliquisse.

Cato per Canidum amicum quem præmisit in Cyprum, egit cum Ptole-
mæo ejus Insula Rege, ut sine certamine cederet: ostensa spe neque ino-
pem, neque abjectum ipsum victurum, Sacerdotium enim Veneris Paphiæ
Populum R. ei daturum: Interim Rhodi Cato substicte simul & apparatu in-
tentus & respondere operiens.

Audies interea Rhodium appulit; ibique cum Catonem convenire velleret, misit ad eum, spesans illum ad se venturum, is verò Ptolemæum jussit, si ei visum esset, ad se accedere: postquam Rex venit, neque obviam ei Cato pro-
cessit, neque assurrexit, sed quasi unum de vulgo salutavit & assidere jussit:
id primùm commovit illum qui miratus est tantum in populari & exiguo or-
natu supercilium & severitatem. Ubi sermonem deinde de rebus suis exor-
sus est, incusavit eum Cato quod tanta relictæ felicitate, tantis fæse subjecisset
indignitatibus, laboribus, largitionibus, & avaritia Principum Romanorum;
quos redacta in argentum Ægyptus vix esset expletura: consulebatque ut
cum classe reciparet se, & cum civibus rediret in gratiam quod non ejectum
ex Regno Regem suadere videtur, comitem se ipsum offerens Cato & in re-
conciliando adjutorem. Rex quasi ex insania & amentia, ab ea oratione ad
mentem reductus, veritate perspecta & Catonis prudentia, instituit
illius uti consilii. Ceterum aversus iterum ab amicis, Romam ire fin-
scepit.

Rex Cypri cum Ægyptios & fratrem pro se arma sumere non animad- Val. Max.
verteret, neque Regno exutus vitam sibi ferendam duceret, omni pecunia
imposta navibus, in altum maris processit, ut Classe perforata suo arbitrio
periret, & ut hostes præda carerent, non substievit mergere auctum & argen-
tum, sed futurum fuit necio præsumit, dominum rexexit, haustoque veneno
vitam finit.

Alexandrinæ profectionem Regis fuit in Italiam ignorantes, mortem oppe- Porphyr.
nisse arbitrati, Regno Cleopatram, dictam etiam Tryphonam & Berenicen Gr. Euseb.
ejus filias majores, simul praefecerant, Menelaïaque & Lamponem & Cal-
limandrum ad Antiochum Asiaticum, quem supra diximus à Senacæ Ægypti
Regnum ut legitimam heredem perire, & Syriæ Regnum non à Pompeio priva-
tum miserunt, ut ille frustæ cum feminis regnaret, sed ille morbo coruptus
interierat; deinde Seleucum fratrem ejus qui cum illo Romanum profectus erat,
pro Berenice accerferunt.

Cato Cyprum venit, quæna hand gravitatem Cypræ repperunt, pro servis
se jam deinceps amicos sociosque P. Romanos futuros sperantes, sed Cyprus
facta est Provincia Prætoria cum Cilicia juncta, Cato autem amplum
& Regium in poculis, mensis, gemmis purpura invenit in Regia appa-
ratus, quem cum distrahit & redigendum in argenteum curavisset, paulò
minus septem millia argenti talentum inde coegit: unde Ammianus magis lib. 14.
avidè quam justè hanc Insulam P. Romanum invasisse & Regem ob ærarii
angustias sine ulla culpa proscriptum facet.

Ptolemæus Auletes Romanus profectus à Pompeio domi receptus est, qui Legid. 267:
eum Senatui commendavit ac de reductione ejus egit Rex se à suis ejectum
quæstus est, petiisque ut à P. Lentulo Spinctori tunç Consule, cui Provincia
Cilicia mandata erat, restituueretur; itaque ut ad fores unius accessit in Ma-
gistratu positi, destituit in consulta sua copta, quod divina Catonis fastidivis-
set Oracula: porro referente Lentulo, ut ab eo reduceretur, Senatusconsul-
tum factum est

Cum acceperissent Alexandrinæ per Legatos Antiochum Asiaticum quæm

LAGIDAR ad regnandum cum Ptolemæi filiabus vocaverunt, Philippum Evergetem
 an. 267.
Porphy. Antiochi Grypi & Tryphænæ alterius sororis Ptolemæi Lathyri filium qui
 in Græc.
Euseb. etiam per matrem Ægypti Regni heres erat legitimus, ad habendas illius ca-
 pag. 227.
Strab. 1. 17. pessendas arcesserunt, sed à Gabinio Syriæ Præside est cohibitus.
Dio. l. 39.

Interēa Alexandrini Ptolemæum eos Romæ accusare compererant, & centum viros in eam ablegarant, cuius Princeps erat Dio Academicus qui & contra ejus accusationes ipsos defenderent, & vicissim ipsum de illatis injuriis accusarent, sed Ptolemæus emissis in omnes partes certis hominibus, Legatis insidias posuit ac plerosque in ipso itinere interfecit, ceteros partim in ipsa urbe occidit, partim injecto terrore, aut pecuniis corruptos, eo perduxit, ne causam cuius gratia missi erant, apud Magistratus agerent, ullam re interemptorum mentionem facerent.

Ibid.

Cæterū ea res in tantum rumoribus vulgo jaetabatur, ut Senatus vehementer indignaretur præsertim movente eos M. Favonio, quod multi sociorum Legati Romam missi, perrim vita spoliati essent: & quod magnus eo tempore Romanorum numerus qui munieribus corrupti fuissent. Igitur Principem Legationis Dionem ad se vocaverant, ut ab eo de veritate rei certiores fierent; sed adhuc tantum pecunia poterat Ptolemæus, ut neque Dio in Senatum venerit, neque ulla de cæde interemptorum mentio, quandiu ipse Romæ fuerit, fieret.

Cicer. pro Cælio. Dio ut sup.

Ipse verò Dio quoque, qui tum apud L. Luceium, à quo Alexandriæ fuerat cognitus, habitabat, per insidias necatus est, cuius cædis neque P. Asctius, qui ejus conscius accusabatur, neque Rex ulla poenas dedit. Judicio enim liberatus est Asctius: Regem verò Pompeius enixè juvabat, qui eum domi suæ acceperat.

Cleopatra alio nomine Tryphæna cum sorore Berenice Ægypti Regno præfecta, post alterum à discessu patris annum, obiit, & Berenice sola regnavit, etsi Cleopatra Antonii altera ei esset soror, fortè multò junior, aut vellent Alexandrini Berenice Maritum & Regem dare, interea illi homines, & ejus parentes pro rerum administratione collocarunt, dum Seleucum Antiochi Syriæ Regis fratrem, nuper mortuum qui cum eo ut diximus de Ægypti Regno à Senatu postulando Romam iverat, arcesserent.

Lagid. 268.

Ptol. 11.

Dion. 19.

Ptolemæus qui S. C. per Lentulum Spinctorem Ciliciæ & Cypri Proconsulē, in Regnum reduci debebat, ex urbe profectus erat, eumque sequutus erat Rabirius eques ejus creditor insignis; Spinctor verò parabat iter cum statua Jovis in Albano anni initio cœlitus tacta est, quæ Regi restitutioni aliquantum moræ injectit; cum Sibyllini libri consulerentur ita scriptum in iis invenerunt. Si Rex Ægypti auxiliis alicujus indigens venerit, amicitiam ei ne denegaveritis, nullis autem copiis eum adjuveritis: si secus feceritis, labores & pericula habebitis. Admirati ita ad rem præsentem congruere omnia quæ de eo decreta fuerant facta, antiquarunt, C. Catonem sequuti, atque id ipsum Oraculum in populum evulgatum est.

Ibid.

Non licebat Sibyllinum illum carmen populo enuntiare, nisi id Senatus decrevisset, nam ut primùm Oraculi sententia (quod fieri assolet) vulgo innotuit, veritus Cato ne id supprimeretur, XV. viros ad plebem produxit: ac prius quam Senatus quicquam statueret, eos coegit Oraculum exponere. Quantò enim minus id ei licere videbatur, tantò magis, id plebs urgebat. Igitur ea sententia fuit Oraculi, redditumque latinè, enunciatum est.

ad Fam. 1.

Cicer. ep. 4.

Hæc tamen opinio P. Romani fuit ut à Lentuli Spinctoris obtrectatoribus nomen fictæ Religionis fuisset, neque tam ut illum impedirent, ne quis propter exercitus cupiditatem (quam inter alios Pompeius maximè ambiebat,) Alexandram vellet ire.

Alexandrini tandem Seleucum è Syria ad Berenicem adduxerunt pro ma-
 trimo-

trimonio contrahendo , cùm jam ex Ptolemæorum stirpe per matrem Sele- ^{LAGIDAR.}
nem esset , sed omnino sordidus & avarus populis visus est , ut Alexandrini ^{an. 268.}
eum Cybiosactem (ut postea Vespasianum) appellarent : ille autem aureum al- ^{S. rab. l. 17.}
veum in quo Alexandri M. corpus à Ptolemæo Lagi F. sepultum est , rapuit , ^{p. 795. &}
& vitreum substituit ; sed nulla è præda utilitatem percepit : nam eum Bere- ^{796.}
nice intra paucos dies strangulavit , cùm illius sordes , illiberalitatēque pati
non posset.

Romæ Ammonius Ptolemæi Legatus , reductionem Regis per Spinctorum ^{Cicer. ep.}
apertè pecunia oppugnabat . Pauci illi qui Regis causæ benè volebant , om- ^{1. & 2.}
nes rem ad Pompeium deferri volebant , Senatus Religionis calumniam , ^{ad Fam.}
non Religione , sed malevolentia , & illius Regiæ largitionis invidia , com-
probabat , & quasi rei Religionis obsisti jam non posset , factum est Senatu-
sconsultum , cum multitudine Regem reduci , periculosem Reipublicæ vi-
deri.

Ptolemæus Oraculo intellecto litteras A. Plautio Plebis Tribuno manda- ^{Dio. l. 39.}
vit , quas publicè ille recitavit , his autem petebat Rex , ut pro Lentulo Pom-
peius cum duobus lictoribus ad se reducendum mitteretur : inventi sunt etiam ^{Plut. in}
libelli per forum & in curia disseminati , quibus idem significabatur . Tulit ^{Pomp.}
ideò Caninius Plebis alter Tribunus legem , ut sine exercitu Pompeius duo-
bus lictoribus comitatus Regem cum Alexandrinis in gratiam reduceret . Quæ
lex non videbatur displicere Pompeio : verum eam Senatus honesta specie
explosit , nam veriti Senatores ne ipsa res cum adhuc majorem efficeret , sub ^{Dio. l. 39.}
prætextu mandatae annonæ , ei obstiterunt.

In Senatu autem hac de re sèpè actum est , & variæ fuerunt sententiaz , ^{Cic. Fam.}
Hortensius Cicero & Lucullus censuerunt ut Lentulus Spinctor Ciliciæ Prä- ^{l. 1. ep. 1. 2.}
fectus Ptolemæum sine exercitu reduceret , Servilius vero reduci eum omni-
nò negavit oportere . Bibulus , ut à tribus Legatis , ex iis qui privati essent ;
Crassus , ut à tribus Legatis , sive primatis , live in imperio constitutis : as-
sensisunt Bibulo reliqui Consulares Volcatius , Lupo Plebis Tribuno refe-
rente , Pompeio decretivit , Volatio Afranius assensus est . Libo & Hypsæus ,
& Pompeii familiares concurrerunt.

Iterum coactus est propterea Senatus , & cum sententia prima Bibuli esset
pronunciata , ut tres Legati Ptolemæum reducerent , secunda Hortensii ut
Spinctor sine exercitu Regem reduceret , tertia Volcatii ut Pompeius illum
comitaretur Alexandriam , postulatum est ut Bibuli sententia divideretur ,
quatenus de Religione dicebat , cui quidem rei quia jam obsisti non pote-
rat , Bibulo assensum est de tribus Legatis frequentes ierunt in alia omnia .
Proxima erat Hortensii sententia , cùm Lopus , quod ipse de Pompeio retu-
lisset , contendere coepit antè discessionem facere , quam Consules . Ejus
orationi vehementer ab omnibus reclamatum est , erat enim iniqua & nova .
Consules neque concedebant , neque valde repugnabant , diem consumi
volebant : id quod factum est , hácque controversia usque ad noctem ducta ,
Senatus est dimissus .

Pompeius apud Populum in causa Milonis clamore convitioque jactatus , ^{Id. ep. 5.}
& in Senatu à Catone acerbè & asperè , omnium magno silentio accusatus ,
vehementer perturbatus est , unde Ptolemæi causa videbatur ab illo esse de-
posita ; & Regem multi ipsum deseruisse credebant : interea Ptolemæus cum
intellexit , se quod cogitabat , ut à Pompeio reduceretur , asséqui non pos-
se , & nisi per Lentulum Spinctorum esset restitutus , desertum sc atque ab-
jectum existimans , ex Epheso , unde commorabatur , ad illum proficiisci
destinabat .

Berenice post occisum Seleucum ejus maritum , alias quærebatur Regio ^{Stral. I.}
sanguine natus , cùm Archelaus qui è Cappadocia in Syriam missus & Ga- ^{'s. & 17.}

LAGIDAR. binio ejus Provinciæ Præsidi amicus factus, in spem venerat se ei socium in an. 268. bello Parthico quod ille parabat, futurum; sed spe sua, Senatu Romano non permittente, decidit: aliam verò potiorem reperit, per amicos enim quosdam, eo nesciente ad Aegypti Reginam deductus est: simulavit autem se filium esse Mithridatis Eupatoris; Rex itaque declaratus est: vir quidem rebus gerendis aptus, acri & magni nominis, mox ad Aegyptum contra Romanos tuendam, ingentem classem comparavit.

Cicer. ad ib. 1. ep. 7. Interea Senatusconsulum nullum extabat, quo Ptolemæi reductio Lentulo Spinsteri adempta esset, & ille perfpicere poterat, qui Ciliciam Cyprumque tenebat quid efficere & quidconsequi posset, & si res facultatem habitura videretur, ut Alexandriam atque Aegyptum tenere posset, esse & suæ & Romani Imperii dignitatis, Ptolemaide, aut aliquo propinquolo, Rege collocato, illum cum classe atque exercitu proficisci Alexandriam, ut cùm eam pace præsidiisque firmaret, Ptolemæus redeat in Regnum & sine eo, ut & per illum restituatur, quemadmodum Senatus initio censuit, & sine multicudine reducatur, sicut homines religiosi Sibyllæ placere dixerant.

Id. Fam. 1. 2. ep. 8. Cato Tribunus legem interea promulgavit de imperio Lentuli abrogando, vestimentum filius mutavit; quam verò promulgationem tulit ille, ob passionem fortè secretam cum Ptolemæo nitam: unde timor Lentuli amicis,

Id. l. 1. ep. 5. ne aut eriperetur à Senatu Regia causa, aut desereretur: Quòd si res ita foret, iis quiddam tertium videbatur, ut neque jacere Regem paterentur, nec ipsis repugnantibus ad Lentulum deferri, ad quem probè jam delatum esse existimarent: sed cùm Lentulus nihil pro Rege moliretur, & Ptolemæus Pompeium sollicitaret, ab ipso literas ad Gabinium Syriæ Præsidem commendatiæ accepit.

Lagid. 269. Prol. 11. Dion. 20. Joseph. Ant. l. 14. c. 11. Dio. l. 39. Plut. in Anton. Ptolemæus ad Gabinium expeditionem in Parthos parantem & jam Euphratem fluvium trajicientem eum literis Pompeii advenit, mutataque sententia, ipsum in Aegyptum reducere visum est. Rex tum Gabinio, tum exercitui, postquam restitutus esset, datum fe magnam pecuniæ copiam promisit, plerique Duces refragati sunt, & Gabinius bellum hoc dubitavit suscipere, sed vehementer decem millibus talentum mancipatus erat, cùm Antonius rerum avidus magnificarum, Ptolemæo cupiens roganti gratificari, præstò fuit ad inducendum atque incendendum Gabinium ut hoc bellum susciperet.

Dio. lib. 39. Lege cunctum erat primùm, ne quis Præfectus extra Provinciæ fines proficeretur, deinde ne quod suo arbitrio bellum susciperet: ad hæc & Populus & Sibylla interdixerant, ne Ptolemæus reduceretur: sed Gabinius quanto magis id vetitum sciebat, tanto majorem inde quæstum faciebat: itaque relatio in Syria filio Sisenna, admodum parvo natu, cum perpaucis milibus in Aegyptum profectus est.

Plut. in Anton. Joseph. Antiq. lib. 14. c. 11. Hircanus & Antipater Gabinium frumento, pecuniis & auxiliis adjuverunt cùm iter per alkum & sibiens fabulum esset faciendum curæ etuviem & Sirbonidis paludes quas Typhonis exhalationes vocant Aegyptii, missus cum equitatu M. Antonius, non modò angustias occupavit, sed Pelusium profectus, ampliabit urbem cepit, Judæis eam accolentibus in societatem pertractis Antipatri confilio.

Dio. lib. 39. Redacto itaque in potestas Pelusi præsidio, Antonius simuliter præstatu exercitus securum & spem Gabinio victoriæ firmavit. Cùm autem Ptolemæus fuisse atque Pelusium iniüs, ira & odio inflammatus institueret trucidare, intercessit, & id prohibuit Antonius; rumor inde Puteolos venit circa IV. Kal. Maias Ptolemæum esse in Regno.

Cicer lib. Ep. 4. ad Attic. 9. Dio. lib. 39. Gabinius Peluso, duplaci acie instructa progressus, eadem die Aegyptios occurrentes fudit, poterat statim initia nascens malum opprimere: nam Arche-

chelaum opinione citius occurrentem cepit, ut tum ab eo nihil negotii restaret, sed veritus, ne quasi nulla magna regesta, minus pecunia, quam con-^{LAGIDAR.}
venerat, acciperet; adhac sperans, propterea quod acrius ac magni nomi-^{an. 269.}
nis Archelaus haberetur, majorem sibi pecunia sumam futuram: insuper
ab ipso Archelao magna vi nummorum accepta hominem quasi is aufugisset,
dimisit.

Antonius in præliis & certaminibus quæ postea magna & crebra com-<sup>Ptolearch. in
missa fuerunt inter Romanos & Ægyptios, multa virtutis & consilii Impe-^{Antonio.}
ratorii facta edidit: liquidissimè autem cum circumdedit & circumvenit à ter-
go hostes, quare vitoriam in frontem incurrentibus paravit: Gabinius tan-^{Dio ut suprà.}
dem & flumen classe & armis obtinuit: nam Alexandrinis quidem ad au-
dienda omnia satis est animorum, naturaque sunt ad temerè verbis exequen-
da, quæcumque sibi proposuerint, promptissimi iudem ad bellum, ejusque
labores omnium ineptissimi: quanquam in seditionibus (quæ apud eos &
frequentissimæ & maximæ eveniunt) ad cædes subinde declinant, contem-
dendique (de re proposita) studio viram maximè contemnunt, in iisque
perire, bonum quoddam in primis expetendum existiment.</sup>

Alexandriæ tandem Populum Archelaus contra Gabiniū obsidionem ur-<sup>Val. Max.
bis parantem ex moenibus eduxit: at cum castra vallo atque fossa cingere
juberet, universus succlamavit, ut id opus pecunia publica faciendum loca-
retur: quapropter deliciis tam enerves animi spiritum exercitus Romani susti-
nere non potuerunt: iis igitur vicitis Gabinius occisoque præter alios Archelao,
cepit Alexandriam, & è vestigio omni Ægypto potitus est.</sup>

Non obscura ad vulgus humanitas M. Antonii adversus Archelaum de-<sup>Plut. in
functum extitit, nam cum familiaritas ei cum illo, & jus hospitii intercessis-
set, bellum cum vivente gessit necessariò, corpus imperfecti requisitum cultu
Regio funeravit. Hinc magnam sui nominis memoriam Alexandrinis reliquit,
& apud milites Romanos habitus est fortissimus: Archelaus autem Ægypti
Regno per sex menses potitus est.</sup>

Gabinius Alexandriam Ptolemaeo reddidit, eoque ip hunc modum re-^{Dio lib. 39.}
ducto, Gallos milites præsidii causa in urbe apud Regem reliquit & in Sy-
riam protinus reversus est, nihil de his actis Romanam per litteras nuntia-
vit.

Ptolemæus Regno restitutus paterni amoris immemor Berenicen filiam
quod Regnum usurpat ipso vivente, interemit, prium ac locupletissi-
mum quemquam, ut qui plurima pecunia opus haberet, quod eam Regi-
nam ut & sororem Tryphénam appellassent pariter occidit: ab urbis pro-
fectione usque ad ipsius redditum effluxere tres anni, unum Tryphéna &
Berenice simul regnantiibus, & duobus hac sola vel cum maritis impe-
rante.

Rabirius Postumus eques Romanus, Ptolemæo Regi pecuniam credide-<sup>Ciceroprop
Rabirio.</sup>
rat antequam Romanam venisset, tum ipsi egenti quando Romæ morabatur,
nec temerè credere putabat, quod erat nemini dubium, quin is in Regnum
restitueretur à Senatu, quod quum non obtinuisset Rex, Rabirius Ptole-
mæum sequutus est, & ne quod crediderat, perderet, factus est Diocætes
Regis, & Pallium sumpsit.

Dies quidem Gabino dicta est, quod ille invita Republica & Oraculo ne-
glecto Ptolemæum reduxisset.

Hircanus Judæorum Pontifex Ptolemæi amicus qui Gabini ex exercitum pro-<sup>Lagid. 270.
Ptol. 21.</sup>
pter Regem adjuverat in Regno reducem Alexandriæ remisit, eum magni-^{Dio. 21.}
ficè exceptit & cum Ptolemæo coenaret à Tryphone Regis scurra dieterio la-<sup>Id. ut sup.
Suidas
nomen
DIOA.</sup>
cessitus est, cuius sapiens responsum Réx admiratus est, ejusque urbanita-
tem approbans, omnes applaudere jussit.

Domi-

LAGIDAR. Domitio tandem & Appio Coss. in Italiam reversus est Gabinius, tres eum
factiones postularunt, ac primùm de Ptolemæi reductionis crimine cognitum
est: in ea aetione universus ferè populus ad tribunal confluxit, sæpiusque illi
eum discerpere animus fuit quod ob restitutum Ptolemæum Deos sibi ira-
tos arbitrarentur: Gabinius autem se Regem reduxisse dixisse Republieæ causa,
quod classem Archelai timeret, cum mare refertum fore prædonum putaret:
Lege etiam id sibi licuisse protulit.

Iidem. ibid. Socii Pompeii & Cæsaris Gabino promptissimè opitulabantur: aliud tem-
pus, aliūmque Regem à Sibylla indicatum dicentes: eoque maximè niteban-
tur quod nulla in eo carmine rei perpetratæ poena erat assignata: à 70. Judici-
bus lis acta, Gabinum 32. condemnarunt, & 38. absolverunt. Parùm absuit
quin ipsos judices interficerit.

Lagid. 271. Rabirius familiares suos in vincula à Ptolemæo conjectos ubi vidit, mors
ei ob oculos sæpè versata est, itaque nudus atque egens ad extremum fugit
è Regno, sed quum Romam venit à C. Memmio accusatus est, quod Gabi-
nium Alexandriam proficiisci impulerit, quod Diocætes Regis factus pal-
lium gesserit, & pecuniam Gabino sibi que ex imperatis tributis coegerit.
Defendit eum Cicero.

Lagid. 272. Ptolemæi mors Romæ nuntiata est Kal. Sextil. Sulpitio & Marcello Coss. Ta-
bulæ testamenti, Regis per Legatos Romam allatæ sunt, ut in ærario ponerentur
(ex quum propter publicas occupationes poni non potuissent, apud Pompeium
depositæ) alteræ eodem exemplo relictæ, atque obsignatæ, Alexandriæ servatæ
sunt. In hoc testamento heredes erant scripti ex duobus filiis, major & ex duabus
puellis, ea quæ ætate antecedebat. Hæc ut fierent, per omnes Deos, pérque foede-
ra quæ Romæ fecisset, eodem testamento Ptolemæus P. Romanum obtestaba-
tur. In eopariter præcipiebatur, ut more majorum apud Ægyptios, inter se qui-
dem illi matrimonio jungerentur Regnumque tenerent, sed ita tamen ut sub
Chron. Alex. tutela P. Romani essent.

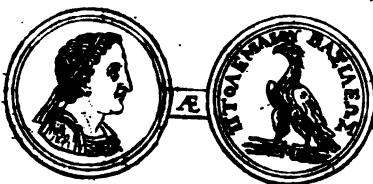
Porphy. Gr. Euseb. Ptolemæus novus Dionysius duas habuisse videtur uxores priorem nempe
Cleopatram sororem ex qua tres filias suscepit, Tryphænam, Berenicen, &
ut opinamur Cleopatram, si quidem hæc nata erat, antequam Mithridatis
filia Mithridatis Regis Ptolemæo parti desponsa veneno sibi vitam cum patre
eripuisset, ex altera anonyma duos filios & Arsinoen.

**App. Mi-
thrid.** Lucian. de
non temere
cred. S rabon.
lib. 17. Orat. 2. de
leg. Agraria.

Forsan quod Dionysius fuerit appellatus, Dionysiorum molitiem muliebri-
ter sectatus est, & instita muliebri amictus, ad numeros dithyrambicos
Cymbalorumque modo saliit. In arte quoque Choraulica se exercuit;
ideò Auletes, per ludibrium vocatus est, in ea adeò se jactavit, ut non pige-
ret eum certamina in Regia celebrare, ad quæ ipse cum aliis concertaturus
prodierit: unde Cicero cum ratione de illo dixit, non animo Regio esse qui ne-
que generè erat Regio.

Princeps fuit populis odiosus, quum plurima tributa illis imposuerit, & ita
eos vexavit, ut seditiones contra illum excitarint, & tandem è Regno expule-
rint. Crudelissimus fuit quippe, Berenicen filiam occidit, & primum ac lo-
cupletissimum quemque civem, ob eorum divitias corripiendas.

Hujus Ptolemæi Historiam scripsit Gallicè V. Cl. Baudelotius Parisinus
anno 1698.

EX MUSÆO NOSTRÆ.

Caput Regis diademate insignitum & Chlamide ornatum ; in averfa parte Aquila fulmini insistens cum epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ , sine aliis literis in area.

Satis frequens hic æneus ex modulo minimo nummus Regis Ptolemæi , in Antiquariorum cimeliis occurrit, quem Illustres illius veteris supellectilis studioſi Fr. Gottifredus & Leon. Agostini olim Romani, Ptolemæo Cleopatrae illius celebris patri adjudicabant, hanc etiam sententiam sequutus est noster Seguinus, & nuper V. Cl. Baudelotius , sed in hoc Principe ne ἀταντοτε id est Tibicinis cognomen cum Goltzio quæras illud est ludibrii , & non in publicis monumentis apponi minimè solitum ut & superiora Regum φτερωνος & Λα-ετροτ.

Ego verò ab illis celeribus Romanis statuam ejus Ptolemæi Romæ in villa quadam esse repertum accepi , cum illius cognominis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟ-ΛΕΜΑΙΟΥ ΝΕΟΥ ΔΙΟΝΤΣΟΥ appellatione, quæ similem ut in nummo visitur, imaginem exhibebat.

Observandum in hujus Ptolemæi nummis literam L. , quæ λυκάσσων sonat, id est anno, non reperiri, & ideo non alias literas pro numeralibus illius Regni accipiendas esse, si quidem anni pro certis sine hac antiqua Græco-rum litera L. pro Λ vulgariter haberi non debent, ut nummorum Aegyptiorum usus nos edocuit, sed aliquam urbem in qua percussus est nummus forsan exhibet, sed potius, si affirmare audeam, sola Monetarii nota est, ut in nostris officinis solet, præsertim quum sola signatur.

Nec admittat pariter Lector, lauream pro diademate, in nummis hujus Ptolemæi, licet radiis insignem in sequente nummo tulerit.

EX CIM. ILL. D. COLBERTI.

Caput Regis Corona radiata cum diademate ornatum supra humerum fini-
stra tridens , in averfa parte cornucopiae cum pendulis & Corona radiata
cum literis ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ; in area verò Αι. id est Διονύσιον, cur non ΔΙΟΝΥΣΟΥ
T In-

Insignis est ille nummus non modò quum sit aureus & quidem tetradrachmalis, sed qui exhibeat Auletē corona radiata illustrem cum tridente supra humerum. Ptolemæus Philometor se Deum in nummis Syriæ Regum exemplo, appellavit; hic non Dei nomenclationem, sed illorum insignia coronam nempe radiatam cum tridente sub Neptuni effigie tanquam altero maris numine accepit, postquam Archelai Berenices suæ filiæ mariti Classem profligasset, superbū hoc victoriæ monumentum in nummis exhibere voluit.

Cicer. pro
Rabir.

Cornucopīæ, alterum Ægypti Regum stemma est, ut in nummis magnæ Berenices, & Arsinoes Philadelphi observavimus: Ægyptus autem adeò erat fertilis, ut inde opes & populis abundantia, cuius cornucopīæ est Symbolum.

Literas initiales in nummis signatas, præsertim quum dñe obseruantur, ad urbium nomina in quibus percussi sunt nummi, hactenus revocavimus; has igitur interpretati sumus Διοπλατῶν. Dñe erant adhuc Adriani Principis ævo, hujus nominis urbes, testibus ipsius nummis ΔΙΟΠ. M. L. I. A. Διοπλατῶν μεγάλην λυκάθαντο id, Diopolitarum Magnorum anno undecimo. Hæc quidem in Thabaide celebris erat, inter quatuor quas enumerat Stephanus de Urbibus in Ægypto.

PTOLEMÆVS DIONYSVS,
REX ÆGYPTI. XII.

*Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. dracm.*

Ligid. 273.
Ptol. Dion.
1.

Ptolemaeus Ptolemai novi Dionyſi filius natu major ex testamento patris annos tredecim in circa, Ægypti Regnum suscipit cum Cleopatra sonore 17. annum attingente, quam ducere in matrimonium debebat, at quum

quum esset puer adhuc, in ejus procuratione erant, Pothinus ejus nutricius, LAGIDAR. Achillas militum Præfetus, & Theodotus Chius ejus præceptor in eam ascit. ^{an. 273.} ob verò testamentum, quo illos sub tutela P. Romani pater posuerat, Senatus Ptolemæum & Cleopatram socios declaravit.

Quum M. Bibulus Syriam Proconsul obtineret, & ipsa Provincia Partho- Lagid. 274. rum irruptione gravaretur, duos egregiæ indolis filios, quos in Aegyptum Pro. mandaverat, revocavit, sed illos à Gabinianis militibus occisos cognovit, Dio. 2. quorum interfedores, ad eum vinclitos Regina Cleopatra misit, ut gravissi. Val. Max. 1.4 c. 2. inæ cladi ultionem, arbitrio suo exigeret, at ille oblato beneficio, quonulum majus tribui lugenti potuerat, dolorem moderationi cedere coegit, carnicis que sanguinis sui, intactos è vestigio ad Cleopatram reduci jussit: dicendo, potestatem ejus vindictæ, non suam, sed Senatus esse debere.

Ptolemæus quum decimum quartum ætatis annum attigisset, Memphi inauratus est, & in memoriam patris qui novi Dionysi cognomen habuerat, sibi appellationem Dionysi conservavit, & sic à patre sublatæ novi nomenclatione, Porphyri. Gr. Euseb. distinctus est in actis Regiis.

Orto civili bello inter Pompeium & Cæfarem, Pompeius Brundusium Lagid. 275. profectus Corn. Scipionem sacerum in Syriam & Cn. Pompeium majorem Pto. Dion. filium in Aegyptum ad comparandas copias misit. Cleopatra beneficiorum à 3. Pompeio erga patrem collatorum memor frumenti vim maximam illi misit, & filio dum Alexandriæ classem ingentem comparari jubet, ejus amore capta, cum illo formæ commercium habuit: Pompeius itaque 500. Gallos Ger. Plot. in Anton. manosque, quos Gabinius in urbe præsidii causa apud Aulem reliquerat, adduxit, & naves 60. quibus præfuit.

Propinqui & amici Ptolemæi rem indignam existimantes sub imperio esse feminæ & quod illa omnia fratre contempto administraret, & ipsum Reg. Istor. in gno fraudare voluisse, mota seditione illam Alexandria ejecerunt. Cleo- Circa. patra cum Arsinoe juniore sorore in Syriam secessit, exercitum ibi para- tura.

Classis Aegyptia quæ otiosa cum cetera Pompeiana stabant in Insula Corcyra, ubi audivit prælium in Pharsalicis campis esse commissum Alexandriam reversa est, & Ptolemæus, adversus copias quæ Cleopatra soror colle- gerat obviam ivit, jámque Rex à Castris Reginæ non longo spatio distabat, quum ecce Pompeius qui à Cæfare vinctus in Aegyptum navi contende- bat.

Ille de loco ad quem se reciperet post pugnam Pharsalicam consilio capto, in Aegyptum navigare statuerat ad Ptolemæum, cuius patrem per Gabiniū Regno restituerat, & cuius nunc amicitiam inmittenda ad se re frumentaria & classe expertus erat. Sol erat sub signo Libræ quum pervenit Pelusium versus, ubi ventus illum detulerat, at ubi in littore conspecto Regis exercitu navigare desiit, conjectansque Regem adesse, ad eum misit, ut pro hospitio, atque amicitia patris, Alexandria recipetur, atque illius opibus in calamitate tegeretur.

Qui à Pompeio missi sunt, confecto Legationis officio, liberius cum mil- Cef. lib. 3. litibus Regis colloqui cooperunt, eisque hortari, ut suum officium Pompeio comm. præstarent, néve ejus fortunam despicerent. In hoc numero erant com- Appian. plures Pompeii milites quos ex ejus exercitu acceptos in Syria Gabinius Ale- Dio lib. 42. xandriam, ut diximus, transduxerat, bellisque confecto ibi reliquerat.

His tum cognitis rebus, Rex nihil respondit & amici illius qui in pro- u. 21. curatione erant Regni, sive timore adducti, ut postea prædicabant, ne tollerito exercitu Regis, Pompeius Alexandriam Aegyptumque occuparet:

LAGIDAR. sive despecta ejus fortuna, iis qui erant ab eo missi palam libenter respondē-
20. 275.
Plutarck. in Pomp. runt, eumque ad Regem venire jussérunt: ipsi clam consilium iniverunt,
quorum disrepaverunt sententiae, quatenus hi rejiciendum aliū vocandum
& recipiendum sentiebant.

Id. ibid. At Theodotus facundiam & declamandi ostentans facultatem, neutrum
esse ostendit explicatum, sed si receperissent eum, hostem Cæsarem ipsos
habituros & Pompeium Dominum sin abegissent, in culpa futuros apud Pompeium,
quod ipsum repulerint: apud Cæsarem quod non sint persecuti.
Optimum ergo factum esse, ut accitum interficiant. Si quidem & illi rem
gratam facturos, neque hunc formidaturos, adjecitque arridens, *mortuum
non mordere.*

Id. ibid. Postquam in eam sententiam itum est, rem exequandam delegaverunt
Achillæ. Hic Septimium quemdam, qui ordinem quondam duxerat sub
Pompeio, Salviumque alterum Centurionem, præterea tres vel quatuor
Dio 1. 42. ministros assumpsit. Ii verò, quo Pompeium deceptum minori labore in-
tersicerent, libenter se eum recipere dixerunt, Legatosque ejus, bono ani-
mo ut essent, monitos deduxerunt: atque ita lembis exiguis consensis, ad
Pompeium proiecti fuit.

Azp. de bel. civ. lib. 2. Plut. in Pomp. Interim exercitus tanquam in hospitis honorem, secundum littus, totus
instructus in aciem, Ptolemaeo in mediis versante, conspicuo veste purpu-
rea. Fortè omnes primò res eorum qui Pompeium comitabantur, consen-
derant ad eum, ut quid ageretur, conspicerent. Ut videre non Regium
nec splendidum, nec Theophanis congruentem spei receptum, sed navi
una piscatoria, paucos homines venire, non Regem obvium, non purpu-
ratorum aliquem, suspectum eum contemptum habuerunt, monueruntque
Pompeium, dum extra telorum jactum essent, retrorsum ut in salum age-
ret naveas.

Id. ibid. Interea appropinquante navicula, prior assurrit Septimus, ac latine
Pompeium Imperatorem appellavit, Achillas verbis Græcis salute data, hor-
tatus est eum, ut in naviculam suam transiret, vadoum prædicens mare
esse, nec triremis patiens, quod brevia fabulosa haberet, simul naves aliquot
Regiæ compleri conspiciebantur, & littus tenebant armati, ut nec elabi se,
si mutarent consilium, viderent posse: Accedebat, quod percussoribus diffi-
cilem ipsum præbituri essent injuriaz colorem.

Id. ibid. Salutata ergo Cornelia, quæ exitum ejus jam antè deplorabat, duos Gen-
turonies, ex libertis unum Philippum, & servum Scynem nomine, præ se
in naviculam jussit descendere. Porrigente dextram ei ex navicula Achilla,
ad uxorem & filium conversus Sophoclis Lambica pronuntiavit.

*Quisquis domum elatam Tyranni accesserit,
Fit illius servus, licet liber venerit.*

Id. ibid. His postremum quum suos esset affatus, ingressus est.
Satis amplio intervallo inter terram & triremem, ubi nemo eorum, qui in
navicula erant, hilariter est Pompeium allocutus. Intuitus Septimium. Ecquid
te, inquit, ego commitonem quondam meum magnosco. Ille tantum capite
annuit, non est affatus, nec benignitatem ei ostendit ullam. Quum iterum jam
immutabiles silerent, tenens Pompeius in parvo libello conscriptam ab se Græ-
cam orationem, qua uti apud Pompeium statuerat, eam coepit legere.

Postquam terræ appropinquaverunt, Cornelia cum amicis ex navi anxia
speculabatur eventum, coepitque sustollere animos, quod ad descensionem
matos ex Regiis cerneret honoris & recipiendi ejus gratia concurrentes: sed
cum Philippum matu apprehendit Pompeius ut commodius surgeret, Se-
ptimus

ptimus primus à tergo trajecit; inde secundum eum Salvius, mox Achil. LAGIDAR.
las enses strinxerunt. Ille ambabus manibus faciem togā intexit, nec quic- an 275.
quam indignum se loquutus est, nec fecit, tantum suspirio edito patienter. Vell. Patr. c.
ictus excepit duodesagesimo artatis anno completo pridiè natalem. l. 2. c. 53.

Illi qui in navibus erant, ubi cædem spectaverunt, gemitum ediderunt ex Piutarch. in
littore inauditum, ancorisque properè solutis fugæ se mandavere. Beni- Pomp.
gnus autem ventorum exmari afflatus fugam eorum adjuvit. Unde mo- Dio. lib. 42.
lientes persequi, eos Agyptii destitere & tantum partem cœperunt.

Pompeii caput resecuit Septimius, & servatum est ad Cæsaris adventum, Lucan. I. 9.
truncus verò è navicula nudus projectus, spectare cupientibus est relicitus, Plotar. in
Philippus dūm satiarunt oculos apud eum remansit, deinde funeravit. Pomp.

Postero die L. Lentulus hujus rei ignarus ex Cypro advectus & littus le- App. civ.
gens, ut funeris pyram vidit, atque assidentem Philippum, nec dum satis bel. l. 2.
eum agnitus. Quis hic, inquit, fato functus jacet? Ac aliquantulo inter-
posito spatio suspirans, fortassis tu, inquit, Magne Pompeiè. Paulò post
egressum ex navi comprehendenterunt Agyptii, necaveruntque in custo-
dia.

Cæsar quum audiisset Pompeium Cytri visum, conjectans eum in Agypt. Cæf. de bel.
ptum iter habere propter necessitudines Regni reliquaque ejus loci oppor- civ. lib. 3.
tunitates, cum Legiōibus, una quam ex Thessalia se sequi justerat, & alte- Dio lib. 42.
ra quam ex Achaia à Fusio Legato evocaverat, equitibusque 800. & navib-
us longis Rhodiis x. & Asiaticis paucis post tertium diem Alexandriam
peruenit Rege Ptolemaeo circa montem Pelusium adhuc hærente, & ante-
quam Pelusio rediret, de Pompeii morte ibi cogñovit.

At quum tumultuantes Alexandrinos ob Pompeii cædem reperisset, non illi ibid.
ausus est in terram ingredi, in ancoris substitit aliquandiù: atque primùm
è navi egredens clamorem militum audit, quos Rex in urbe, prælii cœ-
fa reliquet, & cursum ad se fieri vides, quod fasces ante ferrentur. In
hoc omnis multitudo majestatem Regiam nitum prædicabat. Cæsarem non
penituit in Regiam configuisse, militibus autem ejus aliquibus arma adempta
sunt, reliqui, dum omnes naves ad littus perveniunt retro avecti sunt.

Hoc sedato tumultu, Theodotus caput Pompeii attulit & annulum obtulit, Liv. I. 718.
quem accipiens illachrymavit. Alii aiunt caput ab Achilla velamine involutum Plut. in Cæf.
narrant ablatum. Cæsar illud in suburbio sepeliri jussit, sed percussoribus tan- App. bel.
tum abfuit ut se gratiam debere fateretur, ut & facinus culpaverit, amicos
& familiares Pompeii à Rege captos behignè accepit omnes.

Cæsar priusquam ad ipsum appulisset exercitus, propter infrequentiam suo- ill. ibid.
rum, dabat se otio, comiter excipiens obvios & visendi causa urbem deam-
bulando, mirabatur ejus pulchritudinem, & sapientiæ Professores plerosque
stans audiebat, quod otium ei gratiam, & bonam existimationem paravit
apud Alexandrinum populum.

Etesiis ventis Alexandriæ detentus, cogendis pecuniis, dijudicandaque Cæf. bel.
lite inter Ptolemaeum & Cleopatram sororem trahébat, has enim contro- civ. Plut. in
versias ad Pop. Romanum, & ad se, quod esset Consul, pertinere existi- Cæf. Dio I.
mans, atque magis officio suo convenire quod supetiore Consulatu cùm pa- 42. Oros. I.
tre Ptolemaeo, & lege, & S. C. societas erat facta, ostendit sibi placere
Regem & sororem ejus exercitus quos haberent, dimittere & de controve- 6. c. 15.
siis jure apud se potius, quam armis disceptare.

Pothinus Ptolemaei nutritius & in ejus procuratione, primùm inter Auli- ill. ibid.
cos quæri atque indignari cœpit, Regem ad dicendam causam evocari, &
clam Cæsari struebat infidias, quapropter férunt eum exinde cœpisse corpo-
ris tuendi caussa in conviviis pernoctare. Ac propalam Pothinus multa ad
Cæsaris intolerabilē invidiam & contumeliam loquebatur faciebát-
que. T 3 Nam

LAGIDAR. Nam vitiosissimum & vetustissimum militibus metiebatur frumentum, ad-
dens, ferrent & acquiescerent, quod vescerentur alienis. Ad coenas vasis
ab. 275.
I. ibid. ligneis & figulinis jussit ministrari aurea & argentea Cæsarem ferens
omnia accepisse in solutum. Quippe patri Regis Cæsar, septingen-
ties expensum ferebat, ex quibus cetera liberis ejus Cæsar antè condo-
naverat. Quadringtonies tunc repetebat, ad sustinendum exercitum. Quum
Pothinus diceret ei, in præsentia ut abiret, & magnis negotiis insisteret, post
eum gratia creditum ablaturum, ad quod Cæsar, minimè se Ægyptiorum
consilium requirere respondit.

Dio lib. 42. Cleopatra quum hactenus per alios causam suam contra Ptolemæum fra-
trem apud Cæsarem egisset, simul atque naturam Cæsaris cognovit: erat
autem ille amoribus quam maximè obnoxius, per inter nuntios Cæsari qua-
sta erat se proditam ab amicis, cuperéque ipsam per se apud cum prosequi,
at quum impetrasset à Cæsare ut sub aspectum ejus veniret, ita se se exornavit &
composuit, ut simul quam maximam dignitatem præ se ferret, simul miseri-
cordiam Cæsari moveret.

Id. ibid. Ipsa ex agro, ubi tunc erat, unum secum trahens ex amicis Siculum Apol-
lodorum, exiguo acatio consensa, primis jam tenebris applicuit ad Regiam.
Quum nulla alia ratione posset latere, culcitra involuta protendit se in lon-
gum. Apollodorus constrictam loro culcitram per portam ad Cæsarem intulit.

Id. ibid. Cleopatra affusa genibus Cæsaris, partem Regni poscebat: ipsa verò
inter alias omnibus mulieribus formæ elegantia præstabat, tunc flore ætatis
admodum erat conspicua; intereranteque ei in voce summus lepos, ita ut cum
quocumque colloqueretur, gratia eum demulceret: denique tanta ejus
aspectum orationemque vis comitabatur, ut allicere etiam ab amore vel
natura vel ætate alienissimum quemque hominem ad sui amorem vale-
ret. Quibus rebus instructa in rem suam existimabat fore, si ad Cæsa-
ris colloquium admitteretur, inque sua venustate præsidium causæ reponeret.

Cæs. lib. 3. Cæsar ubi vidit Cleopatram, loquentem nonnihil audivit, ita confer-
Dio. 1. 42. tim mancipium ejus factus, ut statim sub auroram Ptolemæum accersiverit, &
pacificationem tentaverit, at quod improviso suam sororem intus esse viderit,
ita Regis animatum ita inflammavit, ut prosiliens ad populum, proditum
se clamaret, ac denique diadema capite detractum abjiceret. Magno inde
tumultu coorto, Ptolemæum Cæsariani milites intrò abripuerunt, Ægy-
ptii autem commoti sunt: ac nisi Cæsar metu percussus ad eos prodüsset,
deque loco tuto omnia se, quæ vellent, facturum se promisisset: ipso primo
impetu Regiam, quam terra marique invadabant, occupassent: neque enim
Romanis, qui se apud amicos versari credebant, ullæ ad resistendum ade-
rant vires.

Post hæc Cæsar in concionem cum Ptolemæo ac Cleopatra progressus,
patris eorum testamentum de scripto recitavit, quo præcipiebatur, ut more
Majorum apud Ægyptios inter se quidem illi matrimonio jungerentur, Re-
gnū mque tenerent, sed ita tamen ut sub tutela P. Romani essent. His ad-
dens Cæsar, suum, qui Dictaturam gereret, omnemque Populi R. po-
tentiam obtineret, esse ut liberos curaret, & patris voluntatem exequeretur.
Ptolemæo & Cleopatræ Ægypti Regnum dedit, Arsinoe autem alteri filia,
Ptolemæaque juniori Germanis horum, Cyprum largitus est: atque in hunc
modum iste tumultus tunc sedatus est.

Cæs. ibid. Sed non multò post novus motus coortus est, adeò ut ad bellum quoque
Plut. in Cæs. res deveniret: Pothinus enim Eunuchus cui Ptolemæi pecuniarum pro-
Dio 1. 42. curatio commissa fuerat, veritus ne ejus rei causa ad supplicium deposceretur,
clam ad Achillam, qui etiamnum apud Pelusium morabatur, misit, eum
que terroribus ac spe propositis, in societatem suorum consiliorum pertra-
xit:

xit: deinde reliquos quoque qui in armis erant, sibi conciliavit, injecta sus-
picio *Cæsarem* quidem componendæ turbæ caufa Regnum utrisque simul
dedisse, sed progressu temporis soli Cleopatræ id attributurum. Videbatur
autem res indigna, sub imperio esse feminæ. Erant rum ipsis eæ copiæ,
quibus se *Cæsarianis* pares esse confidebant: cum his rectâ Alexandriam con-
tendentes, ad defensionem se comparabant.

Subito exercitus Regius, equitatûsque omnis venire in urbem nunciatur. *Cæs.bel.cir*
Cæsar copiæ nequaquam erant tantæ ut eis extra oppidum, si esset dimi-
candum, considereret; relinquebatur, ut se suis locis oppidò teneret, consi-
liumque Achillæ cognosceret. Milites tamen in armis esse jussit, regém-
que hortatus est, ut ex suis necessariis, quos haberet maximè autoritatis;
Legatos ad Achillam mitteret, & quid esset suæ voluntatis ostenderet.

Missi sunt à Ptolemæo Dioscorides & Serapion qui ambo Legati Romam *Id. ibid.*
iverant, magnamque apud patrem Ptolemæum autoritatem haberent, ad
Achillam ipsi pervenerunt. Quos ille quum in conspectu ejus venissent,
priusquam audiret, aut cuius rei causa missi essent, cognosceret, cortipi
ac interfici jussit. Quorum alter accepto vulnere occupatus per suos pro oc-
ciso sublatus, alter imperfectus est;

Quo facto Regem ut in sua potestate haberet, *Cæsar* effecit, magnam-
que, Regium nomen apud suos, autoritatem habere existimans & ut po-
tiùs privato paucorum & latronum consilio, quam Regio susceptum vide-
tur.

Erant cum Achilla copiæ, ut neque numero, neque genere hominum, *Id. ibid.*
neque usu rei militaris contempnendæ viderentur millia enim 20. in armis ha-
bebat. Hæ constabant è Gabinianis militibus, qui jam in consuetudinem
Alexandrinæ vitæ atque licentia venerant, & nomen disciplinamque P. Ro-
mani dedidicerant, uxorésque duxerant, ex quibus plerique liberos habe-
bant.

His accedebant collecti ex prædonibus latronibûsque Syriæ, Ciliciæque *Id. ibid.*
Provinciæ finitimarumque regionum. Multi præterea capitâ damnati, exu-
lesque convenerant: fugitivisque omnibus Romanis certus erat Alexandriæ
receptus, certaque vitæ conditio, ut dato nomine, militum essent numero:
quorum si quis à Domino comprehenderetur, concursu militum cripieba-
tur, ipsi pro suo periculo defendebant. Hi bona locupletum diripere sti-
pendii augendi causa, Regis domum obsidere, Regno expellere alios, alios
accersere, vetere quodam Alexandrinî exercitus instituto consueverant.

Erant præterea equitum millia duo, qui inveteraverant compluribus Ale- *Id. ibid.*
xandriæ bellis, hi Ptolemæum patrem in Regnum reduxerant, hi Bibuli fi-
lios duos interfecerant, bella cum Aegyptiis gesserant, hunc usum rei mili-
taris habebant His copiis fidens Achillas, paucitatémque militum Cæsaris
despiciens occupat Alexandriam, præterea urbis partem, quam Cæsar
cum militibus tenebat, primo impetu domum ejus irrumpere conatus est.
Cæsar dispositis per vias cohortibus impetum ejus sustinuit.

Eodemque tempore pugnatum est ad portum, ac longè maximam ea res *Id. ibid.*
attulit dimicationem, simul enim diductis copiis, pluribus viis pugnabatur,
& magna multitudine naves longas occupare Aegyptii conabantur: quarum
erant auxilio 50. missæ ad Pompeium; quæ prælia in Thessalia facta, do-
mum redierant. Illæ triremes omnes, & quinqueremes erant aptæ instru-
ctæque omnibus rebus ad navigandum. Præter has 22. erant, quæ præsidii
causa Alexandriæ esse consueverant, constractæ omnes, quas si occupassent,
classe Cæsari erepta, portum ac mare totum in sua potestate haberent, com-
meatu auxiliisque Cæsarem prohiberent.

Itaque tanta est contentione actum, quanta agi debuit, quum Cæsar ce- *Id. ibid.*
lerem⁹

LAGIDAR ^{an. 275.} Ierem in ea re victoriam, Ægyptii salutem suam consistere viderent; sed rem obtinuit ille, omnésque eas naves & reliquas quæ erant in navalibus, quod tam latè tueri tam parva manu non poterat, iacentis; flamma partem urbis & bibliohecam in qua quadringenta erant millia librorum invalit.

Orof. I. 6. c. ^{15.} **Id. ibid.** Deinde Cæsar ad Pharum navibus milites exposuit, quam occupavit, atque ibi præsidium posuit. Quipus rebus est effectum uti tutò frumentum, auxiliaque navibus ad eam supportari possent, dimisit enim circum omnes propinquas regiones, atque inde auxilia evocavit, reliquis oppidi partibus sic est pugnatum, ut æquo prælio discederetur, & neutri pellerentur, id efficiebat angustiæ loci, paucisque utrimque imperfectis, Cæsar loca maximè necessaria complexus, nocte præmunitivit: hoc tractu oppidi pars erat Regiæ exigua, in quam ipse habitandi causa initio erat inductus, & theatum conjunctum domui, quod arcis tenebat locum, aditusque habebat ad portum, & ad reliqua navalia. Has munitiones in sequentibus auxit diebus, ut pro muro objectas haberet, neu pugnare invitus cogeretur.

Cæf. I. 3. **Hert. de bel.** Continentem omnem terram, iis locis demptis quæ Cæsar munitionibus clauserat, Achillas tenebat.

Alex. **Dio lib. 42.** **Lagid. 276.** **Dion. 4.** Interea misit Cæsar circum omnes propinquas regiones, atque inde auxilia evocavit, Rhodo atque ex Syria Ciliciaque omnem classem arcessit, ex Cretas sagittarios, equites ab Rege Nabatæorum Malco accepit, tormenta undique conquiri, & frumentum mitti, auxiliaque adduci jussit. Domitium Calvinum per litteras de magno suo periculo edocuit, flagitavitque ab eo ut quæ primùm sibi subsidia mitteret, propriisque ipse Alexandriam per Syriam accederet. Mithridates vero Pergamenus magnæ nobilitatis domi scientiæque in bello & virtutis, fidei dignitatisque in amicitia Cæsaris, in Syriam Ciliciamque est missus ad auxilia arcessenda.

Id. ibid. Dum hæc geruntur Ganymedes quidam Eunuchus, Arsinoen negligentius custoditam furtim ad Ægyptios traduxit, eaque illi Regina constituta, jam eo majori studio bello incubuerunt, quod Duce ex Ptolemæorum prosapia nacti essent. Ea propter Cæsar Pothinum veritus ne is quoque Ptolemæum furtim auferret, interfecit. Alii alteram mortis causam afferunt. Quum Pothinus in parte Cæsaris esse videretur, ad Achillam nuncio mitteret, hortaturque ne negotio desisteret, néve animo deficeret, indicatis deprehensisque internuntiis, à Cæsare necatus est.

H. ibid. **Cæsar** palam deinceps Regem diligent custodia asservavit. Quo facto magis etiam exasperatis Ægyptiorum animis, quum eorum numerus subinde cresceret, munitiones quotidie augebantur, atque omnes oppidi partes, quæ minus firmæ esse viderentur, testudinibus atque musculis aptantur: ex ædificiis per foramina in proxima ædificia arietes immittuntur, quantumque aut ruinis dejicitur, aut per vim recipitur loci, in tantum mutationes profertur.

Id. ibid. Studebat Cæsar maximè ut quam angustissimam partem oppidi palus à medie interjecta efficiebat, hanc operibus vineisque agendis, à reliqua parte urbis excluderet, illud sperans, primùm, ut quum esset in duas partes urbs divisa, acies uno consilio atque imperio administraretur, deinde ut laborantibus succurri, atque ex altera oppidi parte auxilium ferri posset; imprimis vero, ut aqua pabulóque abundaret, quarum alterius rei copiam exiguam, alterius nullam omnino facultatem habebat, quod utrumque palus largè præbere poterat.

Hert. de bel. Alex. Neque vero Alexandrinis ingetendis negotiis cunctatio ulla aut mora inferebatur: nam in omnes partes, per quas fines Ægypti, regnumque pertinet, Legatos, conqueritorésque delectus habendi causâ miserant; manumque numerum celorum, atque tormentorum convexerant, & innumerabilem

lem multititudinem adduxerant; nec minus in urbe maxime armorum erant ^{LAGIDAR.}
institutæ officinæ: scræva præterea puberes armaverant: quibus domini lo-^{an. 176.}
cuptiiores victrum quotidianum, stipendium dabant.

Hac multitudine disposita, munitiones semoçarum partium tuebantur, ^{Ibid.}
veteranas cohortes vacas in cœleberrimis urbis locis habebant, ut quacum-
que regione pugnaretur, integris viribus ad auxilium ferendum opportu-
næ essent. Omnibus viis atque angioribus tripliçem vallum obduxerant, erat
autem quadrato extremitus lato nec minus 40. pedes altitudinis habebat,
quæque partes urbis inferiores erant, has altissimis turribus denorum tabu-
latorum munerant. Præterea alias ambulatorias totidem tabulatorum confi-
xerant, subiectisque eis rotis, funibus, jumentisque objectis directis, pla-
tis in quacumque erat visum, partem movebant.

Urbs fertilissima & copiosissima omnium rerum apparatus suggerebat. Ipsi ^{Ibid.}
homines ingeniosissimi atque acutissimi, quæ à Romanis fieri viderant, ea
solvitæ efficiebant, ut Romam illorum opera imitari viderentur, & sua
sponte multa reperiebant: unoque tempore & Romanas munitiones infesta-
bant & suas defendebant: atque hæc Principes in consiliis concionib[us]que
agabant, P. Romanum paulatim in consuetudinem ejus Regni venire occu-
pandi: paucis annis antè Gabiniū, cum exercitu fuisse in Aegypto: Pom-
peium se ex fuga eodem recepisse? ac Cæsarem venisse cum copiis: neque
morte Pompeii quidquam profectum, quo minus Cæsar apud se commorare-
tur: quem si non expulisset, futuram ex Kegno Provinciam: idque agen-
dum maturè, namque sum, interclusum tempestatibus propter anni tempus,
recipere transmarina auxilia non posse.

Quum Romani milites ex Syria nondum advenissent, Cæsar ad amicitiam ^{Dio L. 42.}
hostes perducendi, consilium cepit, Ptolemaeūmque eo in loco, unde ab
illis exaudiri possit constitutum, Aegyptiā dicere jussit, ne se quidquam ad-
versi pati, neque bella opus esse, proinde pacem componerent, & curatu-
rum ut conditiones convenienter. Quæ si ipse sua sponte ita pronundasset,
unque ut bellum pace mutaretur, efficiasset, nunc suspicari ad hoc eum à Cæ-
sare subornatum esse, nihil à proposito deflexerunt.

Inserim dissensione ora inter Achillam qui veterano exercitu præterat, & ^{Hist. de}
Arsinoen Regie Ptolemaeūmiorum filiam, quum uterque utrique insidiaretur, ^{bel. Alex.}
& summam Imperii, ipse obtinere velle, præoccupat Arsinoe per Ganyme-
dem Ennachum nutritiū suūm atque Achillam interficit, hoc acciso ipsa sine
ullo socio & custode. Omne Imperium obriq[ue]bat, & Dux exercitus Gany-
medes constituitur. Is suscepit officio largitionem in milites auget, reliqua
pari diligencia ministrat.

Alexandria est terra tota suffusa, speciisque haber ad Nilum pertinentes, ^{Id. ibid.}
quibus aqua in privatæ domus inducitur, quæ pavimentum spatio temporis li-
quescit ac subsidit, hæc uti Domini ædificiorum, atque eorum familia consue-
tarunt; nam quæ flumines Nilo fertur adeo limosa atque turbida, ut multis
variisque morbis efficiat; sed ea plebs ac multitudine contenta est necessarij,
quæd fors urbe tota nullus est, hoc tamen flumen in ea parte urbis erat, quæ
ab Alexandrinis tenebatur, quo facto est admonitus Ganymedes posse Roma-
nos aqua intercludi; qui distributu[m] munitionum tyndarum causa, vicatum
ex privatæ ædificijs, speciibus, & præceps extracta aqua uterquebantur.

Hoc probato consilio magnum ac difficulte opus aggreditur, inter septis ^{Id. ibid.}
animi specula, atque omnibus urbis partibus exclusis, quæ ab ipso teneban-
tur, aquæ magnam vim ex mari eis ac machinationibus exprimitæ conten-
dit, hanc locis superioribus fundens in partem Cæsaris non intermittebat,
quam ob rem saltem paulè præter consuetudinem aqua trahebatur ex proxi-
mis ædificiis magnâaque hominibus admirationem præferebat, quam ob cau-
fam

LAGIDAR. sam accidisset; nec satis sibi ipsi credebant, quum se inferiores ejusdem generis, ac saporis, aqua dicerent uti, atque ita consuētū, vulgōque inter se conferebant & degustando, quantum inter se differrent aquæ, cognoscēbant; parvo verò temporis spatio, hæc propior bībi non poterat omnino, illa inferior, corruptior jam, falsiorque rep̄eriebatur.

Id. ibid.

Quo facto dubitatione sublata, tantum incessit tumor, ut ad extremum casum omnes deducti viderentur, atque alii mōrari Cæsarem dicērēt quin naves exscendere juberet: alii multò graviorem extimescerent casum, neque cælari Alexandrinos possent in apparanda fuga, quum hi tam parvospa-
tio distarent ab ipsis, neque illis imminentibus atque insequentibus, ullus in naves receptus daretur. Erat autem magna multitudo oppidanorum in parte Cæsarīs, quam domiciliis non moverat, quod ea se fidelem palam Romanis esse simulabat & descivisse à suis videbatur.

Id. ibid.

Cæsar suorum timorem consolatione & ratione minuebat; nam puteis fos-
sis aquam dulcem posse reperi affirmabat, omnia quum littora naturaliter aquæ dulcis venas haberent, quod si alia esset littoris Ægypti natura, atque omnium reliquorum, tamen quia mare liberum tenerent, neque hostes clas-
sem haberent, prohiberi se non posse, quominus quotidie aquam navibus peterent, vel à sinistra parte, à Parætonio, vel à dextra ab Insula, quæ di-
versæ navigationes nunquam uno tempore à diversis ventis præcluderen-
tur.

His addit fugæ nullum esse consilium non solùm iis, qui primam digni-
tatem haberent, sed ne iis quidem, qui nihil, præterquam de vita cogitarent,
magno negotio impetus hostium adversis ex munitionibus sustineri: quibus relictis, nec loco, nec numero pares esse: magnam autem moram & diffi-
cultatem adscensum in naves habere, præsertim ex scaphis: summam esse contra in Alexandrinis velocitatem, locorumque & ædificiorum notitiam,
hos præcipue in victoria insolentes, præcururos & loca excelsiora, at-
que ædifica occupaturos: ita fuga navib[us]que Romanos prohibituros:
proinde ejus consiliū obliscerentur, atque omni ratione esse vincendum co-
gitarent.

Hac ratione apud suos habita, atque omnium mentibus excitatis, dat Centurionibus negotium, ut reliquis operibus intermisit ad fodios putoeos animum conferunt, néve quam partem nocturni temporis intermittent. Quo suscepto negotio, atque omnium animis ad laborem incitatis, magna una nocte vis aquæ dulcis inventa est: ita operosis Alexandrinorum machinatio-
nibus, maximisque conatibus, non longi temporis labore occursum est.

M. ibid.

Eo biduo Legio xxxvii. ex dedititiis Pompeianis militibus cum frumento armis, telis, tormentis, imposta in naves à Domitio Calvino ad littora Africæ paulò supra Alexandriam delata est: hæc naves Euro qui multos dies continenter flabat, portum capere prohibebantur, sed loca sunt egregia ad teneendas ancoras; hi quum diu retinerentur, atque aquæ inopiā premeren-
tur, navigio auctuario Cæsarem faciunt certiorem. Cæsar ut per se consi-
lium caperet, quid faciendum videretur, navim concendit, atque omnem classem jusit, nullis suis militibus impositis, quum longius paulò discederet, munitiones nudare solebat, quumque ad eum locum accessisset, qui appellatus Cherronesus; aquandique causa remiges in terram exposuisset, non-
nulli ex numero, quum longius à navibus prædatum processissent, ab equi-
tibus hostium sunt excepti: ex iis cognoverunt, Cæsarem ipsum in classem
venisse, nec ullos milites in navibus habere.

Id. ibid.

Qua re comperta, magnam sibi facultatem, fortunam obtulisse benè ge-
rendæ rei crediderunt: itaque naves omnes quas paratas habuerant, ad na-
vigandum, propugnatoribus instruxerunt, Cæsarique redcunti cum classem
occur-

occurserunt: qui duabus de causis eo die dimicare nolebat: quod & nullos LAGIDAR: milites in navibus haberet, & post horam decimam diei res agebatur, nox^{an. 276.} autem allatura videbatur majorem fiduciam illis, qui locorum notitia confidebant: sibi etiam hortandi suos auxilium defuturum; quod nulla satis idonea esset hortatio, qua neque virtutem posset notare, neque inertiam.

Quibus de causis, naves, quas potuit Cæsar ad terram detrahit, quem id. ibid: in locum illos successuros non existimabat, erat una navis Rhodia in dextro Cæsar's cornu longè ab reliquis collocata, hanc conspicati hostes, non tenuerunt se, magno impetu quatuor ad eam confractæ naves & complures aperte contenderunt, cui coactus Cæsar ferre subsidium: ne turpiter in conspectu contumeliam acciperet, quamquam, si quid gravius accidisset, meritò casurum judicabat.

Prælium commissum est magna contentione Rhodiorum, qui quum in omnibus dimicationibus & scientia & virtute præstitissent, tum maximè illo tempore totum onus sustinere non recusabant, ne quod suorum culpa detrimentum acceptum videretur, ita prælium secundissimum est factum, capta est una hostium quadriremis, depressa est altera, deinde omnes epibatis nudatæ: magna præterea multitudo in reliquis navibus propugnatorum est interfecta, quod nisi nox prælium diremisset, tota classe hostium Cæsar potitus esset. Hac calamitate perterritis hostibus, adverso vento leniter flante, naves onerarias Cæsar remulco vietricibus suis Alexandriam dedit.

Eo detimento adeò sunt fracti Alexandrini, quum non jam virtute propugnatorum, sed scientia Classiariorum viderent. Postquam Ganymedes in consilio confirmavit se & eas, quæ essent amissæ, restitutum, & numerum adauerturum magna spe & fiducia veteres reficere naves, accuratiisque huic rei studere atque inservire instituerunt: ac tametsi amplius ex navibus longis in portu navalibusque amiserant, non tamen reparandæ classis cogitationem deposuerunt; videbant enim non auxilia Cæsari, non commeatus supportari posse, si classe ipsi valerent.

Præterea nautici homines & urbis & regionis maritimæ, quotidianoque usu à pueris excitati ad naturale ac domesticum bonum refugere cupiebant, & quantum parvulis navigiis profecissent, sentiebant: itaque omni studio ad parandam classem incubuerunt. Erant ostiis Nili custodiæ exigendi portoriæ causa dispositæ. Naves veteres erant in occultis Regiæ navalibus, quibus multis annis ad navigandum non erant usi, has reficiebant: illas Alexandriam revocabant, deerant remi, porticus, gymnasia, ædificia publica detegebant, afferes remorum usum obtinebant, aliud naturalis solertia, aliud urbis copia subministrabat. Postremò non longam navigationem parabant, sed præsentis temporis necessitatì serviebant, & in ipso portu configendum videbant: itaque paucis diebus contra omnium opinionem quadriremes 22. quinqueremes 5. confecerunt; ad has minores apertisque complures addecerunt, & in portu periclitati remigio quid quæque earum efficere posset idoneos milites imposuerunt, séque ad configendum omnibus rebus paraverunt.

Cæsar Rhodias naves 9. habebat, Ponticas 12. Lycias 5. ex Asia 12. Id. ibid: ex his quinqueremes 5. erant, & quadriremes 10. reliquæ infra hanc magnitudinem, & plerisque apertæ, tamen virtute militum confisus, cognitis hostium copiis, se ad dimicandum parabat. Postquam eò ventum est, ut sibi uterque eorum confideret. Cæsar pharum classe circumvehitur, adversisque naves hostibus constituit, in dextro cornu Rhodias collocat, in sinistro ponticas, inter has spatium 600. passuum relinquit, quod satis esse ad explicandas naves videbatur; post hunc ordinem reliquas naves subsidio di-

LAGIDAR stribuit quæ quamque earum sequatur, & cui subveniat, constituit, atque imperat.
an. 276.

Id. ibid. Non dubitanter Alexandrini classem producunt, atque instruunt, in fronte collocant 23. reliquas subsidiarias in secundo ordine constituunt, magnum præterea numerum minorum navigatorum & Scapharum producunt cum maleolis, ignibusque, si quid ipsa multitudo, & clamor & flamma Romanis terroris afferre possent. Erant inter duas classes vada transitu angusto, quæ pertinent ad regionem Africæ, satisque diù inter ipsas est expectatum, ab utris transeundi fieret initium: propterea quod, eò qui intrassent, & ad explicandam classem & ad receptum, si durior accidisset casus, impediciones ferè videbantur.

Id. ibid. Rhodiis navibus prærerat Euphranor animi magnitudine ac virtute magis cum Romanis, quam cum Græcis, comparandus, hic ob notissimam scientiam delectus est à Rhodiis, qui imperium classis obtineret, qui ubi Cæsar's animum advertit. Videris mihi, inquit, Cæsar vereri, si hæc vada primus navibus intraveris, ne prius dimicare cogaris, quam classem possis explicare, nobis rem committere, nos prælium sustinebimus, neque tuum judicium fallemus, dum reliqui subsequantur, hos diutius in nostro conspectu nobis & dedecori & dolori est.

Id. ibid. Cæsar illum adhortatus, atque omnibus laudibus prosequutus, dat signum pugnæ, progressas ultra vadum 4. Rhodias naves circumstunt Alexandrini, atque in eas impetum faciunt, sustinent illi, atque arte sollertiaque se explicant: ac tantum doctrina potuit, ut in dispari numero, nulla transversa hosti objiceretur, nullius rem detergerentur, sed semper, venientibus adversæ occurrerent interim sunt reliquæ subsequuntæ, nam necessariò discessum ab arte est propter angustias loci, atque omne certamen in virtute consistit.

Id. ibid. Neque verò Alexandriæ aut Romanorum aut oppidanorum, qui au in opere, aut in oppugnatione occupatum animum haberet, quam altissima tecta petret, precibusque ac votis victoriam suis à Diis immortalibus exposceret. Minime autem erat par prælii certamen, Romanis prorsus neque terra neque mari effugium dabatur victis, omniaque victoribus erant, futura in incerto, Alexandrini, si superassent navibus, omnia tenerent, si inferiores fuissent, reliquam tamen fortunam periclitarentur, simul illud grave ac miserum videbatur, per paucos dies de summa terum, ac de salute omnium decertare, quorum si quis aut animo aut virtute cessisset, reliquis etiam esset cavendum quibus pro le pugnandi facultas non fuisset.

Id. ibid. Hæc superioribus diebus suis exposuerat Cæsar, ut hoc majori animo contenderent, quod omnium salutem sibi commendatam viderent, eadem suum quisque conubernalem, amicum, votum prosequens erat obtestatus, ne suam atque omnium falleret opinionem, quorum iudicio delectus ad pugnam proficeretur: itaque hoc animo est decertatum, ut neque maritimis nauticisque solertia, atque ars præsidium ferret, neque numero navium præstantibus multitudo prodeisset, neque fidei ad virtutem ex tanta multitudine viri Romanorum virtuti possent adæquari.

Capitur hoc prælio quinqueremis una, & biremis cum defensoribus remigibusque, & deprimuntur tres, Romanis incolubus omnibus, reliquæ propinquam fugam ad oppidum capiunt; quas protexere ex molibus atque ædificiis imminentibus, & Romanos adire proprius prohibuerunt. Hoc ne sibi sèpius accidere posset, omni ratione Cæsar contendendum existimavit ut Insulam, molémque ad Insulam pertinentem in suam redigeret potestatem: perfectis enim magna ex parte munitionibus in oppido & illam & urbem uno tempore tentari posse confidebat.

Id. ibid. Quo capto consilio cohortes 10. & levis armaturæ electos, quos idoneos ex

ex equitatibus Gallis arbitrabatur, in navigia minora, scaphasque imponit, LÄGIDAR.
alteram Insulæ partem distinendæ manus causa cum constratis navibus ag-^{an. 276.}
greditur, præmiis magnis propositis, qui primus Insulam cepisset; at pri-
mo imperium Romanorum pariter sustinuerunt; uno enim tempore & ex te-
ctis ædificiorum pugnabant, & littora armati defendebant, quo propter af-
peritatem loci non facilis Romanis aditus dabatur & scaphas navibusque
longis s. mobiliter & scienter angustias loci tuebantur.

Sed ubi locis primùm cognitis, vadisque pertentatis, pauci Romani in Id. ibid.
locis constiterunt, atque hos sunt alii subsecuti; constantérque in eos qui
in littore æquo institerant, impetum fecerunt. Omnes Pharitæ tergo ver-
terunt, his pulsis custodia portus relicta, ad littora & vicum applicuere sé-
que ex navibus ad tuenda ædifica ejecere, neque verò diutiùs ipsi, ex mu-
nitione se continere potuere, et si erat non dissimile atque Alexandriæ, ge-
nus ædificiorum (ut minora majoribus conferantur) turrésque editæ & con-
juncta muri locum obtinebant, neque Romani aut scalis, aut cratibus,
aut reliquis rebus parati venerant ad oppugnandum.

Ut terror hominibus mentem, consiliūmque eripit & membra debilitat, Id. ibid.
sic tunc accidit. Qui se in æquo loco ac plano pares esse confidebant, ii-
dem perterriti fuga suorum, & cæde paucorum 30. pedum altitudine in ædi-
ficiis consistere ausi non sunt, séque per molem, in mare præcipitaverunt,
& 800. passuum intervallum ad oppidum enataverunt. Multi tamen ex iis
capti intersectique sunt, sed numerus captivorum omnino fuit 600.

Cæsar præda militibus concessa, ædifica diripi jusfit, castellūmque ad Id. ibid.
pontem, qui propior erat Pharo communivit, atque ibi præsidium posuit,
hunc fuga Pharitæ reliquerant, fortiorē illum, propinquorēmque op-
pido Alexandrini tuebantur, sed cùm postero die simili ratione aggreditur,
quod his obtentis duobus omnem navigiorum excursum & repentina latro-
cinia sublatum iri videbatur, jámq; eos, qui præsidio cum locum tene-
bant, tormentis è navibus sagittariisque depulerat, atque in oppidum rede-
gerat, & cohortium trium instar in terram exposuerat; non cæsimiles con-
sistere angustiæ loci patiebantur, reliquæ copiæ in navibus stationem obti-
nebant.

Quo facto imperat pontem adversus hostem prævallari, & qua exitus na- Id. ibid.
vibus erat, fornice extructo, quo pons sustinebatur, lapidibus oppleri at-
que obstrui, quorum altero opere effecto nulla omnino scapha egredi posset;
altero instituto, omnes Alexandrinorum copiæ ex oppido se ejecere, & con-
tra munitiones pontis latiore loco constiterunt: eodemque tempore, quæ
confueverant navigia per pontes ad incendia oneriarum emittere, ad mo-
lem constituerunt. Pugnabatur à nostris ex ponte, ex mole & ab illis ex area;
quæ erat adversus pontem, & ex navibus contra molem.

In his rebus occupato Cæsare, militésque hortante remigum magnus nu- Id. ibid.
merus & Classiæorum ex longis navibus Romanis se ejecit. Pars eorum stu-
dio spectandi ferebatur, pars jam cupiditate pugnandi. Hi primùm navi-
gia hostium lapidibus ac fundis à mole repellebant, ac multū proficere
multitudine telorum videbantur, sed postquam eum locum ab latere eorum
aperto ausi sunt egredi ex navibus Alexandrini pauci, ut sine signis certisque
ordinibus, sine ratione prodierant, sic temerè in naves refugere coeperunt,
quorum fuga incitati Alexandrini ex navibus egrediebantur, Romanosque
aciūs insequebantur, simul qui in navibus longis remanserant scalas rapere
navesque à terra repellere properabant ne Alexandrini navibus potiren-
tur.

His omnibus rebus perturbati milites Romani cohortium trium quæ in Id. ibid.
ponte ac prima mole constiterant, quum post se clamorem exaudirent, fu-

LAGIDAR. *an. 276.* *gam suorum viderent, magnam vim telorum adversi sustinerent, veriti ne à tergo circumvenirentur, & discessu navium omnino reditu intercluderentur, munitionem in ponte institutam reliquerunt & magno cursu incitati ad naves contenderunt, quorum pars maxima navis multitudine hominum atque onere depressa est, pars resistens & dubitans quid esset capiendum consilii ab Alexandrinis interfecta est: nonnulli feliores expeditas ad ancoram naves consecuti incolumes discesserunt, pauci allevari scutis & animo ad conandum nixi, ad proxima navigia adnatarunt.*

Id. ibid. *Cæsar quoad potuit cohortando suos ad pontem & munitiones contendere, eodem in periculo versatus est, postquam universos cedere animadvertisit, solus in ponte interclusus premente hoste abjecit purpuram & in mare desiliit, insectantibusque diu sub aquis natavit, per intervalla tantum respiciens prolato capite. Alii nando per 200. passus elata læva ne libelli, quos tenebat, madefierent. Alii paludamentum mordicus traxisse ne spolio potiretur hostis. Alii relicta ab eo in fluctibus fuisse paludamentum dicunt, seu fato, seu consilio, ut illud ingruentibus hostium telis saxisque pateretur, tandem ad navem unicam adnatans, porrectis manibus, agnitus est & servatus, indeque suis laborantibus subsidio scaphas mittens, nonnullos conservavit.*

Hirt. de bel. Alex. *Navi quidem ejus multitudine depressa militum una cum hominibus interiit, hoc prælio desiderati sunt ex numero legionariorum militum circiter 400. & paulò ultra eum numerum Classiarii & remiges. Alexandrini e loco castellum magnis munitionibus, multisque tormentis confirmarunt, atque egestis ex mari lapidibus liberè sunt usi postea ad mittenda navigia.*

Id. ibid. *Hoc detimento milites Romani tantum abfuerunt ut perturbarentur, quin incensi potius atque incitati magnas accessiones fecerint in operibus Alexandrinorum expugnandis, in præliis quotidianis, quandoque fors obtulerat procurrentibus & erumpentibus hastis manum comprehendendi multūa operibus & ardentibus studiis militum, nec divulgata Cæsaris cohortatio subsequi legionum aut labore, aut pugnandi poterat cupiditatem, ut magis deterrendi & continendi à periculosissimis essent dimicationibus, quam incitandi ad pugnandum.*

Id. ibid. *Alexandrini quum Romanos & secundis rebus confirmari & adversis incitari viderent, neque ullum belli tertium casum nossent, quo possent esse firmiores, admoniti forsan ab amicis Regis qui in Cæsaris erant præsidiis, aut suo priori consilio, per occultos nuncios Regi probato, Legatos ad Cæsarem misserunt, ut dimitteret Regem, transireque ad suos pateretur: paratam enim omnem multitudinem, esse confectam tædio pueræ, fiduciario Regno, dominatione crudelissima Ganymedis facere id quod Rex imperasset: quod si autore in Cæsaris fidem amiciamque venturi essent, nullius periculi timorem multitudini fore impedimento, quo minùs se dederent.*

Id. ibid. *Cæsar & si fallacem gentem, semp̄que alia cogitantem, alia simulantem, benè cognitam habebat, tamen potentibus dare veniam utile esse statuit: quod si quo pacto sentirent ea, quæ postularent, mansurum in fide dimissum Regem credebat, sin id quod magis illorum naturæ conveniebat, ducem ad bellum gerendum Regem habere vellent splendidius atque honestius sese contra Regem, quam contra convenarum, ac fugitivorum manum, bellum esse gesturum: atque ita Regem cohortatus ut consulteret Regno paterno, parceret præclarissimæ patriæ, quæ turpissimis incendiis & ruinis esset deformata, cives suos primùm ad sanitatem revocaret, deinde conservaret fidem P. Romano sibiique præstaret: quum ipse tantum ei crederet, ut ad hostes armatos eum mitteret, dextera dexteram tenens dimittere cœpit*

cœpit adulta jam ætate puerum, at Regius animus disciplinis fallacissimis eru- LAGIDAR.
ditus, ne à gentis suæ moribus degeneraret, flens orare contra Cæsarem ^{an. 276.}
cœpit, ne se dimitteret: non enim Regnum ipsum sibi conspectu Cæsaris esse
jucundius.

Compressis pueri lacrymis Cæsar ipse commotus, celeriter, si illa senti- Id. ibid.
ret, fore enim secum affirmans, ad suos dimisit. Ille ut ex carceribus in
liberum cursum emissus, adeò contra Cæsarem, acriter bellum gerere cœpit,
ut lacrymas quas in colloquio projecerat, gaudio videretur profundisse; Acci-
disse hoc complures Cæsar's Legati, amici, Centuriones militésque letaban-
tur, quod nimia bonitas ejus fallaciis pueri elusa esset: quasi verò id Cæsar
bonitate tantum adductus, ac non prudentissimo consilio fecisset.

Quum duce assumpto Alexandrini nihilo se firmiores factos, aut langui- Id. ibid.
diores Romanos animadverterent, eludentibúsque militibus Regis ætatem,
atque infirmitatem, magnum dolorem acciperent, neque se quidquam pro-
ficere viderant, rumorēisque existerent, magna Cæsari præsidia terrestri itine-
re, Syria Ciliciaque adduci, quod nondum Cæsari auditum erat, interea
commeatum, qui Romanis mari supportabatur, intercipere statuerunt:
itaque expeditis navigiis, locis idoneis ad Canopum in statione dispositis
navibus insidiabantur Romanorum commeatis, quod ubi Cæsari nuncia-
tum est, classem jube texpediri, atque institui, præficitur Ti. Nero. Profi-
ciscuntur inea classe Rhodiæ naves. Atque in his Euphranor, sine quo
nulla unquam dimicatio maritima, nulla etiam partum feliciter confecta erat.

At fortuna quæ plerumque eos, quos plurimis beneficiis ornavit ad Id. ibid.
duriorem casum reservat, superiorum temporum dissimilis, Euphra-
norem prosequebatur. Nam quum ad Canopum ventum esset, instru-
etaque utrinque classis conflxisset & sua consuetudine Euphranor primus
prælium commisisset, & illuc triremem hostium perforasset ac demersisset,
proximam longius infecutus, parùm celeriter insequentibus reliquis, circum-
ventus ab Alexandrinis est, cui subsidium nemo tulit, sive quod satis præsidii
pro virtute ac felicitate ejus putarent esse, sive quod ipsi sibi timebant: itaque
unus ex omnibus eo prælio bene rem gessit, solus cum sua trireme viatrii
periit: hostibus tamen prælio victis, ut sui tutò terræ adnavigare possent Ti-
berius effecit.

Sub idem tempus Mithridates Pergamenus magnæ nobilitatis domi scientiæ- Id. ibid.
que in bello & virtutis, fidei, dignitatisque in amicitia Cæsar's, missus in
Syriam Ciliciamque initio belli ad auxilia arcera senda cum magnis copiis quas
celeriter & propensiissima civitatum voluntate, & sua diligentia confecerat,
itinere pedestri, quo conjungitur Aegyptus Syriæ, Pelusium adduxit. Mi- Joseph. An-
thridati se conjunxerat Antipater Judeæ Gubernator. 14. c. 14.

Conatus verò per exitus Nili urbem illam pervenire, quum navigiis introitum Dio lib. 41.
Aegyptii obstruxissent noctu, ad fossam advectus est: in eamque navibus trans-
portatus, neque enim pertingit ad mare, in Nilum navibus successit, deinde
eos qui ostia Nili custodiebant, subito è mari fluvióque simul adortus, ostia
ipsa liberavit, Pelusiumque classe, terrestribusque copiis aggressus, idque
oppidum firmo præsidio occupatum ab Achilla propter opportunitatem loci,
namque tota Aegyptus maritimo accessu Pharo, pedestri Pelusio, velut clau-
stris munita existimatur, repente magnis circumdatum copiis, multiplici præ-
sidio pertinaciter propugnantibus, & copiarum magnitudine, quas integras
vulneratis defessisque subjeciebat, & perseverantia, constantiaque oppugnan-
di, quo die est aggressus, in suam redegit potestatem, præsidiumque ibi
suum collocavit: ibique præcipuam operam navavit Antipater, primus Joseph. idem
que dejecta quadam muri parte, aditum ceteris irruptentibus in urbem
aperuit.

In:

LAGIDAR. Inde re bene gesta Alexandriam ad Cæsarem Mithridates contendit, omnesque eas regiones, per quas iter faciebat, autoritate ea quæ plerumque adest victori, pacarat, atque in amicitiam Cæsaris redegerat. Locus est ferræ regionum illarum nobilissimus, non ita longè ab Alexandria qui nominatur Delta, quod nomen à similitudine literæ cepit, nampars quædam fluminis Nili, (mirè) derivata inter se, duobus itineribus paulatim, medium inter se spatiū relinquens, diversissimo ad littus intervallo à mari conjungitur, cui loco quum appropinquare Mithridatem Rex cognovisset, & translucentum ei flumen sciret; magnas adversus eum copias misit, quibus vel superari delerique Mithridatem, vel sine dubio retineri posse credebat. Quemadmodum autem optabat eum vinci, sic satis habebat interclusum à Cæsare se retineri.

Id. ibid.

Quæ primæ copiæ flumen à Delta transire & Mithridati occurrere potuerunt, prælium commiserunt, festinantes præcipere subsequentibus victrix societatem, quorum impetum Mithridates magna cum prudentia, consuetudine Romana castris vallatis, sustinuit; quum verò incautè atque insolenter eos succedere videret, eruptione undique facta, magnum eorum numerum interfecit, quod nisi locorum notitia se texissent, partimque in naves, quibus flumen transierant, receperissent, funditus deleti essent; qui ut plurimum ab illo timore se recrearunt, adjunctis iis qui sublequebantur, rursus Mithridatem oppugnare coeperunt.

Id. ibid.

Commissa pugna est circa locum, qui castra Judæorum dicitur. Curabat dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbaturque cladem passurus, nisi mature præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui jam adversarios profligaverat, exemplis sociis periculo, jam vincentes Ægyptios coegisset tergo vertere. Qui ad eos fugientibus institit, ut castra hostium quoque caperet: advocate etiam in prædictæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat,

Joseph. Ant.

I. 14. c. 14.

Hirt. de bel.

Alex.

Ex his Mithridates 800. amisit, Antipater verò 80. Mittitur à Mithridate nuntius Cæsari, qui rem gestam perficeret, cognoscit ex suis eadem hæc accidisse Rex. Ita pene sub idem tempus & Rex ad opprimendum Mithridatem proficiseitur, & Cæsar ad recipiendum, Rex ecclesiore fluminis Nili navigatione est usus, in qua magnam & paratam classem habebat. Cæsar eodem itinere uti noluit; ne navibus in flumine dimicaret. Noctu igitur navibus solutis, tanquam ad ostium quoddam Nili properaret, acconsisque per omnes naves plurimis facibus, quo magis eò contendere videretur, initio navibus est proiectus. Post luminibus extinctis retro navigavit: circumvectusque urbem, ad peninsula Africæ adhærentem appulit: & expositis militibus paludem circumvivit, priusque Regis copiis occurrit, quem is Mithridatem aggredi posset, cùmque ad se vietorem incolumi exercitu recepit.

Id. ibid.

Concederat cum copiis Rex loco naturâ munito, quod irat ipse excelsior planities ex omnibus paribus subjecta, tribus autem ex laceribus variis genere munitionibus asegebatur. Unum latus erat subiectum flumini Nilo; alterum edificissimo loco ductum, ut parcer castrorum obtinere: tertium palude cingebatur. Intercastra Regis & Cæsaris iter, flumen intercedebat angustum, atissimis ripis, quod in Nilum influerat, aberat autem ab Regis castris millia passuum circiter septem, Rex quum hoc itinere venire Cæsarem compresisset, equitatu omnem, expeditoque delectos pedes ad id flumen misit, qui transire Cæsarem prohiberent, & omnis è ripis prælium impar inirent.

Id. ibid.

Nihil enim processum vietus habebat, aut periculum ignavia subibat, quæ res inenarrabile dolore milites & equites Romanos: itaque eodem tempore equites Germani dispersi vada fluminis querentes passim demissoribus ripis flu-

flumen transierunt, & legionarii magnisque arboribus excisis, quæ longitudine utramque ripam contigerant, projectis, repentinòque aggere injecto flumen transierunt, quorum insperatum adeò pertinuerunt Alexandrini, ut in fuga spem salutis collocarent, sed id frustrà, namque ex ea fuga pauci ad Regem refugerunt, penè omni sciqua multitudine interfecta.

Cæsar re præclarissimè gesta, quam subitum adventus suum judicaret ^{Id. ibid.} magnum terrorē hostibus injecturum, protinus vīctor ad Regis castra percedit, hæc quā & opere magno vallata & loci natura munita adverteret; confertamque armatorum multitudinem collocatam in vallo videbat, lassos inire, ac præliando milites ad oppugnanda castra succedere voluit; itaque non magno intervallo relicto ab hoste castra posuit.

Postero die castellum quod Rex in primo vico non longè à suis castris munierat, beachiisque cum opere castrorum conjunxerat vici obtinendicauſa. Cæsar aggressus, omnibus copiis expugnat: non quod id minori numero militum consequi difficile factu putaret, sed ut ab ea victoria perterritis Alexandrinis, protinus castra Regis oppugnaret; itaque eo concursu quo refugientes Alexandrinos ex castello in castra sunt milites infecuti, munitionibus successerunt, acerrimèque eminus præliari coeperunt, duabus ex partibus aditus oppugnationis Romanis dabatur: una quam liberum accessum habere demonstratum est; altera, quæ mediocre intervallum inter castra & flumen Nilum habebat; maxima & lectissima Alexandrinorum multitudine defendebat eam partem, quæ facillimum aditum habebat: plurimū autem proficiebant Alexandrinī in repellendis vulnerandisque Romanis, qui in regione fluminis Nili propugnabant, diversis enim tēlis Romani figebantur, adversi ex vallo castrorum, aversi ex flumine, in quo multæ naves instructæ funditoribus & sagittariis Romanos impugnabant.

Cæsar quum videret milites acriùs præliari non posse, nec tamen multū ^{Id. ibid.} profici propter locorum difficultatem, quumque animum adverteret excelsissimum locum castrorum relictum esse ab Alexandrinis; quod per se munitus esset, & studio partim pugnandi, partim spectandi, decurrissent in eum locum, in quo pugnabat; cohortes illo circuire castra & summum locum aggredi, jussi, hisque Carsulenum præfecit & animi magnitudine & rei militaris scientia virum præstantem. Quòd ut venium est, paucis defendantibus munitionem, Romanis contra militibus acerrimè pugnantibus diverso clamore & prælio perterriti Alexandrinī, trepidantes in omnes partes discurrere coepérunt.

Horum perturbatione, Romanorum animi adeo suat incitati, ut penè eodem tempore ex omnibus partibus, primi tamen editissimum locum caperent: ex quo decurrentes magnam multitudinem Alexandrinorum in castris interfecerunt, quod periculum plerique Alexandrinī fugientes acervatim de vallo se præcipitavere in eam partem quæ flumini erat adjuncta, horum primis in ipsa fossa munitionis magna vi oppressis. Ceteri faciliorem fugam habuerunt.

Ptolemaeus ipse ex castris fugiens, in navem receptus est, sed mul-^{Hist. bel.}
titudine eorum, qui ad proximas naves adnatabant, demerso navigio pe-^{Alex.}
riit. ^{Liv. lib.}

Re felicissimè celeberrimèque gesta Cæsar, magna victoriæ fiducia proximo terrestri itinere Alexandriam cum equitibus concedit, atque ea parte oppidi vīctor introivit, quæ præsidio hostium tenebatur, omnis multitudine oppidanorum, armis projectis munitionib[us]que suis relictis, ueste ea sumpta qua supplices dominantes deprecari consueverunt, sacrisque omnibus prolatis, quorum religione precari offendos iratosque animos Regum erant soliti, advenienti Cæ-^{Dio. 42.}
sari occurserunt. ^{Id. illid.}

LAGIDAR.
an. 276.
Florus. I.
4. c. 4.
Eutrop. I. 6.
Orof. I. 6.
c. 15.
Porphyr.
Gr. Euseb.

Cæsar in fidem receptos consolatus, per hostium munitiones in suam partem oppidi magna gratulatione venit suorum: qui non tam bellum ipsum ac dimicacionem, sed etiam talem adventum ejus felicem lætabantur.

Corpus Ptolemæi obrutum limo ad Nili ripam devolutum, loricæ aureæ indicio cognitum, repertum est.

Ptolemæus annos natus 17. decepsit, si quidem erat 13. quum Ægypti Regnum suscepit & illud tenuerit 3. cum mensibus 8. unde Regnum illius quadriennium scilicet inceptum perhibetur.

Licet Cleopatra Regnum Ægypti cum Ptolemæo fratre ex patris testamento haberet, ea lege nempe ut ei nuberet, non visum est Cæsari ut sola regnaret; quandoquidem alterum juniores fratrem habebat, & Mares feminis in Regnorum successione præponuntur. Ei data est in uxorem, & ob ætatem pueri, ipsa sola rerum administrationem præferebat, sed Ptolemæus erat Rex & ideo ante Cleopatram numerandus, quamvis Regni annos à Patris morte numeraverit.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput juvenile Regis diademate & corona hederacea ornatum, cum chlamyde & supra humerum lævum thyrso: in aversa parte ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. & in area Aquila insistens fulmini.

Juvenilis illa Regis effigies Ptolemæo XII. Ptolemæi, Auletæ vulgo dicit filio ab Antiquariis primæ notæ tribuitur, si verò Tyrones ad patrem pertinere posse nummum protulerint, haud dubiè collatis utriusque nummis protinus ab opinione recedent, nam patris effigies plenior ac latior, naso que paulò eminentiore & acutiore est; ille etiam ætate filium quando factus est ab Alexandrinis Rex & sorori Cleopatrat jam nuperat, filius autem vix tredecim annos natus erat quando Regnum suscepit.

Porphyr.
Gr. Euseb.

Pater ab auctoribus vocatus est novus Dionysus, διονυσός νέος Διόνυσος. Filius verò in memoriam parentis se Dionysum ad utriusque distinctionem appellavit; Neuter se hoc Bacchi nomine in nummis insignivit, patrem quidem in suis sub Neptuni effigie cum corona radiata Diis familiari protulimus, filium verò sub Bacchi imagine, ut potè juniorem nam ille Deus semper juvenis depingebatur, nunc exhibemus, ut ipsi Ptolemæi inter se dignoscantur.

Ovid. met. 15.

Ath. I. 15.
c. 15.

Cur corona hederacea Dionysu tribuatur, aiunt, quum aliquem forte dolor capitidis urgeret, ejus compressu levatum, vinculum intellectisse doloris præsens esse remedium: hac igitur medicina opitulantes, eorum qui nimium bibissent, caput revinciebant, ob eamque rationem Dionysu dedicarunt, qui ut potum invenerit, & malis inde nascentibus succurrat.

Thrysus est hasta Dionysu pro symbolo data, illa erat frondibus vestita, pampinis ac foliis hederæ obtecta, in cuius extremitate cuspis vel mucro, forma coni pinei.

Non illi Ptolemæi cognomen Dionysii, tulere primi; jam unus ex Syriæ Reg-

Regibus nomine Antiochus sibi adsciverat, cuius nummum Josephi testimoniū decepti, novissimo Antiochi vulgo Gryppi filio tribueramus qui ex epo-
cha Seleucidarum HEP. 168. ad Antiochum Alexandri Theopatoris filium cu-
jus fuit tutor Tryphon, pertinet, ut demonstrabimus si aliquando Historia
nostræ Syriæ Regum altero prælo subjiciatur.

LAGIDAR.
an. 176.
Joseph. Ant.
l. 13. c. 13.
pag. 382.
& seq.

Observandum in Ptolemæi Dionysi nummis nullam Regni notam reperiri,
qua de re quando illi fuerint percussi, ignoratur; qui mos non à patre solùm
sed a Ptolemæi Alexandri II. Regno coeptum observavimus: quæ res magnum
Historiæ Ptolemaeorum attulisset detrimentum, si quidem tot illorum Regum
effigies discernere haud fuisset possibile, nisi annis eorum imperiis in iis sum-
ma diligentia signatis adjuti fuissimus; præsertim quum duo tantum illi Prin-
cipes, primus nempe Soteris cognomen, & Ptolemaeus fextus Philometoris
appellationem in nummis consignarint.

PTOLEMÆUS *Junior;*
REX AEGYPTI. XII.

Ap. D. Foy Vaillant. D. M.
ex num. arg. tetradr.

Ptolemaeus Ptolemæi novi Dionysi vulgo Auletis, filius junior, undecim Legid. 177.
anno puer Ptolemaeo fratri majori ex ordine naturali, & ex Cæsar's con-
stitutione in Aegypti Regno successit, & ut Cleopatra soror primogenita
testamento patris, prius conjuncta in matrimonium cum fratre Dionysio, si-
cūt uxor junioris adhuc esset, præscripsit Cæsar, Regnum quidem soli Cleo-
patrae cuius gratia bellum Alexandrinum gesserat, non concessit, metuens ne
Aegyptii mulieris imperio addicti, denuò tumultuantur, néve Romanó-
rum, in se animos, quum hujus rei, tum suæ cum Cleopatra consuetudinis

LAGIDAR. causa commoverat, sed ut illa viginti annos nata esset & ille undecim tantum haberet, sub matrimonii specie, ipsa rerum sola potiebatur.
an. 277.

Hirt. ibid.
App. bel.
civ. 2.

Cæsar in Ægypto menses novem exegit & invitum discedere bellum Pharnacis & Italiz res coegerunt: secum Arsinoen Cleopatræ natu minorem, cuius nomine diù Ganymedes impotenter regnaverat, ex Ægypto deduxit, ne qua rursus dissensio nova, priusquam diurnitate confirmarentur Regis imperia per seditiones nasceretur; legione Veterana VI. secum deducta, ceteras tres Alexandriæ reliquit, quo firmius esset eorum Regum imperium, qui neque amorem suorum habere poterant, quod fideliter permanferant in Cæsar's amicitia, neque vetustatis autoritatem, paucis diebus Reges constituti.

Sueton.
in Jul.

Trium legionum, quas in urbe relinquebat, curam & imperium Rufini liberti sui filio exoleto suo demandavit.

Id. ibid.
Plut. in
Cæs.

Cleopatra post Cæsar's discessum peperit filium, qui Cæsario ab Alexandrinis & à matre, ipso permittente Cæsare appellatus est.

Lagid. 278.
Ptol. Jun. 2.
App. bel.
civ. 1.
Dio lib. 43.

Arsinoe Cleopatræ soror à Cæsare Romam deducta in triumpho quem ille de Ægypto egit, Achillæ Pothini casus plausibilis fuit, sed quando illa inter captivos conspecta est, sexus & habita tunc pro Regina (nempe Cyperi), & inter vincitos, quod nunquam Romæ contigerat ducta, plurimum commiserationis injecit, ut quum ejus occasione lugerent vicem Romani, quisque proprias calamitates deplorarent. Ceterum Arsinoe in Germanorum gratiam dimissa est.

Dio ibid.
Suet. in
Jul. c. 52.

Cleopatra ab Ægypto accita à Cæsare Romam venit cum Ptolemæo marito suo; sed Cæsar's amor, neque is jam, cui in hoc Regno servierat, (quippe ejus fama tantum Romam venerat), sed cui in ipsa urbe deditus erat, magnoperè ei ab omnibus vitio versus fuit. Cleopatræ domicilium in ædibus ipsius Cæsar's designatum fuit, ut jam utriusque rei nomine male audiret, ipse infamiam nihil curans, Ptolemæum & Cleopatram inter amicos sociosque Romanorum adscripsit, Reginam non nisi maximis honoribus præmiisque auctam remisit, ejusque statuam posuit ad latus Veneris Genitricis, cuius templum in urbe hoc anno dedicaverat.

App. bel.
civ. 1. 2.

Lagid. 279.
Ptol. Jun. 3.

Quum mos ab Ægyptiis esset institutus, ut Reges suos qui per ætatem sui juris non essent, illos decimo quarto eorum anno Memphis ad Anacletaria promovenda ducerent, ubi illos Reges proclamabant jurejurando ab iis pro legibus accepto, ut supra diximus: hoc anno Ptolemæus hanc ætatem adeptus, in illam urbem ipsa Cleopatra procurante, ut totius dominationis avida non videretur, progressus est, & Rex publicè declaratus est.

Solebant etiam Reges in hac solenni die illustre aliquod cognomen sibi adaptare ut se ab aliis principibus antecessoribus distinguerent & si aliquod jam usurpatum eligerent, ordine secundi, aut tertii dicerentur, at quum Ægyptiorum Regum Historia, nobis scriptorum penuria, obscurissima est relata, quod verò cognomen Ptolemæus ille junior sibi imposuerit, præcertim quum Cleopatra regnaret sola, & à plurimis illius Regnum sit prætermissum, ignoratur.

Lagid. 280.
Ptol. Jun. 4.
App. bel.
civ. 2.

Cæsar idibus Martiis à conjuratis Romæ in curia confossus est, cujus rumor quum Alexandriam esset allatus, legiones Romanæ quæ pro præsidio urbis ab eo relictæ fuerant, in armis esse cooperunt.

Cicer. ad
Att. l. 15.
ep. 13.
Porphyry.
Gr. Euseb.

Ptolemæus initio Regni sui Ægypti quarto, à Cleopatra forore dolo circumventus periit, anno ætatis decimo quinto, quum illa Octavum Ægypti Regni annum dinumeraret, tres & 8. menses nempe cum fratre majore & tres & sex menses cum minore, sed ab anno quo Cleopatra sola Regnum tenuit, eos auspicabimur.

EX MUSEO NOSTRO.

Caput diadematum puerile sine literis: in aversa parte Aquila fulmini insitens cum epigraphie ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. In area à dextris MB. id est Μεμφιτῶν. Memphitarum.

Nummus iste tetradrachmalis argenteus in Cimelio Card. Maximi Romæ primùm à nobis observatus est, ab Antiquariis Romanis ad Ptolemæum ju niorem Ptolemaei Auletæ filium spectare existimabatur, præsertim quum Leonardus Agostini Senensis trium summorum Pontificum Antiquarius, insigni in gemma annulari, effigiem huic Regi in nummo percussam, per quam similem possideret. Hic autem Ptolemæus puer ut annorum quatuordecim natus conspicitur, cuius imago et si aliquam fratris majoris speciem præferat, ab eo facile ipso intuitè discernitur. Adde quod fratris capilli paulò longiores sunt Ægyptiorum Regum prædecessorum more quasi calamistrati, hujus verò toni Romanorū exempli quasi illorum consuetudine uti voluerit.

MB. initiales literas Μεμφιτῶν id est Memphitarum interpretamur, quod ille nummus Memphi percussus sit Anacletariorum tempore, quando Ptolemæus Rex ab Ægyptiis more solito proclamatus est, qua de re in illius memoriam moneta signabatur, ut adhuc apud nos Rhemis observatur, quando Rex annum decimum adeptus ibi coronatur: sed Galli æræ illius curiosi diem & annum in nummo consignare solent, Ægyptii verò his parùm solliciti, primas urbis literas apponere, ut qui rem haberent notissimam, contenti erant.

CLEOPATRA VI.
ULTIMA REGINA ÆGYPTI.

*In thesauro LUDOUICI MAGNT.
ex num. arg. tetradr.*

LAGIDAR.
an. 280.
Cleop. 1.

CLeopatra defunctis fratribus Ptolemæis, majore quidem Nili aquis
obruto, Juniore autem veneno à se sublato sola tandem Ægypti Re-
gnum administrare cœpit, quod Cæsarioni filio relinquere sperabat, si res
permitteretur, ut postea occasionem nacta petuit à Triumviris ut Rex Ægy-
pti appellaretur, de quo nos infrà.

Post Cæsaris mortem Dolabella ab illo in annum proximum Consul desig-
natus, ipsius loco consulatum iniit, cum M. Antonio qui Consul erat cum
Cæsare, & ipsi Syria Provincia est assignata, quum prius Cassio illam Cæsar
destinasset.

Lagid. 281.
Cleop. 2.
App. bell.
civ. l. 4.

Quum Dolabella in Syriam profecturus Roma egressus est in Asiam tran-
siit, in qua moratus A. Allienum Legatum suum in Ægyptum misit ad
Cleopatram, ut ab ea acciperet legiones quatuor, Pompeii Crassique cladis
reliquias, aut ex eorum numero qui Cæsare discedente apud illam re-
mancerant, quas illi Regina ut partium Cæsarianarum fautori con-
cessit.

Id. ibid.
C. Cassius Dolobellam in Asia morantem præoccupat & Syriam invadit,
atque in Judæam contendit, quum audiret per Palæstinam Allienum cum
legionibus quæ in Ægypto acceperat, in Syriam venire, cui illic occurrit,
illisque coagit suis partibus accedere; non ausus quatuor suas opponere
octo legionibus quas Cassius ducebatur: itaque hic præter opinionem duode-
cim in universum potitus est.

Dol.

Dolabella classem mercede per L. Figulum conducebas à Rhodiis, Lyciis, ^{LAGIDAR.} Pamphyliis, Cilicibusque, expeditionem aggressus est in Syriam, ipse ter-^{an. 281.} restri itinere cum duabus legionibus petens Provinciam, Figulo illuc navi-^{Id. ibid.} gante per mare, Laodiceam maritimam ambo pervenerunt.

Cassius Dolabellæ classem invadere enpiens, per nuntios à Cleopatra & aliis, P. Romani sociis, naves petuit, contemptus verò licet ab omnibus præter Sidonios, navale tamen prælium cum Dolabellæ iniit in quo utrinque, satis multis navibus demersis, quinque unà cum navalibus sociis in Dolabellæ potestate redactæ sunt.

Postea Cassius rursum nuntios misit ad eos qui priora imperata contem-^{Id. ibid.} pserant, & ad Cleopatram & ad Serapionem qui in Cypro copiis ejus præ-
erat, Serapio Regina inconsulta misit naves quotquot habebat. Cleopatra quidem classem paratam tenebat ad ferendum auxilium, sed licet per adver-
fas tempestates navigare non posset, causata est Ægyptios fame simul & peste laborare, suspectias omnino non tulit Dolabellæ.

Dum Cassius reparat vires contra Dolabellam & tandem illum Laodiceæ oppugnat. Cleopatra ubi cognovit Octavianum Cæarem, Antonium & Lepidum societatem pro ultione cædis Cæsariorum iniisse & Triumviratum Consulari potestate in quinquennium accepisse, medio Dolabellæ bello classe sumptuosa navigavit versus mare Ionum, contempto Cassio Murcique stationibus.

Cassius Dolabella Laodiceæ occiso, inde Ægyptum infestus petuit audito App. de bel.
quòd Cleopatra magna classe navigasset ad Cæarem & Antonium, cogitans civ. l. 4.
sc. hoc modo eam impediturum simul & puniturum, atque etiam Ægyptum occupare cupiens fame afflictam, & externo milite penè vacuam, propter recentem Allieni discessum, sed quum à Bruto vocaretur quòd Cæsar jam cum Antonio contra se per mare Ionum navigarent, sic Cassius invitus à spe-
rata Ægypto distractus est.

A Triumviris Cleopatra propter auxilium non modò navium sed pecuniarum Dio. 47.
quam eadem miserat, Dolabellæ subministratum, impetravit ut ejus filius Pto-^{pg. 345.}
lemæ nomen gerens, quem è Cæsare se peperisse dicebat, & propterea Cæ-
sarionem cognominatum, Ægypti Rex diceretur.

Cleopatra dolens quòd clasibus sua in Africæ littore, tempestate fuisse afflita Lagid. 282.
cujus naufragii signa undis usque in regionem Laconicam delata fuerant, seu Cleop. 3. 1.
quòd biemsipsi molestiam & incommodum procreasset, in morbum etiam si non App. ibid.
periculosest, attamen Chronicum incidit.

Cassio & Bruto ad Philippos à Cæsare & Antonio devictis, Cæsar in Italiam, Plut. in
Antoniū transmarinas Provincias petuit, quo quum pervenisset, Demetrio Anton.
Julii Cæsaroris liberto, Cyprum regendam commisit & ad Cleopatram Dellium Dio. 1. 48.
misit, imperans in Ciliciam ut sibi occurreret ad causam dicendam, quòd Cas-
sio diceretur, multum ad bellum subministrasse opis & subsidii. Plut. ut sup.

Dellius Ægyptum profectus, ut formam Reginæ aspexit, in verbisque acri-^{Id. ibid.}
moniam & astutiam animadvertisit, quòd protinus sentiret nihil in talem fe-
minam Antonium consulturum gravius, sed fore illam apud eum maximam,
convertit se ad colendam excitandamque Cleopatram, iret in Ciliciam ador-
nata, neque jucundissimum Imperatorem, humanissimumque formidaret: ille
tunc annum quadragesimum in circa agebat.

Regina ab Dellio inducta, hinc conjecturam dicens ex prioribus suis formæ Lagid. 283.
cum Cneo Pompeii filio & Julio Cæsare commerciis, facile, Antonium spera-^{Cleopatr. 4.}
vit se subacturam: quando puellam adhuc illi & rerum rudem cognoverant,
ad hunc verò ventura erat, quo maximè tempore speciem habent feminæ flo-
rentissimam & ingenio vigent. Tunc enim 25. annos erat nata. Itaque
magnam vim donorum & pecuniarum parat, ornamentaque, qualia verisi-
mili

I AGIDAR. mile si potuisset eam ex ingenti opulentia & Regno felici afferre. Maxima vero spem in semetipsa sui que ponens praestigis & veneribus, dat se in iter.

Id. ibid.

Quum autem multas ab illo arque invitancibus ipsam amicis illius recipere literas, usque adeo despexit & derisit Antonium, ut subvehementur Cydno fruvio in navigio autatae poppi, vela passus purpureis, remigo argenteis ducto remis ad tibiarum, fistularum, & cithararum modos. Recumbebat illa sub tabernaculo aero interto eleganter exculta, uipingitur Venera. Pueri pictis Cupidinibus assimiles hinc & inde stabant; & ventum ei faciebant, Ancillae itidem, quae formam praecelebant, Nereidum & Gratiarum modo mitiae partim assistebant gubernaculis, partim rudentibus complebant ripas oderes ex suffituum copia flagrantissimi.

Ibid.

Homines autem alii statim a Nuvio ex utraque ripa comitabantur eam, alii ad spectaculum descendebant ex urbe. Effusa forensi turba ipse denique pro tribunali sedens Antonius relietus est folios. Manavit autem per omnes rumor, Venerem ad salutem Asie venire ad Bacchum commessacum. Antonius ergo misit certos qui eam ad coenam invitarent. Ita vero Antonium potius venire censebat ad se debere, qui ut subadventum illius faciliterem aliquam & comitatem ostenderet morem gessit ei ac venit.

Appian. bel.
civ. l. 5.

Antonius Cleopatram incusavit quod non fuisse proximo bello Julii Caesaris laborum particeps: illa non tam se excusavit quam ultrò imputavit quatuor legiones inter initia belli missas ad Dolabellam, & quod post aliam classem param impedita sit adversis tempestatis, casuque Dolabellæ victi opinione ciuitatis: quodque Cassio bis minaciter imperanti suppetas non tulera, mediisque bello classe sumptuosa navigaverit versus mare Ionium, contempto Cassio Mureisque stationibus donec hyemo præter aliam jacturam ipsum quoque in morbum conficeret, quamobrem nec postea se reveras in mare parta jam victoria.

Id. ibid.

Tum Antonius ex aspectu mente suacu, continuo cepit eam amare juveniliter, ingenio semper, (ut fertur) ad hujusmodi res flexili: in hanc verò jam olim etiam cum puellam conjectis penitentius oculis, quam Alexandriam sequeretur Ducem Gabiniū juvens præfectus equitum.

Plut. in
Anton.

Hoc primo Antonii cum Cleopatra congressa, apparatum quoniam offendisse ille incredibilem, imprimita frequentiam obstupuit luminum, tam credra enim undique simul demissa & exorta perhibentur fuisse, iisque inter se posituris & sedibus distincta, & composita in quadram & orbiculatum, ut illud inter celebrata litteris & eximia spectacula fuerit unum. Postero die illam invitans vicissim, splendorem illum & accuratum paratum est enixus superare. Utroque inferior, & vix in his ipsis, primus derisit coenæ fux fordes & rusticitatem.

Figura Cleopatra non erat, ut perhibent, per se usque adeo incomparabilis, neque ut obstupefaceret spectatores, sed habebat aculeos consuetudo inevitabiles, formaque cum sermonis illocebris, & mortis simul circumfulge consuetudinem veneres stimulorum aliquem infligebant. Ad haec loquentis voci interrat soavitas ac lingua sicut multarum organum fidum promptè ad quemlibet sermonem veniens, per patuis sanè barbatis per interpretem, plerisque dabat per semetipsa respoasa, ut Aethiopibus, Troglodytis, Hebreis, Arabibus, Syris, Medis, Partibus. Multarum insuper linguas aliarum gentium dicitur tenuisse, quum amoebolores ejus Reges ne Ægyptiam quidem percipere sufficiassent, nonnulli etiam delissent Macedonicam.

App. bel.
civ. lib. 5.

Ita ergo cepit Antonium, ut jussa ejus omnes exequerentur, nullo jam respectu humani juris aut divini, nam & sororem, ipsa Cleopatra rogante, Ars-

Arsinoen, apud Miletum Dianæ Leucophrynes, supplicem Antonius immis-
sis percussoribus sustulit. Alii eam Ephesi in templo Dianæ supplicem occi-
sam referunt.

Serapionem Cypri Præfectum, quia auxilia Cleopatra inconsulta Cassio
miserat, Tyri supplicem in templo Asyli prærogativâ ab Antiocho Evergete
donato, Tyrios jussit Reginæ dedere. Similiter & Aradios alium quemdam
supplicem pariter in Asylo, quem illis concesserat Seleucus Callinicus, hic
autem quum Ptolemæus Cleopatræ frater navalí prælio in Nilo victus à Cæ-
fare nulquam comparuisse amplius, se Aradiis vendicarat pro Ptolemæo.

Sacerdotem quoque Ephesiæ Dianæ Megabizum, quod Arsinoen ejus fo-
rorem, tamquam Reginam hospitio excepisset, duci jussit, sed Ephesiis ipsi
Cleopatræ pro eo supplicantibus, dimisit hominem.

Cleopatra ex urbe Tarso domum reverfa est & Antonius in Syriam profe-
ctus, interea Fulviæ ejus uxori in Italia cum Octaviano contentio intervenit
quæ ad bellum apertum illos duxit. E Syria in Phoenicen descendit Antonius,
& quum gravissima populis indixisset tributa divisis in hiberna copiis, in Ægy-
tum ad Cleopatram abiit.

Antonius à Regina exceptus splendidè, hyemavit ibi sine insigniis Imperii, Legid. 284.
habitu & more privati, sive tamquam in alieno Imperio civitatéque Regia, Cleop. 5.
sive ut in hybernis festos dies celebraret. Sepositis enim curis, & semotis
Ducum officiis, pro habitu patrio sumpsit stolam Græcanicam quadrangulam
& calceamentum album Atticum, quo tum Atheniensium, tum Alexandri-
norum Sacerdotes utuntur, vocántque Phæcasium: progrediebatúrque tan-
tum ad templâ, aut gymnasia, aut Philosophorum conventicula, cum Græ-
cis consuetudinem habens, in obsequiis Cleopatræ, propter quam potissimum
aiebat sibi eam peregrinationem suscepit.

Dum verò Antonius in adolescentis otiosi oblectamenta & ludos absunde Platarch.)
ret & per luxum profunderet tempus. Erat enim congressus quidem illis in Antoni-
vitæ, quam inimitabilem vocabant invitabântque in dies se invicem incredi-
bili sumptuum profusione: nam quum quidam Medicus induceret amicum
ut splendorema & paratum unius cœnæ contemplaretur, ut ille inter alia mul-
ta, apres octo vidit assari, numerum miratus est convivarum: tunc risit
coquus, & dixit non esse frequentes convivas, sed circa duodecim: verùm
quoque ferculum ponendum in vigore, qui momento deflorescat: Etenim fieri
posse, è vestigio ut cœnare Antonius velit, vel paulò post, vel forte tradunt
tempus poculo poscendo, vel sermone aliquo illato. Unde non una, ait, sed
parandas sunt cœnæ. Si quidem difficile conjectu tempus est.

At Cleopatra blandiendi artem multifariam partita, & seriis intento & Id. ibid.
ludo semper novam aliquam objiciebat voluptatem & oblectamentum, quo
laetabat Antonium, neque noctu neque interdiu ab eo discedens, Etenim
ludebat cum eo alea, portabat, venabatur, in armis se exercentem spectabat,
noctu assidentem januis & fenestrâ popularium, atque in eos qui intus erant,
dicta jacientem, per plateas comitabatur, & cum eo vagabatur veste ancil-
lari testa. Namque ejuscemodi cultu ornare se ille elaborabat. Unde fre-
quenter dictis, frequenter etiam verberibus multatus regrediebatur.

Quavis esset autem suspectus plerisque Antonius, gaudebant tamen il- Id. ibid.
lius ludo & vernilitate Alexandrini, atque alludebant, lætique dicebant non
inscitè neque inconcinnè tragicam personam eum adversus Romanos su-
mere, comicam adversus ipsos, at multos illius ludos planè ineptum sit re-
ferre. Quum verò piscans aliquando, quod infelix esset in capiendo, præ-
sente Cleopatra, stomacharetur, jussit piscatores urinantes antè captos pi-
sces clam hamo suo affigere. Ut bis autem traxit, non fecellit Reginam, mi-
rari autem singens se illam rem narravit amicis, oravitque ut postero die spe-
cta-

LAGIDAR. Etatum venirent. Ubi frequentes concenderunt naves piscatorias, & hamum Antonius demisit, imperavit uni ex suis ut præveniens & adnatans salsamentum Ponticum annesteret hamo. Quum prædam Antonius habere putans subduxisset, calatum consecuto scilicet risu. Nobis da calatum, inquit, Imperator, Pharitis & Canobitis Regibus: venatio tua, urbes, Reges, Provinciae sunt.

Id. ibid. Hujusmodi nugas & pueriles ludos agentem Antonium duo occupant nuntii unus à Roma, L. Fratrem ejus & uxorem Fulviam cum Cæsare bellum gessisse & perditis rebus profugere ex Italia: alter nihilo hoc lenior Labienum cum Parthis Provincias Romanas occupare vix tandem excitatus ex somno contendit in Parthos, processitque ad Phoeniciam, Tyrum usque, sed eam deseruit, & Sexti Pompeii prætexens bellum in Italiam se ducentis navibus vertit: Fulviæ uxori occurrit, bellumque contra Cæsarem suscipit, sed Fulvia Sicyone mortua, pax inter eos per Octaviæ sororis Augusti matrimonium inita est, non distimulabat quidem habere se Cleopatram: inficiabatur tamen, atque ratione adhuc hactenus certè luctabatur contra Cleopatræ amorem.

Plutarch. Antonius diviso inter Cæsarem Romano Imperio, ita ut Orientales omnes trans sinum Ionum regiones usque flumen Euphratem Antonio cederent, & ille ad Parthorum progressum cohibendum P. Ventidium in Asiam præmisit qui Ciliciam & Syriam deinde recuperavit.

Joseph. Ant. I. 14. c. 25. Herodes Antipatri Idumæi filius Malchi Arabum Nabatæorum Regis perfidiam fugiens, versus Pelusium properavit, ubi nautis eum non recipientibus qui navigaturi erant Alexandriam, à magistratibus loci honorifice eò est deductus ad Cleopatram. Illa tamen detinere ibi cum non potuit Romanum properantem, ubi Antonio denarravit ea quæ sibi & familiæ suæ in Iudea contigerant, Herodes Antonii interventu à Senatu Iudeæ Rex declaratus est.

Lagid. 285. Antiochus ad bellum Parthicum profectus, Athenis hibernavit cum Octavia ex qua suscepit filiam, sicut antea Alexandriæ, cum Cleopatra, magno itaque cum luxu & voluptate Octaviæ, quæ excellentiæ formæ gravitatem & prudenteriam haberet adjunctam, Athenis exacta hieme, Octaviam remisit in Italiam ne sui in Parthico bello periculo consors esset.

Dio. 48. In Syriam profectus Antonius, celeberrima contra Parthos à Ventidio ejus Legato obteulta est victoria mense Junio in qua Pacorus Orodis Parthorum Regis occisus est, recuperatisque quas occupaverant Provincias Parthi, Antonius Athenas ad hiemandum reversus est, in quam urbem accersivit Octaviam uxorem ut iterum cum illa hyemem transigeret, & Ventidium Romanum ad triumphum misit.

Lagid. 286. Ineunte vere Antonius ex Athenis solvens cum Octavia sorore Tarentum trecentis navibus dives appulit, ut Cæsari contra Sextum Pompeium ferret auxilium, quod quum recusaret Cæsar, exasperatus est Antonius, Octaviam ergo misit ad fratrem ut arbitra intra utrumque foret, & quum res pluribus necessitudinis vinculis fuisse composta, Antonius Octaviam prægnantem à Corcyra in Italiam remisit ob belli pericula, & in Syriam profectus est.

D. Epiph. de Mens. & pond. Interim Cleopatra Bibliothecam, quum per celebris illa Regum Ptolemæorum sub Julio Cæsare incensa fuisset, alteram in eodem loco ædificari jussit, quæ prioris filia appellata est, & ut illam Antonius augeret, Bibliothecas, quæ Pergami erant in quibus essent ducenta millia simplicium librorum, Regionæ polita donavit.

App. lib. 5. App. lib. 5. Nihil hoc anno Antonius in Syria memoratu dignum egit, nam cundo in Italiam & inde revertendo Antiochiam totum ferè annum exegit, Sosio Syriæ gubernatōre quieto, ne Antonium re gesta offenderet.

Diù

Diu dormitans Cleopatræ amor, qui sopus melioribus consiliis atque extinctus videbatur, eluxit ex integro, nam omnia honesta tum repellens consilia, Fonteum Capitonem ad Reginam in Syriam adducendam misit, ut autem venit, statim illa cogitavit: quo modo illam Provinciam ficeret suam, Syrorumque Optimates apud Antonium criminatae sunt, & interfici eos suadet, ut eo modo facilius cujusque possessionum fieret Domina. Lysaniam Ptolemaei Mennei filium studere eum rebus Parthicis causata, interficiendum curavit, ejusque Regnum ab Antonio accepit.

Alexandra Herodis Judææ Regis socrus, quum iniquissimè ferret contem- ptum Aristobulum filium, quod eo superstite, aliunde vocatus Pontificatum usurparet, scripsit Cleopatræ per quemdam fidicinem ut Pontificatum filio suo petat ab Antonio, sed illo rem negligente, Dellius Antonii amicus matris suas ut Aristobuli & Mariamnes effigies ad Antonium mitteret. Hic ve- rò indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleo- patræ suspiciones vitans, scripsit ut aliquo honesto praetextu Alexandra filium ad se mitteret; sed postquam haec relata sunt Herodi, pontificatum Aristo- bulo concessit.

Quum Phraates Parthorum Rex Orodem patrem occidisset Primorum per- multi ab eo partim ad Antonium profugerunt, inter quos vir illustris & po- tens Monzes, quem deinde remisit Antonius sub spem pacis dum ad bel- lum contra Parthos se compararet, & ut illud iniret ad Euphratem profe- ctus est, quem nullo præsidio teneri existimabat, sed ubi illum diligenter cu- stoditum cognovit, mutata sententia in Armeniam ut inde in Medium contra Artavasdem Regem transiret, ire statuit.

Itaque in Ægyptum remissa Cleopatra per Arabiam profectus est in Ar- meniam, cuius erat Rex Artabazes Tigranis filius Artavasdis Medorum Re- gis inimicus, sed Artabazes duplo quam recta erat via amplius, per montes, invia inque gyrum conducendo: sed quum Antonio hybernandum esset in Armenia & exercitus ex itinere octo millium stadiorum reficiendus, ac prius quam moverent ex hybernis Parthi, occupanda veris initio Media, moram non sustinuit, ingressus in illam infelicititer pugnavit, & sub specie pacis male à Parthis observata cum maximo damno in Syriam perfugit.

Itaque quum hostes ei non amplius graves essent, quasi mente alienatus, atque ex medicamento aut præstigiis Cleopatram perpetuò respectans, plus ad matruis revertendum quam ad conservandos milites intentus rediit Antio- chiam, properans cum Ægyptia Regina hybernare. Paucis comitatus descen- dit ad mare, atque in castello inter Berytum & Sidonem posito (Leuce come appellatur,) substitit, ut Cleopatram operiretur: cuius anxius mora languebat.

Ibi se statim contulit in vinum & crapulam. Intolerans tamen tractus con- vivii exurgebat inter pocula, ac crebro exiliens speculabatur, quoad illa est in portum delata. Tulit ea militibus magnam vim vestium & pecuniam. Sunt qui dicitant vestem Antonium ab illa sumptam & pecuniam de suo, ut si illa dedisset, divisisse. Ex pecunia viginti quinque drachmas seu denarios singulis legionariis, ac ratam aliis portionem dedit, & quum pecunia ipsa non sufficeret, multam ei etiam amici contulerunt, multam à sociis exegit. His actis Antonius in Ægyptum abiit.

Octavia instituerat in Syriam ad Antonium navigare, Athenasque venit, interea Artavasdes Medorum Rex, cui dissensio inter Phraatem Artabazem intercesserat per Polemonem Ponti Regem in bello ab eo captum, vocavit Antonium, omnes ei opes offerens in belli societatem. Quæ Legatio Anto- nio admodum grata fuit indéque magna spe inflatus, statuit iterum per Armeniam pergere, conventoque ad Araxem amnem Medo, tum bellum movere.

I. AGIDAR. Quare scripsit ad Octaviam Athenis immorantem, ut ibi præstolaretur, significans ei expeditionem suam. Illa quanquam id ægrè iulit, & odorata est prætextum, quæslivit per literas tamen quò mitti vellet, quæ attulerat ei. Attulerat autem multam vestem militarem, magnum numerum jumentorum, pecunia & munera Ducibus amicisque ejus, insuper duo millia delectorum militum in cohortes prætorias insignibus armis exornatorum. Hæc Niger quidam Antonii amicus ab Octavia missus exposuit ei, & addidit meritas convenientesque laudes. Antonius dona Octaviæ, cùm alia, tum milites, quos in hunc ea finem à fratre perierat, accepit.

Id. ibid. Cleopatra conferre secùm pedem animadvertisens Octaviam veritáque ne cum gravitate morum & Cæsar's potentia, placidam adjungens consuetudinem, & Antonii observantiam, insuperabilis esset & semel potiretur viro, deperire simulabat se Antonii amore, ac corpus tenui victu deducebat. Obtutus oculorum ejus adeunte illo obstupefactus, marcescens abeunte & dejectus simulabatur. Moliebatur subinde videri lachrymari, lachrymas verò quasi illum falsura citò detergebat & occultabat. Hæc agebantur parante illo profecitionem ad Medium.

Id. ibid. Inservientes autem assentatores Cleopatræ increpabant Antonium ut durum ac ferreum qui immeritò perderet feminam ex illo pendentem uno & solo: Octaviam enim rebus postulantibus fratri gratia junctam ei fuisse & nomine frui uxoris; Cleopatram verò, tam multorum Reginam mortalium pellicem Antonii nominari: neque eam hoc defugere vel dedignari nomen, quo ad aspicere illum & unà liceat vivere, quo si orbaretur, non ducturam ultrà spiritum. In tantum denique molliverunt & effœminarint hominem ut verens ne mortem sibi concisceret Cleopatra omessa profecitione ad Medium, Alexandriam regressus sit; atque ita deinde magis adhuc amori & imposturæ Cleopatræ servivit.

Dio. 49. Joseph. Aut. Herodes Alexandram fœcum jussit intra Regiam contineri ne res turbaret, quod ejus animum exasperavit, quare misit ad Cleopatram literas præsentem terum suarum statum deplorans & rogans ut opem aliquam sibi afficerat. Illa jussit eam unà cum filio Aristobulo clam in Ægyptum ad se confugere, quod consilium placuit, móxque tale quidam comminiscitur. Paratus duabus sandapatis in has se & filium inclusit, jussit famulis consciis, ut noctu has afferrent: erat autem mare petendum, ubi paratum stabat navigium quod eos in Ægyptum deveheret.

Id. ibid. Hæc apud Sabbionem amicum Alexandræ Æsopus ipsius servus effutivit, putans eum non esse insciūm ejus consiliū, quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus erat Herodis, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater yeneno sublatuſ est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium Regiæ benevolentiaz, ad eum insidias socrus detulit, at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odiit alia ansa præbita: quare simulata magnanimitate volebat per clementiam videri indulgentior.

Plat. in Aut. Porrò Octaviam, quæ ludibrio est visa, ut redux ex Athenis fuit, domum suam jussit Cæsar migrare, sed negavit, illa domum se viri lecturam, in ea igitur, ut si præsens esset, habitavit, & liberorum ejus non modò ex se, sed ex Fulvia editorum honestam & magnificam curam egit.

Dio. 49. Mortis interea Sexti Pompeii, jussu M. Antonii patratæ nuntius, Romam est allatus, Cæsar statim Antonio currum ante rostra & statuas in templo Concordiæ posuit. Nam adhuc fingebat se ejus esse amicum, eumque de Parthica clade consolatus est, invidiamque adversus se vietorizæ Sexti Pompeii & honorum ob eam decretorum nomine, obortam exposuit.

An-

Antonius qui ultioris causam contra Artabazem Armenie Regem dilata-
verat, quærens occasionem in Armeniam ad eum proficisci statuit, ineunteque
vere cum Cleopatra ex Ægypto discessit, Artabazes autem ad eum venire no-
luerat, etiam si per Dellium in matrimonium filiæ illius pro Alexandre filio po-
scisset.

Alexandra filio Aristobulo aquis immerso, vindictæ contra Herodem desi-
derio accensa, per literas Regis insidias Cleopatræ indicaverat, simûlque fi-
lli sui miserabilem interitum. Illa verò jam dudum adjuvandi eam cupida,
& miserta mulieris infortunium non secùs quam proprium curavit hoc nego-
tium: nec destitit incitare Antonium ad ulciscendam necem juvenis, in-
dignum facinus dictans Herodem ope ejus alieni juris potitum in legitimam
Regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotis Antonius postquam
Laodiceam Syriæ pervenit, accersivit ad se Herodem dicturum causam de obje-
cto necis Aristobuli criminis.

Herodes Cleopatræ odium metuens inde sinenter Antonium contra se irri-
tantibus, ad illum venit, muneribus placavit, & crebris colloquiis indignatio-
nem Antonii leniit, ut minùs posthac ponderis haberet apud eum Cleopa-
træ instigatio, negabat enim Antonius oportere Regem facti sui rationem
reddere, alioqui ne Regem quidem futurum, sed dato illi semel hono-
re, etiam liberam potestatem permittendam esse: idque ipsum etiam
Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis impe-
riis.

Honus ab Antonio Herodi habitus est, ad confessumque sèpè ille adhi-
bitus & ad quotidiana convivia, idque non cessante à criminibus Cleo-
patra quæ capta ejus regionis cupidine, quò Regnum id sibi usurparet, om-
nibus modis quærebatur cum perdere. Sed quia justum se præberet Anto-
nius nihil posthac expectandum gravius existimabat & brevi in Judæam con-
stabilito tam Regno quam amicitia, nec reliquam Cleopatræ cupiditatem ullam
spem, quando Antonius pro ejus postulatis Cœlesyriam concessisset,
hac conditione, ne posthac Judæam peteret, & deducto aliquantis per An-
tonio contra Parchos cunte, Herodes in Judæam reversus est.

At quam Cleopatra non desineret in omnes incitare Antonium, quem Id. ibid.
hortabatur, ut auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret, flagitans
etiam ab eo Judæam simul & Arabiam, Antonius Cleopatræ amoribus irre-
titus partes de Herodia & Malchi diuonibus, ablatas ei largitus est, nempe
Judææ regionem quæ balsamum gignit & Arabiam Nabatæam Malchi Regis,
quantum ad Oceanum vergit. Adhac Phoeniciæ partem scilicet urbes quotquot
sunt intra fluvium Eleutherum usque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem,
quas jatn inde à majorum æstate sciebat esse liberas.

Hæc assecuta Cleopatra & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum Id. cap. 5.
usque Euphratem prosecuta revertitur: obiterque adira Apamia & Damasco
Cœlesyriæ primaria urbe, etiam Judæam ei libuit invisere: ubi excepta ab
Herode, concessam sibi Arabiæ partem, & Hierichuntini agri redditus ei loca-
vit. Is & balsamum fert, quod unguentorum longè preciosissimum ibi tantum
provenit, & eximiarum palmarum vim maximam.

Per hæc negotia contracta majore cum Rege familiaritate concubitum ejus Id. ibid.
appetiit, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac fortè etiam amore
tacta nonnihil: quamvis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem
struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem jam antè ei
parùm amicus quod nosset infestam ex aequo omnibus: tum verò etiam ab-
horrens tam prostratam impudentiam, & rejecturus si petulantius pergeret,
renuit.

Deinde cum amicis consultavit, num habens eam in sua potestate, debe-
ret

LAGIDAR. ret occidere. Sic enim multis molestis levare posse eos quibus vel hactenus
an. 289. infensa fuerit, vel in posterum futura sit, quum & ipsi Antonio id fore utile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem de-lapsus, opera ejus opus habeat. Huc proclivorem cohibuerunt amici indi-gnum censentes, hominem in magnis negotiis in manifestum se periculum con-jicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè, non enim hoc laturum Antonium, quantumvis ei hoc approbetur consilium.

Id. ibid. Quin hoc ipso augendum ejus desiderium, quod per vim atque insidias amisisse eam videbitur, nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium ejus ætatis longè honoratissima, & si quid utilitatis ex ejus nece possit existere, conjunctum sit cum Antonii injuria, unde facile apparere quā magna & immedicabilia mala exoritura sint in Regno & familia Regis ipsius, quum nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro pre-senti statu rectè deponere. His deterrentes & periculum probabilius rationibus ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata mu-neribus & omnibus obsequiis Regina, Pelusium eam usque deduxit.

Dio I. 49. Antonius quum in Armeniam pervenisset, misit iterum Dellium ad Arta-bazem qui eum convenire declinabat, se illum in bello Parthico decepsisse
Patere. I. 2. sciens, sed Antonius partim sociorum opera persuadendo, partim copiis ter-rendo, quum & scriptis & actis ejus se amicum omnino ostendisset, eò vix tandem adduxit, ut in castra sua veniret: tunc comprehensum, primùm absque vinculis circum castella, in quibus thesauri erant repositi, circumdu-xit, spe eorum sine certamine potiundi simulans se eum non alia de causa captivum habere, quā ut ab Armeniis pro liberatione ejus pecuniam col-ligeret.

Dio ibid. *Joseph. I.* Custodes gaza ei non obtemperarunt, sed Armenii arma sumpsere, & Ar-taxiam maximum natu inter filios ejus Regem illius loco constituerunt, & An-tonium aggressus Artaxias cum omnibus copiis quas colligere potuere com-misso prælio superatus est, & ad Parthos configere coactus Antonius argenteis Artabazem catenis vinxit, quia nimirum turpe erat Regem in vinculis habere ferreis, universam Armeniam partim vi, partim deditio[n]e in suam potestatem accepit, indéque magnam vim auri argenteique abstulit, cum uxore Artabazis, filiis, & plurimis Satrapis.

Plut. in Ant. His perfectis, Artavasdis Mediæ Regis filia, arctioris amicitiæ causâ filio suo in matrimonium per Legatos impetrata, relicto in Armenia exercitu magnam prædam Artabazem cum conjugè & liberis secum ducens, in Ægyptum re-versus est, eösque inter alios captivos ante se in triumpho Alexandriam introduxit curru ipse invectus. Qua potissimum re P. Romanum offendit, quòd prima patræ ornamenta in gratiam Cleopatræ deferret.

Dio ibid. Artabazem cum suis, aureis in vinculis ad Reginam in medio populi, tribu-nali argento obducto, auratâque sella sedentem adduxit. Armenii autem neque supplices ei facti sunt, neque in genua conciderunt (quamquam & minis & promissis hoc crebrò juberetur,) sed nomine eam suo compellaverunt, atque ideo magnos quidem habere spiritus existimati, durius autem propterea tractati sunt.

Plut. in Ant. Antonius Alexandrinis epulum deinde præbuit, ac in concilio populi Cleo-patræ, ejusque liberis, propter se sedem dedit, habitâque ad populum qua-dam oratione, Cleopatram Reginam Regum, Ptolemæum, Cæsarionem co-gnomine, Regem Regum appellari jussit, iisque Ægyptum & Cyprum alia à priore divisione instituta (nam Cleopatræ antea illius Insulæ partem dederat) addixit. Illam verè Cæsaris superioris conjugem fuisse dicebat, hunc ejusdem lo-gitimum filium; fingebatque se studio ejus Cæsaris adductum hæc facere, quo Octavianum, non natum ejus, sed adoptatum filium, in invidiam adduceret.

Libe-

Liberis autem suis ex Cleopatra natis, Ptolemao natu minori Syriam, Phœniciam & Ciliciam & omnes eis Euphratem usque ad Hellespontum regiones: ^{an. 289.} Cleopatæ autem Africam Cyrenaicam: Alexandro fratri eorum quem Jotapa Medorum Regis filiæ desponderat, Armeniam & alias trans Euphratem, usque in Indianam promittens, quasi jam eas occupasset, largitus est. Neque verò Alexandriæ hæc modò egit, sed Roman quoque periscripsit.

Hos Antonius filios, Reges Regum appellavit, & produxit cultu Alexander. ibid. drum Medico, tiara directa & cidari cultum, Ptolemaum crepidis, chlamyde, & causia ornatum diadema redimita. Hic enim Alexandri successorum cultus, ille Medorum erat & Armeniorum. Mox quum salutassent parentes pueri, hunc Macedones, illum Armenii stipavere. Nam Cleopatra quidem & tunc & aliæ in publicum progrediens, stolam Isidis sacram sumebat, atque novæ Isidis nomine responſa dabat populis, & numismata ejus inscribebantur **ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ**. Regina Cleopatra Dea nova.

Antonius relicto in Armenia exercitu, vere ex Aegypto discessit, ad Araxem fluvium profectus, quasi Parthis bellum illaturus, satis habuit cum Medorum Rege societatem vinxisse, cuius ratione mutua sibi auxilia, Antonius Medo contra Parthos, Medus Antonio adversus Cæsarem spöonderunt, militésque nonnullos ejus rei causa permutaverunt, & Antonius Medo parte Armeniæ recens occupatæ tradita, nam Polemoni minorem Armenianam Legationis ab eo ad societatem hanc conciliandam suscepit præmium donavit, fidem ejus Jotapen ut Alexandri conjugem futuram & signa militaria, quæ amissa in Statiani pugna fuerant, recepit.

Interea Cæsar Octavianus in Senatu accusavit Antonium, hic verò per epistles se defendebat, sed quum Cæsaris criminationes Antonius duras existimaret, ad bellum se paravit, & exemplo Caniditam ex Armenia cum sedecim Legionibus ad mare descendere imperavit. Ipse trahens secum Cleopatram concessit Ephesum, quo classis undique cogebatur.

Antonius Domitii & quorundam aliorum consilio præcepit Cleopatæ ut ^{Piat. in Astor;} in Aegyptum navigaret, atque exitum ibi aspectaret belli. At illa novam, interprete Octavia, timens reconciliationem, induxit ingenti mercede Canidium, ut pro se apud Antonium ageret, demonstraretque ei, neque æquum esse summoveri bello mulierem quæ tantum conferret auxilii (nam ducentas naves onerarias dederat & xx. millia talentum, ac commeatum toti exercitui præbebait,) neque ex usu ejus esse ut frangerentur ea re Aegyptiorum animi, qui virium navalium magnam partem efficserent: neque verò alioqui videre cui sociorum Regum prudentia concederet Cleopatra, quæ tantum Regnum tam diù gubernaverat sola atque ex diutino ipsius usu magnas res didiecerat tractare. Hæc obtainuerunt, ac coactis copiis navigarunt ubi genio indulserent.

Ut enim Regibus, dynastis, tetrarchis, gentibus & civitatibus inter Syria, Mæotim, Armeniam, & Lauria positis, indicium omnibus fuit ut interrent deportarentque apparatum bellicum: ita injunctum cunctis qui ludicram artem faciebant occurgere. Per multos dies Insula tibias & cantu personavit.

Hinc navigavit Athenas Antonius, ubi de integrō effudit se in ludos & spectacula. Æmulatione autem Cleopatra, Octaviæ honorum, quos ibi acceperat (nam Octaviam Athenienses imprimis habebant caram), prosecuta est multis congiariis populum. Illi invicem decretis huic honoribus, Legatos domum ad Plebiscitum ei deferendum miserunt, inter quos Antonius fuit, ut potè civis Atheniensis.

Belli inter Cæsarem & Antonium hæc fuerunt causæ ac prætextus. Accusatbat

^{Lagid. 290.}
^{Cleop. 12.}

Ibid. ibid.

LAGIDAR. bat Antonius Cæfarem quod Lepidum magistratu detruisset : Provincias & an. 19^a. exercitum, cum Lepidi, tum Sexti Pompeii sibi vindicasset quæ debuerant Cleop. 13^a. communia ambobus esse: horum dimidiam partem postulabat, ac militum Dio lib. 50^a. etiam, quos ex Italia, utrique communis Cæsar delegerat.

Cæsar Antonio interalia objiciebat, quod Ægyptum, sorte sibi non datam obtineret, quod Pompeium à se ultrò dimissum (sic enim ferebat) occidisset: quod Artabaze per fraudem capto, inque vincula conjecto, infamiam magnam P. Romano aspersisset: manubiarum etiam partem dimidiam poscebat: ac omnium maximè Cleopatram ei liberosque ex ea suscepitos, ac donatas his regiones exprobrabat: idque præcipue, quod Cæsarionis nomen filio Cleopatrae indidisset & eum in Cæsar's familiam retulisset.

Ibid. Quum Cn. Domitius & Sosius Antonianarum partium uterque fautor Consularum accepissent, palam ad bellum descenderunt, illi autem post multas cum Octaviano Cæfare contentiones, clanculum ad Antonium se receperunt, eosque reliquorum Senatorum multi secuti sunt. Eo cognito Cæsar, quum eos à se ultrò emissos dixisset, ne propter aliquam injuriam desertus videretur, reliquis etiam qui vellet ad Antonium abire, ut tutò id facerent, permisit.

Plut. in Anton. Mox illi, ubi ad Antonium pervenerunt, Antonius palam bellum suscepit, & Octaviz sorori Cæsar's, uxori suæ repudium diinci jussit, Româaque certos misit illam qui domo sua pellerent, exiisse memorant eam, trahentem secum omnes Antonii liberos, præter natu maximum ex Fulvia genitorum; ille enim agebat apud parentem. Plorabat illa & lamentabatur, quod una ex belli causis ipsa quoque videretur. Populum verò Romanum miserebat non ita illius, ut Antonii, atque impensiùs eos qui Cleopatram viderant, neque forma Octaviz, neque ætatis flore præcellentem.

Ibidib. Cæsar celeritate & mole Antonii apparatus nuntiata trepidavit ne bellare illa æstate cogeretur. Etenim multa deficiebant eum & homines pungebant pecuniz exactiones: unde tumultus in Italia. Quare numerant in maximis Antonii peccatis belli procrastinationem.

Dio l. 50. Compensaverunt discessum Domitii & Sosii ad Antonium, Titius & Plancus, quos Antonius & inter primos in honore habuerat, & omnium secretrorum suorum conscius fecerat: nam à Cleopatra suggillati quod plurimum fuissent adversati ne bello interesset, perfugerunt ad Cæfarem & testamentum Antonii detexerunt, id enim obsignaverant. Tabulæ depositæ apud virgines Vestales erant.

Plut. in Anton. Has ut accepit Cæsar recitavit in Senatu, exagitans quod de funere suo statuerat: nam præscriperat ut corpus suum etiamsi in urbe decessisset, per forum elatum Alexandriam mitteretur ad Cleopatram, sed ægrè ferebat Cæsar quod Antonius hoc testamento Cæsarioni testimonium faceret, illum esse verè Cæsar's filium; suis autem ille ex Cleopatra filii immensa munera dabant. Hæc tantum indignationem apud omnes excitarunt, ut reliqua etiam quæ vulgo jaetabantur, vera esse crederent: nempè Antonium, si rerum potitus foret Roman Cleopatrae dono daturum ac Imperium in Ægyptum transflaturum.

Dio lib. 50. Calvisius Cæsar's necessarius, multa etiam exprobravit Antonio, sed Antonii amici Romæ supplices prensabant populum. Unum etiam de suo miserunt Geminium, rogatum Antonium, caveret ne abrogaretur sibi Imperium, & hostis P. Romani declararetur. Geminus ut appulit in Græciam: Cleopatrae ut pro Octavia agens, suspectus fuit, ab illaque inter coenandum lacepsitus, quam ob rem venisset, expromere, omnia recta fore respondit, si abscessisset Regina in Ægyptum, quumque illius iram timeret, brevi post, fugam capessens, Roman se recepit.

Ut satis paratus Cæsar fuit, in Cleopatram bellum est decretum, Antonio

tonio verò Consulatus, ad quem designatus erat, ademptus est, & etiam Imperium, cuius mulieri arbitrium permisisset. Addidit Cæsar medicamentis Antonium potionatum, ne in sua quidem esse potestate. Adeo enim hunc mancipaverat sibi Cleopatra ut cu[m] Gymnasiarcham Alexandrinorum efficeret, ab eo Regia ac Domina appellata sit, milites in suo satellitio Romanos habuerit, omnésque ii suis in clypeis nomen Cleopatras inscripserunt.

Ipsa cum Antonio in forum prodibat, iudeos cum eo curabat, cum eo id. ibid. judicia obibat, cum eo equitabat: in urbibus ipsa curru vchebatur, Antonius pedester cum Eusechis sequebatur: idem Praetorium suum, Regiam nominabat: aliquando acinace se accingebat, peregrinoque vestitu utebatur: in aureo sedili & curru in publico conspiciebatur: Oficidem scilicet Dionysium, ipsa scilicet Lunam & Isidem scribebant ac fingebant: quo magis præstigiis quibusdam ad insaniam ab ea adactus videbatur. Ipsa enim non Antonium modo, sed omnes etiam, qui in aliqua apud eum essent existimatores, huicmodi incatione quasi usa constrinxerat, ut sibi ipsa Imperium in Romanos ausa sit sperarae: ac, si quid maximo jurejurando, affirmaret, jus quod esset ipsa datura in Capitolio juramentum fecerit.

His de causis bellum contra Cleopatram decreatum fuit, contra Antonium id. ibid. nequaquam, volebantque hoc ipsum ei erimen objici posse, quod contra patriam, nihil à suis iesus, ipse ultrò bellum pro Aegyptia muliere suscepisset: proinde omnia que bello gerenda sunt necessaria, festinatò comparabantur: fuitque ejus bellii apparatus longè prioribus omnibus major, multis utriusque ad hoc bellum Provinciis auxilia subministrantibus.

Cæsarem Italia omnis, Gallia, Hispania, Illyricum, Africa, excepta id. ibid. Cyrenaica & ea quæ Boecho paruerat, parte, Sardinia, Sicilia ac reliquæ Insulae peccatis reuersis continentibus vicinæ, adiuvasse. Antonio regiones Africæ continentis Romanis parentes, Thraciæque Graecia, Macedonia, Aegyptus, Cyrenaica cum finitiis, Insulae etiam propinquæ, Regesque & Principes ferè omnes, quotcumque tunc Antonio parentes Imperii Romani fines attingebant, alii ipsi, alii per suos opitulabantur. Tanta autem contentione uterque utebatur ut sociorum auxilia etiam Sacramento regaverunt.

Antonius naves habebat bellicas non minùs quingentas, in quibus octo & plures in decem ordinibus frequentes erant superbè & ad triumphum exornatae, pedi- Anto. rum cassum millia, duodecim equitum. Reges ei parentes in auxiliis erant Bacchus Africæ, Tarcondimorus superioris Cilicie, Cappadociae Arche- laus, Paphlagonia Philadelphus, Commagenes Mithridates, Sadales Thraciæ. Hi interfuerunt bello. Ex Ponto Polemon auxilia misit. Malchus item ex Arabia & Herodes Judæus: ad haec Amyntas Lycaonum, & Dejotarus Galacie. A. Medorum etiam Rege submissa auxilia.

Cæsari naves bellicæ 250. octoginta millia pedestrum & duodecim millia id. ibid. equitum quæ hostibus.

Herodes quidem Judææ Rex magno appara[u] expediebat auxilium Anto- Joseph. Ant. nio; sed ille hanc operam temerit negans sibi opus esse: verùm quia tam ex ipso quam ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, jussit in illum bellum revertere: nam & Regina hoc in rem suam fore existimabat, si alter ab altero agutuis arreterentur cladibus. Igitur Antonii jussu reversus Herodes, domi continuit exercitum cum quo postea invaserit Arabiam, & post acerrimum conflictum penes Judæos fuit victoria.

Antonius quinto ad Italiam e[st]ram, ibi bellum inopinantibus adversariis Dio lib. 50. susturus ubi Corcyram veniens, vidisset Cæsaris naves astuarias, quæ ad speculandum premissæ fuerant, apud Cerastios montes stante, suspicatus eò Plat. in Ant. Cæsarem cum tota classe venisse, in Peloponnesum reveritus, Patris hic- mavit.

LAGIDAR. Vere inito nusquam Antonius progressus est, quod socii navales procul ab ipso hiemassent; Cæsar autem Agrippam præmisit, qui multas onerarias naves frumento, atque armis graves, ab Ægypto, Syria, Asiæque ad subsidium ad Antonium venientes cepit, & Methonam, ubi occisus est Bogud rex, expugnavit. Cæsar his animo auctus Brundusio solvit, Ionum mare cum omnibus copiis trajecit, Actiumque periit, ubi classis Antonianæ major pars stationem habebat, Corcyram occupavit.

Dio ibid. Simul atque Antonius de adventu Cæsaris cognovit, nihil cunctatus, cum iis quos habebat, Actium non multò post venit, collectis deinde viribus castra non procul à Cæsare posuit, & utraque ex parte sinū etiam equitatum subsidio collocavit.

Dio l. 50. Eo tempore Agrippa Leucadem repente advectus Insulam & naves quæ in ea erant, cepit, ac Patras: deinde & victo navali pugna Q. Nasidio, post Corinthum quoque recepit. Quæ quum evenissent ac præterea M. Titius & Statilius Taurus subito adorti equitatum Antonii fudissent, sociumque sibi Philadelphum Regem Paphlagoniæ adscivissent, eum sequuti sunt Amyntas Lycaoniæ & Dejotarus Galatiæ Reges, qui ad Cæsarem transierunt.

Vell. Patric. Cn. Domitius, qui solus Antonianarum partium numquam Cleopatram nisi nomine salutavit, infensus Reginæ redditus, febre jam correptus minutum acutum concendit atque, ad Cæsarem abiit, sed licet graviter id ferret Antonius misit ei tamen contra Cleopatram sententiam generose omnia impedimenta cum amicis & servis. Domitius verò, illico expiravit. M Syllanus & Q. Dellius etiam desciverunt, & multi eorum exemplum secuti sunt: Antonius autem audacia perdita suos in suspicionem habuit.

Id. ibid. Interim Sosius sperans se, si L. Tauresium qui paucis cum navibus stationem adversus Antonianos servabat ante redditum Agrippæ aggrediceretur, posse rem aliquam memorandam gerere, sub auroram repeatè contra cum evectus est, observata densa nebula ne Tauresius navium suarum multitudo prævisa fugeret, ac eum primo conflictu fugatum quum insequeretur, obviam facto fortè fortuna Agrippa, non modo non affecitus est Tauresium, aut victoriæ fructum aliquem percepit, sed ipse cum Tarcoadimoto Ciliciæ Rege, aliisque multis interiit.

Plut. in Anton. Quia verò classis Antonii nihil prosperè gerebat, neque ad rem ullam maturè occurrebat, subactus est iterum terrestres copias respicere. Canidius quoque, qui præcerat legionibus, sub ipsum discrimin mutata sententia, autor fuit, ut Cleopatram remitteret, recedensque in Traciam vel Macedonia, decerneret terrestri Mare. Quippe Getarum rex Dicomes, magna manu ostendebat se ei subventurum. Neque verò esse infame si exercitato bello Siculo, Cæsari mari cederet, sed absurdum si terrestrium certaminum Antonius peritissimus, tot legionum non uteretur robore & apparatu, sed distraheret & absumeret in Classem vires.

Ibid. Verùm enim verò extudit Cleopatra classe ut bellum decerneretur, circumspiciens jam tum fugam, componensque res suas, non ubi ad victoriam consuleret, sed unde expediret fugam rebus perditis quam facillimè. Prodigidia autem eam, ut ita sentiret, impulerant, propterea modestia ac infirmitate Cleopatra territa, Antonio quoque timorem injecerat. Neque verò aut furtim aut palam, fugientium more avehi statuerunt, ne sociis quoque metum incuterent, sed tamquam ad navale prælium instructi, ut etiam si quis obstare vellet, vi discessum sibi conficerent.

Dio l. 50. Postquam decernere prælio navali deliberatum est, reliquas naves extra sexaginta Ægyptias concremaverunt, optimas quasque & amplissimas à trimeni usque ad decem ordinum naves complevit. Quum verò essent omnia jam instructa, Antonius convocatos milites allocutus est, deinde imposuit viginti millia peditum & duo sagittariorum.

Ibi

Plut. in Anton.

Ibi quidam ordinum duxtor pedestrium certaminum sciens, qui complu- LAGIDAR.
an. 293.
Id. ibid.
ra prælia sub Antonio decertaverat, corpùsque cicatricibus habebat conci-
sum, Antonio præsenti ejulans dixit. Quid, Imperator, hisce diffisus vul-
neribus & gladiis spem tuam profligatis in lignis reponis? Ægyptii & Phœ-
nices in mari prælientur; nobis permitte terram, in qua affuevimus stantes
occumbere vel vincere hostes. Ad ea nihil respondit; manu tantum & vultu
quasi excitans eum ut bono animo esset, præterit, omni bona spe deposita.
Nempe gubernatores vela, quum ea vellent relinquere, imponere in naves &
portare fecūm coegit, addens faciendum ne quis hostium fuga evadat.

Cæsar apparatum hostium conspiciens, ipse etiam se ad pugnam compo- Dio I. 50.
suit, sed ubi consilium eorum ex aliis, ac maximè ex Dello qui ab Antonii
partibus ad ipsum confugerat, intellexit, conducto in unum locum ipse quo-
que exercitu, milites allocutus est.

Quatuor abhinc diebus grandi vento fluctuans mare, prælium interpel- Plut. ia
Anton.
lavit. Quinto die cælo sereno & tranquillo mari concurrere. Antonius cum Poplicola in dextro cornu egit, in sinistro Cælius, medium aciem M. Octavius, & M. Justeius obtinuere. Cæsar sinistro præfecit Agrippam, dextrum ipse retinuit. Copias Antonii terrestres Canidius, Cæsar's Taurus in littore instructas tenuere quietas.

Antonius auctuaria navi circumvectus, & adhortatus est milites, monens ob navium pondus, vel ut in solo stabiles pugnarent. Gubernatoribus imperavit, ut quasi in ancoris stantibus navibus, nihil se moventes incursum hostium exciperent, declinaréntque iniuritatem loci in faucibus loci. Cæsar dum classem lustrabat, navigio ad dextrum cornu vectus, quiescentes in angustiis miratus est hostes, si quidem stantium in ancoris erat navium species, idque diù credens, sustinuit suās, quæ octo stadii ab hostibus aberant.

Jam hora erat sexta, iv. Nonarum Septembri, quum vento ex alto in- Id. ibid.
crebrente cunctationem molestè ferentes Antonii milites, naviūmque sua-
rum freti fastigio & amplitudine, sicut inexpugnabili, sinistrum cornu mo-
verunt, cum quibus Cæsariani dimicaverunt: non autem datæ impressiones fuerunt, neque irruptiones navium, ita ut fuerit assimile pedestri prælio cer-
tamen, aut murorum oppugnationi: simul enim tres aut quatuor unam Antonii cingebant, tragulis & lanceis & contis & telis ignitis pugnabant. Antoniani ingerebant etiam catapultis ex turribus ligneis tela. Porrigente ad circumdandos hostes alterum cornu Agrippa, expandere contrà Poplicola suos conatus, à media acie sua divulsus est. Tumultuante hac, ac cum Ar-
runtio dimicante.

Sed quum jam dubio esset eventu certatum, tandem Cleopatra, quæ in ancoris post classem pugnantem stabat, quum non ferret diurnam ac incertam eventus spem, diutiū suspensa animi solicitudine, antipitisque prælii exitus expectatione victa, signo suis dato, fugæ se dedit cum sexaginta navibus per medios pugnantes & secundo vento Peloponnesum petiit. Antonius simul atque navem Cleopatræ vela facientem, omnium oblitus, proditis & desertis illis qui pro ipso certabant atque animam profundebant, descendit quinquarem, Alexandro Syro, & Scellio solis comitibus, illam secutus est fugientem.

Cleopatra perspiciens Antonium venire signum sustulit ex navi & Anto- Id. ibid.
nius illa exceptus est, neque aspergit illam, neque aspectus est ab illa, soli-
tarious transiit in proram, atque ibi tacitus & cogitabundus confedit, amba-
bus manibus caput tenens: Cæsar autem emisit classis suæ partem, ut An- Dio lib. 51.
tonium & Cleopatram insequeretur, quæ quum eos consequi non posset, re-
versa est: Liburnicæ tamen quædam Antonium sunt assecutæ, quas ille re-
pulit,

LAGIDAR. pulit, posteaque, ad prius silentium rediit, eadem se componens figura. Ad Actium quum classis, Antonii diu fuisse oblectata, atque gravissime ab insurgentibus in proram infestata fluctibus, tandem hora decima succubuit. Neque plus quinque millia cecidere: Naves captae trecentae. Haud multi senserant Antonii fugam: atque audientibus res prima visa incredibilis, novemdecim legionibus integrorum adhuc & duodecim militibus equitibus relictis capere cum fugam, quasi non subinde ambigua usus fortuna, neque sexcentorum certaminum & bellorum fuisse vicibus versatus.

Id. ibid.

Postquam Antonius tres dies transgix in prora solus, seu ira percitus, seu erubescens illam, appulit ad Tenarum. Ibi feminæ familiares adduxerunt eos primùm ad mutua colloquia, deinde ad convivia unà ineunda, & ad concubitum perpulere. Jam naves onerariæ quoque non paucæ & amici aliquot ex fuga ad eum confluxerunt, profligatam nuntiantes classem, sed terrestres copias arbitrari se constare. Milites ejus in desiderio quoque & expectatione mox alicunde appariturum. Tantam autem præstiterunt ei fidem & virtutem, ut & fuga ejus patefacta cohæserint diebus septem, missisque ad se à Cæsare legatos repudiaverint. Denique ubi Dux noctu profugit Canidius & castra reliquit, ab omnibus derelicti, proditique à Ducibus suis, aggregaverunt se ad victorem.

Dio lib. 51. Antonius & Cleopatra ad Tenarum simul quum pervenissent, ibi præter animi sententiam, divulsi invicem sunt, Cleopatra in Ægyptum contendente, ne clades audita novos ibi tumultus concitaret. Hæc ut tutò in Ægyptum adnavigare posset, victoriam mentita, proras coronaverat, cautionisque victoria obtenta usurpari consultas, tibiis concini jussérat. Postquam in tutum pervenit, multos Primores semper sibi infensos, ac tum clade ejus animo auctus, occidit, horum facultatibus & reliquis divis etiam consecratis (neque enim ab ullo quantumvis inaccesso sacrario se abstinebat,) ingenitem pecuniam confecit, copias comparavit, auxilia quæsivit: utque Mediz regem ad suam societatem pertraheret, Armeniæ Artabazis regis caput amputatum ei misit.

Id. ibid.

Terrestris Antonii exercitus ad Cæsaris partes transiit. Diffugerunt quidam Primores Romani ad Antonium. Socii Reges in suam quisque patriam refugerunt nullum amplius bellum paraturi, iis abstulit Regna, Amynta & Archelao exceptis, inter vitæ donatos, præcipui fuerunt Sosius, & M. Scaurus. Inter supplicio affectos potissimum recensentur Curius & Aquilii Flori pater & filius.

**Plut. in
Ant.
Dio l. 51.**

Antonius è Tenaro nuntios ad Canidium miserat imperans ut properè per Macedoniam se receperet cum exercitu in Asiam, & ipse transmissus in Africam quosdam misit ad Pinarium Scarpum & exercitum, quem is jamq[ue]ntè ibi conscriptum ad tuendam Ægyptum habebat; verum quum ille se illum minimè recepturum diceret & missos quoque ad se occidisset, nonnullisque milites id moleste ferentes necasset: Antonius institit sibi manus inferre; sed interpellatus ab amicis, Alexandriam se contulit.

Id. ibid.

Quò quum advenit, Cleopatram offendit opus aggressam audax & grande, Isthmum qui mare rubrum dirimit ab Ægyptio, qui etiam distinguere Asiam & Africam putatur, qua maximè ab utroque stringitur pelago & coarctatur, ut non plus trecentis stadiis pateat in latum, adorta est trajicere classem, dimissisque in sinum Arabicum cum magna copiæ pecuniae vi, copiis & navibus, sedes querere remotas, servitutem & bellum refugiens.

Dio l. 51.

Interea quæ bello accelerando conveniunt ab Antonio & Cleopatra parata sunt & filios suos Cæsarionem Cleopatra, Antylkum, ex Fulvia sibi natum Antonius, in viros retulerunt, ut & Ægyptii viro sibi imperante essent alacriores, & reliqui eos Duces habitari, si quid Antonio & Cleopatra accidisset,

differ, animis eò magis constarent. Id quidem factum perniciem adolescentibus istis attulit ut Cæsar iis, tamquam juris jam & principatum aliquem gentibus non parceret.

Antonius & Cleopatra ita se parabant tamquam & classe & pedestribus ibid. copiis beligerant, in cùmque finem vicinos populos & reges amicos sibi junctos ad auxilia convocabant, nihil tamen minus etiam ad hoc se instruebant, ut si qua necessitas urgeret, in Hispaniam navigarent, aut ad rubrum mare concederent.

Existimabat Antonius integrum adhuc esse pedestrem suum exercitum, in quum illi legionum Actiacarum amissarum ipse nunquam attulit Canidius. Anton. Mox Herodem Judæe Regem cum aliquot legionibus & cohortibus accepit Lagid. 294. ad Cæsarem transisse. Antonius reicta urbe & amicorum consuetudine, Cleop. 15. domiciliis sibi in mari ad Pharam extinxit, projecto in altum aggere atque ibi extorris ab hominibus egit, vitam serebat se imitari & amulari Timonis, quod res sua eodem loco essent.

Cæsar in Italiam media hie me properavit, & rebus suis ibi constitutis, in Dio lib. 51. Græciam aedetus est trigesimo quam in Italiam iherat die ac propter hie me navibus per Isthmum Peloponnesiacum translatis, tanta celeritate in Asiam advenit, ut de ejus discessu simul reditumque Antonius & Cleopatra nihil cognoverint.

Quum allatus est nunquid Antonio Dynastas omnes à suis partibus antea stan. Plutarch. tes defecisse, Syriamque Didio commissa, ad Cæsarem accessisse, & Arabes in Anton. in Sinu Arabicō naves ad navigationem in rubrum mare fabricatas combus- Dio l. 51. sisse; denique quicquam ultrà foris manere in fide, Nihil horum commor- vit, sed quasi libenter spem abjiceret, ut simul & curam, tabernaculum illud marinum, quod nominabat Timonum, reliquit, exceptusque à Cleopatra in Regiam, convertit civitatem ad comedationes, poculaque, & se ad donativa. Cleopatra & Cæsar's filio togam puram, & virilem Antyllo dedit suo ex Fulvia filio, quamobrem agitarunt convivia per multos dies comedationesque & festum Alexandrini.

Ut Antonius & Cleopatra Cæsarem in Samo Insula hybernare acceperunt Plut. in simul ad illum legatos misere. Petebat Cleopatra liberis suis regnum Ægypti, Ant. ille Achenis postulabat, si non daretur in Ægypto, ut privato licet vitam agere. Ad Cæsarem Euphronius filiorum ejus missus est Legatus, & Alexras ad retinendam Herodis Regis transitionem.

Cæsar's responsum ut ex Legatis cognoverunt Antonius & Cleopatra, alios Dio lib. 51. miserunt: ac Cleopatra quidem per eos magnam ei vim pecuniae promisit: Antonius autem amicitiae cum ac propinquitatis admonuit suam cum Ægyptia muliere consuetudinem excusavit ipsorum mutuum quondam amorem ac societatem actorum in adolescence enumeravit: denique P. Turullium Senatorem, unum ex Julii Cæsar's percussoribus amicum tum suum, Cæsari tradidit; ac se ipsum etiam interfeturum pollicitus est, si eo facto salus Cleopatrae impetrari posset.

Cæsar Turullio occiso, idque in Co Insula, Antonio ne tum quidem respondit quicquam, & Cleopatra multa criminatus est, idque etiam respondit, si ea ab armis & Regno destitisset, consilium ipsum capturum, quid ea fieri deberet.

Igitur tertiam legationem Antonius, ac filium suum Antyllum cum multo id ibid. auro misit. Cæsar, auro accepto, eum sine responso propositi, irritum à se dimisit.

Cleopatra clam, Antonio inscio, Sceptrum aureum, coronam auream id ibid. sellamque regiam Cæsare misit, quasi regnum cum iis tradens, ut is, omnino haberet Antonium, ipsam saltē misericordia prosequeretur Cæsar

LAGIDAR. occultè ei impunitatem ac Regnum integrum pollicitus est si Antonium occidisset.
ad. 294.

Id. ibid. Nihilominus tamen Cæsar veritus, ne Antonius & Cleopatra, desperata veniae imprecatione in incepto perstarent, ac suis viribus vincerent, aut in Hispaniam ac Galliam trajicerent, aut pecunias quas immensas esse audierat, corrumperent: Thyrsum libertum suum ad Cleopatram misit qui & humanter multa cum ea loqueretur, & Cæsarem ejus amore captum diceret, sperans eam, quæ ab omnibus hominibus amari volebat, eò aduci posse ut Antonio necato se ipsam & pecuniam incolorem servaret.

Plut. in Anton. Thyrsus Cæsaris nomine missus ut inflatam mulierem ac mirè formæ causa tumidam posset movere, prolixiore oratione quam alii cum Cleopatra agens, & supra modum honoratus ab ea, suspicionem movit Antonio. Icaque corripuit eum & flagellis cecidit, inde remisit ad Cæsarem. Mox quod dilueret Cleopatra crimina & suspiciones illius, coluit Antonium mirificè, ac die suo natali summissè, & pro præsenti Fortuna acto natalem illius summo splendore & magnificentia celebravit, ut multi ad coenam invitati, qui accesserant inopes, opulentí discesserint.

Dio l. 51. Cleop. 15. Hyeme transacta Cæsar in Antonium per Syriam & Duces ejus per Africam. Antonius cognito Cornelium Gallum, accepto Scarpi exercitu, subito Parætonium occupasse, illud contendit sperans quidem se eas copias à Gallo ad se sine ullo labore traducaturum; (nam benevolentia erga se affectos propter communem militiam moverat) sin aliter nequiret, vi certè potitum; nam & navales & terrestres copias secum adducebat magnas, sed Gallus naves partim incendit, partim submersit.

Id. ibid. Dum hæc fiunt Cæsar Pelusium vi, ut ferebatur, re vera autem prodictione Cleopatræ cepit. Hæc quum nemo suppetias ferret, Cæsari autem nullo modo resisti posse audiret, ac ex sermonibus Thysi, crederet eum suo amore captum, quum quod id ita esse cuperet, tum quod eadem ratione patrem ejus, ac Antonium sibi mancipaverat, ideoque non veniam modò sibi, & Regnum Ægypti, sed Romanorum Imperium sperabat, statim ei Pelusio cesserat.

M. ibid. Antonius quum ad nuntium eorum quæ Pelusii evenissent, Parætonio discessisset ante Alexandriam Cæsari obviam factus, equitatu eum abitinere fatigatum superavit. Hinc aucta confidentia, ac eo etiam quod jaculatus in Cæsaris castro, libellos, sena in singulos festertia promisisset, pedestri etiam certamine congressus, vietus est, & Alexandriam refugit.

Piat. in Ant. Conditoria habebat Cleopatra & monumenta eximio artificio extructa, quæ Isidis templo adjecerat. Eo ex Regiis thesauris pretiosissima quæque congeslit, aurum, argentum, Smaragdum, unionem, ebenum, ebur, cinnamomum: postremò magnam vim tardarum & stupor. Unde metuens illis opibus Cæsar, ne eas despondens animum, perderet illa, & concremeret, ostendit ei assidue dum cum exercitu ad urbem contendit, benignam spem.

Dio l. 51. Cleopatra verò cives Alexandrinos occultè prohibuerat contrà Cæsarem exire, quum palam ea, ut hosti occurrerent, cohortari videretur: itaque Piat. in Ant. Cæsar ut confedit ad Hippodromum, erumpens infestus Antonius certavit strenue, atque equitatum Cæsaris profligavit, effusumque egit usque ad castra. Hac elatus victoria ingressus est Regiam & Cleopatram in armis osculatus est, atque eum qui fortissimè dimicaverat, commendavit illi: Cleopatra præmium ei auream loriam & galeam donavit: iste verò his acceptis transiit nocte ad Cæsarem.

Id. ibid. Porro provocavit denuò per nuntios Antonius Cæsarem, ut solus secum certaret, qui respondit, vias Antonio multas patere ad interitum. Quare con-

considerans non posse quām in prælio mori se honestius, deliberavit simul LAGIDAR. terra marique Cæsarem adoriri: atque inter coenandum, ut fertur, impe-^{an. 294.} ravit servis ut propinarent & exciperent epulis & liberaliū: incertum esse idémne facturi postridie essent, an aliis dominis ministraturi: ipse verò extinctus jaceret & exanimis. Amicos ob hæc quum cerneret illachrymari, non ducturum ait se ad pugnam, ex qua mortem gloriosam potius quām salutem & palmam sperant se quæsiturum.

Simul atque diluxit Kalendis Sextilibus peditatum ipse in tumulis pro urbe ^{Id. ibid.} collocavit, deinde ad instruendam classem ad portum descendit, ut aut na-
vali pugna decerneret, aut in Hispaniam transmitteret, sed Cleopatra jusse-^{Dio. 51.} rat ut naves ab eo transfugerent: itaque quum advenit, classem in altum pro-
vectam vidi, atque in hostem spectavit pergentem. Constitit ibi, præstolans ut successum cerneret.

Classici postquam remigio appropinquaverant adversæ classi, salutaverunt ^{Plut. in} Cæsaris milites. Quibus salutem reddentibus, desciverunt ad illos, atque ^{Anton.} ex omnibus navibus una effecta classis urbem infesta petiit. Dum id con-
templatur Antonius, exemplò desertus est ab equitibus qui transitionem fecere. Peditatu fuso recepit se in urbem, proditum se à Cleopatra voci-
ferans iis, in quos illius causa arma sumperat.

Cleopatra quum iram Antonii & desperationem formidaret confugit ad ^{Id. ibid.} monumentum cum Eunucho & duabus ancillis, cataractasque dimisit clau-
stris & repagulis firmatas, ac misit ad Antonium nuntiatum defunctam esse.

Antonius id credens, servum fidum Erotem, ut ipsum interimeret, roga-^{Id. ibid.} vit, Eros districtum ensem extulit, quasi illum icturus: verùm averso vultu interemis semetipsum. Maecē Eros, inquit Antonius, quid faciendum sit, doces. Ita ventrem fodit, atque in lectulum demittit se. Ictus non fuit is, qui maturaret mortem: unde cursu sanguinis postquam decubuit, inhibito refocillatus, oravit assistentes ut se confoderent. Illi ejecerunt se ex cubiculo, vociferante & discruciantre se Antonio.

Inde eo orto tumultu, Cleopatra quum id sensisset, ex fastigio monumen-^{Id. ibid.} ti prospexit, jussisque ab ea Diomedes scriba est Antonium in monumentum ^{Dio ut sap.} ad ipsam deportare, ut verò Antonius audivit eam esse superstitem, con-
surrexit quod vivere se posse arbitraretur, sed multo profuso sanguine, de-
sperata vita, obtestatus est præsentes, ut se ad sepulcrum deferrent, servi
ejus fustulerunt illum, & ad januam sepulcri gestarunt.

Dum fertur Antonius ad Cleopatram, Deroctæus quidam ejus fatelles rapto Antonii pugione reconditóque, subduxit se, currēnsque ad Cæsarem, exitum Antonii primus nuntiavit ei, atque ensem ostendit cruentum. Ille accepto hoc nuntio, in intimum secessit tabernaculum: ubi illachrymavit Antonio, affini quondam & Collegæ suo, multorumque certaminum & re-
rum socio. Mox sumptis epistolis, accitisque amicis, recitavit ad lenia &
æqua scripta sua, quām ille semper respondisset importunè & superbè. Inde Proculium mittit, mandans ut maximè, si queat Cleopatram redigat vivam in potestatem. Etenim timebat thesauris, & magnificum ad ornamentum du-
cebat triumphi, si illam adduxisset.

Cleopatra ad Antonii adventum non referavit fores, sed ex fenestrī spe-^{Plut. ibid.}
ctans, per funes qui suspensi lapidibus in altum invehendis erant, sursum
tractus est. Nihil aiunt tuisse illo spectaculo, qui adfuere, lamentabilius.
Quippe sanguine oppletus & animam agens trahebatur, manusque versus
Cleopatram porrigebat, & annitebatur sustollere se. Neque enim id mu-
lieribus factu proclive erat; sed magno labore illa manibus incumbens & pro-
na facie, apprehendit vinculum excitantibus eam qui infra stabant, & vicem
ejus anxius.

Ut

I AGIDAR. Ut cum hoc modo accepit & deposuit in lectum, pepla eum lamentans
an. 294. dilaceravit, pectusque suum percussens & lanians manibus, cruxemque fa-
cile abstergens dominum, virum, Imperatorem appellavit, ac suorum penè
malorum est illius miseratione oblitus. Lenito ejus dolore, Antonius vini
haustum poposcit: vel quod sitiret, vel quod celerius ita expiraturum se spe-
raret. Postquam bibit monuit eam, ut rerum suarum, si absque turpitudine liceret, incolumenti consuleret, ac præcipue inter amicos Cæsaris si-
dem adhiberet Proculeio; se verò ab novissimam rerum conversionem ne la-
mentaretur, sed gratularetur ob bona que fuerat consecutus, quod omnium
hominum fuisse clarissimus & plenissimum potuissest, atque eo tempore non
ignaviter esset Romanus à Romano superatus.

Id. ibid.

Jam efflabat animam Antonius in gremio Cleopatrae quum à Cæsare ad-
fuit Proculeius Eques Romanus cum Epaphrodito Cæsar's liberto. Cleopa-
tra verò abnuit ex propinquo congrexi sum Proculeio, sed colloquium cum
eo ex illo ædificio habuit assistente foris ad positum in piano ostium, quod fir-
miter erat obseratum, ut admitti tamen vox posset. In colloquio illa Regnum
liberis suis petuit; alter bono animo ut esset, hortatus est, & omnia permit-
teret Cæsari.

Plut. in
Anton.

Proculeius ut locum contemplatus, Cæsari renuntiavit, iterum missus est
ad eam appellandam Gallus. Qui ut venit ad fores, produxit de industria
sermonem. Interea Proculeius admotis scalis intravit per fenestram, quā ex-
ceperant mulieres Antonium, trahentes fecum duos Ministros, descendit
confestim ad ipsas fores quibus assistebat Gallum alloquens Cleopatra. Ubi
una ex mulieribus que incluserant se cum illa, exclamavit, misera Cleopa-
tra, viva in potestate Cæsaris venis: convertens se, cernentesque Procu-
leium, instict sc ipsam ferire, nam sica erat accincta.

Id. ibid.
Dio ut sup.

Cæsari accurrans properè & complexus eam ambabus manibus Pro-
culeius. Injuriam facit, inquit, Cleopatra & tibi & Cæsari, que magno
documento cum clementia privas & levissimo Imperatori notam inuris perfidiæ
& levitatis, simul ei detraxit gladium, vestimentaque ejus, ne quid teget
veneni, executi, & aliquot dies ea, nihil ut commoraretur dum Antonii caesi-
ver condicet, concessit, ejus cura Epaphrodito data; nihil de comitatu ac de
consueto cultu detrahentes, quo magia ea, que cupiebat, impetraturam
speraret, ac ne quid sibi ipsa mali injungeret.

Plut. in Ant.

Cæsar Alexandriam ingressus est cum Ario Alexandrino Philosopho, cu-
jus fuerat olim discipulus, colloquens, dextrâque eum tenens, quo tam
eximio honore ab ipso cultus, conspicuus civibus & suspiciendus esset. In-
gressus Gymnasium, consenso tribunali, quod erectum erat, consternatos
metu cives, & humi se abjicientes exurgere jussit, atque populum se omni-
noxa liberare in gratiam Serapidis, secundò Alexandri Magni, & Arrii ami-
ci sui.

Plut. in Ant.

M. Antonium multis Regibus & Ducibus potentibus superare, non ademit
corpus Cleopatrae, sed illius manibus est humatus splendide & regaliter,
omniaque ei, quibus uti voluit, permissa. Ex tanto moerore & dolore,
correpta febre, id velamentum arripuit. Læta, quasi ideo temperatura cibo,
& vitam liberè positura, Medicum habebat familiarem Olympum, quem
prodita ei veritate consiliarium & adjutorum ad tabem sibi inducendam ad-
hibuit.

Plutarchus
Dio ut sup.

Odoratus rem Cæsar ei minas & terrores de liberis objecit quibus illa fi-
cut machinis expugnata est, permisitque corpus suum omnibus pro arbitrio
curare & alere. Venit etiam paucis diebus post ipse ad eam appellandam &
consolandam, forsan ejus colloquium petierat.

Id. ibid.

Cleopatra conclavi ornatisimo ac sella pretiosissima parata, se ipsam cultu
quām

quam maximè abjecto, nam habitus eam lugubris mirè decebat, ac appositis LACRIMIS multis ac vanis Cæsaris superioris imaginibus, inque sinum acceptis epistolis, ab eo ad se datis, ingredientesque Cæsare suffusa pudore exibuit, abiecitusque se ad pedes ejus, & salve, inquit, ô Domine, hoc enim nomen mihi ademptum, Dii tibi tribuerunt, Jussit Cæsar eam decumbere & juxta asedit, vides, inquit illa, patrem tuum, qualis sèpenumero ille ad me ingressus est, quot mihi honoris tribuerit qui me etiam Reginam Ægypti constituerit.

Deinde attigit illa nonnullam excusationem, ea quæ facta essent in vim *id. ibid.* & metum deflectens, quam confutante in singulis Cæsare ac coargente, tunc artificiosum luctum ac voces ad molliendum animum appositas edidit: nam gratiæ illæ, & formæ confidentia non erat semel extincta, sed ex ea licet ita affecta elucebat extrinsecus aliquatenus, & cum vultus motibus effulgebat.

Hac varietate & sermonis & gestuum uia, mellitos quosdam alios intuitus *id. ibid.* ac voces adjecit. Cæsar quamquam Cleopatram ciendis affectibus intentam animadvertebat, tamen eo dissimulato oculis in terram affixis hoc unum pronuntiavit. Bono animo esto, mulier, nihil enim mali patieris. At Cleopatra licet ingenti dolore correpta quòd neque aspexisset eam Cæsar, neque de Regno aut amore ullum fecisset verbum ad genua ejus se projiciens, sicutum que edens: Vivere, inquit, ô Cæsar, neque volo neque possum.

Veritus autem ne se ipsa occideret, iterum animo vel esset bono hortatus *id. ibid.* est, tunc illa divertit ad misericordiam exposcendam & ad preces, quasi summoperè concupiscere vivere. Postremò numeri thesauri breviarium, quod habebat, ei tradidit. Quum Seleucus, unus Procuratorum, argueret eam quòd reconderet & supprimiceret nonnulla: exiliens & in capillum ejus involans, multis plagiis ejus contudit.

Subridente Cæsare aque illam repremente. Anne grave, inquit, Cæsar *Plac. ibid.* est, quum tu invisere me hoc in statu & appellare sis dignatus, à servis me incis deferri, si quid reposui, non mihi tanè misera mundum: sed quò pauca munera Octaviaz & Liviaz tuæ feram, ut placatum te per illas, & clementiorem habeam. His gavisus est Cæsar, omnino illam teneri cupiditate viate: igitur Cæsar ubi ostendit, & hæc ei concedere se, ceteraque supra omnem spem cum ea acturus, digressus decepisse arbitrabatur se eam.

Cornelius Dolabella erat nobilis juvenis inter Cæsaris amicos: hic Cleopatra cupidus, precanti tunc hoc dedit beneficium, ut per internuntium clam ei significaret Cæarem ipsum pedibus decessurum per Syriam, ipsam verò cum liberis statuisse post triduum in Italiam mittere.

Hoc intellecto, primùm Cæarem oravit, ut sibi inferias dare permetteret *id. ibid.* Antonio. Annuate illo, ubi ad monumentum est perlata incumbens cum familiaribus mulieribus in tumulum. Nuper te, inquit, liberis adhuc manibus, charæ Antoni, funeravi, nunc parento captiva & custodita, ne planctibus & lamentationibus suggestum servile hoc corpus, quoad triumphum de te servatur. Alios honores vel justa ne expectaveris, verum hæc tibi à Cleopatra, quæ abducitur, sunt novissima. Vivos nos nihil detraxit, nunc verò morte videmur commutatori loco, tu ut Romanus hic jaceas, infelix ego hic in Italia, hacteaus modò patrix particeps tue. At si quid istuc numina valent & possunt, noti deserere vivam tuam conjugem, neque in me permittere triumphum duci de te, sed hic me secum abde & conde: nam mihi ex infinitis malis nihil tam grave vel acerbum est, quæna breve hoc tempus quod te sine vixi.

His edicis lamentis, postquam coronas & oscula tumulo tolit, præcepit *id.* sibi parati balneum. Lotu accubait, & splendide epulata est. Tum cistam

LAGIDAR. quidam rure veniens aitulit. Percunctantibus quid ferret, satellitibus; apriens & auferens folia, cophinum plenum ficorum ostendit. Mirantes speciem & magnitudinem, arridens, invitavit ut sumerent. Illi nihil suspiciati iusterunt ficos eum intrò ferre.

Plutarch. Sub prandium, Epistola qua à Cæsare petebat, ut cum Antonio sepeliri ipsam juberet Epaphrodito dedit preferendam, ut is aliud quiddam contineri ea existimans, occasione Epistolæ Cæsari reddendæ è medio removetur, tum omnibus ejectis reliquis præter Iram, seu Nairam, & Charmium, seu Charmionem, quas secum semper habuerat, veste se omnium elegantissima induit, ac quam potuit pulcherrimè exornavit, & quum Charmione componebat diadema, quo redimitum erat caput ejus, supra lectum concidit.

Solutis tabulis Cæsar ut obsecrations & quæstus legit, precantis ut apud Antonium conderetur, intellexit illicò quid gestum esset. Ac primùm institi illuc ipse accurrere, deinde spectatum properè misit quid rei esset, cursu tunc illuc profecti, & stationem nihil offendentes sensisse, reserata janua defunctam invenerunt & supra aureum lectum jacentem, Regio cultu exornatam invenerunt.

Strab. l. 17. Perhibent aspidem inter ficos illos illatam, foliisque fuisse intactam quam **Plut. in Ant.** ut vidit, Cleopatra sinistro brachio admovit. Alii inclusam hydriæ aspi- **Galen. l. de Ther. ad lib.** dem, atque ita fuisse autumant asservatam, fusique aureo ipsam lacescen- **Dio lib. 51.** tis, & stimulantis arripuisse Cleopatræ brachium. Alii aspidis ad occiden- dum celeritatem, Cleopatram inquiunt magnum primo ac profundum vulnus brachio suo dentibus intulisse; deinde venenum, quod prius ex aspide paraverat, in pixide quadam ad se allatum vulneri infudisse.

Hid. ibid. Sed veritatem novit nemo: quando venenum quoque gestasse proditum est, acum ab ea qua capillum componere solita esset, veneno inunctam tradunt, cuius ea fuerit natura, ut quum corpori aliâ nullum damnum injungeret, ubi primùm tameñ sanguinem vel minimum attigisset, mortem & cœlerrimam & absque omni dolore adferret. Hanc acum ab ea more suo in capite eatenus gestatam, tum detractam, brachiisque priùs alia re fauciato fanguini immissam fuisse.

Plotarch. Cæsar, auditio Cleopatræ interitu, attonitus, corpus ejus vidit & quum **Dio ibid.** notas duas & quidem tenellas observaret, remedia ei adhibere & Pyllos qui possent venenum ex illa exugere jussit, ut si qua ratione vitæ restituere illam posset. Porrò quamvis molestiam traxit ex illius decestu, animum tamen ejus generosum est admiratus, corpus ejus splendidè & regaliter condi apud Antonium jussit.

Plut. in Anton. Excessit Cleopatra annos nata 38. quorum duos & viginti regnavit id est inchoatos. A morte Alexandri M. usque ad Cleopatram apud Ptolomæum **in Reg. Pau. lib. Strom.** Geographum & Clementem Alexandrinum numerantur 294. id est inchoati.

Statuæ Antonii dejectæ sunt, Cleopatræ non motæ: impetravit amicus ejus Archibius à Cæsare mille talentis ne cum Antonianis convellerentur.

Cleopatra modum neque rei Venereæ neque avaritiae statuere noverat, multa per ambitionem prodigalitate; multa etiam temeraria superbia utens, Regnum Ægyptium amore paraverat, ac eadem arte Romanum quoque adipisci intendens, & hoc non consecuta est, & suum insuper perdidit.

Plut. in Anton. Ex Cleopatræ liberis Cæsario, qui ex Cæsare Dictatore prognatus ferrebatur, illum miserat mater cum magna pecuniae summa per Æthiopiam in Indiam, Pædagogus ejus Theodorus è contra Rhodum duxit, ex qua illum induxit ad regrediendum Alexandriam tamquam vocaret eum Cæsar

Cæsar ad Regnum. Deliberante de eo Cæsare perh[ab]ent Arium dixisse non LAGIDAR. propagandum esse in multis Cæsaris nomen, quare eum post matris mortem ^{an. 294} extinxit. Alii ferunt in Æthiopiam fugientem, interceptum in itinere ne- Dio l. 51. catum.

Ex Antonii liberis Antyllus Fulvia natus major, quamquam ei Cæsaris es. Id. bid. set desponsata Julia ejus filia, qui in patris facellum à Cleopatra factum con- fugerat, à Pædagogo etiam Theodoro cognomine proditus, statim jugula- tus est, obtruncantibus eum militibus, detraxit ei Pædagogus, quam col- lo gerebat, pretiosissimam gemmam, eāmque insuit zonę suę. Id inficiatus & compertus quum esset, in crucem actus est.

Alexander, Ptolemæus, & Cleopatra, ex Cleopatra & Antonio filii, ad Triumphum Cæsaris reservati sunt & Romam postea perduci.

Qui Antonii rebus faverant, Cæsar alios suppicio affecit, alios venia vel sua sponte, vel amicis intercedēntibus, inter suppicio affectos numeratur P. Canidius infestissimus quidem Cæsari, sed & Antonio infidus, qui timi- Orof. lib. 6. dius decessit, quām professioni ejus, qua semper usus fuerat, congruebat, Patrc. l. 2. occisus est etiam Cæsaris jussu Q. Ovinius Senator.

Quum invenisset Cæsar apud Antonium permultos Principum ac Regum Dio l. 51. liberos, alios obsidum nomine, alios per contumeliam educatos fuisse, co- rum partem domum remisit, partim conjugio invicem copulavit, alios reti- nuit, Jotapen Regi Medorum qui ad se vīctis confugerat, ultrò reddidit: Ar- taxiæ autem, quia is Romanos, qui in Armenia superfuerant, occidisset, frates suos quantumvis petenti non remisit.

Deinde corpus Alexandri inspexit, atque attrectavit, ita ut nasi quoque, (ita enim fertur,) particulam aliquam fregerit. Ptolemæorum corpora, quam- quam ea ostendere Alexandrini enixè volebant, non spectavit, Regem sc; non mortuos voluisse videre dicens.

Ceterū magna pecuniæ vis in Regia reperta est, (omnia enim ferè etiam Sanctissimorum templorum donaria sustulerat Cleopatra ac Romanis prædam, sine ipsorum scelere aliquo adauxerat,) multæ etiam ab iis qui criminis ali- cujus rei fierent, exigebantur: ac reliqui seorsum omnes, quibus nullum cri- men objici poterat, sextantem bonorum suorum poscebantur. Inde omni- bus militibus stipendia debita numerata sunt: qui verò cum Cæsare tum quo- que erant, ducenos quingenos singuli denarios accepere, ne urbem diripe- rent: omnibus, qui mutuum antè aliquid dedissent, id exsolutum est: mul- ta Senatoribus ac Equitibus, qui in belli societate fuerant, dona data sunt, in summa, Imperium Romanorum datum est, templaque eorum exor- nata.

Tandem Cæsar Ægyptum in potestatem P. Romani rededit Olympiade ^{Dio Halic.} ^{Praem. Ant.} 187. anno illius tertio ineunte, scilicet mense sextili eāmque tributariam fecit & ei P. Cornelium Gallum præfecit; quem primum Ægyptus Roma- num Judicem habuit. Postea Cæsar exitit & Romam per Syriam abiit. Ro- mani diem quo capta fuit Alexandria....

EX CIMELIO REGIO.

Caput muliebre diadematum sine literis, in cujus aversa parte Aquila insistens fulmini cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ. in area L. . id est anno sexto.

Plurimæ fuerunt Ægypti Reginæ nomine Cleopatræ, prima quidem Antiochi Magni Syriæ Regis filia & Ptolemæi Epiphanis uxor, secunda Philometoris conjux & soror, tertia hujus filia Ptolemæi Evergetis uxor secunda; sed illa cuius effigiem exhibit nummus drachmalis argenteus, iis præteritis, famosa est Antonii Amasia, vultu & imagine ab Antiquariis plurimum nota.

Litera numeralis, annum Cleopatræ Imperii sextum indicat, sed an à morte patris quum ab ejus Testamento vocata est Regina? an verò à morte fratris junioris Ptolemæi postquam sola Ægypti Imperium tenuit: Si Porphyrio credimus, illa jam Octavum numerabat annum quando hic fato functus aut veneno ab ea sublatus est, si solam ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ Epigraphen perpendamus, ad tempus quo sine fratre regnabat nummum revocat, sed ambitiosa Princeps femina plurimum sub fratribus poterat.

Licet multos annos imperarit Cleopatra illius nummi tamen rari sunt, praesertim ex auro, deinde ex argento cum inscriptione Græca seu sola seu cum effigie Antonii, sed cum Epigraphe latina facilius parantur. Ex ære omnes cum Antonii imagine pro rariss habentur.

EX MUSÆO D. FOUCAULT.

Caput Cleopatræ habitu Diana cum Pharetra pone dorsum sine literis; in aversa parte duplex cornucopia cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ, & in area K.

Non mirum est si Cleopatra prodit sub habitu Diana quæ eadem est quæ Luna, nam à Regibus hæc Dea ita culta est, ut ejus nomen liberis suis imponerent, ut observavimus in nummis filiæ Evergetis II. & Cleopatræ ejus neptis & uxoris quæ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΣΕΛΗΝΗ appellatur.

In Anton.

Imo nostra Cleopatra illud cognomen Cleopatræ suæ ex Antonio filiæ, apud

apud Plutarchum indidit τὸν μὲν Ἀλέξανδρον, τὸν δὲ Κλεοπάτρην ἵπαλησεν δὲ, τὸν μὲν ἄλιον, τὸν δὲ σελήνην, unum Alexandrum, alteram Cleopatram appellasset, illum quidem Solem, hanc vero Lunam. Unde seu cultu, seu ambitione Lunæ habitum Cleopatra assumpsisse videtur, si quidem in sequentibus *Dea nova* indigitatur.

Litera K. indicare videtur nomen loci ubi cusus est nummus ut saepius retulimus, illam ergo interpretamur Κοπῆτῶν, Coptetarum, erat urbs Aegypti Coptus, plurimum celebris, in quo pariter Arsinoes Philadelphi nummus pariter signatus, an vero duplex cornucopiae urbis insigne est ut quibusdam placet? an ad designandam Aegypti potius abundantiam.

EX CIMELIO REGIO.

Caput M. Antonii nudum cui Epigraphe ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΕΩΝ ΝΙΑΤΗΡΑ Imperator. Dea nova. Ex aversa parte Caput Cleopatrae diadematum sine litteris.

Hic denatus minime forsan æneus à Cleopatra in Antonii honorem videtur percussus, in quo ab una parte illius imaginem cum utriusque titulis exhibet, ad demonstrandum illam in Regno summam habere potestatem, quippe nomen Αυτοκράτορος id est Imperatoris, apud Romanos ut apud gentes magna erat in existimatione, quippe enim tantum Senatus decreto dabantur, & apud Græcos pro Domino habebantur: unde Jupiter apud Plautum Amphitruum Divum atque hominum Imperator.

ΕΩΝ ΝΙΑΤΗΡΑ id est *Dea nova*, indigitatur Cleopatra, vox νέωτερη pro via positivo saepè usurpata, quasi nova esset Isis seu Diana quæ eadem est apud Mythologos & Aegyptios. Ut autem apud Plutarchum Antonius in Antonio Διόνυσον οἶκον Προσαγορεύομενος Bacchus novus dicebatur. Sic Cleopatra *Dea nova* appellari voluit per excellentiam nullo Deæ nomine addito, porrò idem autor eam designat Isidem σολώ ἐπεργησάντιον Γειθονίαμβας, τῇ via Γειθονίατιζε. Stolam Iidis sacram sumebat, atque nova Iidis nomine responsa dabat populis.

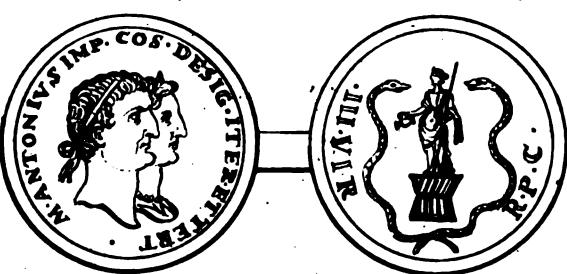
EX CIMELIO REGIO.

Caput Cleopatræ diadematum cum Epigraphe ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ ΘΕΑ ΝΕΩΤΕΡΑ ; ex aversa parte caput nudum Antonii cum inscriptione ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΡΙΤΟΝ ΤΡΙΩΝ ΑΝΑΡΩΝ. Antonius Imperator tertium Triumvir.

Cleopatra in hoc eximiæ raritatis nummo tetradrachmali argento se primo Reginam, deinde novam Deam nominat, de qua suprà abundè diximus.

In aversa parte Antonius non excellentiæ nomine quasi summus Imperator ut in superiore nummo indigitatur, sed Imperator tertium appellatur, quem titulus Senatus haud ei decrevit, sed ob Parmeniam ejus Rege capto, tamquam à se devictam usurpavit. v. c. 720. Prima autem vice Imperatorem esse appellatum allato in urbem Catilinæ capite refert Dio, sed an vero anno v. c. 711. quum ad exercitum circa Mutinam profectus est. Scundum autem seu iterum Imperator vocatus est decreto Senatus ob Parthos à Ventidio ejus legato tamquam ab ipso devictos, mense Junio v. c. 715.

Triumviri nomen sibi cum Imperatoris tertium copulat ob primum acceptum Triumviratum anno v. c. 712. qui desierat post quinque annos, sed ipso converso in alterum quinquennium v. c. 717. eandem potestatem prorogaverant Antonius & Cæsar absente Lepido.

EX MUSÆO CARD. MAXIMI.

Capita Antonii Laureati & Cleopatræ diadematæ jugata cum Epigraphe M. ANTONIUS IMP. COS. DESIG. ITER. ET TERT. In aversa parte Bacchus muliebri habitu suprà cistam d. cantharum s. thyrsum, hinc & inde serpens sese erigit & literis III. VIR. R. P. C.

Frequentior occurrit nummus tetradrachmalis argenteus cum simili typo cum Solo Antonii capite, sed hic rarior & Antonii & Cleopatræ Capita exhibet

hibet jugata. Alter etiam observatur cum solo Antonii capite, in cuius aversa parte pro Baccho cistæ insidente, visitur caput Cleopatræ.

Hi omnes nummi à communi Asiaz Provinciæ percussi videntur, quippe cista illa inter prægrandes duos serpentes supra quam stat Bacchus, illius stemma est, quod nobis confirmat Augusti nummus in quo pro Baccho exhibetur Victoria, supra cistam illam inter eosdem serpentes cum inscriptio-
ne ASIA RECEPTA quum eam recuperasset, post devictum ad Aëtium,
& occisum in Ægypto Antonium.

Alludit Asia Antonio, cum Baccho suo protectore Deo; narrat enim Plu-
tarchus Antonium ingredientem Ephesum, illum, appellasse Bacchum.
*Διόνυσον αὐτὸν ἀνακαλεμένον χαρεσθότην καὶ μελίχιον appellabāntque Bacchum beni-
gnūm ac blandūm.* Asiani autem hunc nummum Antonio & Cleopatræ cu-
dcrunt postquam Ventidius ejus Legatus Labienum & Parthos ex illa ex-
pulisset & Cleopatram in Syriam per Fonteium accersisset.

EX MUSEO CAR. PATINI D. M. PAR.

Capita jugata M. Antonii & Cleopatræ cum literis M. ANT. IMP. COS. DESIG.
ITER. ET TERT. IIII. VIR. R. P. C. In aversa parte navis velo expanso
cum inscriptione C. FONTEIUS CAPITO PROPR. PRAEF. CL. Alter num-
mus eandem præfert Epigraphen vice versa.

Hi nummi à C. Fonteio Capitone percussi sunt. Fonteius ille ex gente
plebeia, cognomine Capito, Antonii amicus fuit teste Horatio.

— Capitóque simul Fonteius ad unguem

Factus homo, Antoni non ut magis alter amicus.

Legatus fuit Proprætore Antonii in Asia, unde in nummo dicitur PROPR.
deinde Classi ejus Præfetus, ideo PRAEF. CL. inscribitur, dum Anto-
nius Cos. designatus erat iterum & tertium, quando Consulatus in quadrien-
nium ex foedere cum Cæsare & Pompeio pace inter eos in Sicilia facta com-
pararunt.

Antonius cum trecentis navibus versus Italiam navigaverat ad Cæsarem, In vita
quibus præerat Fonteius, pacéque inita per Octaviam, quam postea Ro-
manam dimisit, & Cleopatræ amore vixus ut ait Plutarchus Καπιτωνα φορτίου
ἴπεμψεν ἀξονος κλεοπάτρην εἰς Συρίαν. Fonteium Capitonem ad Cleopatram addu-
cendam in Syriam misit. In cuius memoriam Fonteius Antonio & Cleopatræ
adulans nummos signavit. Tandem anno V. C. 721. Kal. Juliis Consul suf-
ficius est cum M. Acilio Aviola.

lib. i. Satyr.

EX MUSMO NOSTRO.

Capita Antonii & Cleopatræ jugata. M. ANT. IMP. COS. DES. IT. ET TER. III. VIR. R. P. C. in aversa parte **M. OPPPIUS CAPITO PROPR.** Navis velo expanso cum litera **A.** in vertice.

Bp. 3. Oppiorum gens plebeia fuit, cuius sunt cognomina Cornicen, Statianus & Oppio; Tribus quidem Terentina Ciceroni; sed quis fuerit ille M. Oppius Capito partium Antonii fautor, altum est apud Historicos silentium; ex illius igitur dignitatibus nummo inscriptis querendum est. Vox PROPR. id est *Proprietore*, Legatum Antonii in aliqua ex ejus Provinciis denotat fuisse, ut suprà in Fonteii nummis eamdem Epigraphen legimus.

Dio l. Legati Proprietore vocati sunt, qui Provinciam aliquam regerent sub illis qui summum Imperium in iis habebant, ut in Consularibus nummis videre est in gente Publia ex una parte **CN. MAGNUS**, in aversa **M. POBLICI. LEG. PROPR.** & in **Cæcilia P. CRASSUS JUN. LEG. PROPR.** nempe Scipionis in Africa Legatus.

EX MUSMO CARD. MAXIMI ROMÆ.

Eadem capita jugata, eademque Epigraphe, in aversa parte **M. OPPPIUS CAPITO PROPR. PRAEF. CL.** eadem navis, & litera **A.** in imo.

In nummo Oppii Capitonis superiore, ex voce PROPR. illum aliquam Antonii Provinciam Legati Proprietore nomine administrasse diximus ex ipso ob Epigraphen PRAEF. CL. eam fuisse ad mare sicam auguramus, & in eam C. Fonteio successisse ex eadem inscriptione **COS. DES. IT. ET TER. T. C. CONSUL DESIGNATUS ITERUM & TERTIUM.** Si quidem ex Phlegorcho Fonteius Cœpito adduxit Cleopatram ad M. Antonium anno ejus Regni 8. & tunc esset Consul designatus iterum & pariter sub Oppio secundum Consulatum non esset consecutus.

Litera **A.** in utroque nummo annum designat Oppii Capitonis in Provincia primum.

EX THESAURO REGIO.

Capita adversa Antonii & Cleopatræ cum eadem Epigraphe: in aversa parte M. OPPÍUS CAPITO PRÆF. CL. Prora návis, litera B. in imo.

Si nummus hic mole minor sit, pretio tamen par, cum aliis videtur. Superiora Oppii nummi capita Antonii & Cleopatræ sociata exhibent, hic aduersa. Prior illum designat pro Prætore Legatum, hic tantum Præfectoræ Classis Oppii titulum præfert. In anterioribus, literæ A. ejus primum dignitatis annum denotant, in hoc litera B. secundum arguit, in quo nondum etiam secundum Antonius inierat consulatum quod anno v. c. 720. evenit, quum Sempronium Atratinum in locum suum suffecit: unde quanta lux è nummis etiamsi minimæ sint molis.

EX THESAURO REGIO.

Capita M. Antonii Triumviri & M. Antonii ejus filii jugata, ex adverso caput Cleopatræ diadematum cum Epigraphe M. ANT. IMP. COS DESIG. ITER. ET TERT. III. VIR. R.P.C. In aversa parte návis velo expanso & M. OPPÍUS CAPITO PROPR. PRÆF. CLASS. in area r. anno 3°. & Triacrura simul compacta quæ vulgo pro Triquetra seu Siciliæ nota habentur.

Seguinus noster hunc nummum vulgavit in selectis numismatibus, quem M. Antonii & Cæsaris jugatorum cum Octavia ex adverso imagines exhibere conjicit, ob Triquetram in nummo signatam post expulsum nempe à Cæsare Sextum Pompeium ex Sicilia, sed illum monueramus ex eodem nummo integriore Romæ reperto non Cæsaris esse vultum, sed M. Antonii ejus filii, nec effigiem muliebrem Octaviam repræsentare, sed Cleopatram; Seguinus autem in secunda quidem sua ejusdem libri editione se à nobis monitum in pag. 103. dicat, sed id eludere tentat, idcirco illi respondemus in notis ad hunc librum in calce illius folio 405.

Plutarchus in iis quæ ad Cæsarem recriminandum Antonius afferit, inter la vita præcipua narrat extortam Pompeio à Cæsare Siciliam cum Antonio eum non Antonia esse partitum, quod non omnino verum esse videtur, si quidem Dio in alio Lib. 50. pag. 43°. cutione M. Antonii ad milites suos ante pugnam Actiacam, illi Siciliæ par-

Bb

tem

tem attribuit. Denique inquit Antonius, quanta tandem portio Sicilia est nostri Imperii. Quod confirmare videntur nummi ab Antonii Legatis & Clasis Praefectibus percussi.

Triquetra Siciliæ nota nummum hunc in Siciliæ quadam urbe, & si augurari liceat Panormi signatum denotat, Panormi autem nummi Triquetram illam pro Stemmate exhibere solent, & quidem M. Oppii Capitonis cura, quem partis ejus Insula Legatum pro Prætore M. Antonii fuisse existimamus quod confirmat alter nummus L. Bibuli qui se PRO. sic. id est Legatum pro Prætore Siciliæ, inscribit.

Oppius Capito qui in priore nummo Capita M. Antonii & Cleopatræ juxta, in altero vero eadem adversa signavit, nunc ipsa in ampliore & primæ quidem magnitudinis exhibit, & non Octaviam ut putat Seguinus, sed caput Antonii filii, effigiei patris subdit, ut tamquam heres Provinciarum Romanarum esset proximus ut natu major ex Fulvia Antillus; & cum illo Alexandriæ degeret teste Plutarcho, cui etiam in illa urbe nummos aureos cuderunt in patris aversa parte Monetarii quæ omnia adolescenti perniciem attulit, cui Cæsar quasi jam & Principatum aliquem gerenti, ut ait Dio, non pepercit, imo illum & si ejus filia esset desponsata, jugulavit.

Litera F. in area nummi annum tertium, seu Legationis, seu Classis Præfecturae denotat, ut A. & B. in superioribus primum & secundum designavit. Duo navalia habere potuit Antonius, unum Panormi in Sicilia, alterum in Phœnicia forsan Tyri, nam Cleopatra suum Alexandriæ habebat. Hoc etiam anno quo Oppius nummum cudit, nondum Consulatum adeptus erat; si quidem in eo perhibetur Consul designatus iterum, & Consulatum anno sequente iniit.

EX THESAURO MEDICO.

Caput Cleopatræ diadematum ante quod prora navis cum inscriptione CLEOPATRAE REGINAE REGUM FILIORUM REGUM. ab altera parte Caput Antonii pone quod Tiara seu cidaris cum Epigraphe ANTONI ARMENIA DEVICTA.

Quia nobis Ptolemyorum Ægypti Regum describenda est Historia & de aliis rebus tantum est sermo, quoad hanc rem spectant, ideo Caput Cleopatræ præmisimus Antonio, præfertim quum ille fuerit qui nummum cuderit, ut denotat ejus Epiphraphæ, quandoquidem latinè scripti ab Antonii Legatis signati sunt, quare nomen Cleopatræ in iis semper reticuerunt.

Hic nummus drachmalis argenteus Armenia ab Antonio occupata postquam Artabazem illius Regem dolo comprehendisset anno Cleopatræ Regni undecimo, percussus est: id ei circa Antonii caput legitur ARMENIA DEVICTA, porro id Romanis contumelijæ fuit, Regem & ejus familiam in Triumphum & quidem Alexandriæ ducere, quapropter quum Antonius Romanum perscripsisset, ut ibi rata esse juberentur quæ in Armenia fecerat, illius literæ publicatae, cù recitate non sunt teste Dionæ, nihilominus sibi titulum Imperatoris III. quem

quem ei milites in hac expeditione tribuerunt, in nummis semper abhinc usurpavit.

Cidaris seu Tiara pone caput Antonii, insigne est Armeniorum Regum: erat autem tegumentum capitum, quo Persarum Reges olim utebantur, albis maculis in cærulei coloris fascia intermicantibus, qualem videre est in nummo Tigranis Artabazis patris in nostra Seleucidarum Historia descripto; hanc ^{Pag. 399.} verò Cidaram à fugiente Tigrane capiti detractam, & in victoris Luculli ^{Plut. in} nus delapsam, in triumpho Romæ in victoriarum monumentum ille derulit; hanc ^{Lucul.} verò Artabazis Antonius pone caput ob Armeniam devictam pro insigni signare curavit.

Antonius titulum Cleopatræ, quem ipsi tribuerat in concilio Populi Alexandrini quum ipsis epulum præberet post suum de Armenia triumphum, circa caput ejus scribere jussit, quare Dio narrat Κλεοπάτρην βασιλίδαν θεωρήσας ικέλευσεν. Cleopatram Reginam Regum appellari imperavit. Ambitiosi illi tituli à Parthorum Regibus usurpabantur, ut nos docent superstites eorum nummi βΑΣΙΛΕΩΣ βΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ, imò & ipsis Armeniæ Reges, illum sibi vendicarunt, ut videre est in nostra Seleucidarum historia βΑΣΙΛΕΩΝ ^{Pag. 400.} βΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ideo devicta seu occupata Armenia tamquam illam Cleopatræ submitteret superbum illi titulum imposuit, nam inquit Florus, Re. Lib. 33: gnumque Armenie filio suo ex Cleopatra nato dedit.

Non modò Cleopatram Antonius *Reginam Regum* appellat, sed matrem **FILIORUM REGUM**. Nam Dio in hac ad P. Alexandrinum concione habitu refert, ἡ τὸν Πτολεμαῖον ὃν Καισαρίαν επανόμαξον βασιλία βασιλέων καλεῖθαι ικέλευσεν, & Ptolemæum quem Cæsarionem cognominabant, *Regem Regum* appellari jussit. Ex Plutarcho suos & Cleopatræ filios, Reges Regum vocavit, & In vita Alexandri Armeniam cum Media & Parthorum Regno, quum subactum esset, attribuit Ptolemæo Phoeniciam, Syriam, & Ciliciam, imò & Cleopatræ filio Cyrenes Regnum: ideo Cleopatram filiorum Regum matrem in nummo appellat.

Prora navis ante Cleopatræ vultum apposita est ad denotandum penes Reginam maris esse imperium, nam ex octingentis navibus quæ contra Cæsarem paratae sunt, trecentæ tantum erant Antonii & quingentæ pertinebant ad Cleopatram, quarum Regia vocabatur Antonias.

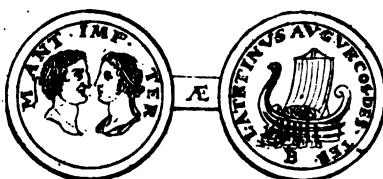
XX THESAURO MEDICEO.

Capita adversa Antonii & Cleopatræ cum literis. M. ANT. IMP. TER. COS. in averfa parte Antonius & Cleopatra stantes in curru à quatuor equis marinis tracto cum inscriptione. L. ATRATINUS PRAEF. CLAS. F. C. L. Atratinus *Prefectus Classis fieri curavit.*

L. Atratinus ex gente Sempronia, quum ex Lege foederis cum Cæsare & Sex. Pompeio fanciti, Antonius inire deberet Consulatum cum L. Scribonio

Dio lib. 49. Libone Pompeii Socero an. v. c. 720. & illum K. Januarii absens abdicasset, in ejus locum ab illo suffectus est usque ad K. Julii, post quas videtur Classis Antonii præfeturam obtinuisse, & nummum cudiisse quum jam Antonius ob Armeniam occupatam Imperatoris tertium, sibi titulum arrogasset ut nos edocet ejus Epigraphe IMP. TER.

Ut Triumphum curru invectus Alexandriam Antonius de Armenia armis occupata egerat, in Cleopatræ gratiam, sic Atratinus Reginæ adulans maris triumphum ob illam victoriam in nummis exhibere voluit, quasi Cleopatræ ad illud Regnum invadendum suis navibus ad exportandos homines, impedimenta, & commeatus, plurimum contulisset: ideo Antonium & Cleopatræ stantes in curru quatuor equorum marinorum depinxit; sive penes eos maris Imperium esse ob tot naves quas simul suppeditare possent, ut volunt alii.

EX THESAURO MEDICEO.

Capita Antonii & Cleopatræ adversa cum literis. M. ANT. IMP. TER. pone caput Antonii Lituus. In aversa parte navis velo expanso cum Epigraphe L. ATRATINUS AUGUR. COS. DES. TER. in area litera B.

Hic mediocris formæ nummus ex ære à L. Sempronio Atratino in Antonii & Cleopatræ honorem percussus est, post occupatam ab Antonio Armeniam, ex qua profectione Imperator III. appellatus est, ut illius capitinis Epigraphe demonstrat:

Lib. 4.

Sempronia gens multis cognominibus distincta omnis plebeia fuit, exceptis Atratinis qui fuere Patricii, ut refert Livius, satis antiqua videtur, si quidem memoratur A. Sempronius Atratinus Consul cum M. Minutio Augurino anno v. c. 257. An verò Atratini cognomen ab iis qui Atrati vocabantur, qui pulla atra vestiti Luctus causa.

Litera B. in area nummi signata, secundum denotat Præfeturæ Classis Antonianæ annum, quam gerebat L. Atratinus, ut in superioribus nummis has literas numerales designare demonstravimus; unde quanta lux historiarum ex his superstibus Romanarum antiquitatis monumentis quotidie affulgeat, norunt illi, vetustos qui nummos studiose colligunt.

Lituus ad Antonii Sacerdotium spectat, ideo AUGUR. in aversa parte nummi renunciatur, ut & Consul designatus tertium ad annum v. c. 722. quem tamen Romæ non iniit, quum hostis P. Romani fuisset declaratus.

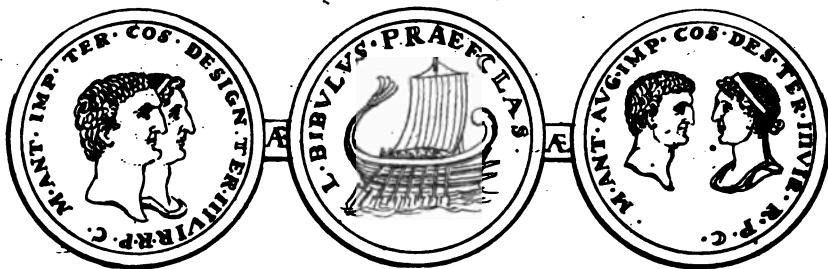
EX THESAURO REGIO.

Capita jugata M. Antonii & Cleopatræ cum inscriptione M. ANTON. AUG. COS. ITER. DES. TER. III. VIR. R. P. C. In aversa parte navis prætoria cum velo expanso & literis. L. BIBULUS M. F. PRO. SIC. L. Bibulus Marci filius *Legatus* pro Prætore Siciliæ.

Insignis est nummus qui nobis dubium de Triquetra Siciliæ nota seu de Panormi urbis symbolo solvit in nummo Oppii Capitonis suprà descripti, quem suspicabamur ideo Legatum pro Prætore fuisse M. Antonii in Sicilia, sed voices PROP. SIC. hoc nobis arcanum aperiunt in L. Bibulo: unde nobis felix conjectura de Dionis verbis qui Antonium Siciliæ partem post Sext. Pompeii^{Lub. s.} ex hac Insula discessum cum Cæsare obtinuisse, & huic L. Bibulum præcisse nos edocet.

Lucius Bibulus se Marci filium inscribit, pater ejus Consul fuit cum Julio Cæsare anno v. c. 695. ex gente erat Calpurnia.

Præfuit Syria per biennium v. c. 703. quo tempore amisit duos filios qui in Aegypto à militibus occisi sunt ut in vita Cleopatræ retulimus, à Pompeianis Classi Præfectus est contra Cæsarem v. c. 706. à quo terra prohibitus, graviore morbo implicitus paulò post mortuus est. Lucius verò filius quum proscriptus fuisset à Triumviris v. c. 711. ad Brutum profugit, & post pugnam Philippensem adhæsit Antonio, qui eum rei maritimæ sub patre probè instructum noverat, Siciliæ Legatum pro Prætore fecit, & Classi quæ in hac Provincia præfecit.

EX MUSMO NOSTRO.

Prior nummus Capita exhibet Antonii & Cleopatræ sociata cum Epigraphe M. ANT. IMP. TER. alter eadem capita adversa cum literis M. ANT. AUG. IMP. uterque habet COS. DES. TER. III. VIR. R. P. C. in amborum aversa parte L. BIBULUS PRAEF. CLAS.

Nummus prior à L. Bibulo percussus est anno v. c. 720. quum Antonius Consulatum suscepisset K. Jan. cum Libone, unde cos. iterum inscribitur in

nummo, & hoc anno ab Antonio Præfectus Classi nominatus est post M. Oppium Capitonem, qui appellat in nummis suis Antonium tantum Consulem designatum iterum, & sic uterque videtur fuisse Legatus pro Prætore Sicilie & Præfectus Classi quæ in Sicilia stationem habebat.

Hi verò duo nummi anno v. c. 721, vel 722. aut alter 721, alter verò 722. percussi videntur quum uterque præferant cos. DES. TER., nam quum Antonius gessisset secundum Consulatum an. v. c. 720. dictus ex foedere cum Cæsare & Sext. Pompeo Consul designatus tertium quem inire debebat anno v. c. 723. Lucius autem Bibulus quum copias Antonii transvexisset in Græciam contra Cæsarem, in mercedem ab eo accepit Provinciam Syriæ regendam in qua non multò post mortuus est, & sic non interfuit pugnæ Actæicæ, & Antonius Syriam concessit Q. Didio, qui post prælium ad Actium commissum ei Cæsar's artes amplexus gladiatores ē Cyzico ad Antonium per suam Provinciam transire prohibuit.

App. Bel.
cui 4.

F I N I S.

PRO

P R O A P P E N D I C I S L O G O.

Nostra de Lagidarum Imperio Historia, Aegypto in Provinciam Romanam redacta, plane videbatur absoluta; sed quum ea sit ad nummorum fidem accommodata, ecce Cæsaris Augusti eximia singularitatis nummus Alexandriæ percussus, qui Ptolemæorum insigne Aquilam nempe fulmini insistentem exhibet, quasi non esset forma Regni mutata.

N U M M U S C A E S A R I S.

Apud R. P. JOBERT s. j. PARISIIS.

Caput juvenile Laureatum sine Literis, in postica parte Aquila fulmini insitens cum Epigraphe ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟC KAICAPOC, in area à dextris cornu-piæ, à sinistris L. B.

Nullus est in re nummaria tam parùm versatus, qui primo aspectu hunc nummum non censeat Aegyptium: Ex forma enim & stemmate dignoscitur, primò ex forma, Aegyptii omnes nummi circuitum non habent æqualem, ita ut pars extrema sit amplior altera quæ declivis est, & ut Gallicè loquar desinit *in latus*. Quis præterea Aquilam fulmini insistentem pro perpetuo Ptolemæorum Aegypti Regum Symbolo non agnoscat,

Cornelius Gallus eques Romanus, à Cæsare Prefectus est, Aegypto & iuxta Alexandrini suos Victori nummos dedicare voluerunt, & ut nihil in eo de Regum suorum splendore amississe testarentur, ipsam fulmini insistentem Aquilam eorum insigne perpetuum in Cæsaria nummo incidi curaverunt, ejus capite sine literis Principum suorum exemplo in parte anteriori percusso.

Hic dubium aliquod meum præterire non possum. Primo enim intuitu ex juvenili facie in qua vix laura vel diadema discernebatur, ex Aegyptiaca nummi forma; ex Aquila fulmini imposita, ad Ptolemæos sola spectante, ex voce tandem KAICAPOC, quæ legebatur unicè, altera limo & materia tartarea omnino obducta, Cæsarionis nummum esse suspicabar, illud augebat similis à Goltio cum KAICAPOC & reliquis literis etiam mutilis, ipsius miseri adolescentis nummus, quum caelo acuto, & patientia pro BACIΛΕΩΣ, nam Aegy-

In vit Aut. *Ægypti Rex apud Plutarchum cum matre Cleopatra declaratus fuerat) ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ Epigraphen detexi.*

Lib. 73. Illud Imperatoris nomen Cæsar, secundo post Ægyptum captam anno, in quinto ejus scilicet Consulatu, non quale propter victoriam tribui more vestito solebat, accepit, sed quo summa Imperii demonstraretur, quod inquit Dio, pátri quoque ejus Julio, filiis, nepotibus fuerat decretum; id etiam confirmat annus secundus in area nummi appositus, his notis L. B. *anno secundo.*

De die nat. Sed quantum hæc numerales literæ Censorinum illustrant, qui Ægyptios ab eo tempore, quo in potestatem P. Romani venerunt, annos *Cæsarum Auguſtorum* dinumeravisse narrat. Cœpit igitur Epochæ illorum die prima mensis Thot, quæ à Ptolemæo Geographo deinde usurpata est, & in hoc Syntax. 1. 3. c. 8. De leg. ad Caium. nummo annus secundus illius Æræ, & Cæsaris Imperii ab Ægypto capta deinde dinumeratus, ut etiam Philo ipse ostendit.

ÆGYPTUS NUMISMATICA EX IMPERATORIBUS ROMANIS DESUMPTA ORDINE ALPHABETICO.

ALEXANDRIA.

ΑΥΤΟΚ. ΜΑΡΚ. ΟΘΩΝΟΣ ΣΕΒ. Caput Othonis Imp. lauca ornatum, in area nummi L. A. anno primo. In aversa Mulier proboscide Elephanti ornata d. tenens coronam cum Epigraphe ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

Scalig. in Euseb. anim. Inter octodecim Alexandriæ nominis urbes Alexandria Ægyptia inter celeberrimas præsertim nominatur ab Alexandro Magno Olymp. cxii. anno 2. condita, Aristophane Magistratu Athenis, C. Valerio Potito Flacco, M. Claudio Marcello Coss. v. c. 423. Regia fuit Ægypti Regni à Ptolemæo Lagi F. Sedes & Metropolis constituta. Ab Antonio Triumviro ROMH appellata, tandem ab Augusto sub potestatem Pop. Romani redacta mense sextili anno v. c. 724.

Hist. 1. 2.

Mulier illa stans Provinciam designat more patrio vestitam, capite proboscide Elephanti ornatum est tamquam Africæ caput, coronam dextratenet, Othoni Imperatori porrigidam, Alexander enim qui Legionibus Ægypti præterat cum Muciano Syriæ Præside ad ejus partes accessit de quibus Tacitus. *Judaicum exercitum Vespasianus, Syriæ Legiones Mucianus Sacramento Othonis adegere. Simul Ægyptus, omnésque versæ in Orientem Provinciæ nomine ejus tenebantur. Unde Othonis nummi in Ægypto signati.*

APOL.

APOLLONOPOLIS.

ATT. KAI. TI. AIA. ADRIANOC. Imperator Cæsar Titus Elius Hadrianus. Caput Hadriani Laureatum.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΠΟΛΙΤΑΝ L. I.A. anno undecimo Apollonopolitarum. Apollo habitu succinto stans seu gradiens, d. sagittam è pharetra dorso appensam de-
promit, s. extensa arcum.

Apollinis urbs in Ægypto gemina apud Stephanum, prior vocabatur par- De Urbib.
va, altera verò magna. Illa memoratur à Ptolemæo in Coptite Nomo sita, Lib. 4. c. 5;
hæc verò in Hermonthite Nomo, Crocodilis nempe inimica apud Strabonem, Lib. c. 7.
licet hæc bellua pro Deo in aliis hujus Provinciæ urbibus pro Deo coleretur.
Porrò Plutarchus ait in illa statutum esse ut quisque omnino de Crocodilo Lib. de Isid.
edat certa quadam die. In quanam earum urbe cœsus sit nummus, licet in- & Ofir.
certum, tamen in magna illum signatum suspicamur, in qua Apollo, unde no-
men civitati inditum, colebatur, uti hujus Hadriani nummus indicat.

Apollo Jovis filius & Latonæ perhibetur uno partu cum Diana sorore edi-
tus. Ipsi Arcus pro armis datur, quo adultus Pythonem serpentem sagittis
occidit, Apollo autem dictus est ἀπὸ τῆς αερόλινθος: quodjaculis perderet. Ut
venator hic depictus est & juvenis, quia ei perpetua juventus tamquam Phœ-
bo adscribitur. Ægyptiaca lingua Appollo vocatur *Horus*, à quo Horæ nomen
acceperunt, ut ait Macrobius. Ceterum de Apollinis Mythologia vide Na-
talem Comitem.

Urbes plurimæ Ægypti nummos suos Hadriano Imperatori dedicarunt Lib. 4. c. 10
quod de Provincia benè meritus sit; unde dicitur RESTITUTOR AFRICAE.

ARSINOE.

Eadem Hadriani circa caput Epigraphe, in aversa verò parte APCINOITAN.
L. I.A. Arsinoitarum anno undecimo. Caput Arsinoes Reginæ velatum.

Arsinoe urbs multiplex, sed quum nobis hic de Ægypti oppidis sermo sit,
una ad Delta sita est, quæ postea Cleopatris appellata est, altera Ptolemæo Lib. 4. c. 5.
Arsinoe mediterranea dicta, etiam Crocodilorum civitas quod ibi maximè Plin. l. 5.
colerentur; utraque de nomine suo Nomon habuit, in ultima verò nummum
signatum arbitramur ob Arsinoes effigiem, quam adhuc Hadriani ævo præ-
fert, quum prior urbs Cleopatridos nomen ab aliqua hujus appellationis Re-
gina deinde sumpserit. Plurimæ fuerunt hujus nominis civitates in Cypro,
Cc Lybia,

Lybia, Cyrene & Arabia conditæ à Ptolemæo Philadelpho in gratiam sororis & uxoris Arsinoes, de quibus consule Geographos.

Duplex fuit Arsinoe Ptolemæi Philadelphi uxor, prior quidem Lysimachi Thraciæ Regis filia ex qua dicit Ptolomæum Evergetem, Lysimachum, & Berenicen Antiocho Deo Syriæ Regi nuptam, quam deinde suspectam relegavit Copton, ubi mortua est.

Altera fuit Arsinoe ejus soror, priùs Lysimacho regi nupta, deinde fratri Ptolemæo Cerauno, ut ipsius filios sub hoc prætextu interimeret, qui eam postea in Samothraciam relegavit, unde post ejus mortem in prælio contra Gallos commisso ad Ptolomæum fratrem confugit, ex quo nullam suscepit prolem, sed prioris Arsinoes liberos adoptavit.

BUSIRIS.

Nummus Hadriani cum eadem circa caput Epigraphe in aversa parte ΒΟΥΡΙΣ Ι.Ι.Α. Busirorum anno undecimo. Osiris stans cum loti fructu in capite & pallio prælongo, d. Cervum sustinet, s. hastam gerit.

De Urb.

Busiris ex Stephano, urbs Ægypti, fuit structa in medio Provinciæ, in Delta, ita cognominata quod Isis illic Busirim sepeliverit. Alii verò, quod Busiris ab Osiride, Teparcō, id est, loci gubernator fuit constitutus. Ab hac urbe Busrites nomos, id est, Praefectura dicta, de qua Strabo. Alii volunt Busridem crudelissimum Ægyptiorum Tyrannum, qui hospites omnes Jovi immolabat, sed Eratosthenes apud Strabonem fabulam esse contendit. Urbs illa celebris fuit morte Demetrii Phalerei, Theophrasti discipuli, qui ibi à Ptolemæo Philadelpho obiit.

Lib. de
Dius Syr.
Sel. num.
Pag. 31.
P. Victor.

De Diis
Gent.

Osiris haud dubiè in urbe Busiri colebatur, quum eum in Hadriani numero exhibuerint, illum verò unum cumdémque cum sole existimat sciunt omnes Ægyptiæ Mythologiæ periti, de eo vide Selenum. Osiris autem ut plurimū loti flore insignitur, ut cum videre est apud Seguinum nostrum. Dextra cervum gestat, tamquam symbolum Solis & rapidissimi cursus ipsius, sinistra hastam divinitatis, multi enim pro Jove existimabant: Cultus ejus etiam Romæ fuit. Plures ei aedes & templa extructa fuere sub nomine Serapidis qui idem credebatur, ut testatur Gyllius Giraldus.

DIOSPOLIS MAGNA.

Caput Hadriani cum eadem inscriptione, in cuius aversa parte ΔΙΟΠΟΛΙΣ ΜΕΓΑΛΩΝ Ι.Ι.Α. Diospolitarum magnorum anno undecimo. Imperator Eques pacificatoris habitu dextram elevans, sin. equi habenas regit.

S. - ph. de
Urbib.

Diospolis, Iovis urbs, magna civitas Ægyptiæ Thebaïdis quæ Hecatompylos,

pylos, dicebatur, opus Osiridis & Isis, antequam à Persis destrueretur, porrò de conditoribus non conveniunt Scriptores, de qua Diodorus sic. Nonnulli Thebas esse existimant, quas ab Osiride non conditas putant, sed Lib. 1. multis post annis à quodam Rege, ex Diodoro elucet Thebas priùs dictas deinde Diospolim, quod confirmare videtur Strabo post *Apollinis urbem*, Lib. 17. *Thebae*, vocatur vero nunc *Diospolis*. Quum verò fuerint & aliæ quatuor hujus nominis parvæ in Ægypto urbes, prior in nummis se magnam inscribit.

Diospolitæ de adventu Hadriani Imperatores in urbem suam gloriantur, quippe ejus memoriam in nummis æternam signarunt, sic enim adventus Augusti alicujus in nummis Romanis, depingitur Imperator nempe Eques dextram elevans versus urbem, in quam graditur, semper ad sinistram percussus, quum è contrà semper ad dextram signatur in profectionibus dextra hastam gerens.

De Hadriani in Ægyptum profectione plurimi Romæ signati sunt nummi, in quibus ALEXANDRI inscribitur, in aliis ADVENTUI AUG. ALEXANDRIÆ, in aliis denique RESTITUTORI AFRICÆ.

HERMOPOLIS.

Nummus idem Hadriani cum eadem inscriptione in cuius aversa parte **EPMO⁷** Πολιτῶν L. I.A. Hermopolitarum anno undecimo. Circa caput Barbatum loto insigne ante, quod Ibis avis.

Hermopolis quæ Mercurii civitatem sonat, urbs est Ægypti apud Stephænum, à qua nomos seu Præfectura nomen habet Hermopolites apud Ptolemaeum, alias ejusdem Provinciæ, ejusdem etiam nominis appellat, sed quorum altum est apud Autores silentium. Priorem inter clariores civitates memorat Ammianus. *Igitur inter urbes alias Hermopolim habet & Coptum &* Lib. 22. *Antinoon*, quæ ita servata est usque ad Ammiani tempora. Ob feracitatem cap. 40. Soli, ex quo etiam Tunetum adhuc exportatur.

In quibusdam Hermopoleos urbis nummis Mercurium stantem observavimus, ut ibi cultum à quo denominatur civitas; sed in hoc qui Hadrianum Imperatorem exhibit Osiridis est caput loti flore insigne. Osiris autem præcipuus erat totius Ægypti Deus, qui se Saturni filium antiquiorem prædicabat, contra quem Gigantes etiam insurrexisse, ut in Jovem planè ostendit Diodorus: unde quum ipsos devicisset Ægyptios ut Rex, lege sanxit, præter communem ceterorum omnium morem, fas esse sororem à fratre uxorem duci, exemplo suo qui Isidi sorori nupserat, hinc Ptolemæi Reges, sorores suas duxerunt uxores.

Ibis apponitur in nummo ut peculiaris Ægypto, quæ etiam ut plurima animalia colebatur, quia quum serpentibus vescitur, hominibus salutem conservat.

T H I S.

Nummus Hadriani caput cum eadem inscriptione præfert in aversa **EINIA**
L. IA. *Thinitarum anno undecimo.* Osiris stans corona radiata ornatum
cum pallio oblongo, s. icunculam quam Deam spem existimamus.

De Urbib. This, urbs Ægyptia est, prope Abydum, cuius civis Thinites, apud Stephanum, ex Alexandro Ægyptiacorum primo; Stephani verò Commentator Thomas de Pinedo, Thim Ægypti urbem ab autore suo celebrari refert, sed de qua altum apud alios silentium esse narrat, porrò nummus iste Hadriani quem manibus tractavi huic Geographo suffragatur, unde quotidie ex ipsis antiquis monumentis historiæ & Geographiæ lux affulget.

De Isid. & Osiris in hac etiam urbe colebatur ut Supremus Ægypti Deus, sed in eo corona radiata insignitur, quia ejus nomine Sol intelligebatur apud Ægyptios, at cur in tam multis oppidis colatur Osiris, quod crederent ut refert Plutarchus corpus ejus multis in partibus terræ sepultum esse, addens Ægyptiorum fortunis ac potentia præcipui, studiosè hoc ambientes, ut eodem cum Osiride potiantur sepulcro.

De Diis Spes Dea brachio gestatur ab Osiride, quod illa Dea peculiariter ab Hadriano coleretur ut notat Giraldus, & demonstrant ejus Imperatoris nummi, cu-
gent. P. Liv. *jus ædes Romæ erant in foro Olitorio.*
Dec. 3. L. 1.

C A B A S A S

Simile Hadriani caput & eadem circa illud inscriptio in parte aversa **KABACI-**
TÄR. L. IA. *Cabatarum anno undecimo.* Osiris ut suprà cum Loto supra
caput, d. cervum, s. hastam puram.

Lib. 4. c. 5. Cabasa apud Ptolemaëum urbs est Ægypti & Metropolis Præfecturæ Ca-
basitis, inter nomos autem ejus Provinciæ etiam recensetur à Plinio Caba-
Lib. 5. c. 9. sites.

Plut. de Isid. Osiris erat, ut diximus, Isidis frater, illum Solem, & hanc Lunam exi-
& Osir. stimantes Ægyptii, ideo decima septima mensis die interiisse fabulabantur
illi qua die maximè plenilunium fit evidens, Cervum gerit tamquam Solis cur-
sus rapidissimi Symbolum, sinistra hastam divinitatis.

CANO-

CANOPUS.

Idem Hadriani caput, eadēmque Epigraphe in aversa parte KANOBITĀV. L. I. A.
Canobitarum anno undecimo. Caput velatum & Loti flore ornatum Hy-
driæ superpositum.

Canopus seu Canobus urbs est Ægypti distans 120. stadiis ab Alexandria terrestri itinere, cognomis Canopi, qui Menelai Gubernator fuit & ibi obiit, Strab. l. 17: insignita. Ex ea urbe ortum ferunt Claudianum Poëtam. Devicta autem Troja Menelaus cum Helena vi ventorum in Ægyptum delatus, Guberna- Solin. c. 34. torem Canopum Amyclæum ictu serpentis, quem Hæmorhoïda vocant, amisit, in ejusque memoriam condidit de nomine urbem, relictis ibi iis, qui ad navigandum erant inutiles.

Deus ille in aversa parte Hydriæ impositus, Deus est Canopus de quo narrat Rufinus. Ferunt aliquando Chaldæos ignem, Deum suum circumferentes, cum omnium Provinciarum Diis habuisse conflictum, quo scilicet qui viciisset, hic esse Deus ab omnibus crederetur. Reliquarum Provincia- rum Dii æris, aut auri, argentique, aut ligni vel lapidis, vel ex quacumque materia constabant, quæ per ignem corrumperetur. Ex quo fiebat ut ignis locis omnibus obtineret.

Hæc quum audivisset Canopi Sacerdos, callidum quiddam excogitavit. Hydriæ fieri solent in Ægypto fictiles: undique crebris & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus aqua turbida defudans, defæcatior, ac purior redditur. Harum ille unam cera foraminibus obturatis, defuper etiam variis coloribus pictam, aqua repletam statuit in Deum, & excisum veteris simulacri, quod Menelai gubernatoris ferebatur, caput defuper positum, diligenter aptavit. Adsumt post hæc Chaldæi, itur in conflictum circa Hydriam, ignis accenditur: cera qua foramina fuerant obturata, resolvitur, sudante Hydriæ, ignis extuigitur, & Sacerdotis fraude Canopus Ægyptiorum victor ostenditur.

COPTRUS.

ATT. KAI. TPAIAN. CEB. ΓΕΡΜ. ΔΑΚΙΚ. Circa caput Traiani Laureati in aversa parte ΚΟΠΤΗΤĀV. L. I. R.
Coptitorum anno decimo tertio. Osiris cum flore
loti supra caput, d. hastam, s. cervum gestat.

Cc 3

Cop-

Plut. lib. 5.

Schol. vet.

Lib. de Isi.

& Osir.

Coptus urbs est Thebaïdis in Ægypto, unde nomos Coptites, vergens ad mare rubrum, in qua Io versa in Isidem colitur, nam hæc Regina istuc nuntium accepit de morte Osiridis mariti sui, hinc urbi Κόπτης nomen esse inditum dixerunt Græci, quia ibi capillos scidit præ dolore, quod vox Κόπτεω significat scindere quod firmare videtur Plutarchus addens, Coptum, lingua Ægyptiaca *privationem* notare.

Nil mirum igitur si in hac urbe ubi summoperè colebatur Isis, cives etiam Osirim ejus maritum & Regem venerati sint; Populi autem quando suos aliqui Imperatori nummos dedicabant Deos signare ut Deas in Augustarum nummis apponere solebant.

Plut. l. 22.
cap. 21.

Lotus apponi super caput Osiridis videtur, quod ille agrestes Ægyptios ad civilem statum reduxerit, eosque rerum ad vitam calendarum rationem docuerit, nam Lotus est herba quæ recedentibus aquis Nili, provenit similis fabæ, in cuius capite fructus est papaveri similis, intus grana, ceu millium, ex quo incolas panem facere docuit Osiris, quem Lotometram appellant.

C Y N O P O L I S.

ATT. KAL. TI. AIA. ADRIANO. Circa caput Hadriani Principis in cuius averse parte Deus Anubis cum capite canino, d. sistrum & caduceum, cum Epigraphæ ΚΥΝΟΠΟΛΙΤΑ. L. I.A.. Cynopolitarum anno undecimo.

Lib. 17.

Cynopolis seu Canum urbs est Ægyptia quæ memoratur Straboni qui eam Præfecturam appellat Εξοδον ὡς Κυνοπολίτης νομός τῷ Κυνῶν πόλις. Sequitur Cynopolitana Præfectura & canum urbs. οὗτος δὲ οὐθεὶς τιμᾶται, in qua Anubis colitur, & honor & facer quidem cibus canibus est constitutus, unde forsan Canum urbs appellata.

Anubis cum capite canino depingitur, de quo inquit Plutarchus, sunt qui puerum, ex quo Isis Osiridis necem comperit, sub Anubis nomine coli putent, quem natum Nephthe tradunt, & ipsam quidem Nephthen timore Typhonis perculsam, ejecisse, quem magno labore canibus indagantibus reperatum enutrisse, eumque custodem deinceps comitemque habuisse, Anubim appellatum, & creditum Deos custodire, ut canes hominibus custodes esse assolent.

Anubis quoque ab Ægyptiis Mercurius vocatus est, de quo Servius. Quia canino capite fingitur, hunc volunt esse Mercurium: ideo quia nihil est canefagacius, caduceum igitur Mercurii Symbolum gerit, d. sistrum, quod erat crepitaculum æneum quo sacerdotes in Isidis Sacris utebantur, unde Ovid.

Amor. l. 2.

Per tua sifra precor, per Anubidis ora verendi.

LEON-

LEONTOPOLIS.

ATT. K. T. AIA. AΔP. ANTΩNEINOC CEBASTOC. Circa caput Antonini pii in cuius
aversa parte ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΙΤΩΝ L. IH. Leontopolitarum anno decimo
oītavo. Figura virilis seminuda stans cum pallio, d. hastam, s. Leonem
fustinet.

Leontopolis seu Λεόντη πόλις, Leonum civitas, Ægypti urbs est Metropoli-
polis Leontopolitis Præfecturæ inter Busirim & Panephysim, illius Ptole-
mæus & Plinius meminerunt. Ut Ægyptii universi de animalibus terrestribus
tria præsertim colebant, nempe bovem, canem, & felem, porrò sunt &
quæ seorsim venerantur, inter quos narrat Strabo Leontopolitanos, Leo-
nem. Quapropter in oppido Leontopoli Leones studiosè ali autor est Aelianus Lib. 4. c. 5.
Hist. animalium, quod confirmare videtur Plutarchus qui ad alenda quæ vene-
rarentur animalia, sumptum suppeditare constitutum Ægyptios refert: Leo-
nem autem colunt, rictibúsque Leoninis januas templorum ornant, quia
Nilus exundat.

Titanis primū currū tangente Leonem.

Sed quis ille est qui lœva gerit Leonem à Leontopolitanis in nummo si-
gnatus? Etiam si nullum Dei præferat attributum, tamen Deus esse video-
tur, maximè id arguit corpus seminudum pallio divinitatis tectum, & si mihi
conjecturæ locus est, Vulcanus, cui Leones consecrassæ Ægyptios narrat
Aelianus, in libro de animalibus, ubi Leonibus in Ægypto religiosum cul-
tum non modò tribui sed etiam urbem Leontopolim nomen traxisse refert.
Si malleum Vulcano non dederint ut Græci. Hastam divinitatis ipsi tribue-
runt, nec iisdem attributis sua Ægyptii & Græci numina ornabant.

LYCOPOLIS.

Caput Hadriani Laureatum cum Epigraphe ATT. KAL. T. AIA. AΔPIANOC. in
aversa parte Serapis stans cum modio in capite, d. cervum, s. hastam &
literis ΛΥΚΟΠΟΛΙΤΩΝ. L. IA. anno undecimo.

Lycopolis, seu Luporum civitas, Ægypti urbs est & Metropolis Præfectu-
ræ Lycopolitis Ptolemæo, hæc à Lupis cognominata, eo quòd Æthiopes Lib. 4. c. 5.
agros Ægyptios incurvant, Lupi facta acie, usque ad civitatem Elephanti-
nam repulerint. Ibidem urbem confruentes Ægyptii à bestiis illis Lycopo-
lim

Æ G Y P T U S

Lib. 17.

208. lim vocarunt. Ideò Strabo narrat Lycopolitanos venerari Lupum, quod confirmat Plutarchus his verbis. Sanè soli omnium Ægyptiorum Lycopolitanæ ovem edunt: quia idem Lycos, id est Lupus, facit, quem pro Deo habent; piscem autem Oxyrinchum edunt, quum Oxyrinchitæ cum venerentur.

Lycopolitanos etsi Lupum pro Deo habere dixerimus, nihil tamen in hoc nummo de illo signavere, sed Osiridem sub figura Serapidis exhibent, nam ipsi inter se distinguuntur, quod Osiris semper præfert Lotum supra caput, & Serapis modium: porrò apud Plutarchum idem est Osiris & Serapis. Præstat autem, inquit, cum Osiride Serapim facere, at ut pro Sole Osiris accipiatur, Serapis nomen ejus est qui Universum ordinat atque ornat, quod voce Σεραπιος, quidam exprimunt: ideo Serapis dextra cervum Solis symbolum, ut diximus, gerit.

M A R E A.

ATT. KAI. T. AIA. AA: ANTOINEINOC CEB. Circa caput Laureatum Antonini Pi in averia parte, Serapis stans cum modo in capite, d. Leonem, s. hastam & literis MAPEONTΩN. L. IAH. Mareotarum anno decimo octavo.

Lib. 1.

Marea, urbs est & lacus, Alexandriæ Ægypti adjacens. Urbis meminit Thucydides, Inarus, inquit, Psammetichi Libys, Rex Libyum Ægypto finitimorum, profectus ex urbe Marea, que supra Pharam est, majorem

Lib. 4. c. 5. Lib. 17. Ægypti partem ad defectionem à Rege Artaxerxe impulit. Ptolemæus Mareotum tantum Præfecturam nominat, De Palude verò Marcotide Strabo, ait,

Alexandriam duo Maria undique alluunt, alterum à Septentrione Ægyptium, alterum à Meridie quod Marcotis dicitur, ... adeo ut portus qui ad Paludem est, ditior sit Marino.

De Isid. & Osirid.

En iterum Serapis sub Osidiris figura quem eumdem esse refert Plutarchus, & ferè in omnibus Ægypti urbibus cultum; quod illæ ferè cunctæ se ipsius Dei vel Regis corporis partem apud se sepultam existiment; quando Isis ejus aliquod frustum ut reperibat, ibi humabat. Serapis supra caput modium ut frumenti serendi autor, & Leonem supra dextram gerit ut Solis Symbolum & ipsi sacrum teste Eliano. Idcirco ait Soli Leonem consecrari existimo, quod sol laboriosissimus ad nullum temporis punctum versari intermittens circum orbem terræ, ab instituto cursu numquam quiescit.

MEMPHIS.

MEMPHIS.

Eadem circa caput Antonini inscriptio, in aversa parte Osiris Loto in capite ornatus, d. hastam, s. sistrum, ut videtur, pro pedibus bos Apis cum Epigraphic МЕМФЕИТНС, & in area L. I. H. anno decimo octavo.

Memphis olim Ægypti Metropolis, de cuius conditoribus non convenit inter autores, fatum est hoc antiquissimis urbibus commune. Herodotus eam Lib. 2. c. 99. à Mene Ægypti primo Rege conditam tradit. Alii Thebas primum fuisse oppidum ferunt quæ quum decrescerent, contra Memphis accrescere cœpisse usque ad Ptolemaeos qui Alexandriam fecere Regiam ob Alexandrum conditorem, mansit tamen urbs in qua Regum anacletaria ob illius Antiquitatem celebrari solent. Urbs est ad verticem Deltæ sita, ex cuius adverso hodie ædificata Cairus est. Olim Nomos Memphis, quæ nummum Antonino dicasse videtur, ut indicat vox МЕМФЕИТНС.

Osiris justo nomine à Memphis in nummis exhibetur si quidem urbis conditor recensetur, & Plutarchus illius sepulcrum verè in solis Memphi & De fid. & Abydo oppidis extare referat: Apis autem bos Memphi nutritur, ut poterat animæ ejus simulacrum, nam Bacchum ex India boves duos adduxisse narrant, quorum Apis alter, alter Osiris dictus: unde plerique Sacerdotum Ægyptiorum in idem aiunt residere Osirin & Apin, enarrantque & docent nos, Apin esse intelligendum formosam animę Osiridis imaginem.

Alii Memphis urbis reperiuntur nummi ut & aliarum civitatum, sed unum ex iis proferte curavimus.

MENDES.

ΑΥΤ. ΚΑΙ. ΤΙ. ΑΙΑ. ΑΔΡΙΑΝΟC. Circa caput Laureatum Hadriani in aversa parte. MENDESITĀ. L. I. A. Mendesitarum anno undecimo. Hircus.

Mendes urbs Ægypti, juxta Lycopolim, ubi Pana & Hircum colunt qui strab. l. 17. Ægyptiorum lingua Mendes vocatur. A nomine urbis Praefectura est Men- Herod. delia, & ostium Nili dicitur Mendesium. Lib. 2. c. 46.

Mendesii in nummo Hircum ut Deum suum exhibent: de quo sic ait Herodotus. Vocatur verò Hircus & Pan Ægyptiacè, Mendes. Contigit autem in hoc Nomo mea etate, hoc portentum; cum mulieribus Hircus propag- Dd lam

In Grylio.
U. sup.
Satyr. 15.

lam miscebatur, sed licet excellentissima forma illius libidini substernerentur, unde ortos ex tali concubitu maximos viros Historiæ scriptores tradunt; Plutarchus inquit, *Mendesius in Ægypto Caper inclusus cum multis ac formosis mulieribus coitu abhorret, & Capras defiderat.* Ex supra citato Herodoti loco, Pan & Hircus, idem esse videtur, porrò Mendesii Capras & Hircos non mactabant, unde Juvenalis.

— *Nefas illic factum jugulare Capellæ
Carnibus humanis vesci licet.*

M E N E L A U S.

M. ΑΤΡΑΙΟC ΚΑΙCAP. Circa Caput M. Aurelii nudum, in aversa parte ΜΕΝΕΛΙΤΩΝ, *Menelaitarum*. Mulier seminuda umbilicum usque cincta strophio, infima parte in Crocodilum desinens, dextram ori admoveat, sinistra duplex cornucopiae. Caput vero Loti florè ornatur.

Lib. 17. Menelaus Ægypti urbs prope Delta de qua Strabo πληροὶ δέ τῷ ἡταύτῳ περιειπεν Μενέλαιον. Non procul hinc est urbs nomine Menelaus, non longè à Naukrati distat, eam à Menelao Helenæ marito conditam existimamus, quem in Ægyptum tempestatis vi delatus est, & quem supra, Canopum urbem in Gubernatoris Canopi ibi defuneti memoriam extruxisse diximus. Etiam Praefecturam ex ea urbe Menelaitem fuisse nominatam scribit Ptolemæus Geographus.

Elian. l. 10. Quæ sit illa in nummo signata figura, si faciem & seminudum corpus cum Loti insigne in capite observemus, illam esse Isidem suspicabimur, si quidem Isis cum simili capillatio & capitis ornamento depingitur, sed cur infima pars in Crocodilum desinit: an Menelai Isis ipsa coleretur & Crocodilus etiam? ut Ombitæ, Coptitæ & Arsinoitæ illum tamquam Deum venerabantur. Si figura virilis esset Typhonem quis posset, quum ille ejus formam induerit. Crocodilus certè cultus sui probabili causa minimè destituitur, nam fertur teste Plutarcho, extitisse exemplum Dei, solus animalium elinguens, nimirūm quia voce, numen nihil indiget, sed iter justitiæ, circa ullum conficiens sonitum, res humanas justè temperat.

Cap. 21.

M E.

METELIS.

ATT. KAI. TI. AIA. ADPIANOC. Circa caput Laureatum Hadriani; in aversa parte METELITARV. L. IA. Metelitarum anno undecimo. Accipiter cum Loti flore supra caput, insistit scipioni.

Metelis, urbs Ægyptia Stephano prope Alexandriam, quæ ejus ætate, Bechis, dicebatur; hodie Rosecto Italica, juxta Heracleoticum ostium Nili, non obscura, ab Alexandria 60. millia passuum distans, Pelusium versus. De illa urbe sic ait Mela. *Deinde semel, iterumque divisus Nilus ad Delta* & Lib. 1. c. 9: *Metelis it per omnem Ægyptum vagus, atque dispersus. Metropolis fuit apud Ptolemaeum Praefecturæ Metelitis.* Lib. 4. c. 5.

Osirim semper Loti flore insignem in nummis ab Ægyptiis exhiberi ut solenne ejus symbolum diximus, quem in hoc sub Accipitris imagine signatum videmus, uti nos docet Plutarchus. *Accipitre etiam pièto Osirin sepè proponunt.* Avis enim ea pollet acumine visus & volatus celeritate, eaque est natura, ut celerrimè alimentum digerat. De Isid. & Osirid.

Accipitres etiam ut à Tentyritis sanctissimè coli narrat Ælianu, sic à Metelitis nos docet nummus. Illi autem accipitrum genus adorant, propter comparationem quam cum igne iis esse affirmant: at quum Osiris pro Sole accipitur, ideo illi atque ignis aut Sol veloces sunt ac violenti. Quidam Ægyptios Animalia & volucres venerari ferunt, quod Typhonis metu in ista transiisse latendi causa & corporis Ibum, canum, accipitrum se occuluisse existiment. Lib. 10. cap. 24.

OXYRHYNCHUS.

Eadem circa Hadriani caput inscriptio. In aversa parte OXYRHYNCHITARV L. IA. Oxyryncitarum anno undecimo, Pallas seu Minerva galeata stans, d. vi-ctoriam, l. hastam.

Oxyrhynchus Ægypti urbs ad Nilum ab Oxyryncho pisce ubi colitur nomen habens, qui ex acumine rostri sic appellatur, de urbe sic ait Strabo. *In ulteriore regione est Oxyrhynchus civitas & Praefectura ejusdem nominis, colunt verò Oxyrhynchum, pisces, & est ipsius templum Oxyrhynchi.* Eum ac- Elian. 1. 10: colæ dicunt ex Osiridis vulneribus esse prognatum. Osirini autem sentiunt cap. 46.

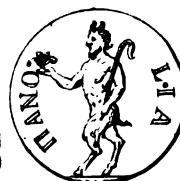
Dd 2

cun-

Lib. 4. c. 5. eundem cum Nilo esse. Ptolemæus urbem Metropolim facit Præfecturæ Oxyrychitis.

Lib. 17. Quinque fuerunt apud Mythologos Minervæ. Prima Apollinis mater, secunda orta Nilo, quam Ægyptii Saïtæ colunt ut nos docet Strabo, & quam etiam Oxyrychitæ venerantur, ut nummus testatur. Minerva ut erat ex Nilo orta, & Nilus idem qui Osiris, inde videtur illa tanquam Osiridis filia existimari; sed potius eadem cum Iside est ut narrat Plutarchus. *Sai est Minervæ, quam eadem cum Iside arbitrantur, Fanum.*

P A N O P O L I S.

**Caput Hadriani Principis cum eadem Epigraphe, in aversa cujus parte nanci-
πολιτῶν L. I.A. Panopolitarum anno undecimo. Pan cum cornibus in ca-
pite, parte superna horno, infima Hircus, d. Lotum, s. pedum.**

Lib. 5. c. 5. Panopolis, urbs fuit Ægypti, in Thebaide, ad orientalem Nili ripam, inter urbem Apollinis ad Boream, & Coptum ad Austrum: à qua urbe, Præ-
fectura Panopolites dicitur apud Plinium, & illa Præfectura vocatur Metro-
polis apud Ptolemæum: nullam ob alienam rem memoranda, nisi quod protu-
lerit *Nomina Poëtam insigniora*, cuius extant Græca lingua Dionysiacorum
libri 48. & Paraphrasis in Evangelium D. Joannis Græcè etiam versu Hexa-
metre.

De Urbib. Panopolis id est Panis urbe in qua Deus Pan colitur, ejus erat, inquit Se-
phanus, *magnum signum cum pudendo erecto*, ille autem pingebatur cum
cornibus, in radiorum Solis similitudinem, superior pars hominis est quod
in Æthere sit ἡγεμονία mundi, infima hispida est propter arbores virgultas
& feras. Caprinos habet pedes, ut ostendat terræ soliditatem. Vitæ rusti-
canæ Præses universæ habebatur. Cujus etymon universam naturam designat.
Dextra tenet Lotum ut denotet se in Ægypti coli, quem illum Arcades Græ-
ci præcipue venerarentur, sinistra pedum recurvum propter annum, quia hic
totius naturæ Deus perhibebatur. Apud etiam Mendetes, ut suprà notavi-
mus, summo erat honore.

P E L U S I U M.

**Caput Hadriani cum eadem inscriptione, in aversa parte caput Isidis loci flore
ornatum & litteræ ΠΗΛΟΥΝΤΑ L. I.A. anno undecimo.**

Strab. I. 17. Pelustum orbs in extrema Ægypti ora quæ Castrioti contermina est, &
quo & extrellum Nili osium, quo Ægyptus ab Asia terminatur, Pelustum
vocatur. Pelusio autem nomen fecisse πηλός hoc est latum, scire. Sit
est

est à mari amplius 20. stadiis, hac difficilis intratu est Aegyptus ab orientalibus partibus ob loca coenosa, ita ut clavis Regni diceretur: nam Pelusium quoque ipsum est cinctum lacubus, nec non paludibus.

Isis in Pelusiotarum nummis tanquam urbis fundatrix exhibetur, si Plutar. De Isid. & cho credimus: Quam autem illa Byblo Phoeniciz rediret Osiridis sponsi arcam referens, Astartes filium in mare excidisse memorant, puerique nomen fuisse Palæstino, & à Dea conditam urbem ei cognominem Pelusium. Isis ut Osiris Maritus Loti flore semper insignitur, solenne tamquam utriusque sit Symbolum, quod ex illo Panem confidere Aegyptios docuerit.

De Hadriano scribit Spartianus. Peragrata Arabia Pelusium venit & Pom. In Hadr. peii tumulum magnificentius extruxit, & in hac Perigrinatione quæ anno ejus Imperii undecimo extitit, otantes nummi cum his notis L. 1A. in omnibus urbibus ab incolis percussi videntur.

PINAMUS:

Eadem inscriptio circa caput Hadriani Imp. in eius aversa parte ΠΙΝΑΜΥΤΑΡΩΝ L. 1A. Pinamytarum anno undecimo. Caput Herculis imberbis pello Leonina amictum.

Pinamus urbs Aegypti apud Stephanum de qua apud Geographos altum silentium, sed huic suffragantur Hadriani nummi, unus in quo Osiris capite radiato stans, d. cervum, de cuius cultu apud omnes Aegyptios abunde diximus, sed hic nobis Herculem etiam in hac urbe veneratum esse testatur, de quo Plutarchus de Herodoci malignitate, ait, *Herculem autem & Bacchum, quos Aegyptii Deos appellant, Graeci, homines qui consenserint: nullibi istam addibunt cautionem, quamquam Herculem quoque Aegyptium in Diis secundis ponit.* Hercules hic imberbis ut Tyri depingitur, in multis Graeciarum urbibus barba onustus exhibetur.

PROSOPIS.

Caput Hadriani Imperatoris cum eadem Epigraphe, in aversa parte Serapis stans togatus modio ornatus, dextram ori admovens, lava cornucopia cum Epigraphe ΠΡΟΣΚΕΝΙΤΩΝ L. 1A. Proscenitarum anno undecimo.

Protopolis urbs est Aegypti in Insula juxta Herodotum quam in Delta constituit seu parte Aegypti inferiore, illam Thucydides continentem à Megabaso Lib. 1. Persa junctam siccato alveo, dum Graecos & Aegyptios ob sideret,

Lib. 17. qui in eam acie superati, refugerant. Strabo illam nominat Praefecturam in
Lib. 4. c. 5. qua Veneris civitatem fuisse memorat. Ptolemæus ipsam Nomon & Metro-
polim facit.

Serapis colebatur in orbe Prosopi, ut indicat nummus qui eum pro Numi-
ne exhibet, sed si mihi conjecturæ locus, Hadrianus est sub Serapidis ima-
gine, qui togatus ad Imperatorum normam exhibetur: solebant enim populi
Principem à quo beneficium aliquod acceperant, sub Dei quem venerabam-
tur, imagine repræsentare. De modio Serapidi tributo, jam diximus; sed
In Apolog. cur ori dextram ut Harpocrates admonet; Tertullianus Septimius scribit hunc
ipsum Harpocratem eliminatum, & Serapidem & Isidem, Italia, L. Pisone
& Gabinio Coss. cornucopiaz Harpocratis itidem symbolum est, ut dextram
ori apponere, tamquam Silentii Deus, quod Ægyptii Harpocrati tribuebant
ob primitias leguminum ipsi oblatas.

S A I S.

Eadem Epigraphe circa caput Hadriani Principis, in aversa parte *caitnōs*
L. 1. A. *Saitarum anno undecimo*. Pallas stans galeata; d. noctuam, l.
haftam.

Lib. 17. Sais urbs est Ægypti intra Deltam juxta unum ex Nili ostiis, quòd ab ipsa
Lib. 4. c. 5. *Saitecum* dicitur. Sais inquit Strabo, est Metropolis inferioris Ægypti re-
gionis, illius Praefectura appellatur à Ptolemæo Saïtes. In hac urbe erat Re-
gis Psammetichi sepultura, cuius sœvitia ducenta hominum millia ex Ægy-
pto in Æthiopiam profugere; ille autem quum Regnum adeptus esset, in-
cessit ei dignoscendi Cupido, qui reverà primi hominum extitissent, ex eo
tempore didicit Phrygas primos fuisse, secundos verò Ægyptios. Ælianus
narrat Crocodilos ejus filias rapuisse, propter quod ipsum animal sanctum
credidit populus.

Lib. 8. Sais Ægyptiorum lingua, Minerva appellatur apud Pausaniam nihil mi-
Lib. 5. con- rùm igitur si divinos honores Minervæ decreverint Saitæ, ut refert Origenes,
tra Cels. illam è Nilo ortam narrat Cicero. Secunda orta Nilo, quam Ægyptii Sai-
De Nat. tæ colunt. Strabo apud eos illius templi meminit in quo erat Psammethici,
Deor. ut suprà diximus, erat sepultura. Minerva apud Plutarchum erat eadem
Lib. 17. cum Iside. Quod Sais est, inquit, Minervæ, quam eandem cum Iside ar-
De Isid. & Osir. bitrantur, fanum, hanc habebat inscriptionem. Ego sum omne quod ex-
titit, est, & erit, meumque peplum nemo adhuc mortalium detexit.

Fulgent. lib. 2. Galea illi datur & hasta quòd Dea bello & militiæ præfit: noctua verò in
eius tutela est, quod ut sapientiæ etiam Dea, illa in tenebris proprium ful-
gorem possideat.

SEBE-

SEBENNUTUS.

Caput Hadriani, Augusti cum eadem inscriptione, in cuius aversa parte Bacchus stans, d. racemum, f. thyrum cum Thyrso vite involuto & literis ΣΕΒΕΝΝΥΤΩΝ L. I A. Sebennutarum anno undecimo.

Sebennutus urbs est Aegypti intra Deltam, juxta unum ex Nili ostiis à quo Sebennyticum inter Bolbitinum ad Occidentem, & Pathmeticum ad Ortum; memoratur à Ptolemæo Praefectura ejus Sebennytæ, cuius Sebennutus Mc Lib. 4 c. 5. tropolis: nam Xois civitas est in ejus Nomo, ex Sebennuto urbe oriundus Strab. l. 17. erat Manethos impurorum in Aegypto sacrorum summus Sacerdos quem Ptolemæi Philadelphi ætate vixit, de quo Eusebius, inquit, *Manethos filamen sacrorum, & scriba adyorum Aegypti, genere Sebennytæ, Heliopolites, Domino meo salutem.*

Sebennytæ Bacchum haud dubiè coluerunt quum eum in nummis exhibuerint, at Bacchus idem est ac Osiris apud Plutarchum. *Esse autem Osiris De Isid. &c. eundem cum Baccho Deum.* Quæ autem palum faciunt Sacerdotes dum A. Ofir, pidis cadaver rate advectum sepeliunt, nihil distant à Bacchi Sacrificio, quippe & hinnulorum pelles appendunt & thyrsos gerunt, iisque utuntur clamaribus & motibus quibus Bacchico furore correpti dum orgia peragunt.

Fertur etiam apud Aegyptios Bacchus filius Isidis, qui non Osiris sed Ar. Ibid; saphes nomen gerit, sed Hadrianus hic Romano vestitu insignis pro Baccho à Sebennytis exhibetur, qui d. racemum & thyrum cum vite, ut Bacchi attributa gerit.

SETHROON.

ΑΥΤ. Κ. Τ. ΑΙΑ. ΑΔΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ ΣΕΒ ΕΤ. Imperator Cesar Titus Aelius Hadrianus Antoninus Augustus Pius. Caput Antonini Pi laureatum, in cuius aversa parte ΣΕΘΡΟΙΤΗΣ L. I E. Sethroites Nomos anno decimo quinto. Antoninus Pius militari habitu stans, d. hastam, f. accipitrem tenet.

Sethron urbs est Aegypti apud Stephanum ex Alexandro, prope Bubastum De Urb: fluvium, ejus Praefectura est Sethroites, cuius meminit Plinius, quam esse Lib. 5 c. 9. unam ex decem quæ in Delta numerantur, scribit Strabo. Thetai Sethroites Epi. Lib. 17. scopus subscriptus act. 1. Concilii Ephesini anno 431.

Se-

Digitized by Google

Sethroïtes Nomos Antonino Pio nummum dedicat anno ejus Imperii decimo quinto , quem exhibet militari habitu , Deum suum Accipitrem lœva tenentem , jam ex Plutarcho diximus , *Ægyptii Accipitre etiam picto Osirin sœpe proponunt.* Ælianuſ refert illos Accipitrem Apollini quem vocant Oron sua lingua consecrare , illumque venerari hancque convenientiam cum Apolline habere , quod nullo negotio adversos Solis radios intueatur ; ideo pro Apolline etiam accipitur , Apollo est Sol , Osiris vero pro Sole habetur .

T A N I S.

AYT. K. T. ΑΙΑ. ΑΔΠΙΑΝΟC , circa caput Hadriani Imp. Laureatum , in cuius aversa parte TANIS L. I. A. *Tanitarum anno undecimo.* Figura militaris stans , d. accipitrem , f. hastam , in capite modium .

Tanis urbs est *Ægypti* intra Deltam , à Gigantibus condita & nominata teste Isidoro , & Pharaonis quondam Regia , ubi Moyles tot edidit signa , & ex qua Israëlitæ per mare rubrum illo duce sunt erepti , sita supra lacum , seu paludes , in quibus Tanis etiam Insula , sed majori ex parte diruta nunc jacet , ad ea Taniticum Nili ostium fuit appellatum , inter Pelusiacum ad De Isid. & Ortum & Mendesium ab Occasum , per quod Plutarchus Osiridis arcum in Osirid. mare è Nilo dimississe Typhonem narrat , quod eam ob rem nominatu Lib. 5. c. 9. minabile fuit *Ægyptiis.* Fuit ejus Praefectura Tanites vocata , apud Plinius Lib. 4. c. 5. & Ptolemœum , cujus hoc teste Tanis erat Metropolis .

Imp. num: Jam prodiit hic nummus à Patino nostro sub nomine KANI L. I. A. in lucem datus , sed quum illum non interpretatus sit , nunc eum aggredimur . Imperator est Hadrianus de *Ægypto* benè meritus , à Tanitis sub Serapidis imagine cusus , modio suo ut Deus est ornatus , sed ut Imperator Romanus , militari habitu insignis , dextra Accipitrem , aliis Ibin sustinet . Accipiter Osiridi seu Serapidi erat sacer , & ut sœpe diximus , imò pro ipso Osiride apud Plutarchum colebatur . Sinistra hastam gerit Imperatoris Romani sollempne symbolum , dum ille paludatus depingitur . De modio Serapidis insigni abundè diximus .

TENTYRIS.

AT. K. T. AIA. ADP. ANTONINOC ET. CEB. *Imperator Cæsar Titus Aelius Antoninus Pius Augustus.* Caput Antonini Pii Laureatum: in averse parte TENTYRIS. L. 1A. *Tentyitarum anno undecimo.* Mulier stolata stans, d. columbam.

Tentyris urbs est Ægypti in Insula Nili inter Diospolim ad Boream & Latopolim ad Austrum non longè à Copto , cuius Præfectura erat Tentyrites Plinio & Ptolemæo. Illam præditam virtute fugandi Crocodilos narrat Stephanus, ejus autem Oppidani naturali quadam potestate illos insectabantur, ut quos alii pro Diis habebant, insectabantur, atque necabant: unde immortale inter Ægyptios, eos Ombites imitabantur. Plinius sola voce eos in fugam vertere refert. Strabo Tentyritas sequi Crocodilos Romam allatos narrat, ut illos Spectatoribus videndos traderent.

Tentyritæ suos Antonino Pio nummos cuderunt , & ut ejus benevolentiam suam sibi devincirent in iis Faustinam Imperatoris uxorem sub imagine Veneris quam colebant Matronæ Romanæ forma stolatam exhibuerunt, dextra columbam tenentem. Plutarchus ait Ægyptios Nephthyn colere, quam Venerem nominant, & omnia nasci ex Saturno atque Venere existimabant. Græci verò sentiunt Columbam animal esse sacrum Veneri, imò & Syri, narrant enim Columbas ovo è Cœlo delapso incubuisse ex quo nata est Venus.

Lib. 5. c. 9.
Lib. 4. c. 5.

Lib. 8. c. 23.

De Isid.
& Osirid.

HYPSELIS.

AT. K. T. AIA. ADPIANOC. Circa caput Hadriani Augusti Laureatum, in aversa parte ovis, cum Epigraphe ΤΥΧΑΙΤΑΝ. L. 1A. *Hypselitarum anno undecimo.*

Hypselis, Ægypti tantùm vicus est apud Stephanum, sed & Ptolemæo De Urbib. Oppidum est à quo Præfectura Hypselites, imò & ejus Metropolis ipsa Hypselis.

Ee

Hypse-

Hypselitæ suos Hadriano Imperatori nummos dedicant & in iis ovem quam venerantur ipsi exhibent. De illa audi Plutarchum, *apud Ægyptios bovem numirum, & ovem, & ichneumonem, liquet utilitatis gratia atque emolumenti honorem invenisse.* Ideo illi ovem non edebant, unde ibidem ait. *Sanè Soli omnium Ægyptiorum Lycopolitæ ovem edunt, quia Lycos, id est Lupus, idem facit, quem pro Deo habent.*

F I N I S.

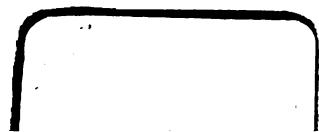

Digitized by Google

